

Агата Кристи
Възмездието

ГЛАВА 1

Увертюра

Обикновено мис Марпъл разгръщаше втория си вестник следобед. Всяка сутрин донасяха в къщата ѝ два вестника. Тя четеше първия докато отпиваше чая си рано сутринта, тоест, ако го получиеше навреме. Момчето, което разнасяше вестниците, изглежда имаше доста особени разбирания за организацията на времето си. Освен това много често идваше или ново момче, или временен заместник на старото. И всички те имаха свои собствени разбирания за маршрута, по който трябва да доставят вестниците. Може би за тях това бе средство за борба със скучното еднообразие. Абонатите, които искаха да прочетат вестника си рано, така че да могат да прегледат по-пикантните новини на деня преди да се качат на автобуса, влака или с каквото друго ходеха на работа, обикновено се дразнеха, ако вестникът им закъснее, макар че възрастните дами, които живееха мирно и тихо в Сейнт Мери Мийд, често предпочитат да го четат на масата по време на закуска.

Днес мис Марпъл бе прочела първата страница и още няколко неща в ежедневника, който бе кръстила „Отгук-оттам“ – ироничен намек за това, че вестникът – „Новинар“, поради смяна на собственика си беше започнал, за нейно и на някои нейни приятели съжаление, да публикува материали за мъжко и дамско облекло, за женските сърдечни трепети, конкурси за деца и писма на читателки и беше успял напълно да елиминира всякакви истински новини от страниците си, освен от първата и от някои ъгълчета, където беше трудно да ги откриеш. Мис Марпъл беше старомодна и предпочиташе вестниците наистина да се занимават с вести.

След като се наобядва, тя си позволи двадесетминутно подремване в специално закупеното кресло с права облегалка, което бе предназначено за хора с ревматични гърбове, а след това разгърна вестник „Таймс“ и го зачете бавно и спокойно. Не че „Таймс“ беше както едно време. Този вестник можеше да те накара да излезеш от кожата си с това, че в него вече нямаше почти нищо. Вместо да започне от първата страница и да му е съвсем ясно къде се намират дописките по темите, които го интересуват, човек попадеше на някакви странни промени и размествания в утвърденото с времето подреждане на рубриките. Най-неочаквано мис Марпъл попадна на две илюстрирани страници, посветени на

пътуването до остров Капри. На спорта се отделяше много повече внимание, отколкото в миналото. Новините от съда бяха малко по-верни на традицията. Ражданията, браковете и некролозите, които навремето първи привличаха вниманието на мис Марпъл благодарение на видното си място във вестника, сега бяха отишли другаде – почти винаги на последната страница, както бе забелязала.

Мис Марпъл насочи вниманието си най-напред към главните новини на първа страница. Не се задържа много на тях, тъй като бяха същите като тези, които вече беше чела сутринта, макар и преразказани с малко повече достойнство. Тя хвърли поглед надолу към съдържанието. Статии, коментари, наука, спорт. След това както обикновено обърна в края на вестника и прегледа набързо ражданията, браковете и некролозите, а после разгърна страницата с писма на читатели, сред които почти винаги се срещаше нещо интересно. След това мина на новините от съда, наред с които днес имаше и съобщения от борсата. На същата страница често поместваха и кратка дописка на научни теми, но тя не я четеше. Рядко можеше да разбере за какво точно става дума.

След като обърна вестника, за да прегледа ражданията, браковете и некролозите, мис Марпъл си помисли както много пъти досега: „Тъжно е наистина, но в наше време човек се интересува само от некролозите!“

Някои хора си раждаха бебета, но тези, които можеха да имат бебета, нямаше как да бъдат познати на мис Марпъл, дори по име. Ако имаше колона с новородени, за които пише чии внуци са, може би щеше да изпита удоволствието, да разпознае някого. Би си помислила: „Виж ти! Мери Прендъргаст има трети внук!“ Макар че и това не беше много сигурно.

Тя прегледа набързо бракосъчетанията, също не много внимателно, защото дъщерите и синовете на приятелите ѝ се бяха оженили и омъжили преди доста години. Стигна до некролозите и зачете по-внимателно. Толкова внимателно, че да е сигурна, че няма да пропусне някое име. Алоуей, Ангопастро, Ардън, Бартън, Бедшоу, Бургвайзер (Боже мой, какво немско име! Но май това семейство беше от Лийдз), Карпентър, Кампърдаун, Клег. Клег? Това не беше ли някой от познатите ѝ? Не, май не беше. Джанет Клег. Някъде от Йоркшър. Макдоналд, Макензи, Никълсън. Никълсън? Не, отново не беше от познатите ѝ. Ог, Ормръд... „Това трябва да е някоя от лелите“ – помисли си тя. Да, вероятно Линда Ормръд. Не, не я познаваше. Куантрил? Боже мой, това трябва да е Елизабет Куантрил. На осемдесет и пет. Какво нещо! Мислеше си, че Елизабет Куантрил е починала преди няколко години. Представи си само

колко дълго е живяла! И колко крехко е било здравето ѝ винаги! Никои не бе очаквал от нея да достигне такава възраст. Рейс, Радли, Рафиъл. Рафиъл? Нещо в нея трепна. Това име ѝ беше познато. Белфърд парк, Мейдстоун. Белфърд парк, Мейдстоун. Не, не можеше да си спомни адреса. Цветя не се приемат. Джейсън Рафиъл. Е, странно име, наистина. Струваше ѝ се, че вече го е чувала някъде. Рос Пъркинс. Аха, това би могло да е... Не, не беше. Райлънд? Емили Райлънд. Не. Никога не беше познавала Емили Райлънд. Дълбоко обичана от съпруг и деца. Много мило или много тъжно – зависи от коя страна го погледнеш.

Мис Марпъл остави вестника и се загледа разсеяно в кръстословицата, без да престава да се чуди защо името Рафиъл ѝ звучи познато.

– Ще си спомня – каза си мис Марпъл, познавайки особеностите на паметта на възрастните хора. – Ще си спомня, не се съмнявам в това.

Тя погледна през прозореца към градината, после отклони поглед и се помъчи да не мисли за нея. Градината за мис Марпъл беше източник на огромно удоволствие и на усилена работа в продължение на много, много години. Сега, заради страхливите лекари, ѝ беше забранено да работи в градината. Веднъж се бе опитала да наруши тази забрана, но в края на краищата бе стигнала до заключението, че е по-добре да прави както я съветват. Беше сложила стола си по такъв начин, че градината да не е пред очите ѝ и да не я глада, освен, ако не пожелае да види нещо конкретно. Мис Марпъл въздъхна, взе торбичката с плетката си и извади отвътре детско вълнено пуловерче, което беше пред завършване. Гърбът и предницата бяха готови. Сега трябваше да довърши ръкавите. Те винаги я отегчаваха. Два ръкава, напълно еднакви. Да, много отегчително. Но преждата беше в приятен розов цвят. Розова прежда. Чакай малко, какво беше това? Да... Да... Напомняше ѝ за името, което токущо беше прочела във вестника. Розова прежда. Синьо море. Карибско море. Пясъчен плаж. Слънце. Тя плете и... разбира се, мистър Рафиъл. Пътуването ѝ до остров Сен Оноре в Карибско море. Благодарение на племенника ѝ Реймънд. Помнеше думите на жена му Джоан: „И не се занимавай повече с убийства, лелю Джейн. Не ти се отразява добре“.

Но тя никога не бе искала да се занимава с убийства, те просто се случваха. Това е. Тогава на острова всичко стана заради един възрастен майор с изкуствено око, който много държеше да ѝ разказва дългите си и отегчителни истории. Горкият майор... А как му беше името? Вече не си спомняше. Мистър Рафиъл и секретарката му мисис... да, мисис Уолтърс, Естер Уолтърс и масажистът Джаксън. Всичко заставаше на мястото си. Да, да... Горкият мистър Рафиъл. Значи беше починал. Знаеше

си, че няма да живее дълго. Беше й го казал. Изглежда въпреки всичко бе издържал повече, отколкото му даваха лекарите. Беше силен, упорит човек... И много богат.

Мис Марпъл продължи да плете замислена, иглите се движеха равномерно, но умът й беше другаде. Умът й беше при мистър Рафиъл и нещата, които можеше да си спомни за него. Не беше лесно да забравиш този човек, наистина. Спомняше си лицето му много добре. Да, много характерна личност, труден, раздразнителен човек, понякога ужасно груб. Но никой не се сърдеше за тази грубост. Тя помнеше и това. Не му се сърдеха, защото беше богат. Да, много богат. С него бяха личната му секретарка и прислужникът му, квалифициран масажист. Мистър Рафиъл не можеше да се движи без чужда помощ.

Характерът на този прислужник масажист беше много съмнителен. Мистър Рафиъл понякога се държеше с него много грубо, но той не му обръщаше никакво внимание. Разбира се, това беше така заради богатството на мистър Рафиъл.

„Никой не би му плащал и половината от това, което му плащам аз – бе казал мистър Рафиъл. – И той го знае много добре. Но въпреки всичко се справя с работата си много добре.“

Мис Марпъл се зачуди дали този Джаксън... Джонсън... дали се е задържал при мистър Рафиъл. Да се е задържал още една година... нали толкова? Година и три-четири месеца. Помисли си, че вероятно не го е направил. Мистър Рафиъл обичаше промените. Той се уморяваше от хората, уморяваше се от лицата, от поведението им, от гласовете им. Мис Марпъл можеше да разбере това. Понякога се чувстваше по подобен начин. Тази нейна компаньонка... тази мила, внимателна, влудяваща жена с гукация си глас...

– А – каза си мис Марпъл, – все пак е по-добре, отколкото онази... О, Боже! Сега пък беше забравила нейното име... мис... мис... Бишоп? Не, не мис Бишоп. О, Боже, никак не беше лесно.

Мислите й се върнаха отново към мистър Рафиъл и неговия... не, не беше Джонсън! Казваше се Джаксън, Артър Джаксън.

– О, Боже! – каза си мис Марпъл отново. – Никога не запомням имената както трябва! Разбира се, мислех за мис Найт, не за мис Бишоп! Защо реших, че е мис Бишоп?

„Следващия път, когато се замисля за нея, ще реша, кой знае още какво. А как се казваше приятната секретарка на мистър Рафиъл? О, да. Естер Уолтърс. Точно така. Какво ли е станало с нея? Дали е наследила някакви пари от него? Вероятно да.“

Спомни си, че мистър Рафиъл спомена нещо в тази връзка, или... о, Боже! Каква бъркотия наставаше в главата ѝ, когато се опитваше малко по-точно да си припомни нещо! Естер Уолтърс. Онази история на острова ѝ се бе отразила много зле, но всички очакваха, че тя ще превъзмогне последствията. Беше вдовица, нали? Мис Марпъл се надяваше, че Естер Уолтърс се е омъжила повторно – за някой добър, мил мъж с чувство за отговорност. Все пак това до известна степен ѝ се струваше малко вероятно. Естер Уолтърс имаше удивителен талант да се привързва към неподходящи хора.

Мис Марпъл се замисли отново за мистър Рафиъл. Пишеше, че цветя не се приемат. Не че тя самата би си помислила да изпрати цветя, за мистър Рафиъл. Ако беше пожелал, той можеше да купи всички цветарници в Англия. И освен това отношенията им не бяха чак толкова близки. Не бяха приятели и не изпитваха никаква привързаност помежду си. Тогава те бяха... как беше думата, която ѝ трябваше? Да... съюзници. Бяха съюзници за много кратко време. Много вълнуващо време. И той беше съюзник, какъвто си заслужаваше да имаш. Тя знаеше това. Знаеше го, когато в тъмната карибска нощ бе отишла при него. Спомняше си, че беше с онзи розов плетен шал... Как ги наричаха, когато беше млада? „Омайник“. Това беше думата. Онзи приятен розов вълнен шал за глава, който носеше, когато отиде при него, и той се засмя при вида ѝ. А по-късно, когато, мис Марпъл се засмя при спомена, когато поиска от него да направи нещо, той престана да се смее и изпълни желанието ѝ, а след това... Мис Марпъл въздъхна. Трябваше да признае, че всичко това я беше развълнувало немалко. И не беше казала нищо на племенника си и милата Джоан, защото в края на краищата те я бяха предупредили да не се занимава с такива неща, нали? Мис Марпъл поклати глава и промърмори тихо:

– Горкият мистър Рафиъл, Надявам се... да не се е мъчил.

Сигурно не е. Сигурно за него са се грижили добре платени лекари, давали са му обезболяващи средства, облекчавали са страданието му, доколкото е било възможно. Тогава на карибския остров той се мъчеше много. Почти непрекъснато имаше болки. Храбър човек.

Храбър човек. Тя съжаляваше за смъртта му, защото ѝ се струваше, че макар мистър Рафиъл да беше болен, стар и инвалид, светът беше загубил нещо с неговата кончина. Тя нямаше представа как се е проявявал в бизнеса си. Предполагаше, че е бил безмилостен, груб, прекалено властен и агресивен. Много агресивен. „Но, добър приятел“ – мислеше тя. И някъде дълбоко в него се криеше някаква доброта, която той много

внимаваше да не покаже на околните. Беше човек, когото тя уважаваше и от когото се възхищаваше. Е, съжаляваше, че се е споминал, надяваше се да не се е мъчил и краят му да е бил спокоен. Сега, без съмнение, щяха да го кремират и да поставят праха му в някоя голяма, красива мраморна урна. Тя дори не знаеше дали е бил женен. Никога не бе казвал дали има жена, никога не бе казвал дали има деца. Самотник? Или пък животът му е бил толкова запълнен, че не е имал време да се чувства самотен? Мис Марпъл се чудеше.

Този следобед тя мисли за мистър Рафиъл много време. След като се бе върнала в Англия, не беше очаквала някога да го види отново и наистина не го бе виждала. И въпреки това, имаше чувството, че във всеки момент би могла да се свърже с него. Ако той ѝ се беше обадил и бе предложил да се срещнат, ако се бе почувствал по някакъв начин свързан с нея, заради човешкия живот, който бяха спасили заедно, или по някакъв друг начин... Свързан...

– Дали – промърмори мис Марпъл, ужасена при мисълта, – дали не ни свързва това, че и двамата сме безмилостни? Нима аз, Джейн Марпъл, мога да бъда безмилостна? Удивително! Никога досега не съм мислила за това. Струва ми се, че наистина би могла да бъдеш безмилостна...

Вратата се отвори и се показа една тъмна, къдрава глава. Беше Чери, наследничката на мис Бишоп... мис Найт.

– Казахте ли нещо? – попита тя.

– Говорех си сама – отвърна мис Марпъл. – Чудех се дали мога да бъда безмилостна.

– Кой? Вие? – учуди се Чери. – Никога! Та вие сте самата доброта!

– Въпреки всичко – продължи мис Марпъл. – Струва ми се, че мога да бъда безмилостна, ако има истинска причина за това.

– И каква може да е тази причина?

– В името на справедливостта... – започна мис Марпъл.

– Добре подредихте Гари Хопкинс онзи ден – прекъсна я Чери, – когато го хванахте да мъчи котката си. И през ум не ми беше минавало, че вие можете да реагирате по този начин! Уплашихте го до смърт! Едва ли някога ще го забрави.

– Надявам се, че повече няма да измъчва котки!

– Е, поне ще гледа да не сте наоколо, ако реши да го прави – каза Чери. – Всъщност не съм никак сигурна, че не сте взели страха и на други малки момчета... като ви гледа човек с шала и хубавите неща, които плетете, ще си помисли, че сте кротка като агънце. Но ако ви

предизвикат, можете да се държите и като лъв!

Мис Марпъл я изгледа със съмнение. Някак си не можеше да си представи себе си в ролята, която ѝ отреждаше Чери. Дали някога... тя се замисли и си припомни различни епизоди от живота си... да, без съмнение от време на време мис Бишоп... Найт... (наистина повече не бива да забравя имената по този начин!). Но раздражението ѝ се бе проявявало единствено в иронични забележки. Лъвовете, предполага се, не прибягват до ирония. В един лъв няма нищо иронично. Лъвът скача. Лъвът реве. Използва ноктите си и къса големи парчета месо от жертвите си.

– Въщност – каза тя гласно, – не мисля, че някога съм се държала така.

Същата вечер тя излезе да се поразходи в градината си и отново се замисли по този въпрос с обичайното за нея безпокойство. Може би видът на лехата с кученца ѝ го припомни. Наистина, тя беше казвала на стария Джордж десетки пъти, че иска да има само жълти кученца в градината си, не онези доста грозни червеникави цветя, които изглежда всички градинари харесват.

– Жълти кученца – каза мис Марпъл гласно.

Една жена, която минаваше по улицата покрай оградата, се обърна към нея и заговори:

– Моля? Стори ми се, че казахте нещо.

– Говорех си сама – отвърна мис Марпъл и се обърна, за да я погледне.

Не познаваше тази жена, а тя познаваше повечето хора от Сейнт Мери Мийд. Познаваше ги поне по лице, ако не лично. Тази жена беше пълна, с износена пола от груб туид и здрави селски обувки. Беше със smaragdovozelen пуловер и плетен вълнен шал.

– Боя се, че на моята възраст това се случва често – добави мис Марпъл.

– Хубава градина имате – каза жената.

– Сега не е много хубава. Когато можех сама да се грижа за нея...

– О, да. Разбирам ви напълно. Предполагам, че сте наели някой от онези... Наричам ги с най-различни думи, повечето груби... някой от онези застаряващи приятелчета, които си мислят, че знаят всичко за градинарството. Понякога наистина знаят, но по-често си нямат и понятие. Идват, пият невероятни количества чай и от време на време отскубват по някой и друг плевел. Някои от тях наистина са приятни хора, но въпреки това могат да те ядосат порядъчно. Аз самата много обичам градинарството – добави тя.

– Тук ли живеете? – попита мис Марпъл с интерес.

– Да, у мисис Хейстингс. Тя ми е говорила за вас. Вие сте мис Марпъл, нали?

– О, да.

– При нея съм нещо средно между прислужничка и градинар. Името ми е Бартлет, между другото. Мис Бартлет. Всъщност там нямам много работа – продължи мис Бартлет. – Мисис Хейстингс предпочита едногодишни растения. Нищо, с което да се захванеш сериозно – при тази забележка мис Бартлет отвори уста и показа зъбите си. – Разбира се, върша и някои други дребни работи... Пазарувам и така нататък. Както и да е. Ако желаете, мога да отделям по час-два и за вашата градина. Струва ми се, че ще се справя по-добре от който и да било старец градинар.

– Работата тук не е тежка – каза мис Марпъл. – Предпочитам цветя. Не отглеждам зеленчуци.

– При мис Хейстингс има и зеленчуци. Не са красиви, но пък са необходими. Е, вече трябва да тръгвам.

Тя огледа мис Марпъл от главата до петите, сякаш искаше да запомни външния ѝ вид, след това кимна и си тръгна.

Мисис Хейстингс? Мис Марпъл не помнеше жена с такова име. Със сигурност тази мисис Хейстингс не беше сред старите ѝ приятелки и със сигурност не беше сред хората, за които се знаеше, че са запалени градинари. Вероятно живееше в някоя от новопостроените къщи в края на „Гибралтар роуд“. Миналата година в тях се бяха заселили няколко семейства. Мис Марпъл въздъхна, погледна още веднъж ядосано градинските кученца, забеляза няколко бурена, засърбяха я ръцете да ги изскубне – един-два избуяли паразита, които с удоволствие би унищожила – и най-накрая с още една въздишка, мъжествено устоявайки на изкушението, тя обиколи по пътеката и се прибра въщи. Мислите ѝ отново се върнаха към мистър Рафиъл. Двамата, тя и той, бяха... как се казваше онази книга, която толкова често се споменаваше в младостта ѝ? Кораби, отминаващи в нощта. Доста уместно, когато се замислиш. Кораби, които отминават в нощта... Тя бе отишла при него в нощта, за да го помоли не за да изиска от него помощ. Да настоява, да го убеди, че няма никакво време за губене. Той се бе съгласил, и веднага бе наредил каквото трябваше. Може би наистина тогава се бе държала като лъвица? Не, не. Нищо подобно. Тогава не изпитваше гняв. Просто трябваше да настоява за нещо, което бе абсолютно необходимо да се извърши незабавно. И той разбра.

Горкият мистър Рафиъл. Единият от корабите, вече изчезнал завинаги в нощта, беше доста интересен. Веднъж след като свикнеш с грубостта му, би могло дори да го сметнеш за симпатичен човек, нали? Не! Тя поклати глава. Държанието на Мистър Рафиъл не би могло да бъде приемливо за нея. И беше крайно време да престане да мисли за него.

Кораби, отминаващи в нощта, кораби, които разговарят; само сирени, далечни гласове в мрака.

Сигурно никога повече нямаше да мисли за мистър Рафиъл. Реши да следи дали за него няма да пише нещо в „Таймс“, макар че се съмняваше. Той не беше известен човек. Не беше прочут. Просто беше много богат. Разбира се, вестниците пишеха за много хора единствено, защото са богати, но ѝ се струваше, че мистър Рафиъл не беше от тях – той не беше едър индустриалец, не беше известен banker. Просто през целия си живот бе печелил невероятни количества пари...

ГЛАВА 2

Кодова дума „Немезида“¹

I

Някъде около седмица след смъртта на мистър Рафиъл мис Марпъл взе едно писмо от подноса със закуската си и го разгледа внимателно, преди да го отвори. Другите две писма, пристигнали със сутрешната поща, съдържаха сметки или може би квитанции за платени сметки. И в двата случая за нея те не представляваха особен интерес. Третото може би представляваше.

Пощенско клеймо от Лондон, написан на машина адрес, продълговат пощенски плик с добро качество. Мис Марпъл го срязва с ножа за писма, който винаги ѝ беше подръка върху подноса. Беше изпратено от господата „Бродриб & Шустър“, адвокати и нотариуси, с адрес някъде в Блумсбъри. С учтив и почтителен тон те ѝ предлагаха да ги посети в кантората им някъде през следващата седмица, за да обсъдят предложението, което би могло да представлява интерес за нея. Предлагаха това да стане в четвъртък, 24-ти. Ако тази дата не била приемлива, молеха да ги уведоми кога в скоро време би могла да отиде в Лондон. Накрая пишеше, че са били адвокати на покойния мистър Рафиъл, с когото тя се познавала.

Мис Марпъл се намръщи озадачена. Изправи се доста по-бавно, отколкото обикновено, без да престава да мисли за току-що полученото писмо. Чери я придружи до долния етаж. Тя винаги беше на разположение при подобни случаи, за да е сигурна, че мис Марпъл няма да пострада при слизането си по стълбите, които бяха от стария тип, и точно по средата правеха остър завой.

- Добре се грижиш за мен, Чери – каза ѝ мис Марпъл.
- Така и трябва – отговори Чери. – Добрите хора не са много.
- Благодаря ти за комплиментите – каза мис Марпъл, след като без произшествия стъпи и с двата крака на долния етаж.
- Да не би да се е случило нещо? – попита Чери. – Изглеждате малко разтревожена.
- Не, нищо особено – отвърна мис Марпъл. – Просто получих едно

---

1. Древногръцка богиня на възмездието. – Бел. пр.

доста необикновено писмо от една адвокатска фирма.

– Да не би някой да иска да ви съди? – попита Чери, която бе склонна да свързва писмата на адвокатските фирми с мисълта за неприятности.

– О, не. Не мисля така – отговори мис Марпъл. – Няма нищо такова. Молят ме да отида следващата седмица при тях в Лондон.

– Може би някой ви е оставил наследство? – предположи Чери с надежда в гласа.

– Това според мен е много малко вероятно – каза мис Марпъл.

– Човек никога не знае...

Мис Марпъл седна на стола, извади плетката от бродираната торбичка и се замисли над възможността мистър Рафиъл да ѝ е оставил някакво наследство. Сега това ѝ се струваше още по-малко вероятно, отколкото в началото, когато Чери изказа предположението. Помисли си, че мистър Рафиъл не беше такъв човек.

Не ѝ беше възможно да отиде до Лондон на предложената дата. Точно тогава трябваше да участва в събрание на женското дружество, на което щеше да се обсъжда набирането на средства за една малка пристройка, но изпрати писмо, в което предлагаше ден през следващата седмица. След време получи отговор, в който я уведомяваха, че приемат предложението ѝ безусловно. Зачуди се що за хора са тези адвокати Бродриб и Шустър. Писмото беше подписано от Дж. Р. Бродриб, който изглежда беше старшият съдружник. Не беше изключено, мислеше тя, мистър Рафиъл да ѝ е оставил някой малък спомен в завещанието си. Може би някаква книга за редки цветя, която е намерил в библиотеката си, и е решил, че с нея може да зарадва възрастната дама, толкова влюбена в градинарството. Може би някоя не много скъпа брошка, принадлежала на някоя от лелите му. Тези догадки я забавляваха. Наистина бяха само догадки, защото изпълнителите, ако тези адвокати наистина бяха изпълнители на завещанието на мистър Рафиъл, биха изпратили подобен предмет по пощата, без да настояват да се срещнат с нея.

– Е, добре – промърмори мис Марпъл. – Ще науча за какво става дума следващия вторник.

II

– Чудя се що за жена е това – каза мистър Бродриб на мистър Шустър и погледна стенния часовник.

- Трябва да се появи след четвърт час. Дали ще дойде навреме?
- Предполагам. Тя е възрастна, а възрастните хора са доста по-точни от днешните разхайтени младежи.
- Пълна или слаба? Как мислиш? – понита мистър Шустър.
- Мистър Бродриб поклати глава.
- Рафиъл не ти ли я описа? – продължи Шустър.
- Беше много потаен. Не каза кой знае какво.
- Всичко това ми се струва много странно – каза мистър Шустър. – Ако имахме представа какво означава...
- Може би – отбеляза замислено мистър Бродриб – има нещо общо с Майкъл.
- Какво? След толкова много години? Невъзможно. Откъде ти хрумна тази мисъл? Той спомена ли...
- Не, не спомена нищо. Изобщо не можах да разбера какво си е наумил. Само каза какво трябва да направим.
- Решил е да се държи ексцентрично пред лицето на смъртта?
- Не мисля. Умът му беше на ниво, както винаги. Влошеното му физическо състояние ни най-малко не себе отразило на мозъка му. През последните два месеца от живота си дори успя да спечели още двеста хиляди лири. Без никакво усилие.
- Биваше го за това – отбеляза мистър Шустър с възхищение. – Наистина го биваше.
- Голям финансов талант – съгласи се мистър Бродриб също с подходящото за случая възхищение. – Няма много като него и толкова ползле.
- Телефонът иззвъня. Мистър Шустър вдигна слушалката и чу женски глас:
- Мис Джейн Марпъл е тук. Има среща с мистър Бродриб.
- Шустър погледна съдружника си, в очакване на положителен или отрицателен отговор. Мистър Бродриб кимна.
- Поканете я – каза Шустър и добави. – Сега ще я видим.
- Когато Мис Марпъл влезе в кантората, един дребен, слаб джентълмен с продълговато лице стана, за да я посрещне. Очевидно това беше мистър Бродриб. При него имаше още един джентълмен на средна възраст, значително по-едър от другия. Той имаше черна коса, малки проницателни очи и склонност да развие двойна брадичка.
- Съдружникът ми мистър Шустър – представи го Бродриб.
- Надявам се, че стълбите не са ви затруднили много – каза мистър Шустър и си помисли: „Седемдесет. Може би приближава и осемдесет“.

– Винаги се задъхвам малко, когато се изкачвам по стълби – каза мис Марпъл.

– За жалост тази сграда е стара и, няма асансьор – отбеляза Бродриб със съжаление в гласа. – Е, ние сме стара фирма и не приемаме лесно нововъведенията, както може би клиентите ни очакват.

– Кантората ви е много приятна – отбеляза мис Марпъл любезно.

Тя седна на стола, който ѝ предложи мистър Бродриб. Мистър Шустьър излезе дискретно.

– Надявам се столът да ви е удобен? – каза мистър Бродриб. – Може би предпочитате да дръпна малко завесата? Слънцето е доста силно.

– Да, моля – отговори мис Марпъл с благодарност.

Седеше изправена, както бе свикнала. Носеше лек костюм от туид, перлена огърлица и малка шапка от кадифе. Мистър Бродриб си мислеше: „Типичната дама от провинцията. Добър тип. Пухкаво старо момиче. Може да е разсеяна, може и да не е. Има умни очи. Къде ли я е срещнал Рафиъл? Да не би да е нечия леля от провинцията?“ Докато си мислеше това, той направи обикновените уводни забележки за времето, за лошите последствия от ранното застудяване тази година и някои други подобни.

Мис Марпъл даваше нужните отговори и търпеливо очакваше да чуе за какво става дума в действителност.

– Предполагам, че се питате за какво ви повикахме тук – каза мистър Бродриб, усмихна ѝ се приветливо и премести някакви документи пред себе си. – Не се съмнявам, че сте чули за смъртта на мистър Рафиъл или може би сте прочели за нея във вестника.

– Да, видях съобщението във вестника – отговори мис Марпъл.

– Той е бил ваш приятел.

– Запознахме се преди малко повече от година на един остров в Карибско море – поясни тя.

– Да, спомням си, че той ходи там заради здравето си. Може би му се е отразило добре, но той вече беше много болен и както знаете, не можеше да се придвижва сам.

– Да – отговори мис Марпъл.

– Познавахте ли го добре?

– Не. Не мога да кажа това. Бяхме отседнали в един и същи хотел. Понякога разговаряхме. След като се върнах в Англия, повече не го видях. Водя спокоен живот в провинцията, а доколкото зная, той е бил изцяло погълнат от бизнеса си.

– Той не престана да се занимава със сделките си почти до... бих

казал до последния си ден – отбеляза мистър Бродриб. – Истински финансов гений.

– Сигурна съм, че е било така – каза мис Марпъл. – Много бързо си дадох сметка, че... че е забележителен човек.

– Не зная дали имате представа... Дали мистър Рафиъл е говорил за предложението, което трябва да ви направя съгласно инструкциите му?

– Не, нямам никаква представа какво предложение е искал да ми направи мистър Рафиъл. Не бих и предположила, че е имал такова намерение.

– Мнението му за вас е било много високо.

– Много мило от негова страна, но едва ли е оправдано – каза мис Марпъл. – Аз съм една обикновена жена.

– Предполагам знаете, че той беше много богат. Условията в завещанието му са много елементарни. Известно време преди смъртта си той вече беше определил как да се разпределят парите му. Преди всичко за различни фондации и за други благотворителни цели.

– Струва ми се, че в днешно време доста хора постъпват така – каза мис Марпъл. – Макар че аз самата не съм много запозната с финансовите въпроси.

– Целта на нашата среща – продължи мистър Бродриб – е да ви уведомя, съгласно нарежданията, които получих, че за вас е отделена известна сума, с която ще можете да разполагате напълно след една година, при положение, че приемете предложението, с което ще ви запозная.

Адвокатът взе от бюрото пред себе си дълъг пощенски плик и ѝ го подаде.

– Ще бъде по-добре, струва ми се, ако го прочетете сама. Няма нужда да бързате. Запознайте се със съдържанието спокойно.

Мис Марпъл не се разбърза. Тя пое малкия нож за писма, който ѝ подаде мистър Бродриб, разряза плика, извади съдържането му – един изписан на машина лист – и го прочете. След това го прочете още веднъж и го сгъна.

– Това не е много определено – каза тя. – Не можете ли да ми дадете някакви пояснения?

– Не. Бях длъжен да ви предам плика и да ви съобщя сумата, за която става дума. Тя е двадесет хиляди лири, при платен данък наследство.

Мис Марпъл се вгледа в събеседника си. Беше онемяла от изненада. Мистър Бродриб също не каза нищо. Наблюдаваше я внимателно. Нямахме никакво съмнение, че е изненадана. Очевидно това бе последното нещо, което тази жена бе очаквала. Мистър Бродриб се чудеше

какви ли ще бъдат първите й думи. Тя го гледаше изпитателно, строго, така, както би го гледала някоя от собствените му лели. Когато най-накрая заговори, в гласа й се долавяше упрек:

– Това са много пари.

– Не толкова много, колкото бяха преди време – отговори мистър Бродриб и едва се сдържа да не добави: „В днешно време тази сума е почти смешна“.

– Трябва да призная – продължи мис Марпъл, – че съм изненадана. Просто съм изумена.

Тя взе отново документа и го прочете внимателно от начало до край.

– Предполагам, че сте запознат с условията, изложени тук? – попита тя.

– Да. Бяха ми продиктувани лично от мистър Рафиъл.

– Той даде ли ви някакви обяснения във връзка с тях?

– Не, никакви.

– Предполагам, че сте поискали да го направи? – попита мис Марпъл намръщено.

Мистър Бродриб се усмихна леко.

– Имате право. Направих точно това. Казах му, че ще ви е трудно да... да разберете точно какво иска да каже.

– Забележително – отговори мис Марпъл.

– Разбира се – продължи мистър Бродриб, – не е нужно да дадете отговор веднага.

– Да – каза тя. – Предпочитам да помисля.

– Както отбелязахте, сумата не е малка.

– Аз съм стара. Хората казват „възрастна“, но „стара“ е по-точната дума. Определено съм стара. Възможно е, а също и съвсем вероятно, да не съм жива след една година, за да мога да заслужи тези пари... Ако, разбира се, съм в състояние да ги заслужи, което е много съмнително.

– Не бива да подценяваме парите, на каквато и възраст да сме – каза мистър Бродриб.

– Бих могла да допринеса за някои благотворителни дейности, които ме интересуват – каза мис Марпъл. – Разбира се има и хора, за които бих могла да направя нещо, но положението ми не позволява. Не мога да отрека, че съществуват и някои удоволствия и желания... неща, които човек обикновено не може да си позволи... Предполагам, че мистър Рафиъл много добре е знаел каква радост може да изпита един възрастен човек, ако те неочаквано станат достъпни за него.

– Да, наистина – съгласи се мистър Бродриб. – Пътуване в чужбина, може би. Някоя от така добре организирани екскурзии, които се предлагат в днешно време. Театри, концерти... Възможността да напълниш избата си...

– Моите желания са малко по-скромни – каза мис Марпъл замислено. – Яребица. Много трудно се намират яребици напоследък, а са и много скъпи. С удоволствие бих похапнала яребица. Не винаги мога да си купувам хубави шоколадови бонбони, например. Да отида на опера. Това означава кола, която да те откара до Ковънт Гардън и да те върне обратно, едно преспиване в хотел... Но стига съм бърбила. Ще взема това писмо и ще помисля. Наистина, кое е накарало мистър Рафиъл... Не знаете ли защо е направил това предложение и защо е решил, че аз мога да помогна? Той е знаел, че откакто се видяхме за последен път преди повече от година, близо две години, аз бих могла да се състаря много и да не съм в състояние да използвам малката си дарба както по-рано. Пел е риск. Нима няма други хора, които да се заемат с такова разследване?

– Честно казано, има – отговори мистър Бродриб, – но той избра вас, мис Марпъл. Простете любопитството ми, но искам да знам имали ли сте нещо общо с престъпността... с разследването на престъпления?

– Не ако трябва да съм точна – отговори мис Марпъл. – Тоест, не като професионалист. Никога не съм работила в полицията или в съда, никога не съм имала нищо общо с никоя детективска агенция. За да ви обясня, мистър Бродриб, което смятам, че съм длъжна да направя и което трябваше да направи мистър Рафиъл, трябва да ви кажа, че докато бяхме на онзи остров в Карибско море аз и мистър Рафиъл се оказахме свързани с едно престъпление, което бе извършено там. Доста странно и озадачаващо убийство.

– И вие с мистър Рафиъл открихте убицеца?

– Не бих използвала точно тези думи – отговори мис Марпъл. – Мистър Рафиъл, благодарение на силната си личност, и аз, благодарение на това, че успях да забележа някои очевидни признаци, успяхме да предотвратим извършването на още едно убийство. Сама не бих могла да го направя, защото няха нужната физическа сила. Мистър Рафиъл също не би могъл да се справи сам, защото бе прикован към инвалидния си стол. С една дума, действяхме като съюзници.

– Искам да ви задам само още един въпрос, мис Марпъл. Думата Немезида говори ли ви нещо?

– Немезида – повтори мис Марпъл. Това не беше въпрос. – Да.

Говори ми. Говореше и на мистър Рафиъл. Тогава я споменах и на него му стана много забавно, че я употребявам за себе си.

Не това бе очаквал да чуе мистър Бродриб. Той погледна мис Марпъл със същото изумление, с което някога я бе погледнал мистър Рафиъл в спалнята си. Приятна, интелигентна възрастна дама, но чак пък Немезида?

– И вие чувствате същото, сигурна съм – каза мис Марпъл и стана. – Ако научите още нещо, свързано с този въпрос, надявам се ще ме уведомите, мистър Бродриб. Струва ми се много странно, че няма нищо повече. Засега въобще не мога да разбера какво иска от мен мистър Рафиъл.

– Не познавате ли семейството му, приятелите му...

– Не, казах ви. Срещнахме се съвсем случайно в чужбина. Наложил се да се съюзим в разгадаването на една доста тайнствена история, това е всичко.

Мис Марпъл бе стигнала до вратата, когато се обърна и неочаквано попита:

– Той имаше секретарка, мисис Естер Уолтърс. Ще сметнете ли, че е нарушение на добрия тон, ако попитам дали мистър Рафиъл ѝ е оставил в наследство петдесет хиляди лири?

– Завещанието му ще бъде публикувано в пресата – отговори мистър Бродриб. – Отговорът на въпроса ви е утвърдителен. Между другото, сега мисис Уолтърс се нарича мисис Андерсън. Омъжи се отново.

– Радвам се да го чуя. Тогава беше вдовица. Имаше дъщеря и беше добра секретарка, струва ми се. Разбираше мистър Рафиъл много добре. Приятна жена. Радвам се за нея.

Тази вечер мис Марпъл седна на стола с правата облегалка, протегна крака към камината, в която гореше малък огън заради внезапното застудяване, каквото както е известно, може да обхване Англия във всеки произволен момент, и извади писмото, което ѝ бяха дали тази сутрин. Все още невярваща, тя го зачете, мърморейки думите под носа си, сякаш се мъчеше да ги наизусти:

Мис Марпъл Сейнт Мери Мийд.

Ще получите това писмо след смъртта ми с помощта на адвоката ми Джеймс Бродриб. Той се занимава с моите проблеми от личен характер, а не с деловите ми отношения. Това е един сериозен адвокат и на него може да се разчита, но както и за по-голямата част от човечеството, така и за него грехът на любопитството не е чужд. Не смятам да

задоволя това любопитство. В някои отношения този въпрос трябва да си остане между нас двамата. Нашата кодова дума, уважаема моя, е „Немезида“. Предполагам, че все още помните при какви обстоятелства и по какъв повод за първи път я употребихте пред мен. В продължение на доста дългия си живот и докато се занимавах с бизнес, успях да науча едно нещо за хората, които бих искал да наема на работа – те трябва да имат талант. Талант за конкретната работа, която искам да им поверя. Не става дума за познания или за опит. Става дума именно за талант – за природна дарба в дадена област.

Вие, мила моя, ако позволите да се обърна към вас така, имате природен афинитет към справедливостта и оттам природна дарба да се справяте с престъпленията. Искам да разследвате едно престъпление. Отделил съм известна сума, която ще стане безусловно ваша, ако приемете това предложение и ако в резултат на разследването ви, върху това престъпление се хвърли нужната светлина. За тази работа съм определил срок от една година. Истина е, че не сте млада, но ако мога така да се изразя, вие сте корава жена. Струва ми се мога да разчитам на съдбата, за да ви даде най-малко още една година живот.

Мисля, че работата ще е по вкуса ви. Вие притежавате природна дарба да разследвате престъпления. Необходимите средства за самото разследване ще ви бъдат предоставяни своевременно, когато възникне нужда. Предлагам ви това като алтернатива на сегашния ви живот.

Представям си как седите на някакъв стол, стол, който е удобен и подходящ за ревматизма, който може би ви измъчва. Струва ми се, че всички хора на вашата възраст страдат от някакъв вид ревматизъм. Ако това заболяване е засегнало гърба или коленете ви, не бихте могли да се движите много и през повечето време сигурно плетете. Във въображението си ви виждам така, както ви видях онази нощ, когато ме събудихте заради безпокойството си – сред облак розова вълна.

Предполагам, че продължавате да плетете пуловери, шалове за глава и много други неща, които не знам как се казват. Ако предпочитате да служите на каузата на справедливостта, надявам се, че поне ще ви бъде интересно.

Нека справедливостта се лее като вода.

И правдата да е като вечен поток. Сбогом.

ГЛАВА 3

Мис Марпъл решава да действа

I

Мис Марпъл прочете писмото три пъти, след това го остави настрана и леко намръщена се замисли за съдържанието и за смисъла му.

Първото нещо, което дойде в главата ѝ, беше, че в него няма почти никаква конкретна информация. Дали мистър Бродриб нямаше след време да ѝ съобщи още нещо съществено? Беше почти напълно сигурна, че не може да очаква това. Подобно нещо не би било в стила на мистър Рафиъл. И все пак как би могъл той да очаква, че тя ще направи каквото и да било, след като дори не знае за какво става дума? Интригуващо. След още няколко минути тя реши, че целта на мистър Рафиъл е била именно да я заинтригува. Мислите ѝ се насочиха към него, към краткото време, което бяха прекарвали заедно. Неговият недъг, лошият му нрав, изблиците на остроумие и грубите му шеги от време на време. „Доставяше му удоволствие да дразни хората“ – помисли си тя. Доставило му е удоволствие, за което без съмнение говореше и това писмо, да раздразни и естественото любопитство на адвокатата си, мистър Бродриб.

В писмото нямаше нищо, което да ѝ подсказва за какво всъщност става дума. То не можеше да ѝ помогне с нищо. И беше сигурна, че мистър Рафиъл е целял именно това. Имал е нещо друго предвид. Но при всички случаи тя не можеше да започне от нула, без да знае каквото и да било. Цялата работа ѝ напомняше кръстословица, за която липсват указания какво трябва да се впише водоравно и отвесно. Но тя трябваше да ги открие. Трябваше да научи какво трябва да направи, къде трябва да отиде... или може би беше достатъчно да седи на стола си с плетка в ръка и само от време на време да я оставя, за да може да се съсредоточи по-добре? А нима мистър Рафиъл е смятал да я накара да замине за Карибските острови, за Южна Америка или за някое друго подобно място? Или трябваше сама да разбере какво трябва да направи, или да получи конкретни указания. Може би е решил, че тя е достатъчно находчива, за да се досети за какво става дума, за да зададе нужните въпроси, сама да се добере до отговора. Не, това ѝ се струваше малко вероятно.

– Ако е имал предвид това – каза тя гласно, – трябва да е съвсем

изкуфял. Тоест, трябва да е бил изкуфял преди да умре.

Но не мислеше, че мистър Рафиъл е бил изкуфял.

– Сигурно ще получи някакви указания. Но какви? И кога?

Едва тогава си даде сметка, че някак си, без да забележи, вече е приела да се заеме със задачата. Тя отново заговори сама на себе си:

– Вярвам във вечния живот. Не зная къде сте, мистър Рафиъл, но зная, че сте някъде. Ще направя всичко възможно, за да изпълня желанието ви.

II

След още три дни мис Марпъл писа на мистър Бродриб. Писмото беше кратко и съвсем конкретно:

Уважаеми мистър Бродриб,

Обмислих предложението на покойния мистър Рафиъл, което той ми направи чрез Вас и реших да го приема. Ще направя всичко възможно, за да изпълня желанието му, макар и никак да не съм сигурна, че ще успея. Всъщност дори не виждам как бих могла да успея. В писмото му няма конкретни указания и не съм получила никакви други инструкции. Ако разполагате с някаква неизвестна за мен информация, която би могла да хвърли повече светлина върху всичко това, бих се радвала да я получа, но вероятно не е така, защото досега бихте ми я предоставили.

Предполагам, че преди да умре, разсъдъкът на мистър Рафиъл е бил в добро състояние? Смятам, че имам право да попитам, дали в последно време не е било извършено престъпление, което да е засягало по някакъв начин личните или деловите му отношения? Изразявал ли е пред вас гняв или неудовлетворение от някой пропуск в правосъдието? Ако е така, смятам че имам право да ви помоля да ме уведомите за това. Случвало ли се е напоследък някой от неговите близки и познати да преживее трудни времена, да е станал жертва на несправедливост или нечестно отношение?

Сигурна съм, че ще разберете защо се интересувам от тези неща. Сигурна съм, че и самият мистър Рафиъл не би очаквал от мен нищо друго.

III

Мистър Бродриб показа писмото на мистър Шустър, който се облегна на стола си и подсвирна.

– Значи приема, така ли? Интересна старица – каза той и добави: – Предполагам, че все пак има някаква представа за какво става дума.

– Изглежда няма – отговори мистър Бродриб.

– Ще ми се ние да имахме – продължи мистър Шустър. – Рафиъл беше стар проклетник...

– Труден човек – съгласи се мистър Бродриб.

– Нямам никаква представа какво иска от нея, а ти?

– Аз също. Той не искаше да имам, струва ми се.

– Е, постарал се е да създаде колкото се може повече трудности. Не виждам никакъв шанс някаква си стара бабка от провинцията да успее да разгадае мислите на един мъртвец и да се досети какво си е фантазирал. А не ти ли се струва, че я подвежда? Че ѝ се подиграва? Че се е пошегувал? Може би тя си мисли, че няма равна на себе си при решаването на проблемите в селцето, и Рафиъл е решил да ѝ даде добър урок.

– Не – възрази мистър Бродриб. – Рафиъл не би направил такова нещо.

– Понякога се държеше като истински дявол – каза Шустър.

– Да, но... В този случай мисля, че е бил напълно сериозен. Нещо го е безпокояло. Всъщност, сигурен съм, че нещо го безпокоеше.

– Но не ти каза какво е то?

– Не не ми каза.

– Тогава как, по дяволите, би могъл да очаква, че...

– Шустър замълча.

– Не би могъл да очаква, че от тази работа ще излезе нещо – каза мистър Бродриб. – Чудя се, откъде ли ще започне тя...

– Ако питаш мен, Рафиъл се е пошегувал.

– Двадесет хиляди лири не са малко пари.

– Да, но ако е бил сигурен, че тя няма да се справи?

– Не. Не може да е бил толкова непочтен. Трябва да е бил убеден, че има начин тази жена да открие каквото трябва.

– А какво ще правим ние?

– Ще чакаме – отговори мистър Бродриб. – Ще чакаме и ще видим какво ще се случи. В края на краищата все нещо ще стане.

– Имаше и още някакви запечатани документи, нали?

– Драги Шустър – каза мистър Бродриб, – мистър Рафиъл имаше доверие в дискретността и етичността ми като адвокат. Тези запечатани документи могат да бъдат отворени само при определени обстоятелства, които в момента не са налице.

– И едва ли някога ще бъдат – отговори Шустър. С това разговорът приключи.

IV

Мистър Бродриб и мистър Шустър имаха щастието да водят пълноценен професионален живот. Мис Марпъл нямаше този късмет. Тя плетеше, размишляваше и понякога излизаше на разходка, придружавана от Чери.

– Знаете какво каза докторът! Не бива да се преуморявате!

– Аз ходя много бавно – отговори мис Марпъл – и освен това не правя нищо. Искам да кажа, нито прекопавам, нито плевя. Просто движа краката си и се чудя за някои неща.

– Какви неща? – попита Чери заинтригувана.

– Ще ми се сама да знаех – отговори мис Марпъл и помоли Чери да ѝ донесе още един шал, тъй като духаше студен вятър.

– Не знам какво я тормози – каза Чери на мъжа си същата вечер, когато сложи иред него чиния ориз и варени бърбери – китайска вечеря.

Съпругът ѝ кимна одобрително.

– С всеки изминат ден готвиш по-добре и по-добре – отбеляза той.

– Тревожа се за нея – каза Чери – Тревожа се, защото виждам, че нещо я измъчва. Получи някакво писмо и с него започна всичко.

– Тя трябва да седи на спокойствие – съгласи се мъжът на Чери. – Да седи спокойно, да чете книги от библиотеката и може би от време на време да си приказва с някои приятели.

– Обмисля нещо. Някакъв план. Чуди се как да се захване с нещо, така си мисля.

Чери прекъсна разговора, взе подноса с кафе и отиде да го занесе на мис Марпъл.

– Познаваш ли някоя си мисис Хейстингс? Трябва да живее в някоя от новите къщи тук – попита я мис Марпъл. – И при нея работи някоя си мис Бартлет...

– Да не би да имате предвид къщата в края на селото, която беше преобядисана и ремонтирана наскоро? Собствениците ѝ отдавна не са се

появявали. Не знам как се казват. Защо ви интересуват? Те са най-обикновени хора, струва ми се.

– Роднини ли са с тази мисис Хейстингс?

– Не. Струва ми се, че са само приятели.

– Чудя се защо... – мис Марпъл замълча.

– Какво се чудите?

– Нищо – отговори мис Марпъл. – Моля те, разчисти малкото писалище, дай ми писалката и няколко листа. Искам да напиша писмо.

– На кого? – попита Чери с естественото за хората като нея любопитство.

– На сестрата на един свещеник – отговори мис Марпъл. – Името му е пастор Прескът.

– Това е онзи, с когото сте се запознали в чужбина, нали? Покажете ми снимката му в албума си.

– Да, същият.

– Да не би да се чувствате зле? Щом искате да пишете на свещеник...

– Чувствам се съвсем добре – прекъсна я мис Марпъл – и искам да се заема с нещо колкото се може по-скоро. Не е изключено мис Прескът да е в състояние да ми помогне.

Скъпа мис Прескът – написа мис Марпъл. – Надявам се, че все още ме помните. С Вас и брат Ви се срещнахме на остров Сен Оноре в Карибско море. Надявам се, че пасторът е добре и че студеното време през зимата не се е отразило зле на астмата му.

Пиша Ви, за да Ви помоля, ако можете да ми дадете адреса на мисис Уолтърс – Естер Уолтърс, секретарката на мистър Рафиъл, която може би също помните оттогава. На времето тя ми го даде, но за жалост не помня къде съм го оставила. Искам да ѝ пиша, защото трябва да ѝ съобща някои неща, свързани с цветарството, които тя искаше да научи, но аз не бях в състояние да ѝ кажа тогава. Преди няколко дни чух от друг човек, че се е омъжила повторно, но той не беше много сигурен дали това е така наистина. Може би Вие знаете за нея повече от мен.

Надявам се че не Ви притеснявам много с молбата си. Желая много здраве на Вас и на брат Ви. Искрено Ваша, Джейн Марпъл.

Мис Марпъл се почувства по-добре, след като изпрати това писмо.

– Поне – каза тя – се захв да правя нещо. Не че се надявам на кой знае какво, но все пак писмото може и да помогне.

Отговорът на мис Прескът пристигна почти веднага. Тя беше оправна жена, писмото ѝ беше приятно и в него бе написала нужния адрес.

Не съм чула нищо конкретно за Естер Уолтърс – пишеше тя, – но подобно на Вас, един познат ми каза, че е прочел обява за брака ѝ. Доколкото ми е известно, сега името ѝ е Алдерсън или Андерсън. Адресът ѝ е: Уинслоу Лодж, близо до Олтън, Хантс. Брат ми Ви поздравява. Жалко, че живеем толкова далеч – ние сме в северна Англия, а Вие сте на юг от Лондон. Надявам се да се срещнем в недалечно бъдеще по някакъв повод. Искрено Ваша, Дж. Прескът.

– Уинслоу Лодж, Олтън – промърмори мис Марпъл, докато записваше адреса. – Не е толкова далеч оттук. Не, никак не е далеч. Бих могла... не знам кое ще е най-добре... Може би с такси от „Инч“... Малко е скъпичко, но пък ако има някакъв резултат, съвсем оправдано ще мога да поискам сумата да ми се възстанови. Дали да ѝ пиша преди това или да оставя всичко на случайността? Струва ми се, че ще е по-добре да рискувам. Горката Естер. Едва ли ме помни с някакви добри чувства.

Мис Марпъл се замисли. Не беше изключено това, което бе направила тогава, да беше спасило Естер Уолтърс от смърт в недалечно бъдеще. Поне така смяташе мис Марпъл, но може би Естер Уолтърс не вярваше в това.

– Приятна жена – промърмори мис Марпъл тихо. – Много приятна жена. От онези, които като нищо могат да се омъжат за нехранимайко. Би се омъжила дори за убиец, ако има тази възможност. Все още ми се струва – продължи тя още по-тихо, – че спасих живота ѝ. Всъщност, сигурна съм в това, но не мисля, че тя ще се съгласи с моето мнение. Може би ме мрази и поради това ще ми бъде още по-трудно да я накарам да ми каже, каквото знае. Все едно, мога да опитам. Това е по-добре, отколкото да седя тук и да чакам, чакам, чакам...

Възможно ли беше мистър Рафиъл да се е пошегувал с нея, когато е написал това писмо? Той не беше особено мил човек, би могъл да е много невнимателен с чувствата на хората.

– Както и да е – каза мис Марпъл, погледна часовника на стената и реши, че ще си легне рано, – когато човек мисли за нещо преди да заспи, нерядко в съня му хрумва нещо. И сега може да стане така.

– Добре ли спяхте? – попита Чери рано на следващата сутрин и сложи подноса с чая до лакътя на мис Марпъл.

– Сънувах любопитен сън – отговори мис Марпъл.

– Кошмар?

– Не, не. Нищо такова. Разговарях с един човек, когото не познавах добре. Просто разговарях. Когато го погледнах след малко, видях, че това изобщо не е онзи човек, а някой друг. Много странно.

– В сънищата често стават такива объркани неща – каза Чери.

– Това ми припомни нещо... По скоро един човек, когото познавах. Би ли ми поръчала едно такси от „Инч“? Да дойде тук в единадесет и половина.

„Инч“ бе част от миналото на мис Марпъл. Някога мистър Инч беше собственик на едно такси, а след смъртта му го наследи неговият син, „младият Инч“, тогава на четиридесет и четири, който направи автосервиз и купи още две стари коли. След неговата смърт гаражът се сдобил с нов собственик. После се казваше „Пипе Карз“, „Таксита Джеймс“ и „Коли под наем Артър“, но старите жители на селото винаги говореха за „Инч“.

– Няма да ходите до Лондон, нали?

– Не, няма да ходя до Лондон. Вероятно ще обядвам в Хасълмиър.

– Сега пък какво ви е хрумнало? – попита Чери подозрително.

– Искам да се срещна с една личност, но да стане така, сякаш е напълно случайно – отговори мис Марпъл.

– Няма да е много лесно, но се надявам да се справя.

Таксито дойде точно в единадесет и половина. Мис Марпъл каза на Чери:

– Обади се моля те на този номер и попитай дали мисис Андерсън си е у дома. Ако тя сама вдигне телефона или ако те попитат коя си, кажи, че си секретарката на мистър Бродриб и че той иска да разговаря с нея. Ако я няма попитай кога ще се прибере въщи.

– И после какво?

– Попитай в кой ден от следващата седмица ще може да се срещне с мистър Бродриб в кантората му в Лондон. След като ти каже, запиши го някъде и затвори.

– Какви неща измисляте само! Защо е всичко това? Защо трябва точно аз да се обаждам?

– Паметта е странно нещо – отговори мис Марпъл. – Понякога човек си спомня гласове, които не е чувал от много години.

– Аха. И тази мисис... как ѝ беше името... никога не е чувала моя глас, така ли?

– Именно. Точно затова искам ти да се обадиш.

Чери изпълни заръката. Научи, че мисис Андерсън е излязла по магазините, но ще си бъде въщи за обяд и през целия следобед.

– Е, това улеснява нещата – каза мис Марпъл. – Дойде ли таксито? Добре. Здравей Едуард – поздрави тя шофьора, чието име всъщност беше Джордж. – Ето къде искам да отида. Предполагам, че няма да отнеме

повече от час и половина, нали?

След това потеглиха.

ГЛАВА 4

Естер Уолтърс

Естер Андерсън излезе от супермаркета и се запъти към колата си. Помисли си, че да намериш място за паркиране става по-трудно с всеки изминат ден. Сблъска се с някаква възрастна жена, която леко накуцваше и вървеше срещу нея. Извини ѝ се, но старицата възкликна:

– Но да, наистина! Вие сте Естер Уолтърс, нали? Мисис Уолтърс, може би не ме помните? Джейн Марпъл. Запознахме се на остров Сен Оноре, в хотела... О, доста време мина... Година и половина...

– Мис Марпъл! Разбира се, че ви помня. Радвам се, че ви виждам!

– Аз също. Ще обядвам с приятели недалеч оттук, но на връщане отново ще мина през Олтън. Вкъщи ли ще си бъдете следобед? Колко бих се радвала да си поговорим! Човек не среща всеки ден стари приятели!

– Да, разбира се. Заповядайте по всяко време след три часа.

Срещата беше уговорена.

„Старата Джейн Марпъл! – каза си Естер Андерсън и се усмихна мислено в себе си. – Изобщо не очаквах да я видя. Мислех, че вече е умряла.“

Мис Марпъл натисна звънеца на вратата на Уинслоу Лодж точно в 15:30 часа. Естер ѝ отвори и я покани да влезе.

Мис Марпъл седна на посочения ѝ стол изпълнена с вълнение както винаги, когато бе леко притеснена. Или поне когато така изглеждаше на пръв поглед. В този случай вълнението ѝ беше заблуждаващо, защото всичко бе станало точно както се бе надявала.

– Толкова се радвам, че ви виждам! – каза тя на Естер. – Толкова много се радвам, че ви виждам отново! Знаете ли, струва ми се, че на този свят се случват много странни неща. Надяваш се да срещнеш някого и си съвсем сигурен, че ще го срещнеш... Само че времето минава и когато наистина го срещнеш, изненадата е толкова голяма...

– И си казваш, че светът е малък, нали? – прекъсна я Естер.

– Да, наистина... И ми се струва, че има нещо в това... Искам да кажа, светът изглежда ужасно голям и Карибско море е на толкова огромно разстояние от Англия... Разбира се, бихме могли да се срещнем навсякъде... В Лондон, в „Харъдс“, в някой автобус или на гарата... Има толкова много възможности!

– Да, има много възможности – съгласи се Естер. – Аз не бих очаквала да ви срещна тук, защото това не е вашият район, нали?

– Не, не е. Не че сте толкова далеч от Сейнт Мери Мийд, където живея аз, струва ми се, че разстоянието е само двадесет и пет мили... Но двадесет и пет мили в провинцията, ако нямаш кола... Естествено, аз не мога да си позволя кола, а и освен това не умея да шофирам, така че и да имах нямаше да е от голяма полза... Така че се виждам само със съседите си, които живеят на автобусната линия... Иначе трябва да ходя при приятелите си с такси...

– Изглеждате много добре – каза Естер.

– Тъкмо щях да кажа, че вие изглеждате много добре, мила, нямаш представа, че живеете тук.

– Тук съм съвсем отскоро. Всъщност, откакто се омъжих.

– О, не знаех, че сте се омъжили. Интересно... Сигурно не съм обърнала внимание на съобщението. Винаги чета колонката във вестника...

– Омъжена съм вече от четири или пет месеца – каза Естер. – Името ми сега е Андерсън.

– Мисис Андерсън. Да, трябва да го запомня. А мъжът ви?

Тя си помисли, че би било неестествено, ако не я попита за мъжа й. Старите моми са ужасно любопитни.

– Той е инженер – отговори Естер. – Ръководи един бранш на „Там & Моушън“. Той е... – тя се поколеба – малко по-млад от мен.

– Така е много по-добре – отбеляза мис Марпъл веднага. – О, много по-добре. В наши дни мъжете остаряват толкова по-бързо от жените... Зная, някои казват, че не е вярно, но съм сигурна, че е истина. Искам да кажа, имат да се грижат за толкова много неща... Може би се безпокоят заради работата си прекалено много... А след това получават високо кръвно или ниско кръвно, а понякога имат и проблеми със сърцето... Предразположени са и към стомашни язви... Не мисля, че ние жените се притесняваме чак толкова много. Струва ми се, че ние сме по-силният пол.

– Може би е така – отговори Естер.

Тя се усмихна на мис Марпъл и мис Марпъл се почувства окуражена. Последния път, когато видя Естер, бе останала с впечатлението, че Естер я мрази. Може би наистина я мразеше тогава, но сега... Сега може би дори й беше малко благодарна. Трябва да си е дала сметка, че сега можеше да лежи под някоя каменна плоча в църковния двор, вместо да живее щастливо, може би, с мистър Андерсън.

– Изглеждате много добре – каза тя. – И много весела.

– Вие също, мис Марпъл.

– Е, разбира се, вече съм доста стара. Имам много болести... Не, нищо фатално, но на моята възраст човек или има ревматизъм, или нещо друго го боли... И краката ми вече не са това, което бяха по-рано. И ръцете, и рамото, и гърбът... О, мила, човек не трябва да говори за тези неща. Каква хубава къща имате!

– Да. В нея сме отскоро. Преместихме се преди четири месеца.

Мис Марпъл се огледа. Нейното първо впечатление беше същото. Освен това си бе помислила, че живеят доста добре – мебелите бяха скъпи и комфортни, почти луксозни. Хубави завеси, хубави покривки... Е, не личеше особен вкус, но това не можеше и да се очаква. Струваше ѝ се, че знае коя е причината за тази заможност. Смяташе, че тя се дължи на завещанието на покойния мистър Рафиъл. Радваше се, че той не е променил решението си.

– Предполагам, че сте прочели съобщението за смъртта на мистър Рафиъл – каза Естер, сякаш можеше да прочете мислите на мис Марпъл.

– Да. Да, наистина. Преди около месец, нали? Толкова жалко! Толкова се разстроих, въпреки че знаех... Той сам го казваше, нали? Няколко пъти спомена, че не му остава много да живее. Приемаше храбро тези неща, нали?

– Да, наистина. Той беше смел човек и много добър при това – каза Естер. – Знаете ли, когато започнах работа при него, той ми каза, че ще ми плаща добра заплата, но ще трябва да спестявам, защото не бивало да очаквам нищо повече от него. А той много държеше на думата си, нали? Изглежда този път е променил решението си.

– Изглежда – каза мис Марпъл. – Много се радвам за това. Помислих си, че може би... Не, че той е казвал нещо, разбира се... но се чудех...

– Завеща ми много пари – каза Естер. – Изненадващо голяма сума. Наистина се изненадах. В началото дори не можех да повярвам.

– Предполагам, че целта му е била да ви изненада. Струва ми се, че беше от тези хора... А завеща ли нещо – добави мис Марпъл – на... как му беше името... прислужникът му... масажистът?

– На Джаксън? Не, не му завеща нищо, но ми се струва, че през последната година му даде доста пари.

– А виждали ли сте Джаксън оттогава?

– Не, никога. Откакто се върнахме от островите, не съм го виждала нито веднъж. Той не остана на работа при мистър Рафиъл след като

дойдохме в Англия. Струва ми се, че отиде при някакъв лорд, който живее в Джърси или Гърнси...

– Ще ми се да бях видяла мистър Рафиъл още веднъж – каза мис Марпъл. – След онази история, в която бяхме забъркани... Вие, аз, той... и някои други... И тогава, шест месеца след това, когато си бях у дома, изведнъж ми хрумна колко свързани бяхме в онова време на тревоги и колко малко всъщност знаех за мистър Рафиъл. Мислех си това онзи ден, след като видях съобщението за смъртта... Ще ми се да знаех малко повече за него... Къде е роден, кои са родителите му... такива неща. Що за хора са били. Имал ли е деца, племенници, братовчеди, някакво семейство? Много бих искала да знаех.

Естер Андерсън се усмихна леко. Погледна мис Марпъл, с изражение, което сякаш казваше: „Да, разбира се, сигурна съм, че винаги искаш да знаеш всички подробности за всеки човек, с когото се запознаеш“. Но на глас каза само:

– За него всички знаеха само едно нещо.

– Че е бил много богат – каза мис Марпъл веднага. – Това искахте да кажете, нали? Когато знаеш, че някой е много богат... хм... не си правиш труда да задаваш повече въпроси. Искам да кажа, човек не иска да научи повече. Казва си: „Той е много богат“ или „Той е невероятно богат“... И след това гласът ти се снишава, защото когато срещнеш толкова богат човек, това е много впечатляващо, нали?

Естер се засмя.

– Не е бил женен, нали? – попита мис Марпъл. – Не спомена да е имал жена.

– Загубил е жена си преди много години. Съвсем скоро, след като са се оженили. Струва ми се, че е била много по-млада от него... Умряла е от рак, ако не греша. Много тъжно.

– А имали ли са деца?

– О, да. Две дъщери и един син. Едната е омъжена и живее в Америка, а другата е умряла твърде млада. Веднъж видях онази от Америка. Изобщо не приличаше на баща си... Беше тиха, потисната млада жена. Мистър Рафиъл никога не е говорил за сина си – добави тя. – Имам чувството, че нещо там не е било наред. Имало е скандал или нещо подобно. Умрял е преди няколко години, струва ми се. Както и да е, мистър Рафиъл никога не го споменаваше.

– О, скъпа, колко тъжно!

– Мисля, че се е случило преди доста време. Заминал за чужбина и повече не се върнал... Умрял там, където и да е това място.

– Мистър Рафиъл беше ли разстроен заради това?

– Трудно е да се разбере от човек като него – отговори Естер. – Беше от хората, които никога не говореха за загубите си. Щом синът му се е оказал нехранимайко, бreme, вместо благословия, предполагам, че просто е свил рамене и толкова. Може би му е изпращал пари и го е издържал, но е престанал да мисли за него.

– Нима е възможно – каза мис Марпъл. – Да не каже и дума за сина си?

– Ако си спомняте, той не беше от хората, които обичат да говорят за личния си живот или за чувствата си.

– Да, разбира се. Но като си помисля, че в продължение на толкова много години сте му били секретарка, би могъл да е споделил с вас, ако е имал някакви неприятности.

– Той не беше от хората, които споделят неприятностите си – каза Естер. – Ако е имал такива, в което доста се съмнявам. Би могло да се каже, че той беше женен за работата си. Беше баща на бизнеса си и той за него беше единственият потомък, син или дъщеря, който имаше значение. Всичко това му доставяше удоволствие... Да инвестира, да печели... Да поглъща предприятия...

– Не казвайте, че човек е щастлив, докато не умре – промърмори мис Марпъл и повтори думите, сякаш бяха някакъв девиз, в каквото наистина й се струваше, че са се превърнали напоследък. – Значи преди смъртта му не е имало нищо, което да го тревожи?

– Не. Откъде ви хрумна това? – гласът на Естер прозвуча изненадано.

– Не, не си помислих това – отговори мис Марпъл. – Просто се зачудих, защото хората се тревожат повече, когато... няма да кажа, „когато остаряват“, защото той всъщност не беше стар. Просто исках да кажа, че човек се тревожи повече, когато е недъгав и не може да направи много, за да реши проблемите си. Тогава тревогите остават в ума и човек ги усеща...

– Да, разбирам какво искате да кажете – отговори Естер. – Но не мисля, че мистър Рафиъл беше такъв. Както и да е – добави тя, – престанах да съм негова секретарка преди известно време. Два или три месеца, след като срещнах Едмънд.

– А, да. Съпругът ви. Мистър Рафиъл трябва да е бил много разочарован, че го напускате.

– Не, не мисля така – каза Естер. – Той не беше от хората, които биха се обезпокоили от подобно нещо. Веднага би си взел друга

секретарка..., което и направи. Ако не му хареса някоя, веднага би се разделил с нея с любезно ръкостискане и би намерил друга. Винаги е бил много разумен човек.

– Да, да. Разбирам. Макар че много лесно можеше да се ядоса.

– Доставяше му удоволствие да се ядосва. Струва ми се, че това за него беше нещо като театър.

– Театър – повтори мис Марпъл замислено. – Смятате ли... Често съм се чудила... Смятате ли, че мистър Рафиъл се интересуваше от криминология? Той... Е, не знам...

– Заради това, което се случи на острова ли? – гласът на Естер изведнъж стана твърд.

Мис Марпъл не беше сигурна дали да продължи, но все някак трябваше да се добере до информацията, от която имаше нужда.

– Не, не заради това... Интересно ми е дали после е мислил за психологическата страна на въпроса... Или дали е проявявал интерес към случаи, в които правосъдието не е било прилагано както трябва, или... е, добре.

Мис Марпъл говореше все по-нервно и объркано.

– А защо да се интересува от такива работи? И нека не говорим за ужасното нещо, което се случи на Сен Оноре.

– Да, разбира се. Вие сте съвсем права. Съжалявам, че го споменах. Просто си мислех за нещата, които мистър Рафиъл понякога говореше. Разбирате ли, странни, неочаквани думи... Чудя се дали е имал своя теория за... причините за престъпността...

– Интересите му бяха изцяло финансови – отговори Естер кратко. – Най-много да се е интересувал от ловки финансови мошеничества, нищо друго.

Тя все още гледаше мис Марпъл хладно.

– Съжалявам – каза мис Марпъл смутено. – Не биваше да говоря за ужасните събития, които за щастие вече са минало. А и трябва да вървя – добави тя. – Трябва да хвана влака и имам време колкото да отида до гарата. О, скъпа, къде си оставих чантата? О, да, ето я!

Тя взе чантата, чадъра и някои други неща и продължи да се суети, докато напрежението спадна малко. Когато излизаше през входната врата, тя се обърна към Естер, която я увещаваше да остане, за да пият заедно чай:

– Не, благодаря, мила. Нямам никакво време. Радвам се, че се видяхме отново и ви желая здраве и щастие. Предполагам, че сега вече няма да има нужда да работите?

– Някои хора предпочитат да работят при всички случаи. Казват, че така било по-интересно и че било много отегчително да няма какво да правиш. Само че аз предпочитам да не работя. Ще се радвам на наследството си... Това, което ми остави мистър Рафиъл... Беше много мило от негова страна, и си мисля, че и той би искал да му се радвам, дори и да го харча за глупави, според него, женски неща. Скъпи дрехи, нови прически и така нататък. Той би го сметнал за много глупаво. Бях се привързала към него, знаете ли? – добави тя неочаквано. – Да, много се бях привързала. За мен той беше нещо като предизвикателство. Не беше лесно да излезеш на глава с него и затова ми доставяше удоволствие да се справям с работата си.

– А справяхте ли се със самия мистър Рафиъл?

– Е, не съвсем, но може би малко повече, отколкото му се струваше на него.

Мис Марпъл тръгна надолу по улицата. Обърна се назад и махна с ръка – Естер Андерсън все още стоеше на прага и също й махна весело.

„Мислех си, че тази работа има нещо общо с нея или поне с нещо, за което тя знае – каза си мис Марпъл, – Изглежда съм сбъркала. Не, каквото и да е то, тя не е свързана с него по никакъв начин. О, Боже! Мистър Рафиъл е очаквал, че ще проявя повече ум! Смятал е, че ще успее да съпоставя нещата... Но кои неща? И какво да направя сега?“

Тя поклати глава.

Трябваше да премисли всичко много внимателно. Тази работа беше поверена на нея. Тя можеше да откаже или да приеме, да разбере за какво става дума. Или можеше да не разбере нищо и да се надява да получи още някакви, допълнителни напътствия. Понякога затваряше очи и се мъчеше да си представи лицето на мистър Рафиъл – седнал в градината на хотела на острова с тропическия си костюм, навъсеното му, сбръчкано лице, шегите му. Искаше й се да знае какво е имал, предвид когато е замислял този план, когато се е заел да го осъществи. Дали е искал да я изкуши да приеме работата, да я убеди да я приеме или, би могло да се каже, да я принуди да я приеме? Последното беше най-вероятно, като знаеше що за човек беше той. И все пак е искал нещо да се свърши и беше избрал нея. Защо? Защото неочаквано си е спомнил за нея? А защо ще си спомня?

Тя се замисли за мистър Рафиъл и за нещата, които се бяха случили на Сен Оноре. Може би проблемът, който го е занимавал малко преди смъртта му, го е накарал да си припомни дните, прекарани на острова? Дали всичко това не беше свързано с някой от присъстващите там, с

някой от участниците в събитията? Дали това не го бе накарало да си спомни за нея? Би ли могла да намери някаква връзка? Ако нямаше такава връзка, защо се бе сетил за нея? Защо е решил, че тя изобщо може да му бъде полезна? Тя беше възрастна, доста разсеяна, съвсем обикновена жена, в не много добро физическо състояние, с вече не много услужлив ум. Кои нейни способности, ако имаше такива, го бяха накарали да избере нея? Не можеше да измисли нищо. Да не би мистър Рафиъл да е решил да се пошегува? Дори и на смъртното си легло той би могъл да пожелае да устрои някаква шега, която да удовлетворява особеното му чувство за хумор.

Не би могла да отрече, че беше напълно възможно мистър Рафиъл да е решил именно да се пошегува, дори и на смъртното си легло. Иронията, така типична за него...

„Трябва – каза си мис Марпъл твърдо, – просто трябва да съм способна на нещо! В края на краищата след смъртта си мистър Рафиъл не би могъл да се радва на шегата си. На какво съм способна? Кои мои качества биха били полезни на някого за каквото и да било?“

Тя се замисли за себе си с присъщата си скромност. Беше любопитна, задаваше въпроси... това можеше да се очаква от жена с нейния характер и на нейната възраст. Това беше една възможност. Човек би могъл да изпрати частен детектив, за да зададе нужните въпроси, но истината е, че една възрастна дама, която има навика да си пъха носа в чуждите работи, обича да говори повече, отколкото трябва и е любопитна, би могла да разбере нужните неща много по-лесно и при това, без да събуди никакви подозрения.

„Стара клюкарка – каза си мис Марпъл. – Да, предполагам, че отдаlech приличам именно на стара клюкарка. Има толкова много стари клюкарки и всички си приличат. И, разбира се, аз съм много обикновена. Обикновена, разсеяна възрастна дама. А това е много добър камуфлаж. Боже, дали съм на прав път? Има и още нещо. Понякога мога да преценя какви са хората. Мога да преценя, защото ми напомнят за други хора, които познавам. Така че мога да се досетя какви са недостатъците им и какви са добрите им качества.“

Отново се замисли за Сен Оноре и за хотел „Златна палма“. Беше се опитала да установи наличието на някаква връзка, като посети Естер Уолтърс. Само че срещата им не бе довела до нищо положително, беше убедена в това. Естер Уолтърс не можеше да ѝ помогне с нищо. С нищо, което би могло да се свърже с желанието на мистър Рафиъл тя да се заеме с работа, за чиято същност все още нямаше никаква представа!

– О, Боже! – промърмори мис Марпъл. – Какъв ужасен човек сте, мистър Рафиъл!

В гласа ѝ имаше неприкрит упрек.

По-късно, когато легна в леглото си и опря грейката до най-болезненото място на ревматичния си гръб, тя заговори отново, сякаш искаше да се оправдае:

– Направих всичко, което можах.

Говореше като че ли думите ѝ бяха насочени към някой, който се намираше в стаята. Наистина, той би могъл да бъде навсякъде, но пък ако съществуваше някаква телепатична връзка, беше по-добре да каже, каквото има решително и без заобикалки.

– Направих всичко, каквото можах. Повече от това просто не съм в състояние и сега оставям всичко във ваши ръце!

След това тя се намести по-удобно, протегна ръка, за да угаси лампата, и се унесе в сън.

ГЛАВА 5

Инструкции от отвъдното

I

Три или четири дни след това със следобедната поща пристигна писмо. Мис Марпъл го взе и направи това, което обикновено правеше с писмата – взе го, обърна го, погледна пощенското клеймо, почерка, реши, че е сметка за плащане и го отвори. Беше написано на машина.

Скъпа мис Марпъл,

Когато четете това писмо, аз ще съм мъртъв и погребан. Не кремиран, радвам се да кажа. Винаги ми се е струвало, че човек не може да се надигне от красивата си бронзова урна, пълна с пепел, за да витае около някой друг, докато от гроба, струва ми се, това е напълно възможно. Дали ще искам да Ви споходя? Може би дори ще ми се прииска да вляза във връзка с Вас!

Досега адвокатите ми би трябвало да са Ви се обадили и да са Ви предали предложението ми. Надявам се, че сте го приели. Ако не сте, не мога да ви упрека в нищо. Изборът е Ваш.

Ще получите това писмо – ако адвокатите ми са направили това, което съм им казал, и ако пощата е свършила работата си както трябва, – на 11-о число. След два дни ще получите друго писмо от едно туристическо бюро в Лондон. Надявам се предложението да е по вкуса Ви. Засега няма нужда да Ви казвам повече. Искам да бъдете нащрек. Вие сте много умна жена. Грижете се за себе си. Мисля, че ще се справите.

Желая Ви успех и нека Вашият ангел хранител Ви помага. Предполагам, че ще имате нужда от него. Ваш приятел, Дж. Б. Рафиъл.

– Два дни! – възкликна мис Марпъл. Беше ѝ трудно да чака.

Пощата свърши работата си, а също и туристическата агенция „Известни постройки и градини в Англия“.

Уважаема мис Джейн Марпъл,

Следвайки инструкциите на покойния мистър Рафиъл, Ви изпращаме това писмо, относно обиколка №37 на нашата агенция, която тръгва от Лондон следващия четвъртък, 17-ти.

Ако имате възможност да дойдете до нашия лондонски офис, мисис Сандборн, която ще придружава пътуващите, с удоволствие ще Ви съобщи всички подробности и ще отговори на въпросите Ви.

Нашите обиколки обикновено продължават две или три седмици. Според мистър Рафиъл, тази, която ви предлагаме, ще представлява особен интерес за Вас, тъй като с нея ще посетите част от Англия, в която той смята, че не сте били никога досега, а също и някои много живописни местности и градини. Той се погрижи да Ви осигурим най-добрите условия и удобства, с които разполагаме.

Ще се радваме, ако ни уведомите в кой ден, ще е възможно да дойдете в офиса ни на „Бъркли стрийт“ в Лондон.

Мис Марпъл запомни телефонния номер, сгъна писмото, мушна го в чантата си и се обади на двама познати. Единият беше ползвал услугите на „Известни постройките и градини“ и ѝ ги препоръча горещо, а другият, макар и да не беше се възползвал лично от тях, беше чул много добри отзиви. Каза ѝ, че всичко е много добре организирано и макар и да са малко скъпички, пътуванията не са изтощителни за възрастните хора. След това мис Марпъл се обади в офиса на „Бъркли стрийт“ и каза, че ще отиде там следващия вторник.

На другия ден повдигна въпроса пред Чери.

– Може би ще замина, Чери – каза ѝ тя. – На екскурзия.

– Екскурзия? Да не би в чужбина с някоя от организирани групи?

– Не в чужбина. В Англия – отговори мис Марпъл. – Ще посетим някои исторически места и градини.

– Смятате ли, че на вашата възраст това е уместно? Това пътуване може да бъде много уморително. Понякога се ходи пеша с мили.

– Здравето ми е много добро – отговори мис Марпъл. – Освен това при подобни екскурзии се осигурява достатъчно време, за да могат по-възрастните и слаби хора да си почиват.

– Трябва да се пазите много, това е всичко – каза Чери. – Не искам да получите сърдечен пристъп, дори и в момента да гледате някой особено красив фонтан или нещо друго. Знаете, че сте малко възрастна за такава приключение. Извинете ме, ако съм груба, но не ми се ще да

умрете само защото сте прекалили с нещо такова.

– Мога да се грижа за себе си – отсече мис Марпъл с известно достойнство.

– Добре – отговори Чери. – Просто трябва да се пазите.

Мис Марпъл подреди нещата си в един куфар, замина за Лондон и си взе стая в скромен хотел („Ах! – помисли си тя. – Какъв чудесен хотел беше «Бъртрам»! Е, стига вече. Трябва да забравя тези неща. «Св. Джордж» също е много добър.“). В уреченото време тя отиде в офиса на „Бъркли стрийт“, където една приятна жена на около тридесет и пет години стана, за да я посрещне, представи се като мисис Сандборн и й каза, че отговаря за въпросния тур.

– Мога ли да считам – попита мис Марпъл, – в моя случай този тур...

Мисис Сандборн долови лекото ѝ смущение и отговори:

– О, да. Може би трябваше да ви обясня в писмото, което ви изпратихме. Всички разходи са платени от мистър Рафиъл.

– Знаете ли, че той почина? – понита мис Марпъл.

– Да, но всичко беше уредено преди смъртта му. Той ни каза, че здравето му е силно разклатено и че желае да направи нещо добро за негова приятелка, която не е имала възможността да пътува, колкото би искала.

II

Два дни по-късно мис Марпъл, с чантата си в ръка, след като предаде елегантния си куфар на шофьора, се качи на един от най-люксоznите и удобни автобуси, които пътуваха на северозапад от Лондон. Започна да проучва списъка на пътниците, приложен към луксоznата брошура, в която се описваха подробности за маршрута и програмата за всеки ден, даваха се сведения за хотелите и ресторантите по пътя, за забележителностите, които щяха да разглеждат, а също и алтернативни възможности за някои от дните. Макар и да не беше изрично подчертано, ставаше ясно, че основната програма е по-подходяща за млади хора, а алтернативната – за по-възрастните, за хора с болни крака, страдащи от артрит или ревматизъм и които предпочитат да седят на едно място, вместо да ходят на големи разстояния или да се изкачват по възвишения.

Мис Марпъл прочете списъка на пътниците и ги огледа. Не беше много трудно да направи това, защото повечето от останалите правеха

същото. Наред с останалите, хората оглеждаха и нея. Но никой, доколкото можеше да прецени, не ѝ обърна особено внимание.

мисис Райзли-Портър
мис Джоана Крофърд
полковник Уокър и мисис Уокър
мистър и мисис Х. Т. Бътлър
мис Елизабет Темиъл
професор Уонстед
мистър Ричард Джеймсън
мис Лъмли
мис Бентъм
мистър Каспар
мис Кук
мис Бароу
мистър Емлин Прайс
мис Джейн Марпъл

Имаше четири възрастни дами. Мис Марпъл ги огледа най-напред, за да приключи с тях. Две от тях пътуваха заедно. Бяха на около седемдесет – горе-долу на нейната възраст. Едната имаше вид на вечно недоволна – от тези, които искат на всяка цена да седнат на първата седалка на автобуса или на задната седалка на автобуса. Които искат да седят на слънчевата страна или могат да издържат само на сенчестата, които искат да имат много свеж въздух или по-малко свеж въздух. Бяха с плетени шалове и носеха със себе си пътни чанти и множество пътеводители. Често страдаха от болки в коленете, гърбовете или раменете, но възрастта и болестите не можеха да им попречат да се наслаждават на живота, докато все още го имат. Стари клюкарки, но определено не от онези, които си стоят вкъщи. Мис Марпъл си записа нещо в малкия бележник, който носеше.

Петнадесет души, ако не брои себе си и мисис Сандборн. Тъй като беше определено тя да пътува именно с тази обиколка, поне един от тези петнадесет души би трябвало да има някаква връзка със задачата ѝ – или като източник на информация, или да е свързан със закона, или с някакво съдебно дело, а можеше дори и да е убиец. Човек, който вече е извършил убийство, или възнамерява да извърши убийство. Всичко беше възможно! Всичко можеше да се очаква от мистър Рафиъл! Както и да е, тя трябваше да си води записки за тези хора.

На дясната страница на бележника щеше да отбележи тези, които биха могли да представляват интерес от гледната точка на мистър Рафиъл, а на лявата – онези, които биха могли да представляват интерес само ако могат да й предоставят някаква полезна информация. Дори и такава, за която не подозират, че притежават или за която по-скоро нямат представа, че може да се окаже полезна за нея, за мистър Рафиъл или за Правосъдието с главно „П“. На края на бележника смяташе да отбележи онези, които й напомняха за някои познати от Сейнт Мери Мийд или от другаде. Всички установени прилики можеха да се окажат полезни. Подобно нещо вече й се беше случвало.

Другите две възрастни дами очевидно пътуваха поотделно. И двете бяха на около шестдесет. Едната беше добре запазена, добре облечена жена, очевидно с високо мнение за себе си, на може би и мнението на околните не беше различно. Гласът ѝ беше висок и властен. С нея пътуваше племенницата ѝ – момиче на осемнадесет или деветнадесет години, което я наричаше „лельо Жералдин“. Мис Марпъл забеляза, че тази племенница беше свикнала да се справя с властния характер на леля си. Беше не само оправно, но и хубаво момиче.

От другата страна на пътеката между седалките седеше един едър мъж с широки рамене и грубовато тяло – сякаш някое амбициозно дете го бе сглобило не особено внимателно от едри тухли. Сякаш природата бе имала намерение да направи лицето му кръгло, но то се бе възпротивило и бе постигнало ъгловат вид, като беше развило едра долна челюст. Имаше голяма глава с гъста сивееща коса и огромни рунтави вежди, които се движеха нагоре-надолу, за да подчертаят това, което казваше. Забележките му наподобяваха изблици на кучешки лай, сякаш беше приказливо овчарско куче. До него седеше един висок чернокос чужденец, който мърдаше неспокойно и непрекъснато жестикулираше. Английският му беше много особен, а от време на време използваше немски и френски. Едрият мъж изглежда не изпитваше затруднения пред тези атаки с чужди езици и услужливо преминаваше ту на френски, ту на немски. Мис Марпъл ги огледа бързо още веднъж и реши, че този с рунтавите вежди трябва да е професор Уонстед, а неспокойният чужденец – мистър Каспар.

Тя се зачуди какво ли обсъждат толкова оживено и беше озадачена от бързината и разпалеността на отговорите на чужденеца.

На мястото пред тях седеше другата шестдесетгодишна жена – висока, може би малко по-възрастна, но човек винаги би ѝ обърнал внимание сред тълпата. Все още беше много хубава, с тъмносива коса,

вдигната високо и изтеглена назад над челото. Гласът ѝ беше нисък, ясен и режещ. „Личност! – помисли си мис Марпъл. – Не е нищожество.“ Да, наистина беше личност. „Напомня ми – продължи да си мисли тя – за Емили Уолдрън.“ Емили Уолдрън беше декан на „Оксфорд Колидж“ и известен учен. Мис Марпъл се бе запознала с нея в компанията на племенника си и не можеше да я забрави.

Тя продължи да оглежда пътниците. Имаше две семейства. Едното беше от Америка – на средна възраст, добродушна приказлива съпруга и вечно съгласяващ се съпруг. Очевидно бяха запалени туристи. Другото семейство беше английско и също на средна възраст. Мис Марпъл без колебание реши, че мъжът е пенсиониран военен. На списъка ги отбеляза като полковник Уокър и мисис Уокър.

Зад нея седеше висок слаб мъж на около тридесет години, който използваше много технически думи и явно беше архитект. Имаше и две дами на средна възраст, които пътуваха заедно по-напред в автобуса. Те си говореха за маршрута и се мъчеха да преценят кое от програмата би било интересно за тях. Едната беше чернокоса и слаба, а другата – руса и едра. Лицето ѝ се стори познато на мис Марпъл. Започна да си мисли къде я беше виждала, но не можеше да си спомни. Вероятно се бяха срещали на някой коктейл или при някое пътуване с влак. Лицето ѝ нямаше нищо характерно, което би могло да направи впечатление.

Оставаше още един пътник – млад мъж, вероятно на деветнадесет или двадесет години. Беше облечен като за възрастта си – с тесни черни джинси и червено поло, а гъстата му черна коса приличаше на неподдаваща се на дисциплина голяма топка. Той гледаше с интерес племенницата на властната жена и мис Марпъл реши, че и племенницата го гледа с известен интерес. Въпреки преобладаващото мнозинство от възрастни дами сред пътниците в автобуса все пак имаше и двама млади хора.

За обяд спряха в един приятен хотел край реката, а следобедът бе посветен на разглеждането на Бленхайм. Мис Марпъл вече бе посещавала Бленхайм два пъти, така че даде почивка на краката си и се ограничи с разглеждането на интериора и скоро след това на хубавата градина и красивата гледка.

По времето, когато стигнаха до хотела, в който щяха да пренощуват, хората в автобуса вече започваха да се опознават. Опитната мисис Сандборн – все така неуморна и оправна, както и през целия ден, изигра ролята си много добре. Тя помагаше на хората да се съберат на групи и насърчаваше тези, които се чувстваха изолирани, да се присъединят към останалите с кратки забележки или съвети: „Накарайте полковник

Уокър да ви разкаже за градината си. Той има прекрасни фрезии“.

Мис Марпъл вече знаеше имената на всички. Мъжът с рунтавите вежди се оказа професор Уонстед, както беше предположила, а чужденецът – мистър Каспар. Властната жена беше мисис Райзли-Портър, а племенницата ѝ се казваше Джоана Крофърд. Младият мъж с дългата коса беше Емлин Прайс. Дватама с Джоана Крофърд изглежда се мъчеха да разберат за кои неща от живота като икономика, изкуство, политика и други подобни имат еднакво мнение и за кои – не.

Двете възрастни дами естествено допаднаха на мис Марпъл като себеподобни. Те щастливо обсъждаха артритата, ревматизма, диетите, новите доктори, някои лекове както професионални, така и бабешки, които водеха до добри резултати там, където всичко друго се проваляше. Говореха си и за многото места, които бяха посещавали заедно в Европа – хотели, пътнически бюра и така нататък, и най-накрая за графство Самърсет, където живееха както мис Лъмли, така и мис Бентъм и където трудностите при намирането на приличен градинар бяха толкова големи, че едва ли някой би повярвал.

Двете по-млади дами бяха мис Кук и мис Бароу. Мис Марпъл все още мислеше, че русата – мис Кук, ѝ е позната отнякъде, но все още не можеше да си спомни откъде. Не беше изключено и да ѝ се е сторило. Може би също така си въобразяваше, че мис Кук и мис Бароу я отбягват. Струваше ѝ се, че много бързат да се отдръпнат, когато забележат, че се приближава към тях. Естествено, това можеше изцяло да се дължи на въображението ѝ.

Петнадесет души, поне един, от които беше важен за нея. При разговорите си с хората вечерта тя на няколко пъти спомена името на мистър Рафиъл, за да види дали някой ще реагира. Никой не реагира.

Хубавата жена се оказа мис Елизабет Темпъл – пенсионирана директорка на известно девическо училище. Никой не приличаше на убиец, освен може би мистър Каспар, но това сигурно беше предразсъдък към чужденците. Слабият млад мъж беше Ричард Джеймсън – архитект.

„Може би утре ще имам по-голям успех“ – каза си мис Марпъл.

III

Мис Марпъл си легна много уморена. Екскурзията сама по себе си беше уморителна, а това, че се опитваше да проучи петнадесет души едновременно и да реши кой от тях би могъл да е свързан с някакво

престъпление, беше още по-уморително. Всичко ѝ се струваше толкова нереално, че човек едва ли би могъл да го приеме сериозно. Хората ѝ се сториха много приятни, с нищо не се отличаваха от много други, които човек би могъл да срещне на подобна екскурзия. Въпреки това тя извади бележника и списъка на пътниците и вписа още някои забележки.

Мисис Райзли-Портър? Не може да е свързана с престъпление. Светска дама, твърде егоцентрична.

Племенницата ѝ, Джоана Крофърд? Също? Много оправна.

Мисис Райзли-Портър обаче би могла да знае нещо, което да е свързано със задачата ѝ. Би трябвало да поддържа добри отношения с нея.

Мис Елизабет Темпъл? Личност. Интересна жена. Не ѝ напомняше на никой от убийците, които бе виждала.

– Всъщност – каза си мис Марпъл, – от нея лъха честност и почтеност. Ако тя е извършила убийство, то би било от благородни подбуди или поне такива, които тя счита за благородни. Това също не беше удовлетворително. „Мис Темпъл – продължи да мисли тя – никога не би направила нещо необмислено и никога не би се поддала на глупави идеи за благородство, след като е наясно, че злото съществува.“

– Въпреки всичко – каза мис Марпъл гласно – тя е личност и не е изключено мистър Рафиъл да е искал да се срещна с нея поради някаква причина.

Тя записа това на дясната страна на бележника си.

След това реши да промени гледната точка – досега мислеше за възможен убиец, а защо да не търси възможна жертва? Кой би могъл да е възможна жертва? Едва ли някой от присъстващите. Може би само мисис Райзли-Портър – тя беше богата, не особено приятна... Може би оправната племенница щеше да я наследи... Тя и приличащият на анархист Емлин Прайс биха могли да се съюзят в борбата против капитализма... Това не беше много правдоподобна мисъл, но не виждаше никаква друга възможност.

Професор Уонстед? Беше сигурна, че той е интересен човек. Мил. Дали беше учен или лекар? Все още не знаеше, но предположи, че е учен, макар че самата не разбираше нищо от наука.

Мистър и мисис Бътлър? Веднага ги задраска. Приятни американци. Нямаха връзка с никой от карибския остров или с някой неин познат. Не, семейство Бътлър не представляваше интерес за нея.

Ричард Джеймсън? Слабият архитект. Мис Марпъл не виждаше какво общо би могла да има архитектурата, но все пак не беше

изключено и да има. Може би някое скривалище? В някоя от къщите, които щяха да посетят, би могло да има скривалище, в което да има скелет. А мистър Джеймсън като архитект, би се досетил къде е това скривалище. Би могъл да ѝ помогне да го открие, а може би и тя на него... И щяха да намерят трупа...

– Боже мой! – каза си мис Марпъл. – Какви глупости си въобразявам!

Мис Кук и мис Бароу? Най-обикновени жени. И все пак беше сигурна, че е виждала вече едната от тях. Беше виждала мис Кук. Е, все някога щеше да си спомни.

Полковник Уокър и жена му? Приятни хора. Пенсиониран военен. Служил през повечето време в чужбина. Приятно ѝ беше да разговаря с тях, но нищо повече от това.

Мис Бентъм и мис Лъмли? Застаряващите клюкарки. Беше малко вероятно да са престъпнички, но може би знаеха много клюки, може би разполагаха с някаква информация... Не беше изключено да направят някоя подсещаща забележка, дори и свързана с артрит, ревматизма или медицината.

Мистър Каспар? По всяка вероятност опасен характер. Нервен тип. Засега трябваше да го наблюдава.

Емлин Прайс? Сигурно е студент. Студентите са склонни към насилие. Нима мистър Рафиъл я бе изпратил по следите на един студент? Е, всичко зависеше от това, което е направил, което му се искаше да направи или беше твърдо решил да направи. Може би беше заклет анархист?

„Мила моя – каза си мис Марпъл изведнъж много уморена. – Вече трябва да спиш.“

Боляха я краката, болеше я гърбът и умът ѝ не работеше съвсем гладко. Заспа веднага. Сънува няколко неща.

Едното от тях беше, че рунтавите вежди на професор Уонстед падат, защото не са негови, а фалшиви. Когато се събуди, първото ѝ впечатление, както често се случва след сън, беше, че въпросният сън дава решение на всичко. „Разбира се – мислеше тя. – Разбира се.“ Веждите му бяха фалшиви и това обясняваше всичко – той беше престъпник.

След малко с тъга си каза, че нищо не е решено. Веждите на професора не можеха да ѝ помогнат никак.

За жалост вече не ѝ се спеше. Тя стана решително от леглото, облече пеньоара си, седна на един стол с права облегалка и извади от куфара си един малко по-голям бележник. Залови се за работа.

„Това, с което се залових – записа мис Марпъл, – без съмнение има връзка с някакво престъпление. Мистър Рафиъл съвсем определено посочва това в писмото си. Пише, че имам афинитет към справедливостта и дарба за разкриване на престъпления. Следователно става дума за престъпление, при това не шпионаж, измама или грабеж, защото през живота си никога не съм се сблъсквала с подобни неща и за тях не знам нищо. Мистър Рафиъл знае за мен само това, което научи при престоя ни на Сен Оноре. Там ни свърза едно убийство. Не ми е направило впечатление напоследък в пресата да е имало съобщение за убийство. Никога не съм чела учебници по криминология и никога не съм се интересувала от подобни неща. Просто се е случвало така, че може би малко по-често, отколкото изглежда нормално, съм се оказвала недалеч от местопрестъплението, когато е било извършено убийство. Вниманието ми са привличали преди всичко случаи, засягащи мои познати и приятели. Подобни любопитни съвпадения не са рядкост. Помня, че една от лелите ми беше претърпяла корабкрушение цели пет пъти, а една моя приятелка просто привличаше неприятностите към себе си. Някои от нейните познати дори отказваха да се возят с нея в едно и също такси. Беше претърпяла четири катастрофи с такси, три катастрофи с обикновена кола и две с влак. Подобни неща се случват на някои хора без видима причина. Мога да кажа, колкото и да ми е неприятно, че изглежда убийствата прекалено често се извършват там, където съм и аз. Слава Богу, не аз съм жертвата.“

Мис Марпъл престана да пише, сложи възглавничка зад гърба си и след това продължи:

„Трябва да се опитам да подреда колкото се може по-логично всички факти, свързани със задачата, която приех да изпълня. Нещата, които зная досега, или «инструкциите», както биха ги нарекли военните, са крайно недостатъчни. На практика се равняват на нула. Така че мога да си задам един въпрос: За какво всъщност става дума? Отговорът е: Не зная. Интересно и любопитно. Странна идея на мистър Рафиъл, особено като се вземе предвид колко успешен беше бизнесът му. Той иска от мен да позная, да използвам интуицията си, да откривам и спазвам напътствията, които са ми дадени по някакъв начин.

И така, пункт 1: Ще получа напътствия. Напътствия от мъртвец. Пункт 2: Става дума за справедливост. Трябва или да премахна някаква несправедливост, или да победя злото, като го предам на наказание. Това би могло да обяснява думата «Немезида», дадена ми от мистър Рафиъл.

След като ми бе обяснено какво трябва да правя по принцип, получих първото си истинско напътствие. Преди смъртта си мистър Рафиъл е уредил да замина с обиколка номер 37. Защо? Ето този въпрос трябва да си задам. Дали поради някакви географски причини? Може би има връзка с някоя от историческите постройките, които ще посетим. Може би там се крие загадката. Или може би в някоя градина или пейзаж по пътя? Това ми се струва малко вероятно. По-вероятно ми се струва да търся отговора сред хората в автобуса. Някой от тях не познавам лично, но поне един от тези хора трябва да е свързан с ребуса, който трябва да реша. Някой от нашата група е свързан с убийство или засегнат от него. Някой разполага с информация за потенциалната жертва на някакво убийство или има връзка с нея. Не е изключено някой от тях да е убиец, но засега няма никакви улики.“

Мис Марпъл внезапно престана да пише и поклати глава. Засега беше доволна от анализа си.

И си легна отново.

После добави в бележника си:

„Тук свършва първият ден.“

ГЛАВА 6

Любов

На следващата сутрин посетиха една неголяма къща от времето на кралица Ан. Пътуването до нея не беше много дълго и уморително. Постройката беше очарователна на вид, с интересна история и много красива, необикновено оформена градина.

Ричард Джеймсън, архитектът, беше възхитен от изящната конструкция на къщата и тъй като беше от хората, които обичат да слушат собствения си глас, започна да спира в почти всяка стая, през която минаваха, да посочва всеки по-особен орнамент, да споменава дати и архитектурни стилове. Някои хора от групата, в началото заинтригувани, впоследствие започваха леко да нервничат от монотонната до известна степен лекция. Някои дори изостанаха назад и се отделиха от останалите. Местният екскурзовод, който ги развеждаше, не беше особено очарован от факта, че един от екскурзиантите е узурпирал професията му. Той направи няколко опита да вземе нещата в свои ръце, но мистър Джеймсън беше непреклонен. Екскурзоводът направи един последен опит.

– В тази стая, дами и господа, така наречената „Бяла гостна“, някога е бил намерен труп. Млад мъж, пронизан с кинжал, проснат пред камината. Било е през хиляда седемстотин и някоя година. Говори се, че лейди Мофът, тогавашната господарка, имала любовник. Той влизал през една малка странична врата, изкачвал се по стръмно тайно стълбище и влизал през тайния вход, който се е намирал тук до камината. Сър Ричард Мофът, съпругът на дамата, бил в чужбина, но неочаквано се завърнал и ги заварил заедно.

Екскурзоводът замълча гордо. Беше доволен от реакцията на публиката, която се зарадва на възможността да си почине от архитектурните подробности, които бяха принудени да слушат досега.

– Нали е много романтично, Хенри? – каза мисис Бътлър със звънкия си американски акцент. – В тази стая наистина има атмосфера. Усещам я. Наистина я усещам.

– Мейми е много чувствителна към такива неща – обясни съпругът ѝ гордо на околните. – Веднъж бяхме в една стара къща в Луизиана...

Разказът за особената чувствителност на Мейми набра скорост и мис Марпъл заедно с някои други се възползва от възможността

незабелязано да се измъкне от стаята и да слезе по украсеното с орнаменти стълбище на партерния етаж.

– Само преди няколко години – каза мис Марпъл на мис Кук и мис Бароу, които бяха до нея – едни мои приятели преживяха нещо наистина ужасно. Една сутрин намериха на килима в библиотеката си труп.

– Някой от семейството? – попита мис Бароу. – Епилептичен припадък?

– О, не. Беше убийство. Непознато момиче с вечерен тоалет. Блондинка. Но косата ѝ била боядисана. Всъщност е била брюнетка. И... О! – Мис Марпъл млъкна и се вгледа в кичура руса коса на мис Кук, който се показваше изпод шала ѝ.

Изведнъж си спомни. Вече знаеше защо мис Кук ѝ се струваше познатата и знаеше къде я беше виждала. Само че тогава косата ѝ беше тъмна – почти черна. А сега беше светло руса.

Мисис Райзли-Портър се появи в горния край на стълбището и докато слизаше надолу, заговори с нетърпящ възражение тон:

– Наистина ми омръзна да се качвам и да слизам по стълби. И обикалянето на тези стаи наистина е отегчително. Струва ми се, че градините тук, макар че не са особено големи, са добре известни сред градинарите. Предлагам ви незабавно да отидем в градината. Струва ми се, че не след дълго ще се заоблачи и може да завали още преди обяд.

Властният тон, с който говореше мисис Райзли-Портър, както обикновено даде резултат. Всички, които се намираха до нея или бяха чули думите ѝ, послушно я последваха през френския прозорец на трапезарията към верандата и градината. Градината наистина беше хубава.

Самата мисис Райзли-Портър обсеби полковник Уокър и тръгна бързо по пътеката. Някои я последваха, други тръгнаха в обратна посока. Мис Марпъл решително се насочи към една пейка, която освен че беше удобна, имаше и художествена стойност. Отпусна се на нея с истинско облекчение и чу още една въздишка – не по-лека от нейната, изпусната от мис Елизабет Темпъл, която дойде да седне до нея на пейката.

– Разглеждането на тези къщи наистина е уморително – каза мис Темпъл. – Най-уморителното нещо на света. Особено ако трябва да изслушаш по една отегчителна лекция във всяка стая.

– Но това, което чухме, беше доста интересно – възрази мис Марпъл не много уверено.

– Така ли смятате наистина? – попита мис Темпъл. Тя се обърна леко и погледът ѝ срещна погледа на мис Марпъл. Между двете жени

премина нещо – искричка взаимно съгласие и разбирателство, примесени с шеговитост.

– Вие не смятате ли? – попита мис Марпъл.

– Не – отвърна мис Темпъл.

Сега вече разбирателството между двете жени беше напълно установено. Те продължиха да седят мълчаливо на пейката. След малко мис Темпъл заговори за градини и по-специално за тази:

– Създадена е от Холман някъде през 1798-а или 1800-та година. Умрял е млад. Жалко. Бил е гениален.

– Наистина е жалко, когато умре млад човек – съгласи се мис Марпъл.

– Дали наистина? – попита мис Темпъл замислено.

– Човек може да пропусне толкова много неща – обясни мис Марпъл. – Толкова много неща!

– Или да избегне много неща – каза мис Темпъл.

– На моята възраст не мога да не мисля, че ранната смърт означава да пропуснеш много неща – възрази мис Марпъл.

– А пък аз, след като съм прекарала по-голямата част от живота си сред младите, гледам на живота като на нещо завършено. Какво беше казал Т. С. Елиът?

„Мигът на розата и мигът на тисовото дърво са еднакво продължителни.“

– Разбирам какво искате да кажете... Животът, независимо колко е дълъг, представлява завършена цялост. Но не смятате ли... – мис Марпъл се поколеба, – не смятате ли, че все пак може да е непълен, ако е прекъснат без време?

– Това е така – съгласи се мис Темпъл.

– Колко са красиви тези пинии – забеляза мис Марпъл, гледайки цветята наоколо. – Така горди и все пак изящни и крехки.

Елизабет Темпъл се обърна към нея и попита:

– Кое ви накара да дойдете на тази обиколка? Къщите или градините?

– Тръгнах повече заради къщите. Наистина, градините ми доставят много голямо удоволствие, но старите къщи са нещо ново за мен. Разнообразието, историята, красивата стара мебелировка, картините... През живота си не съм виждала много кой знае колко стари и известни къщи – добави тя.

– Добра идея – каза мис Темпъл.

– Често ли ходите на такива екскурзии? – попита мис Марпъл.

– Не. За мен това не е екскурзия в пълния смисъл на думата.

Мис Марпъл я погледна с интерес. Понечи да зададе въпрос, но се въздържа. Мис Темпъл ѝ се усмихна.

– Предполагам, питате се защо съм тук. Каква е причината? Е, опитайте се да познаете.

– О, не бих искала да...

– Опитайте – настоя Елизабет Темпъл. – Ще ми бъде интересно. Познайте.

Мис Марпъл остана мълчалива доста време. Гледаше Елизабет Темпъл с нетрепващ поглед, мъчеше се да прецени що за човек е.

– Не, няма да съдя по това, което зная и което са ми казали за вас. Знаем, че сте известна личност и че училището ви също е известно. Не. Ще се опитам да позная, съдейки по външния ви вид. Бих казала, че отивате на поклонение. Имате вид на човек, тръгнал на поклонение.

След миг Елизабет Темпъл каза:

– Това е много точно. Да, тръгнала съм на поклонение.

След още малко мис Марпъл отново заговори:

– Човекът, който ме изпрати на тази обиколка и който плати всички разноски, сега е мъртъв. Името му е мистър Рафиъл, много богат човек. Познавате ли го случайно?

– Джейсън Рафиъл? Чувала съм това име, разбира се. Не го познавах лично. Веднъж отпусна голяма сума за една моя образователна програма... Бях много благодарна. Както казахте, той беше много богат. Преди няколко седмици видях съобщението за смъртта му. Значи е бил ваш приятел?

– Не съвсем – отговори мис Марпъл. – Запознах се с него преди година и нещо в чужбина. На един остров в Карибско море. Не знам много за него... за живота му или за приятелите му. Беше голям финансист, но иначе, така казват всички, беше много затворен и не обичаше да говори за себе си. Познавахте ли семейството му или някого...? – Мис Марпъл замълча. – Често съм се питала... Но човек не обича да задава въпроси, за да не го вземат за любопитен.

Елизабет Темпъл помълча малко и след това каза:

– Познавах едно момиче... Беше моя ученичка във „Фалоуфийлд“, моето училище. Не беше роднина на мистър Рафиъл, но някога беше сгодена за сина му.

– А омъжила ли се е за него?

– Не.

– Защо не?

Мис Темпъл отговори:

– Надявам се, че мога... иска ми се да мога да кажа: „Защото имаше достатъчно разум“. Той не беше от младите хора, за които ти се ще твоя близка да се омъжи. Беше хубаво и много мило момиче. Не знам защо не се омъжи за него. Никой никога не ми е казал – въздъхна и добави: – Все едно, тя е мъртва.

– Защо е умряла? – попита мис Марпъл.

Елизабет Темпъл се вгледа смълчана в пиниите. След това произнесе само една дума. Тя прозвуча като дълбок камбанен звън – чак стряскащо.

– Любов!

Мис Марпъл повтори с изненада:

– Любов?

– Една от най-страшните думи на този свят – каза Елизабет Темпъл.

В гласът ѝ отново имаше горчивина и тъга:

– Любов...

ГЛАВА 7

Покана

Мис Марпъл реши да пропусне следобедното разглеждане на забележителности. Призна, че се чувства уморена и че предпочита да не разгледа старата църква и стъклописите ѝ от 14-и век. Каза, че ще си почине малко и след това ще се присъедини към групата в чайната на главната улица. Мисис Сандборн се съгласи, че решението ѝ е много разумно.

Мис Марпъл седна на една пейка и ред чайната и се замисли какво да прави отсега нататък и дали изобщо да го прави или не.

Когато другите дойдоха да пият чай след известно време, за нея не бе никак трудно да се присъедини непринудено към мис Кук и мис Бароу и да седне заедно с тях на маса за четирима. На четвъртия стол седна мистър Каспар, но мис Марпъл реши, че той не знае достатъчно добре английски, за да ѝ попреди.

Тя се наведе малко напред и между две хапки от вкусната швейцарска кифличка, заговори на мис Кук:

– Знаете ли, съвсем сигурна съм, че сме се виждали някъде. Много се мъчих да си спомня... паметта ми вече не е така добра, но все пак съм добра физиономистка и съм сигурна, че сме се виждали.

Мис Кук я изгледа любезно, но със съмнение. След това очите ѝ се насочиха към мис Бароу. Мис Марпъл също погледна мис Бароу, но не забеляза признак, че тя би могла да реши загадката.

– Не зная дали някога сте идвали в нашия край – продължи мис Марпъл. – Живея в Сейнт Мери Мийд. Това е много малко селце. Е, в наши дни вече не е чак толкова малко... Навсякъде се строи толкова много... Не е далеч от Мъч Бенъм и е на дванадесет мили от морския бряг при Лумът.

– О! – възкликна мис Кук. – Нека да помисля... Познавам Лумът много добре и може би...

Изведнъж мис Марпъл извика със задоволство:

– Но разбира се! Един ден бях в градината си в Сейнт Мери Мийд и вие минахте по улицата пред оградата. Поговорихме малко... Казахте, че сте отседнали при... при някаква приятелка...

– Разбира се! – възкликна мис Кук. – Как не можах да се досетя по-рано! Сега си спомних коя сте... Говорихме колко е трудно в наше време човек да си намери градинар... Искам да кажа, добър градинар.

– Да. Помислих си, че не сте от нашето село и че сигурно сте на гости на някого...

– Да. Бях при... – мис Кук се поколеба за миг, като човек, който се мъчи да си спомни някакво име.

– Не беше ли мисис Съдърланд? – предположи мис Марпъл.

– Не, не... Беше мисис...

– Хейстингс – намеси се мисис Бароу уверено и взе парченце шоколадова торта.

– О, да – каза мис Марпъл. – В една от новите пострройки.

– Хейстингс! – възкликна мистър Каспар неочаквано и на лицето му се разля усмивка. – Бил съм в Хейстингс. Бил съм и в Ийстбърн... Много хубаво... Край морето.

– Какво съвпадение! – продължи мис Марпъл. – Да се срещнем толкова скоро! Светът е малък, нали?

– Няма нищо чудно – каза мис Кук вяло. – Всички ние толкова обичаме градините...

– Цветя много красиво – каза мистър Каспар. – Аз много обича... – отново се усмихна той.

– Толкова редки и красиви растения има... – прекъсна го мис Кук.

Мис Марпъл заговори с пълна скорост за градинарство съвсем професионално. Мис Кук отговаряше. Мис Бароу правеше случайни забележки.

Мистър Каспар изпадна в усмихнато мълчание.

По-късно, когато мис Марпъл както обикновено си почиваше преди вечеря, тя се опита да систематизира новите факти. Мис Кук беше признала, че е ходила в Сейнт Мери Мийд. Беше признала, че е минала покрай къщата ѝ и че е разговаряла с нея. Беше се съгласила, че срещата им е съвпадение. Съвпадение? Мис Марпъл се замисли и започна да преобръща думата в ума си като някое дете, което не преглъща сладоледа, за да определи вкуса му. Наистина ли беше съвпадение? Или имаше някаква друга причина тя да е тук? Дали и нея не я бяха изпратили на тази екскурзия? Да са я изпратили? А защо? Това предположение не беше ли нелепо?

„Всяко съвпадение – каза си мис Марпъл – си струва да бъде отбелязано. Ако наистина е съвпадение, по-късно можеш да го забравиш.“

Мис Кук и мис Бароу бяха съвсем обикновени приятелки, тръгнаха заедно на екскурзия, което според техните думи, правеха всяка година. Миналата година са били на обиколка в Гърция, преди това в Холандия, преди това в Северна Ирландия. Изглеждаха съвсем нормални, приятни

жени. Само че мис Кук, като че ли се канеше да отрече, че е била в Сейнт Мери Мийд. Беше погледнала приятелката си мис Бароу, сякаш очакваше инструкции какво да отговори. Може би мис Бароу беше главната фигура...

„Разбира се – каза си мис Марпъл, – може и да съм си въобразила всичко това. Тези неща може да са били чиста случайност.“

Изведнъж в ума ѝ се появи думата „опасност“. Мистър Рафиъл намекваше за опасност в първото си писмо, а във второто казваше, че може би ще ѝ е необходим ангел хранител. Дали наистина не я заплашваше някаква опасност? Защо? От кого?

Сигурно не от мис Кук и мис Бароу – толкова обикновени на вид жени...

Независимо от всичко мис Кук беше променила цвета на косата и прическата си. Всъщност беше променила външния си вид доколкото бе възможно... Това меко казано беше странно! Тя отново се замисли за останалите от групата.

Не беше никак трудно да си представи, че мистър Каспар е опасен човек. Не разбираше ли английски по-добре, отколкото искаше да покаже? Започна да се чуди.

Мис Марпъл изобщо не беше успяла напълно да се отърве от викторианската си представа за чужденците. С тях човек никога не можеше да бъде сигурен за каквото и да било. Абсурдно е, разбира се, да се мисли така... тя имаше много приятели от чужбина. И въпреки това? Мис Кук, мис Бароу, мистър Каспар, младият човек с буйната коса... Емлин еди-кой си... революционер, действителен анархист? Мистър и мисис Бътлър... толкова мили американци... но пък... прекалено мили може би?

„Наистина – каза си мис Марпъл, – трябва да се овладее.“

Тя насочи вниманието си към програмата на пътуването. Утрешният ден щеше да бъде доста напрегнат. Най-напред пътуване с автобус до някакво място с доста ранно тръгване, дълго, изтощително ходене по някаква крайбрежна пътека следобед... доста тежка програма. Всички, които предпочитаха да почиват, биха могли да останат в хотел „Златния глиган“, който имаше много приятна градина, или можеха да посетят за около час някаква природна забележителност, която се намираще недалеч. Мис Марпъл си помисли, че за нея може би второто е по-подходящо.

Но тя не знаеше, че плановете ѝ внезапно ще се променят.

На следващия ден, когато мис Марпъл слезе от стаята си в хотел „Златния глиган“, след като изми ръцете си преди обяд, към нея се

приблужи една жена с пола и сако от туид и ѝ заговори доста нервно:

– Извинете, вие ли сте мис Марпъл? Мис Джейн Марпъл?

– Да, това е името ми – отговори тя леко изненадана.

– Аз съм мисис Глин. Лавиния Глин. Аз и двете ми сестри живеем недалеч оттук... Виждате ли, чухме, че пристигате и...

– Чухте, че пристигам? – Мис Марпъл се изненада още повече.

– Да. Един стар наш приятел ни писа... О, преди доста време, трябва да има три седмици, и ни помоли да запомним тази дата. Когато пристига групата на тази туристическа агенция... Каза ни, че негова близка приятелка... или роднина, не помня вече... ще бъде в нея.

Мис Марпъл продължи да я гледа с изненада.

– Говоря за мистър Рафиъл – каза мисис Глин.

– О! Мистър Рафиъл... – възкликна мис Марпъл. – Вие... Знаете ли, че...

– Че е починал? Да. Колко тъжно! Малко след като получихме писмото му. Трябва да е станало много скоро след като ни писа. Но той много настойчиво ни помоли да направим това, което искаше... Предположи..., че може би ще ви е приятно да останете при нас една-две нощи. Тази част на обиколката е много уморителна. За младите не представлява проблем, но за всеки по-възрастен... Има преходи от по няколко мили и изкачване по нелеки пътеки в скалите... Аз и сестрите ми много ще се радваме, ако дойдете да погостувате у дома ни. Къщата е на десет минути пеша от хотела и съм сигурна, че ще можем да ви покажем много интересни неща в околността.

Мис Марпъл се поколеба за миг. Видът на мисис Глин ѝ допаднаше – малко пълна, добродушна и внимателна, макар и малко срамежлива. Освен всичко друго това беше инструкция на мистър Рафиъл... Следващата нейна стъпка? Да, най-вероятно беше така.

Чудеше се защо изпитва безпокойство. Може би, защото вече се чувстваше като у дома си сред хората от групата, като част от тях, нищо че ги познаваше само от три дни.

Тя се обърна към мисис Глин и ѝ каза:

– Благодаря ви, много мило от ваша страна. Ще дойда с удоволствие.

ГЛАВА 8

Трите сестри

Мис Марпъл стоеше и гледаше през един прозорец. На леглото зад нея беше куфарът ѝ. Гледаше към градината с невиждащи очи. Рядко се случваше да гледа към градина и да не може да я види – или критично, или изпълнена с възхищение. В този случай би я гледала критично. Градината беше занемарена и за нея по всяка вероятност от доста години не бяха харчени никакви пари и никой не я бе поддържал. Къщата също беше занемарена. Иначе беше солидно построена, удобна, мебелировката очевидно преди време е била качествена, но никой не я беше поддържал и никой не се беше грижил за нея. „Тази къща – мислеше си тя, – не е била обичана от никой. Поне в последните години, никой не се е интересувал от нея.“ „Старата господарска къща“ – така я наричаха хората и тя напълно отговаряше на името си. Къща, построена да бъде красива и елегантна, в която някога са живели стопани, които са се грижели за нея. Сега синовете и дъщерите им се бяха пръснали и в нея живееха мисис Глин и сестрите ѝ. Когато я водеше към стаята, отредена за нея, домакинята бе споменала, че са наследили къщата от някакъв чичо и са дошли да живеят в нея след смъртта на мъжа ѝ. И трите вече не били млади, а приходите им намалявали непрекъснато. Много било трудно да наемат работници.

Другите две сестри по всяка вероятност бяха останали неомъжени – едната по-голяма от мисис Глин, другата по-малка. И двете се казваха Брадбъри-Скот.

В къщата нямаше и следа от детско присъствие. Нямаше захвърлена топка, стара детска количка, малки столчета и масичка. Това беше една къща с три сестри.

„Звучи ми доста руско“ – каза си мис Марпъл. Имаше предвид „Три сестри“, разбира се? Чехов? Или Достоевски? Наистина не можеше да си спомни. Три сестри. Но тукашните три сестри със сигурност не копнееха да отидат в Москва. Тези, мис Марпъл беше почти напълно сигурна в това, биха били съвсем доволни, ако останат, където са. Когато мисис Глин я въведе в къщата, едната излезе от кухнята, а другата слезе по стълбите – за да я посрещнат. Маниерите им бяха добри, изискани. В младостта си мис Марпъл би използвала за тях вече остаряващата дума „дами“. И си спомни, че веднъж беше използвала фразата „изпаднали

дами“. Тогава баща ѝ я беше поправил: „Не изпаднали дами, Джейн. Госпожи, изпаднали в беда“.

Но съвременните госпожи не бяха така уязвими за бедите. Подпомагаха ги правителството, благотворителните дружества, понякога и богатите им роднини. Или може би хора като мистър Рафиъл? Защото в края на краищата той беше изцяло отговорен за присъствието ѝ на това място, нали? Мистър Рафиъл беше организиран всичко. Беше положил доста усилия за това, така ѝ се струваше. Вероятно няколко седмици преди смъртта си е знаел доста точно колко му остава да живее, плюс минус няколко дни. Лекарите са склонни да проявяват оптимизъм – те знаят от опит, че пациентите, за които се смята, че ще умрат в определен период, доста често получават неочакван кредит от живота и продължават, макар и обречени, упорито да отказват да направят окончателната стъпка. От друга страна, мис Марпъл знаеше от собствен опит, че медицинските сестри на свой ред винаги очакват пациентите да са мъртви на следващия ден и много се изненадват, ако ги заварят живи. Когато изразят мрачните си мисли пред лекаря, когато той дойде, на излизане от болничната стая в отговор много често получават нещо от рода на: „Не бих се учудил, ако изкара още седмица-две“. „Много мило, че докторът е такъв оптимист – би си помислила сестрата, – но сигурно греша.“ Само че докторът рядко греша. Той знае, че хората, които са безпомощни, измъчвани от болки и приковани на легло, въпреки всичко обичат живота и не желаят да умрат. Те са готови да вземат хапче, за да могат да прекарат нощта, но не са готови да вземат с няколко повече от необходимото, за да прекратят прага към един свят, за който никога не знае нищо.

Мистър Рафиъл. За него мислеше мис Марпъл, когато гледеше към градината с невиждащи очи. Мистър Рафиъл? Тя чувстваше, че вече е по-близо до решаването на задачата, с която се бе заела. Мистър Рафиъл беше човек, който планираше всичко. Планираше нещата така, както планираше финансовите си операции. Както би се изразила прислужничката ѝ Чери, той е имал някакъв проблем. Когато Чери имаше проблеми, тя често се съветваше с мис Марпъл.

Мистър Рафиъл очевидно не е бил в състояние да се справи с проблема си без чужда помощ и това го е карало да се ядосва, предполагаше мис Марпъл, защото обикновено е решавал проблемите си сам и е предпочитал да бъде така. Но сега е бил прикован към леглото, умиращ. Можел е да уреди финансовите си дела, да се среща с адвокатите, със служителите си, с приятелите и роднините си, които е искал да види, но е

имало нещо или някой, за когото не е можел да се погрижи. Проблем, който е искал да реши, но не е можел, план, който е искал да осъществи. Очевидно парите не са били в състояние да помогнат, а също търговските сделки и адвокатите.

„И си е спомнил за мен“ – каза си мис Марпъл.

Тя все още беше изненадана. Много изненадана. Все пак сега ѝ се струваше, че писмото му е недвусмислено. Според него тя притежаваше нужните способности, за да се справи с нещо, и това нещо беше или престъпление, или свързано с престъпление. Единственото, което той знаеше за нея освен това беше, че обича градинарството. Е, едва ли мистър Рафиъл искаше от нея да реши градинарски проблем. По-скоро си е спомнил за нея във връзка с престъпленията. Престъпленията на онзи остров и престъпленията недалеч от дома ѝ. Къде?

Мистър Рафиъл бе организиран изпълнението на плана си. Най-напред беше уговорил с адвокатите си да ѝ предадат писмото след определено време. Те бяха изпълнили задачата си. Писмото беше добре обмислено. Разбира се, щеше да е много по-просто, ако направо ѝ бе казал какво иска от нея и защо го иска. Беше изненадана, че преди смъртта си не я бе повикал... може би с повече или по-малко заповеднически тон, уверявайки я, че е на смъртно легло, щеше да настоява, докато не се съгласи да направи, каквото иска от нея. Но ако го беше направил, нямаше да бъде той, мислеше мис Марпъл. Не че не можеше да заповядва – едва ли някой умееше това по-добре от него, но явно заповедите тук не вършеха работа и тя беше сигурна, че не е искал да я моли за услуга, да настоява да премахне някакво зло. Не. Той не би постъпил така. Искал е, както през целия си живот, да плати за това, което желае. Искал е да ѝ плати и следователно да я заинтригува достатъчно, за да свърши нужната работа с удоволствие. Именно да я заинтригува, а не да я изкуши с парите си. Да събуди интереса ѝ. Според нея той не си бе казал: „Предложи ѝ достатъчно и тя веднага ще се заеме“. Той много добре знаеше, че сумата ще ѝ се стори добра, но че от друга страна, тя не е финансово притеснена. Милият ѝ племенник Реймънд винаги би се погрижил за нея, ако ѝ потрябваше по-голяма сума, например за някакъв ремонт на къщата, за консултация със скъпо платен лекар специалист или за нещо друго. Не, парите трябваше да предизвикат любопитството ѝ, да събудят у нея емоции, подобни на тези, които карат хората да залагат на конни надбягвания. Човек никога не може да се сдобие с толкова много пари, освен ако няма късмет.

Все едно, мислеше мис Марпъл, от късмет щеше да има нужда, а

също и от сериозни усилия. Трябваше да мисли много и внимателно, и може би щеше да бъде изложена и на някаква опасност. Но трябваше сама да разбере за какво става дума. Може би не е искал да ѝ каже какво, защото не е искал да ѝ влияе? Много трудно можеш да кажеш нещо на някого, без да проличи собственото ти мнение по въпроса. Може би мистър Рафиъл не е бил уверен, че мнението му е правилно? Подобно нещо не беше напълно в неговия стил, но не беше изключено. Може би е смятал, че способността му да преценява, повлияна от болестта, вече не е така добра както някога. И мис Марпъл, неговият посредник, неговият платен служител, трябваше да прецени нещата сама, да стигне до свои собствени заключения. Е, вече беше време да направи някои заключения. С други думи, отново към въпроса: За какво всъщност става дума?

Беше получила указания. Да започне от това. Беше получила указания от човек, който вече не беше сред живите. Той я бе насочил извън Сейнт Мери Мийд. Значи целта, каквато и да беше тя, не би могла да бъде атакувана оттам. Проблемът не беше местен, не би могъл да бъде решен единствено с четене на изрезки от вестници и задаване на въпроси, тоест докато не знаеш какво точно трябва да питаш. Най-напред беше насочена към кантората на адвокатите, след това трябваше да прочете писмото... двете писма, после трябваше да замине на приятна и добре организирана екскурзия из страната. След това се бе оказала върху следващото стъпало – къщата, в която се намираше в момента. Старата господарска къща в селцето Джослин Сейнт Мери, където живееха мис Клотилд Брадбъри-Скот, мисис Глин и мис Антея Брадбъри-Скот. Мистър Рафиъл беше организирал всичко това предварително. Няколко седмици преди да умре. Може би го беше направил след като бе дал нареждания на адвокатите и бе запазил място за екскурзията на нейно име. Значи тя не се намираше в тази къща случайно. Можеше да остане тук само две нощи, а може би и повече. Може би нещо предварително подготвено щеше да я задържи повече или пък щяха да я помолят да остане? Това я върна към действителността.

Мисис Глин и двете ѝ сестри. Те би трябвало да са свързани, да са замесени във всичко това. Трябваше да разбере какво е то. Нямахме много време. Това беше единственият проблем. Мис Марпъл не се съмняваше нито за миг, че е в състояние да реши загадката. Беше от онези симпатични, бърбиви възрастни жени, за които е нормално да приказват и да задават въпроси – на пръв поглед чисто клюкарски. Можеше да заговори за детството си и така да накара сестрите да ѝ разкажат за тяхното.

Щеше да им говори за ястия, за прислуга, за дъщери, братовчеди и роднини, за пътувания, сватби, раждания и... да – за смърт. При разговорите за смърт в очите ѝ нямаше да се появява особен интерес. Никакъв. Беше сигурна, че без да се замисли ще може да реагира с нормалното: „Ах! Колко тъжно!“ Трябваше да научи колкото се може повече за отношенията им с околните, за събитията през живота им, да види дали няма да изникнат, така да се каже, някои многозначителни факти. Може би щеше да се добере до някои случки в околността, които не са пряко свързани с трите сестри. Може би те знаеха нещо и щяха да го споменат. Във всеки случай на това място трябваше да открие нещо – някакъв ориентир, някаква улика. На втория ден трябваше отново да се присъедини към групата, освен ако дотогава нещо не ѝ подсказеше, че не трябва да го прави. Замисли се за хората от автобуса. Може би това, което търсеше, беше някъде сред тях и щеше да продължи да е сред тях и след завръщането ѝ. Един от тези хора, може би няколко, някой невинен (а и не чак толкова невинен), някаква отминала история. Тя се намръщи и се помъчи да си спомни нещо. Нещо, което бе минало през ума ѝ и тя си бе помислила: „Наистина! Сигурна съм...“ В какво беше толкова сигурна?

Отново се замисли за трите сестри. Не биваше да се задържа при тях прекалено дълго. Щеше да извади от куфара си само най-необходимото, колкото за двете нощи – нещо за преобличане вечерта, нощница, тоалетните принадлежности... След това щеше да слезе при домакините си и да поведе приятен разговор. Трябваше да разбере нещо много важно. Дали тези три сестри трябваше да ѝ бъдат съюзници или врагове. Можеха да бъдат едното или другото. Трябваше много внимателно да прецени.

На вратата се почука. Влезе мис Глин.

– Надявам се, че ще се чувствате удобно при нас. Мога ли да ви помогна да се настаните? Имаме една много приятна прислужница, но идва само сутрин. Тя ще ви помага за всичко.

– О, не. Благодаря – отговори мис Марпъл. – И сама ще се справя.

– Реших, че няма да е зле да ви придружа до долу. Коридорите в тази къща са доста объркани. Има две стълбища и това още повече може да ви затрудни. Човек може да се заблуди.

– Много мило от ваша страна – каза мис Марпъл.

– Надявам се ще слезете при нас, за да изпием по чаша шери преди вечеря.

Мис Марпъл прие с благодарност и последва домакинята си.

Прецени, че мис Глин е доста по-млада от нея. Може би беше на петдесет. Не много повече. Мис Марпъл заслиза по стълбите внимателно, защото лявото ѝ коляно както винаги беше малко несигурно. Все пак имаше парапет. Стълбището беше много хубаво и тя отбеляза този факт.

– Къщата е много хубава – каза мис Марпъл. – Предполагам, че е строена някъде през осемнадесети век, права ли съм?

– През 1780-а – отвърна мис Глин. Изглежда ѝ стана приятно от похвалата на мис Марпъл. Влязоха във всекидневната – голяма, приятна стая с няколко много красиви мебели. Бюро от времето на кралица Ан и писалище, инкрустирано със седеф. Имаше и няколко тежки викториански кресла и шкафове. Пердетата бяха от басма – избелели и овехтели, а килимът според мис Марпъл беше ирландски. Канапето беше огромно и кадифената му тапицария бе доста протрита. Другите две сестри вече бяха там. Когато мис Марпъл влезе, те станаха на крака, едната ѝ подаде чаша шери, а другата я придружи до един стол.

– Не зная дали предпочитате да седите на висок стол – каза сестрата. – Доста хора обичат.

– Аз също – отговори мис Марпъл. – По удобно ми е заради гърба.

Сестрите изглежда знаеха какви проблеми може да ти създава гърбът. Най-възрастната беше висока хубава жена, мургава, с черна прибрана коса. Другата беше доста по-млада. Беше слаба, с посивяла коса, която някога е била руса и която сега падаше неугледно върху раменете ѝ и напомняше венец. „Спокойно би могла да играе възрастната Офелия“ – помисли си мис Марпъл. Клотилд нямаше нищо общо с шекспировата Офелия, но спокойно би могла да бъде Клитемнестра – би могла да убие съпруга си в банята с удоволствие, но тъй като никога не бе имала съпруг, едва ли можеше да търси обяснението там. Мис Марпъл не можеше да си представи, че тя би могла да убие някого друго, освен съпруга си..., но в тази къща нямаше Агамемнон.

Клотилд Брадбъри-Скот, Антея Брадбъри-Скот, Лавиния Глин. Клотилд беше хубава, Лавиния беше обикновена, но приятна на вид, а Антея имаше тик на единия клепач. Очите ѝ бяха големи и сиви и тя се оглеждаше наоколо по много странен начин – първо наляво, после надясно и после най-неочаквано поглеждаше назад през рамо. Сякаш някой я наблюдаваше през цялото време. „Странно“ – каза си мис Марпъл доста учудена.

Седнаха и започнаха да разговарят. Мисис Глин излезе от стаята навярно за да отиде в кухнята. Изглежда от трите тя най-много се занимаваше с домакинството. Разговорът тръгна в обичайната посока.

Клотилд Брадбъри-Скот обясни, че къщата е принадлежала на семейството им. Построил я дядо им, от него я наследил техният чичо, а след смъртта му я получили трите сестри.

– Имаше само един син и той беше убит през войната. Ние всъщност сме последните от нашия род, с изключение на едни много далечни братовчеди.

– Къщата има много добри пропорции – отбеляза мис Марпъл. – Сестра ви ми каза, че е построена през 1780-а година.

– Да, така е. Все пак ще ми се да не беше чак толкова голяма и вътрешното разпределение да не беше така объркано.

– И ремонтите в наши дни са много скъпи – каза мис Марпъл.

– Да, наистина – съгласи се Клотилд с въздишка. – Принудени сме да оставим много неща на произвола на съдбата. Това е, нямаме избор. Много от стопанските постройки, зимната градина, например. Имахме много красива и голяма зимна градина.

– И стените отвътре бяха обрасли с хелиотроп и лози – мускат и два други сорта... – каза Антея. – Наистина съжалявам за всичко това. Разбира се, по време на войната не можеше и да се мисли за градинари. В началото имаме един много млад мъж, но го мобилизираха. Разбира се, не може да се възрази срещу такова нещо, но все пак беше невъзможно да се поддържа тази зимна градина и тя се разруши.

– Също и малката оранжерия до къщата.

Двете сестри въздъгнаха като хора, забелязали, че времената са се променили, но не към добро.

„Тази къща е пропита с меланхолия – мислеше мис Марпъл. – Пропита е с тъга, която не може да бъде отстранена, защото е стигнала твърде надълбоко. Беше потънала в тъга...“ Тя изведнъж потрепери.

ГЛАВА 9

Polygonum Baldschuanicum

Вечерята беше обикновена – малко парче овнешко с печени картофи, последвано от кейк със стафиди, чаша сметана и доста безвкусна паста. По стените на трапезарията висяха картини. Мис Марпъл реши, че са викториански семейни портрети без особена художествена стойност. Бюфетът беше голям и тежък, направен от тъмен махагон.

Завесите бяха тъмnochервени, а голямата махагонова маса спокойно можеше да побере десет души.

Мис Марпъл заговори за случките по време на екскурзията досега, но тъй като те не бяха много, темата скоро беше изчерпана.

– Значи мистър Рафиъл е бил ваш приятел – каза най-възрастната мис Брадбъри-Скот.

– Не съвсем – отговори мис Марпъл. – Срегнахме се в чужбина на един остров в Карибско море. Той беше дошъл заради здравето си, предполагам.

– Да. Наистина в последните години беше инвалид – каза Антея.

– Колко тъжно – отбеляза мис Марпъл. – Възхищавах се от силата му. Всеки ден той продължаваше да диктува писма на секретарката си и да изпраща телеграми. Никак не искаше да се примири с мисълта, че е инвалид.

– Той не би се примирил – каза Антея.

– В последните години не сме го виждали често – намеси се мисис Глин. – Разбира се, той имаше много работа, но винаги си спомняше за нас на Коледа.

– В Лондон ли живеете, мис Марпъл? – попита Антея.

– О, не. Живеея в провинцията. В едно малко селце между Лумът и Маркет Бейсинг. На около двадесет и пет мили от Лондон. По-рано беше много приятно старомодно селце, но както и всичко останало то също се „развива“, както казват. Предполагам, че мистър Рафиъл живееше в Лондон? – добави тя. – Поне в регистъра на хотела на остров Сен Оноре беше записан адрес някъде на „Итън скуеър“ или на „Белгрейв“.

– Имаше къща в Кент – каза Клотилад. – Понякога канеше гости там. Преди всичко бизнесмени или партньори от чужбина. Не мисля, че някоя от нас е ходила там. Нас винаги ни канеше в Лондон... в редките случаи, когато сме се срещали, искам да кажа.

– Много мило от негова страна – каза мис Марпъл – да предложи да ме поканите при вас. Помислил е за мен. Не бих допуснала, че зает човек като него би се сетил за такова нещо.

– И преди при нас са идвали негови приятели, пътуващи със същата екскурзия. Като цяло тя е много добре организирана. Разбира се, не е възможно да се угоди на всички вкусове. Естествено е по-младите да желаят да ходят, да се изкачват на хълмовете, за да погледнат пейзажа и така нататък. Възрастните, които не могат да се справят, обикновено остават в хотелите, но тукашните хотели всъщност не са много хубави. Сигурна съм, че днешният преход и посещението в „Св. Бонавентура“ утре щяха да ви се сторят уморителни. Освен това утре е предвидено и посещение на един остров с лодка. Това също не е леко.

– Дори и разглеждането на къщите може да е уморително – каза мис Глин.

– О, да. Така е – съгласи се мис Марпъл. – Твърде много ходене и стоене на крака. Честно казано, струва ми се, че не трябваше да се впускам в това приключение, но изкушението беше толкова голямо, че не можах да устоя. Всичките тези красиви стаи, стари мебели... И, разбира се, чудесни картини.

– А градините? Вие обичате градините, нали? – попита Антея.

– О, да – отговори мис Марпъл. – Най-много ми харесват градините. С най-голямо нетърпение очаквам да видя градините на известните именния, които предстои да посетим според проспекта.

Тя се усмихна на всички под ред.

На пръв поглед всичко беше много приятно, много естествено, но въпреки това поради някаква неизвестна причина, мис Марпъл се чувстваше напрегната. Струваше й се, че имаше нещо неестествено. Но какво разбираше под неестествено? Разговорът беше най-обикновен и се състоеше преди всичко от баналности. И четирите говореха баналности.

„Трите сестри“ – каза си мис Марпъл и отново се замисли над словосъчетанието. Защо всичко, свързано с числото три, сега й се струваше зловещо? Три сестри. Три вещици. Трите вещици от Макбет. Наистина, човек трудно можеше да сравни тези три сестри с три вещици. Макар че тя винаги бе считала, че театралните продуценти грешат в начина, по който представят трите вещици. Една от постановките, които бе гледала, й се бе сторила направо абсурдна. Вещиците приличаха на някакви извадени от пантомима същества с пляскащи крила и особени островърхи шапки. Те танцуваха и се гънеха чудато. Тогава мис Марпъл каза на племенника си, който я бе завел на театър:

– Виждаш ли, Реймънд, ако аз поставях тази пиеса, щях да направя вещиците съвсем други. Щяха да бъдат съвсем обикновени старици, шотландки. Нямах да танцуват и да се кривят по сцената. Просто щяха да гледат коварно и човек щеше да чувства заплаха именно в това, че са обикновени.

Мис Марпъл взе последното парче кейк със стафиди и погледна Антея. Обикновена, невчесана, много неопределена на вид, объркана. Защо ѝ се струваше, че у нея има нещо зловещо?

„Въобразявам си – каза си мис Марпъл. – Не трябва да го правя.“

След обяда я заведоха да разгледа градината. Придружаваше я Антея. Мис Марпъл си помисли, че тази разходка е доста тъжна. Явно градината някога е била добре поддържана, макар и никога да не е била забележителна или отличаваща се с нещо особено. Приличаше на типична викторианска градина. Храсти, пътека, оградена с лавър, без съмнение някога е имало морава, зеленчукова градина голяма около акър и половина, очевидно твърде много за трите сестри. По-голямата част от нея не беше засадена и бе потънала в плевели. Цветните лехи също бяха обрасли и мис Марпъл я засърбяха ръцете да ликвидира превъзходството им.

Дългата коса на мис Антея се вееше на вятъра и от време на време на пътеката падаше по някоя фиба. Говореше доста нервно.

– Предполагам, че вие имате хубава градина – каза тя.

– О, градината ми е малка – отвърна мис Марпъл. По пътеката се бяха приближили до малко възвишение, което се намираще до самата ограда.

– Нашата зимна градина – обясни мис Антея тъжно.

– Тази, в която е имало лози, нали? – каза мис Марпъл.

– Да, три сорта.

– Споменахте мускат.

– Да, имаше и мускат.

– Толкова приятен аромат. Да не би да е пострадала от бомбардировките? Затова ли е разрушена?

– О, не. Тук не е имало бомбардировки. Боя се, че се разруши от липса на грижи. Не сме тук от много време и няхаме пари, за да я ремонтираме или построим отново. А не би си струвало, защото дори и да го бяхме направили, пак нямаше да сме в състояние да я поддържаме. Просто я оставихме да се разруши. Нищо друго не можехме да направим. Виждате, вече цялата е обрасла.

– Да, наистина. Почти изцяло е покрита от... Как се казваше това

пълзящо растение, което скоро ще разцъфти?

– Среща се много често – каза Антея. – Започваше с „П“. Как наистина се казваше? Поли... поли... нещо такова.

– А, да! Спомних си името! Полигонум. Расте много бързо, нали? Много е удобно, ако човек иска да прикрие някоя грозна постройка или нещо друго.

Купчината пред тях наистина беше гъсто покрита от зеленото пълзящо растение с бели цветове. Мис Марпъл знаеше, че то е истинска заплаха за всички останали растения. Полигонумът покриваше всичко, при това за удивително кратко време.

– Зимната градина трябва да е била много голяма – каза тя.

– О, да. В нея имаше и праскови... кайсии... – Антея изглеждаше нещастна.

– Сега е доста красиво – забеляза мис Марпъл. – С тези бели цветове... Нали?

– Нататък по тази пътека имаме много хубава магнолия – каза Антея. – Някога, струва ми се, тук е имало много хубав жив плет. Но и той се поддържа трудно. Много трудно. Нищо не е както преди... всичко е западнало... навсякъде...

Тя я поведе бързо по пътеката покрай оградата и мис Марпъл едва смогваше да я следва. Струваше й се, че домакинята й умишлено гледа да я дръпне настрана от обраслата с полигонум купчина. Да я отстрани от грозното и неприятно място. Дали не беше от срам, че старата слава вече я няма? Полигонумът наистина беше израснал до огромни размери. Дори не беше подрязван. Тази част от градината приличаше на някаква цветна джунгла.

„Сякаш иска да избяга от това място“ – каза си мис Марпъл, докато вървеше след Антея. След малко вниманието и беше привлечено от една полусъборена кочина за прасета, около която растяха розови храсти.

– Дядо ми гледаше прасета – обясни Антея. – Разбира се, в наши дни човек не би и помислил за такова нещо. Доста шум вдигат тези животни. До къщата имаме и други рози сорт „флорибунда“. Те са непретенциозни и спестяват много усилия.

– Да, забелязах ги – отговори мис Марпъл.

Тя спомена имената на някои от последните достижения в отглеждането на рози. „Всички тези имена – помисли си тя – са й напълно непознати.“

– Често ли ходите на тези екскурзии? Въпросът беше неочакван.

– На обиколките на известните постройки и градини ли?

– Да. Някои хора ходят всяка година.

– Не бих могла да правя това. Никак не е евтино. Тази ми е подарък от един приятел, за следващия ми рожден ден. Толкова мило...

– Чудех се. Чудех се, защо сте тръгнали... Искам да кажа... доста уморително е, нали? Всъщност, ако често ходите по островите и на такива места...

– О, на онзи остров ходих също благодарение на мил жест. Този път от страна на племенника ми. Мило момче. Толкова се грижи за старата си леля...

– Да, разбирам, разбирам.

– Не знам какво бихме правили без младите – каза мис Марпъл. – Толкова са мили, нали?

– Да, предполагам, че е така. Не знам всъщност... Ние... Ние нямаме никакви по-млади роднини.

– Сестра ви, мисис Глин няма ли деца? Не спомена такова нещо, а пък човек не обича да пита такива неща.

– Не. Със съпруга си нямаха деца. Може би така е по-добре.

„И какво искаше да каже с това?“ – се попита мис Марпъл, когато тръгнаха към къщата.

ГЛАВА 10

О, красота! О, любов, от отминалите дни

I

В осем и половина на следващата сутрин на вратата рязко се почука и след като мис Марпъл извика: „Влезте“, в стаята ѝ се появи възрастна жена с поднос, на който имаше чайник, каничка мляко и чиния с хляб и масло.

– Чаят ви, мадам – каза жената весело. – Днес е хубав ден. Виждам, че пердетата ви вече са дръпнати. Добре ли спяхте?

– Много добре – отговори мис Марпъл и остави настрана книгата, която четеше.

– Наистина е чудесен ден. Ще прекарат добре по скалите. Добре е, че не сте с тях. Доста е уморително.

– Радвам се, че останах при вас – отговори мис Марпъл. – Много мило от страна на мисис Глин и сестрите ѝ, че ме поканиха.

– За тях също е удоволствие. Радват се, когато имат компания, за да ги разведри. Тъжно място е тази къща напоследък, наистина.

Тя дръпна пердетата на прозорците съвсем докрай, изтегли назад един стол и сложи кана с топла вода в легена за миене.

– На горния етаж има баня – каза прислужницата, – но смятаме, че е по-добре, когато човек е на възраст, да му носим топла вода тук, за да не се изкачва по стълбите.

– Много мило от ваша страна, благодаря – отговори мис Марпъл. – Отдавна ли сте в тази къща?

– Бях съвсем млада, когато постъпих тук като камериерка. Имаха трима души, аз, готвачката и помощничката в кухнята... по едно време бяха две. Това беше, когато старият полковник бе още жив. Освен това той имаше коне и конегледач. Такива бяха времената. Тъжни неща станаха... Полковникът загуби жена си съвсем млада. Синът му го убиха през войната, а единствената му дъщеря отиде да живее на другия край на света. Омъжи се за новозеландец. Умря при раждане... бебето също. Полковникът стана много мрачен човек след това. Остана съвсем сам... престана да се грижи за къщата, изобщо не я поддържаше както трябва. Когато умря, я остави на племенницата си мис Клотилд и двете ѝ

сестри... Тя и мис Антея дойдоха да живеят тук, а по-късно дойде и мис Лавиния... След като почина мъжът ѝ. – Жената въздъхна и поклати тъжно глава. – Те също не се грижеха за къщата... не можеха да си го позволят... изоставиха и градината...

– Всичко това е много тъжно, наистина – каза мис Марпъл.

– А са много приятни жени... мис Антея е малко разпиляна, но мис Клотилд е учила в университет и е много умна... знае три езика... Мисис Глин също е много приятна жена. Първо си мислех, че когато дойде да живее при сестрите си, нещата ще се пооправят, но човек никога не знае какво го чака в бъдещето, нали? Понякога си мисля, че над тази къща тегне някакво проклетие.

Мис Марпъл я погледна въпросително.

– Най-напред едно... после друго... Ужасната самолетна катастрофа... Беше в Испания... Всички умряха... Много лошо нещо са самолетите, никога няма да се кача на такава машина. Приятелите на мис Клотилд умряха и двамата... бяха семейство... За щастие, дъщерята все още ходеше на училище и оцеля, а мис Клотилд я взе тук и правеше всичко за нея. Водеше я в чужбина, в Италия и Франция, гледаше я като своя дъщеря. Беше толкова щастливо момиче! И много мило по природа. И през ум не ми е минавало, че може да се случи нещо толкова ужасно.

– Ужасно? Какво беше то? Тук ли се случи?

– Не, не тук, слава Богу! Макар че може да се каже, че се случи тук. Тя срещна онзи младеж тук. Беше някъде наоколо... Сестрите познаваха баща му... Много богат човек... Та младежът дойде тук на гости и това беше началото...

– Влюбили са се?

– Да. Тя си изгуби ума по него още в самото начало. Той беше хубаво момче и приказваше много приятно... Беше забавен. Никога не бих си помислила... нито за миг... – тя замълча.

– Влюбили са се и нещо не е било както трябва, така ли? И момичето се е самоубило?

– Да се самоубие? – възрастната жена се вгледа в мис Марпъл уплашено. – Това пък кой ви го каза? Беше си чисто убийство! Удушена, а главата ѝ беше размазана на каша! Трябваше мис Клотилд да отиде да я разпознае... Оттогава тя самата се промени много... Намериха трупа на тридесет мили отук... В някаква канавка, покрит с камъни и храсталаци в една изоставена каменна кариера. И смятаха, че това не му е първото убийство. Имало и други момичета. Нея я нямаше шест месеца и полицията я търсеше... О! Той беше по-лош от самия дявол! Изглежда

още от рождение си е бил такъв, така си мисля. В наше време казват, че имало хора, които не знаят какво правят... Главите им не били в ред и не можело да ги държат отговорни за постъпките им. Не вярвам и дума от това! Убийците са си убийци! А в наши дни дори не ги бесят! Знаем, че в някои семейства има лудост... Дъруентс и Брасингтън, например... През поколение при тях се появяваше някой, който умираше в лудницата... Или старата мисис Полет... Ходеше из ливадите с диамантена диадема и разправяше, че била Мария Антоанета, докато не я затвориха и нея. Но всъщност ѝ нямаше нищо... Само си беше глупава. А това момче... Наистина! Беше по-лош от самия дявол!

– Какво му направиха?

– По онова време вече не бесеха... Или беше твърде млад? Не помня вече. Осъдиха го... Изпратиха го в Бостъл или Бродсанд... не помня, но започваше с „Б“.

– Как се казваше момчето?

– Майкъл. Не му помня другото име. Това се случи преди десет години, човек забравя. Приличаше на италианско име... като картина... като художник... Рафаел... така мисля.

– Майкъл Рафиъл?

– Точно така! По едно време се говореше, че богатството на баща му го измъкнало от затвора... Успял да избяга... Но мисля, че това бяха само приказки...

Значи не е било самоубийство. Било е убийство. Елизабет Темпъл бе нарекла причината за смъртта на момичето: „любов“. До известна степен тя беше права. Едно младо момиче се бе влюбило в убиец и заради любовта си към него, без да подозира се бе изложило на ужасна смърт.

Мис Марпъл потрепери. Докато вървеше по улицата вчера бе забелязала едно вестникарско заглавие: „УБИЙСТВО В ЕПСЪМ ДАУН. ОТКРИТ ВТОРИ ТРУП НА МОМИЧЕ. МЛАДЕЖ ПОМОЛЕН ДА ОКАЖЕ СЪДЕЙСТВИЕ НА ПОЛИЦИЯТА“.

Значи старата история се повтаряше отново. Тя си припомни с мъка едно почти забравено стихотворение:

Бяла като роза младост, чувствена и страдна поток планински, пеш в долина прекрасна, вълшебен принц от приказка нещастна. О, покрекка, деликатна няма на земята от Бяла като роза младост!

А кой трябваше да брани Младостта от Болката и Смъртта? Младостта, която никога не е можела, никога не е била способна да се защити. Дали защото младежите знаеха твърде малко за живота? Или знаеха

прекалено много? И затова си мислеха, че знаят всичко?

II

Изглежда тази сутрин мис Марпъл слезе долу доста по-рано, отколкото я очакваха, защото не видя никоя от домакините си. Тя излезе през входната врата и тръгна да се разхожда из градината. Не че точно тази градина ѝ беше харесала особено. Просто изпитваше някакво неясно чувство, че в нея има нещо, на което би трябвало да обърне внимание, нещо, което трябваше да ѝ подсказже или вече ѝ беше подсказало, но тя не бе... Честно казано, тя не бе проявила достатъчно ум, за да разбере какво точно трябваше да разбере. Нещо, което би трябвало да ѝ направи впечатление, нещо съществено.

В момента не изпитваше особено желание да види някоя от трите сестри. Искаше да премисли някои неща. Това, което беше научила от разговора с Джанет така рано тази сутрин.

Забеляза една отворена странична врата в оградата и излезе на улицата, премина покрай няколко магазинчета и се насочи към камбанарията, която сочеше мястото на църквата и църковния двор. Бутна портичката и се заразхожда между гробовете. Някои от тях бяха много стари, а други по-скорошни. Те бяха подредени покрай по-далечната стена, а два – извън нея, в нещо като новоизграден парцел. Сред по-старите надгробни камъни нямаше нищо забележително. Някои от имената се повтаряха – както често се случва в селата. Бяха погребани доста хора с фамилията Принс. Джаспър Принс – с дълбока мъка. Марджъри Принс, Едгар и Уолгър Принс, Мелани Принс – четиригодишна. Цяла семейна история. Хайръм Брод, Елън Джейн Брод, Илайза Брод – на деветдесет и една.

Тъкмо се обърна, за да се отдалечи от надгробния камък на Илайза Брод, когато забеляза един възрастен човек да крачи бавно между гробовете и да ги почиства. Той вдигна ръка за поздрав и каза:

– Добро утро.

– Добро утро – отвърна мис Марпъл. – Хубав ден, нали?

– По-късно ще завали – каза старецът. Говореше с абсолютна убеденост.

– Изглежда доста хора в това село са се казвали Принс и Брод – отбеляза тя.

– Да, така е. Фамилията Принс винаги я е имало. Доста земя

наоколо беше тяхна. Брод също са от много време тук.

– Видях детски гроб... Много тъжно е, като видиш, че е умряло дете.

– Аха. Малката Мелани. Викахме й Мели. Тъжно наистина. Блъсна я кола. Изтичала на улицата, за да си купи бонбони от магазина. Напоследък често се случват такива неща... Шофьорите карат като полудели!

– Тъжно е като си помислиш колко много хора умират – продължи мис Марпъл. – И човек не обръща кой знае какво внимание, докато не види надписите в гробището. Болести, старост, сгазени деца, дори и поужасни неща. Убити млади момичета... Престъпления...

– Да, и това се случва често. Глупави са... повечето от тях, според мен. Майките им нямат време да се грижат за тях... нали трябва да ходят на работа...

Мис Марпъл беше съгласна с тази забележка, но не искаше да губи повече време в разговори за тенденциите на новото време.

– В „Старата господарска къща“ ли сте? – попита я старецът. – Видях, че дойдохте с автобуса. Сигурно ви се е видяло трудничко. Някои от екскурзиантите понякога не могат да издържат на натоварването.

– Наистина, стори ми се малко уморително – призна мис Марпъл. – Един мой приятел, мистър Рафиъл, писа на своите познати тук и те ме поканиха да остана при тях две нощи. – Името мистър Рафиъл явно не говореше нищо на стария градинар. – Мисис Глин и двете й сестри бяха много мили с мен – продължи мис Марпъл. – Предполагам, че живеят тук от много време?

– Не чак толкова много. Има към двадесет години вече. Къщата беше на стария полковник Брадбъри-Скот. Когато той умря, приближаваше седемдесетте.

– Имаше ли деца?

– Имаше син. Убиха го през войната. Затова остави къщата на племенничките си. Нямахме на кого другиго.

Старецът продължи работата си между гробовете.

Мис Марпъл влезе в църквата. Явно беше реставрирана през викторианско време и на прозорците грееше ярко цветно стъкло. От старо време бяха останали само някои медни орнаменти и табелки с надписи по стените.

Мис Марпъл седна на един неудобен църковен стол и се замисли.

Беше ли сега на прав път? Връзките между нещата започваха да личат, но далеч не бяха ясни. Било е убито момиче (всъщност няколко момичета), няколко заподозрени млади мъже (или „младежи“, както ги

наричаха напоследък) са били извикани в полицията, за да „помогнат на следствието“. Съвсем нормално, но всичко това беше стара история, отпреди десет-дванадесет години. Сега нямаше какво повече да се научи, нямаше нерешени проблеми. Трагедията беше приключила.

И все пак какво би могла да направи? Какво е искал от нея мистър Рафиъл?

Елизабет Темпъл... Трябваше да накара Елизабет Темпъл да ѝ каже повече. Тя беше споменала за някакво момиче, сгодено за Майкъл Рафиъл, но нима това беше наистина така? Трите сестри, като че ли не знаеха за това.

Мис Марпъл се замисли над една добре позната възможност – нещо, което се случваше доста често и в нейното село. То винаги започваше с „едно момче среща едно момиче“ и продължаваше по познатия начин...

„– И след това момичето открива, че е бременно – каза си мис Марпъл – и казва на момчето, че иска да се омъжи за него. Само че момчето не иска да се жени... И през ум не му е минавало подобно нещо. Само че в този случай има допълнителни усложнения. Може би баща му не е искал и да чуе подобно нещо. Нейните роднини вероятно са настоявали той «да постъпи почтено»... А по това време момичето вече му е омръзнало... може би вече си е намерил и друга... И се спира на един бърз, жесток изход от положението – удушаване я, размазва главата ѝ, за да не могат да я идентифицират... Той е способен на подобно жестоко и кръваво убийство... Но всичко това вече е приключило и забравено.“

Тя се огледа наоколо. Църквата ѝ вдъхваше спокойствие. Трудно беше да повярва в реалността на злото. Мистър Рафиъл считаше, че тя има дарба да се справя със злото. Тя стана, излезе от църквата и отново огледа църковния двор. Тук, сред надгробните камъни, също не долови сянката на злото.

А нима беше доловила тази сянка вчера в къщата на трите сестри? Това дълбоко отчаяние, мрачната тъга... Антея Брадбъри-Скот, която непрекъснато гледеше уплашено назад през едното от рамената си, сякаш се страхуваше от някой, който стоеше... винаги... зад нея.

Тези три сестри знаеха нещо, но какво беше то?

Замисли се за Елизабет Темпъл. Представи си как заедно с останалите в този момент върви по пътеките, как се изкачва нагоре по стръмните скали и гледа към морето.

Утре, когато се присъединеше към групата, щеше да накара Елизабет Темпъл да ѝ разкаже още подробности.

Мис Марпъл се върна в къщата на сестрите доста бавно, защото вече беше уморена. Нямахше чувството, че тази сутрин е била полезна за нея. Досега старата къща не я беше насочила към нищо по-определено... Да, бе чула разказа на Джанет за някогашната трагедия, но пък домашните прислужници винаги помнят подобни неща, също както и щастливите събития в дома – бляскавите сватби, великолепните празненства, успешните операции или злополуката, от която някой се е спасил като по чудо.

Когато приближи портичката, видя, че край нея стоят две жени. След като я забеляза, едната се отдели и тръгна да я посрещне. Беше мисис Глин.

– А, ето ви – каза тя. – Чудехме се къде сте. Реших, че може би сте някъде на разходка и се надявах да не се преуморите. Ако знаех, че ще излезете, бих дошла с вас, за да ви покажа по-интересните неща... Не че има кой знае какво.

– О, аз просто се поразходих – каза мис Марпъл. – Разгледах църквата и църковния двор. Църквите винаги са ми интересни... Понякога има много интересни епитафи. И други подобни неща. Имам цяла колекция. Струва ми се, че църквата е реставрирана във викториански стил.

– Да. Сложиха много грозни столове, струва ми се. Наистина са от хубаво дърво, здрави са, но са грозни.

– Надявам се не са махнали нещо интересно?

– Не, не мисля. Тази църква не е много стара.

– Наистина нямаше никакви старини – съгласи се мис Марпъл.

– Интересувате ли се от църковна архитектура?

– Не, не мога да кажа, че се интересувам, но в моето село, Сейнт Мери Мийд, животът до голяма степен се върти около църквата. Винаги е било така... Поне когато бях млада. Сега нещата са доста по-различни. Тук ли сте отраснала?

– О, не. Но живеехме не много далеч от тук... на около тридесет миля. В Литъл Хърдсли. Баща ми беше пенсиониран военен, майор от артилерията. От време на време идвахме тук, за да видим чичо ми и дядо ми преди това. В последните години почти не съм идвала. След смъртта на чичо ни двете ми сестри дойдоха да живеят тук, но по това време аз все още бях в чужбина с мъжа си. Той почина преди пет години.

– О, разбирам.

– Те много искаха да дойда да живея при тях и това ми се стори

най-добрата възможност. Преди това прекарахме няколко години в Индия. Мъжът ми все още беше на служба там, когато умря. Сега ми е много трудно да определя къде... как да се изразя... къде са корените ми.

– Да, наистина. Разбирам ви добре. Но предполагам, че сте се чувствала свързана с това място, защото семейството ви е живяло тук дълго време?

– Да. Така е. Разбира се, аз винаги съм се разбирала със сестрите си и често им гостувах. Но животът винаги е по-различен от това, което си мислиш, че ще бъде. Купих малка къща край Лондон, близо до Хамптън Корт, където прекарвам доста време и понякога работя за някои благотворителни организации в Лондон.

– Значи времето ви е запълнено. Това е добре.

– Напоследък си мисля, че може би ще е по-разумно да прекарвам повече време тук. Малко се тревожа за сестрите си.

– За здравето им? – предположи мис Марпъл. – Съвсем нормално е да се безпокои човек, особено, ако няма достатъчно компетентен лекар, който да се грижи за близките му, ако те се разболеят или претърпят някаква злополука. Ревматизмът и артритът вече са толкова чести заболявания... А и човек винаги може да се подхлъзне в банята или да падне по стълбите...

– Клотилд винаги е била силна – каза мисис Глин. – Корава жена, бих казала. Но понякога се безпокоя за Антея. Тя е объркана... Много объркана понякога. Има моменти, когато ми се струва, че не знае къде се намира...

– Много тъжно е, когато човек се тревожи. А има толкова много неща, за които да се тревожим...

– Не, не мисля, че с Антея положението е чак толкова, лошо.

– Може би се безпокои заради данъците, заради финансови проблеми... – предположи мис Марпъл.

– Не, не. Не чак толкова, но... Градината я безпокои толкова много... Помни я такава, каквато е била, и много иска да я върне в предишния ѝ вид. Клотилд трябваше да ѝ каже, че в наши дни не можем да си позволим такова нещо, но тя продължава да говори за зимната градина и за прасковите в нея... Такива неща.

– И за хелиотропа? – каза мис Марпъл, спомняйки си една забележка.

– Нима си спомняте това? Да, да. Човек помни такива неща. Такъв хубав аромат има хелиотропът. И това странно име. Не е лесно да го

забравиш. И лозите. Малките вкусни зрънца. Е, не бива да тъгуваме по миналото прекалено.

– Предполагам и живия плет – каза мис Марпъл.

– Да. Антея би искала отново да го имаме... Но не е възможно. Можем да си позволим единствено да викаме някой от местните хора да коси тревата веднъж на две седмици. Всяка година идват различни... А Антея иска отново да засадим райграс, да направим цветни лехи... Покрай оградата. Точно пред зимната градина е имало голяма смокиня... Тя помни всичко това и непрекъснато говори...

– Сигурно е много трудно за вас.

– Да, наистина. Виждате ли, аргументите не помагат особено. Клотилд е много пряма за тези неща. Отказва веднага и настоява повече да не чува и дума.

– Трудно е – каза мис Марпъл – да знаеш как да приемеш нещата. Дали с твърдост... това е доста неприятно... дори с малко раздражение, или със съчувствие? Да изслушваш и да даваш надежди, когато знаеш, че са безпочвени. Да, трудно е.

– За мен не е чак толкова трудно, защото от време на време заминавам и след това отново се връщам. Мога да давам надежди, че нещата скоро ще се оправят и ще можем да предприемем нещо. Но онзи ден се прибрах у дома и заварих Антея да се опитва да ангажира най-скъпата фирма, за да възстанови градината и отново да построи зимната градина... Това е пълен абсурд, защото дори и да посадим лози, без нужните грижи те няма да издържат повече от три или четири години. Клотилд не знаеше нищо за това и наистина се ядоса, когато видя kalkulацията на цените за тази услуга. Държа се много грубо.

– Толкова много трудности има! – каза мис Марпъл. Тя често използваше тази полезна фраза. – Предполагам, че утре ще трябва да стана много рано. Попитах в хотела и ми казаха, че групата се събира в девет часа. Ще се тръгва рано, доколкото разбрах.

– О! Надявам се това да не ви се стори изтощително.

– Не, не мисля. Разбрах, че ще ходим на някакво място, наречено... Момент само... как се казваше? Стърлинг Сейнт Мери. Нещо такова. Изглежда не е много далече. Имало интересна църква и замък. За следобед е предвидена някаква интересна градина, не много голяма, но с интересни цветя. Сигурна съм, че след почивката, която направих при вас, ще се чувствам напълно добре. Сега си давам сметка колко уморена щях да бъда, ако бях тръгнала с групата по стръмните пътеки...

– Е, смятам, че днес следобед трябва да си почивате, за да имате

сили за утре – каза мисис Глин, когато влязоха в двора.

– Мис Марпъл е ходила да разгледа църквата – каза тя на Клотилд.

– Боя се, че няма кой знае какво за разглеждане – отбеляза Клотилд.

– Викториански стъклописи от най-ужасния възможен вид, според мен. Не са пестили средствата. Донякъде и чичо ми е виновен за това. Тези ужасни червени и сини стъкла много му допадаха.

– Наистина са ужасни – каза Лавиния Глин. – Много са вулгарни.

След обяда мис Марпъл се качи в стаята си да подремне и не се видя с домакинните си почти до вечерта. След като вечеряха приказваха много, докато не стана време за сън. Мис Марпъл насочи разговора към спомените – за нейната младост, за старото време, за местата, където е ходила, за пътуванията, за познатите си.

Легна си уморена, с усещането че отново е претърпяла провал. Не бе научила нищо ново, може би защото нямаше какво ново да научи. Риболов, при който рибата не кълвеше – изглежда, защото нямаше риба. Или защото не знаеше каква стръв да използва?

ГЛАВА 11

Злополука

На следващата сутрин прислужничката донесе чая на мис Марпъл в седем и половина, за да има достатъчно време да закуси и да прибере малкото си вещи. Тъкмо затваряше малкия си куфар, когато на вратата се почука. Влезе Клотилд, която беше доста обезпокоена.

– Скъпа мис Марпъл – каза тя. – Дошъл е един млад мъж, който иска да ви види. Емлин Прайс. Той е от групата и са го изпратили при вас.

– Да, разбира се. Помня го. Съвсем млад, нали?

– О, да. Има напълно съвременен вид... С дълга коса и всичко останало, но всъщност боя се, че е дошъл, за да..., за да ви съобщи една лоша новина... Съжалявам, че трябва да ви го кажа, но се е случила злополука.

– Злополука? – Мис Марпъл се вгледа в нея. – Искате да кажете с автобуса? По пътя? Някой е наранен.

– Не, не с автобуса. Вчера следобед по време на излета. Ако си спомняте имаше силен вятър, макар че едва ли може да има нещо общо с това... Някои хора са се отклонили... Освен по редовната пътека, човек може да се изкачи по скалите и да прекоси платото... И двата пътя водят до мемориалната кула Бонавентура горе на върха, за където са били тръгнали. Някои хора са се отделили и предполагам, че не имало кой да ги води, както, струва ми се, би трябвало. Не всички умеят да се катерят по скали, а склонът над клисурата е много стръмен. От горе са се срутили някакви скали и са ударили някого долу на пътеката.

– О, Боже! – възкликна мис Марпъл. – Съжалявам за това. Кой е пострадалият?

– Някоя си мис Темпъл от Тендърдън, доколкото разбрах.

– Елизабет Темпъл – каза мис Марпъл. – О, колко съжалявам! Често седяхме една до друга в автобуса и си приказвахме. Струва ми се, че е пенсионирана директорка на училище. Много известно училище.

– Разбира се – каза Клотилд. – Познавам я много добре. Беше директорка на „Фалоуфийлд“, наистина много добро училище. Нямах представа, че е тръгнала с тази екскурзия. Пенсионира се струва ми се преди година или две и сега е дошла някаква нова директорка, съвсем млада, с напредничави идеи. Но мис Темпъл всъщност не е кой знае колко стара. Тя е на около шестдесет години според мен и води много

активен живот. Обича да ходи из планините, да се катери и всичко останало. Наистина много жалко за станалото. Надявам се да не е пострадала много. Все още не съм чула никакви подробности.

– Вече съм напълно готова – каза мис Марпъл и затвори капака на куфара си. – Ще слеза веднага, за да поговоря с мистър Прайс.

Клотилд взе куфара.

– Нека ви помогна – каза тя. – Нищо не ми пречи да го нося. Елате долу с мен и внимавайте по стълбите.

Мис Марпъл слезе. Емлин Прайс я чакаше. Косата му беше още пошошава от обикновено, носеше кожено яке, модни ботуши и изумруденозелен лъскав панталон.

– Такова нещастие – каза той, като улови ръката на мис Марпъл. – Помислих си да дойда лично и да ви кажа за злополуката. Предполагам, че мис Брадбъри-Скот вече ви е казала... Мис Темпъл, знаете я, училищната директорка. Не знам точно какво е правила и как се е случило, но някакви камъни, по-скоро скали, са се срутили отгоре и са я съборили в пропастта. Доста е стръмно онова място. Закараха я в болница с мозъчно сътресение. Доколкото разбрах, тя е в много тежко състояние. Както и да е, програмата за днес се отменя и ще останем тук и тази нощ.

– О, Боже! – каза мис Марпъл. – Съжалявам! Наистина съжалявам!

– Решиха да не продължаваме днес, защото трябва да изчакат резултатите от болницата. Ще променим програмата малко, така че може би утре няма да ходим до Грейнджмиъринг, за което казват, че и без това не било интересно. Мисис Сандборн отиде в болницата рано тази сутрин, за да види какво е положението. Ще дойде при нас в хотела към единадесет часа, за кафето. Помислих си, че може би вие също ще искате да дойдете, за да чуете последните новини.

– Разбира се, че ще дойда – отговори мис Марпъл. – Още сега. Веднага.

Тя се обърна, за да се сбогува с Клотилд и мисис Глин, които бяха в стаята.

– Не зная как да ви се отблагодаря – каза мис Марпъл. – Бяхте толкова мили! Беше ми много приятно, че прекарах две нощи при вас. Чувствам се отпочинала. Какъв неприятен инцидент!

– Ако желаете да останете още една нощ – каза мисис Глин, – сигурна съм, че...

Тя погледна сестра си.

На мис Марпъл, чието периферно зрение беше много добро, ѝ се стори, че в очите на Клотилд се появява неодобрение. Стори ѝ се, че тя

дори поклати отрицателно глава, но движението беше почти незабележимо. Мис Марпъл си помисли, че иска да накара сестра си да млькне.

– ... макар че, предполагам предпочитате да се присъедините към групата и да...

– О, да. Мисля, че така ще е по-добре – отговори мис Марпъл. – Така ще зная какви са плановете и какво да правя... А пък не е изключено и да мога да помогна с нещо. Човек никога не знае... Благодаря ви много още веднъж. Предполагам, че няма да е трудно да си взема стая в хотела?

Тя погледна Емлин, който каза:

– Няма да има проблем. Днес се освободиха няколко стаи и няма кой да ги заеме. Струва ми се, че мисис Сандборн запази стаи за всички от групата за довечера, а пък утре ще видим... ще видим какво ще се случи с всичко това.

Мис Марпъл благодари още веднъж и се сбогува. Емлин Прайс взе багажа ѝ и zakрачи напред с доста добро темпо.

– Хотелът е на първата пряка вляво, точно зад ъгъла – каза той.

– Да, вчера минах покрай него, струва ми се. Горката мис Темпъл. Надявам се да не е пострадала много.

– Мисля, че е – каза Емлин Прайс. – Разбира се, знаем какви са лекарите и болничният персонал. Винаги казват едно и също: „Състоянието ѝ е такова, каквото трябва да се очаква“. Тук няма болница. Наложил се да я откарат в Каристаун, на около осем мили. Както и да е, докато уредим формалностите в хотела, мисис Сандборн ще се върне с новините.

Влязоха в хотела и завариха групата събрана в ресторанта, където сервираха кафе, кифлички и пасти. Мистър и мисис Бътлър разговаряха.

– Каква ужасна трагедия – каза мисис Бътлър. – Твърде неприятно, нали? Точно когато бяхме толкова щастливи и се радвахме на всичко. Горката мис Темпъл! А винаги съм си мислела, че умее да пази равновесие. Но човек никога не може да е сигурен, нали, Хенри?

– Наистина не може – отговори Хенри. – Така е. Чудя се, дали да не изоставим групата и да се прибираме веднага... И без това остана малко време... Може би ще е най-добре да прекратим екскурзията... Струва ми се, че преди да продължим, може да възникнат някои проблеми... Докато научим нещо определено... Ако това нещо се окаже толкова сериозно... фатално, разбираш ме, нали? Е, искам да кажа, че може да има следствие или нещо такова...

– О, Хенри! Не говори такива ужасни неща!

– Сигурна съм – каза мис Кук, – че сте прекален песимист, мистър Бътлър. Едва ли положението е толкова сериозно.

Мистър Каспар каза с чуждия си акцент:

– Но положението наистина сериозно! Чул вчера. Когато мисис Сандборн говорила по телефон с доктор. Много, много сериозно. Казват, имала сътресение... лошо, лошо сътресение. Специален доктор идва да преглежда нея и види дали оперира или невъзможно. Да, нейно положение много лошо.

– О, Боже! – възкликна мис Лъмли. – Ако има някакво съмнение, може би е по-добре да се прибираме у дома, Милдред. Струва ми се, че трябва да погледна разписанието на влаковете. – Тя се обърна към мисис Бътлър: – Виждате ли, уговорила съм се със съседите да гледат котката и ако закъснея ден или два, това може да създаде много трудности за всички.

– Няма смисъл да се вълнуваме много – каза мисис Райзли-Портър с плътния си властен глас. – Джоана, хвърли тази кифличка в кошчето за боклук, моля те. Наистина не може да се яде. Ужасен мармалад. Но не искам да я оставям в чинията, защото може да се обидят.

Джоана изхвърли кифличката и каза:

– Имаш ли нещо против да изляза да се поразходя с Емлин? Да поразгледаме какво има наоколо. Не виждам особен смисъл да седим тук и да правим мрачни забележки, нали? Нищо лошо няма да се случи, ако излезем!

– Мисля, че ще постъпите умно, ако излезете – каза мис Кук.

– Ами да, разбира се, излезте – намеси се и мисис Бароу, преди мисис Райзли-Портър да успее да каже каквото и да било.

Мис Кук и мис Бароу се спогледаха и въздъхнаха, клатейки глави.

– Тревата беше много хлъзгава – каза мис Бароу. – Аз самата се подхлъзнах веднъж или два пъти на онзи торф.

– А и скалите – каза мис Кук. – Точно когато завивах зад един ъгъл на пътеката, отгоре се изсипа дъжд от камъчета. Едно дори ме удари много силно по рамото.

След като приключиха с чая, кафето и закуските, всички добиха мрачен и смутен вид. Когато се случи някаква беда, изглежда не е лесно да прецениш как да я посрещнеш. Всички бяха казали мнението си, бяха изразили изненадата и съжалението си. Сега всички очакваха новините и копнееха за някакво развлечение, за нещо интересно, което да убие времето. Обядът щеше да бъде сервиран чак в един часа и им се струваше, че да останат на местата си и да повтарят едни и същи забележки до

втръсване би било доста отегчително.

Мис Кук и мис Бароу станаха едновременно и обясниха, че трябва да отидат по магазините. Имали нужда от някои неща и искали да купят пощенски марки.

– Искам да изпратя няколко пощенски картички и да проверя колко струват марките до Китай – каза мис Бароу.

– Аз пък искам да сравня една прежда – обяви мис Кук. – Освен това на края на търговската улица има много интересна постройка.

– Мисля, че за всички ще е по-добре ако се разтъпчат – добави мис Бароу.

Полковник Уокър и жена му също станаха и предложиха на мистър и мисис Бътлър също да излязат и да разгледат, каквото има за разглеждане. Мисис Бътлър обяви, че се надява да намери нещо интересно в един антикварен магазин.

– Само че не е истински антикварен магазин – каза тя. – По-скоро е вехтошарски, но все едно, понякога и в тях човек може да открие интересни неща.

Всички се запътиха към изхода. Мистър Емлин Прайс вече бе излязъл навън след Джоана, без да си прави труд да дава някакво обяснение. След закъснелия опит да върне племенницата си обратно мисис Райзли-Портър каза, че според нея да се седи поне във фоайето щяло да бъде сто пъти по-приятно. Мис Лъмбли се съгласи и мистър Каспар съпроводи дамите с вид на чуждестранен флигел-адютант.

Останаха професор Уонстед и мис Марпъл.

– Струва ми се – каза ѝ професорът, – че ако излезем навън, ще се чувстваме по-добре. Отпред има малка тераса към улицата. Успях ли да ви убедя?

Мис Марпъл му благодари за поканата и се изправи. Досега не беше разменила почти нито дума с професор Уонстед. Той винаги носеше със себе си някакви дебели книги и обикновено ги прелистваше. Дори и в автобуса никога не преставаше с опитите си да чете.

– Може би предпочитате да отидете по магазините? – каза ѝ той. – Аз лично предпочитам да седна някъде на спокойствие и да изчакам завръщането на мисис Сандборн. Според мен е важно да научим какво ще правим отгук нататък.

– Съгласна съм с вас – отговори мис Марпъл. – Вчера пообиколих града и не виждам никаква причина днес да го правя отново. Ще остана тук, в случай че има нужда от помощта ми. Не че очаквам да има, но човек никога не е сигурен.

Излязоха заедно през вратата на хотела и заобиколиха зад ъгъла, където имаше малка издигната площадка с цветя, на която бяха подредени различни плетени столове. Нямахме никой и те седнаха. Мис Марпъл погледна замислено придружителя си. Сбръчканото му лице, рунтавите вежди, гъстата му сива коса. Ходеше леко прегърбен. Мис Марпъл реши, че лицето му е интересно. Гласът му беше сух и саркастичен. Веднага си личеше, че е специалист в някаква област.

– Нали не греша? – заговори професор Уонстед. – Вие сте мис Джейн Марпъл?

– Да, аз съм Джейн Марпъл.

Беше малко изненадана, макар и без някаква особена причина. Може би защото не бяха прекарвали заедно достатъчно време, за да могат всички екскурзианти да се опознаят. Последните две вечери тя не беше с останалите от групата. И все пак нямаше нищо неестествено.

– Така си и помислих – каза професорът. – Отговаряте на описанието, което ми дадох...

– Дали са ви описание? Мое? – Мис Марпъл отново се изненада.

– Да. Ваше... – професорът замълча за миг и след това добави, не точно със снишен глас, но все пак някак си не толкова плътен, макар че тя го чуваше без усилие: – От мистър Рафиъл.

– О! – възкликна Мис Марпъл още по-изненадана. – От мистър Рафиъл!

– Изненадана ли сте?

– Да, наистина. Доста.

– Мисля, че не би трябвало да сте.

– Не очаквах... – започна мис Марпъл и млъкна.

Професор Уонстед не каза нищо. Просто седеше и я гледаше с очакване. „Само след минута – помисли си мис Марпъл – ще ме попита: От какво точно се оплаквате, скъпа? Не можете да спите? Болезнено преглъщане? Храносмилането ви как е?“ Сега тя беше почти напълно сигурна, че е лекар.

– И кога мистър Рафиъл ви говори за мен? Трябва да е било...

– Искахте да кажете преди известно време. Преди няколко седмици. Преди смъртта му, точно така. Той ми каза, че ще дойдете на тази екскурзия.

– И е знаел, че и вие ще бъдете, нали?

– Може и така да се каже – отговори професор Уонстед. – Мистър Рафиъл ми съобщи, че ще дойдете и че всъщност той е уредил това.

– Наистина много мило от негова страна – каза мис Марпъл. –

Много мило! Толкова се изненадах, когато разбрах, че е запазил място за мен! И колко е щедър! Аз самата никога не бих могла да си позволяя...

– Да – съгласи се професор Уонстед, – много добре казано.

Той кимна като учител, който се възхищава от отличния отговор на свой ученик.

– Жалко, че пътуването ни беше прекъснато по този начин – каза мис Марпъл. – Колко тъжно наистина. Когато всички се забавлявахме толкова много...

– Да – отвърна професорът. – Наистина е тъжно. Мислите ли, че стана неочаквано? Или не?

– Какво искате да кажете с този въпрос, професор Уонстед?

Погледът му срещна нейния и на устните му се появи лека усмивка.

– Мистър Рафиъл ми разказа доста неща за вас, мис Марпъл. Предложи аз също да дойда на тази екскурзия. Беше напълно сигурен, че след ден-два ще се запозная с вас, макар че в началото минава известно време докато хората се групират според интересите и вкусовете си. И след това ми предложи, нека се изразя така, да ви държа под око.

– Да ме държите под око? – попита мис Марпъл с леко неудоволствие. – И поради каква причина?

– Причината, според мен, е вашата сигурност. Искаше да е напълно спокоен, че нищо лошо няма да ви се случи.

– Да ми се случи нещо лошо? Бих искала да знам какво би могло да ми се случи.

– Може би нещо като това, което се случи на мис Елизабет Темпъл – отговори професор Уонстед.

Зад ъгъла се показва Джоана Крофърд с пазарска мрежа в ръка. Тя мина покрай тях, изгледа ги с любопитство, кимна им и продължи нататък по улицата. Професор Уонстед не каза нищо, преди тя да излезне от погледите им.

– Приятно момиче – каза той. – Поне аз смятам така. В момента се е примирила с ролята си на товарно добиче на властната си леля, но подозирам, че часът на бунта приближава.

– Какво искахте да кажете преди малко? – попита мис Марпъл, която в момента не се интересуваше от възможния бунт на Джоана Крофърд.

– Това е един въпрос – отговори професорът, – който ще трябва да обсъдим заради това, което се случи.

– Заради злополуката ли?

– Да. Ако е било злополука.

– Мислите ли, че може да не е било?

– Мисля, че не е изключено. Това е всичко.

– Разбира се – каза мис Марпъл с колебание, – аз не зная нищо за това.

– Така е. Нямахте ви на мястото. Били сте, ако мога да се изразя така, да изпълните дълга си някъде другаде.

Мис Марпъл остана мълчалива за момент. Тя погледна професор Уонстед веднъж или два пъти и каза:

– Все пак, не мисля, че разбирам какво искате да кажете.

– Вие сте много внимателна – отговори професорът. – И много правилно.

– За мен това е навик – отвърна тя.

– Да внимавате?

– Не бих го определила точно така, но все пак, за мен е важно във всеки един момент да мога да се усъмня, а също и да повярвам във всичко, което ми се казва.

– Това също е много разумно. Вие не знаете нищо за мен. Само името ми и то от списъка на участниците в тази много приятна екскурзия за посещаване на замъци, исторически къщи и великолепни градини. Може би градините за вас представляват най-голям интерес?

– Може би.

– Тук има и други, които се интересуват от градини.

– Или твърдят, че се интересуват от градини.

– А! – възкликна професор Уонстед. – Значи сте забелязали и това? Е, задачата ми беше най-напред да ви наблюдавам, да гледам какво правите и да съм наблизо, ако се появи заплаха от... позволете ми да се изразя грубо... от някаква мръсна игра. Сега, обаче, нещата малко се промениха. Предполагам, че сега трябва да решите дали съм ваш съюзник или съм ваш враг.

– Може би сте прав – каза мис Марпъл. – Това, което ми казахте, е много ясно, но все още не зная нищо за вас, от което бих могла да съдя. С покойния мистър Рафиъл, предполагам, сте били приятели?

– Не – отговори професор Уонстед. – Не бяхме приятели с мистър Рафиъл. Виждали сме се един-два пъти. Първия път беше на едно събрание на болничния комитет, а втория – пак нещо такова. Знаех кой е той. Той, доколкото разбрах, също е знаел кой съм аз. Мис Марпъл, ако ви кажа, че в средите, в които се движа, аз се ползвам с известна слава, вероятно ще си помислите, че съм самохвалко.

– Едва ли – отвърна тя. – Струва ми се, че ако кажете такова нещо

за себе си, ще си помисля, че вероятно казвате самата истина. Лекар ли сте?

– А! Проницателна сте, мис Марпъл. Да, много сте проницателна. Наистина имам медицинска диплома, но освен това имам и защитена специалност. Аз съм едновременно патолог и психолог. У себе си нямам никакви документи. Предполагам, че ще трябва да ми се доверите до известна степен, макар че мога да ви покажа писма, адресирани до мен, дори официални, които биха могли да ви убедят, че казвам истината. Занимавам се със специална работа, свързана със съдебната практика. И да се изразя на обикновен език, нека ви кажа, че се интересувам от различните типове криминална психика. Изучавам тези проблеми вече от доста години. Писал съм и книги по тези въпроси, някои от които са възбуждали остри дискусии, други са привличали мои привърженици. Напоследък не работя много напрегнато. Пиша материали по специалността си, преди всичко за някои неща, които ми се струват интересни. От време на време наистина попадам на интересни неща, неща, които бих искал да проуча по-внимателно. Но сигурно ви отегчавам?

– Ни най-малко – отговори мис Марпъл. – Надявам се, след като ви изслушах, че може би ще успеете да ми обясните някои неща, които мистър Рафиъл не счете за нужно да ми обясни. Той поиска от мен да се заема с нещо, но не ми даде никаква друга полезна информация. Остави ме да приема и да се заема с него, както се казва, при пълна тъмнина. Строи ми се доста глупаво от негова страна да постъпи по този начин.

– Но вие приехте?

– Да, приех. Ще бъде съвсем честна с вас. Имаше финансов стимул.

– Той имаше ли значение за вас?

Мис Марпъл остана мълчалива за момент, след което каза бавно:

– Може и да не ми повярвате, но всъщност нямаше.

– Не съм изненадан. Все пак интересът ви беше събуден, нали? Това ли искате да кажете?

– Да. Интересът ми беше събуден. Не познавах мистър Рафиъл много добре, само бегло, но прекарахме заедно известно време на един остров в Карибско море. Виждам, че повече или по-малко знаете за това.

– Зная, че там сте се запознали с мистър Рафиъл и... нека се изразя така, там сте си сътрудничили.

Мис Марпъл го изгледа с доста голяма неувереност.

– Той ли ви каза това? – поклати тя глава.

– Да, той ми го каза – отговори професор Уонстед. – Каза ми, че имате удивителен талант да се справяте с криминални проблеми.

Мис Марпъл го погледна и вдигна вежди.

– Предполагам, че това ви изглежда малко вероятно – каза тя. – И ви изненадва?

– Рядко си позволявам събитията да ме изненадват – отговори професорът. – Мистър Рафиъл беше много умен и проникателен човек. Познаваше хората, добре. Смяташе, че и вие притежавате същото качество.

– Не бих казала това за себе си. Просто някои хора ми напомнят за други хора, които познавам и затова бих могла да предположа някои възможни техни реакции и действия. Ако смятате, че зная кой знае какво за целта на присъствието ми тук, много се лъжете.

– По-скоро случайно, отколкото преднамерено – каза професор Уонстед, – тук се оказахме на много подходящо място за разговор на определена тема. Струва ми се, че никой не ни гледа, не би било лесно някой да ни подслушва, не сме близо до прозорец или врата, над нас също няма прозорец. Можем да говорим спокойно.

– Бих се радвала, ако го направим – каза мис Марпъл. – Искам да подчертая факта, че нямам никаква представа какво правя тук или какво би трябвало да правя. Също така не зная, защо мистър Рафиъл е искал да бъде така.

– Предполагам, че мога да се досетя. Искал е да подходите към някои факти или събития непредубедена от думите на когото и да било.

– Значи и вие няма да ми кажете нищо, така ли? – в гласа на мис Марпъл се прокрадна раздражение. – Наистина! Всяко нещо си има граници!

– Да – отговори професор Уонстед и неочаквано се усмихна. – Съгласен съм с вас. Ще трябва да се преборим с някои от тези граници. Ще ви кажа някои факти, които ще изяснят някои неща. Може би и вие ще можете да ми кажете някои факти.

– Съмнявам се – отговори мис Марпъл. – Мога да споделя някои свои странни наблюдения и догадки, но догадките не са факти.

– Ето защо... – професор Уонстед замълча.

– За Бога! – каза мис Марпъл. – Кажете ми нещо!

ГЛАВА 12

Консултация

– Не смятам да се впускам надълго и нашироко в обяснения. Ще ви кажа съвсем простичко как стигнах до всичко това. От време на време действам като таен съветник във вътрешното министерство. Също така имам контакти с някои други институции. Съществуват особени заведения, които осигуряват храна и подслон на определен тип престъпници, след като бъдат осъдени за някои техни деяния. Те остават там различно дълго, понякога за неопределен период от време, но винаги престоят им е в пряка връзка с възрастта им. Ако са под определена възраст, се налага да бъдат приети в места, които са специално предназначени за подобни хора. Разбирате това, надявам се.

– Да, разбирам много добре какво искате да кажете.

– Обикновено доста скоро след извършване на престъплението ме викат за консултация, за да дам мнението си относно прогнозата на заболяването, дали е благоприятна или не и така нататък. Това са професионални подробности и няма да навлизам в тях. Но понякога ме викат и в заведенията, за които говорих, във връзка с конкретни случаи. В дадения случай чрез вътрешното министерство получих покана от директора на едно такова заведение и отидох да разговарям с него. Всъщност трябваше да се срещна със служителя, отговарящ за затворниците... или пациентите, наречете ги както искате. Той се оказа човек, с когото се познавахме от доста време, макар и да не бяхме много близки. И така, аз отидох в заведението и той изложи проблема си пред мен. Ставаше дума за един затворник, около когото имало съмнения и не всичко било съвсем наред. Това беше един млад мъж, всъщност още момче... или поне е бил момче при приемането му там. Сега вече са минали доста години. С течение на времето и след като моят познат заел поста в онова заведение, защото не е бил там при постъпването на младежа, той започнал да се безпокои за него. Не защото е професионалист в моята област – той не е такъв, а защото имаше опит с криминално проявени пациенти и затворници. С две думи въпросният младеж още от най-ранна възраст бил с незадоволително поведение... Наричайте го както искате – труден младеж, малолетен престъпник, човек с понижено чувство за отговорност... Има много термини. Някои от тях са подходящи, други – не, някои са направо озадачаващи. Но без всякакво съмнение младежът беше

престъпник. Беше участвал в банди, в побоища, в обири и кражби, беше мамил, вършил мошеничества, бе осъществил множество фалшификации. Такъв син би бил мъка за всеки баща.

– Да, разбирам – каза мис Марпъл.

– Какво разбирате, мис Марпъл?

– Мисля, че говорите за сина на мистър Рафиъл.

– Права сте. Говоря за сина на мистър Рафиъл. Какво знаете за него?

– Нищо – отговори мис Марпъл. – Само чух, и това беше вчера, че синът на мистър Рафиъл бил малолетен престъпник или неудовлетворителен, ако искаме да се изразим по-меко. Зная много малко за него. Мистър Рафиъл имал ли е и друг син?

– Не. Той е единственият му син. Но освен него мистър Рафиъл е имал и две дъщери. Едната е умряла на четиринадесетгодишна възраст, а другата се е омъжила щастливо, но не е имала никакви деца.

– Много тъжно за него.

– Може би – каза професор Уонстед. – Не мога да съм сигурен. Жена му е умряла съвсем млада и мисля, че нейната смърт го е натъжила много, макар че никога не го е показвал. Нямам представа до каква степен е бил привързан към децата си. Издържал ги е. Направил е всичко, каквото е можел, за тях. Направил е всичко, каквото е можел и за сина си, но не зная какви са били чувствата му. Не беше лесно да се разберат чувствата му. Мисля, че от всичко най-много го интересуваше правенето на пари. Именно правенето на пари, а не самите пари, както и всеки друг голям финансист. Непрекъснато трябваше да печели повече и да измисля нови, неочаквани начини. Обичаше финансите. Радваше им се. И мислеше за много малко други неща.

– Струва ми се, че за сина си направи всичко възможно. Измъквал го е от неприятности в училище, наемал е добри адвокати и го е отървявал от съд, когато е било възможно, но в края на краищата дошъл и окончателният удар, който може би е било логично да се очаква след всичко станало. Момчето било изправено пред съда с обвинение за изнасилване на младо момиче. Присъдата била затвор, макар и малко намалена заради възрастта му. Но по-късно срещу него било предявено второ, много по-тежко обвинение.

– Убил е едно момиче – каза мис Марпъл. – Това ли? Така ми казаха.

– Подмамил някакво момиче далеч от дома му. Преди да открият трупа минало известно време. Момичето било удушено, а след това и

обезобразено с камък, вероятно, за да не може да бъде разпознато.

– Доста неприятно – отбеляза мис Марпъл с тон на дама от старото време.

Професор Уонстед я изгледа.

– Така ли бихте го нарекли?

– Така ми се струва – отговори тя. – Не обичам подобни неща. Ако очаквате, че ще проявя съчувствие или съжаление, че ще заоплаквам нещастното му детство или ще хвърля вината върху лошата среда, ако очаквате, че ще се разплача заради него, заради този млад убиец, не, просто нямам такова намерение. Ненавиждам лошите хора, които вършат злини.

– Радвам се да го чуя – каза професор Уонстед. – Просто няма да повярвате какво преживявам в професията си заради тези, които плачат, скърцат със зъби и обвиняват за всичко някаква случка в миналото. Хората би трябвало да си дават сметка, че независимо от средата, независимо от трудностите и проблемите в живота, човек може да остане непокарен. Ако си даваха сметка, нямаше толкова често да твърдят обратното. Болните наистина са достойни за съжаление... Да, те трябва да бъдат съжалявани, защото са родени с гените си и нямат никакъв начин да ги променят. По същия начин съжалявам епилептиците. Ако знаете какво нещо са гените...

– Зная. Повече или по-малко – отвърна мис Марпъл. – В наши дни всички знаят за тях. Е, не съм запозната с химическите и биологични механизми, но...

– Моят познат ми каза защо иска да чуе мнението ми. Защото като опознавал младежа, с течение на времето все повече и повече чувствал, че той не е убиец. Смятал, че не прилича на никой от убийците, с които се е срещал преди, че просто не е такъв тип човек. Според него това момче наистина било престъпник и никога нямало да може да се поправи, независимо какво лечение му се предписва. С една дума, за него не можело да се направи нищо, но в същото време бил убеден, че присъдата му е несправедлива. Не можел да повярва, че младежът е убил онова момиче, че го е удушил и след това го е обезобразил с камък. Просто не можел да се застави да повярва. Прегледал делото и фактите изглеждали съвсем красноречиви. Младежът познавал убитото момиче, виждали ги заедно на няколко пъти преди престъплението. Предполагало се, че са спали заедно и така нататък. Колата му била видяна в околността, сам той бил разпознат... Изобщо, всичко изглеждало от ясно по-ясно. Но моят познат каза, че нещо го тревожи. Той беше човек с много развито

чувство за справедливост. Искаше да чуе и друго мнение за всичко това. Искаше да види не гледната точка на полицията, която познаваше добре, а гледната точка на лекаря. Каза, че ставало дума за случай, който е изцяло в моята област. Искаше да се види с този млад човек, да поговори с него, да му поставя медицинска диагноза и да му съобщи мнението си.

– Много интересно – каза мис Марпъл. – Да, наистина е много интересно. В края на краищата вашият познат е бил човек с опит, човек, който е обичал справедливостта. Успял е да ви заинтригува и вие сте се вслушали в думите му.

– Да – съгласи се професор Уонстед. – Наистина бях заинтригуван. Срегнах се с обекта, както казваме в нашите кръгове, и подходах към него от няколко посоки. Разговарях с него, обсъждахме няколко възможни промени в закона, споменах му, че е възможно да доведе адвокат, за да видим какви факти бихме могли да открием в негова полза, както и други неща. Държах се с него като с приятел, но и като враг, за да проследя реакциите му в двата случая. Освен това проведох множество чисто медицински изследвания, което в наши дни е обичайна практика. Няма да навлизам в подробности, защото те са чисто технически.

– И до какъв извод стигнахте накрая?

– Стигнах до извода – отговори професор Уонстед, – че познатият ми може би е прав. Майкъл Рафиъл не приличаше на убиец.

– А какво ще кажете за предишното обвинение срещу него?

– То, разбира се, не говореше никак добре за Майкъл. Едва ли е повлияло на съдебните заседатели по време на втория процес, защото те не са чули за него преди да се произнесат, но в очите на съдията той сигурно е бил престъпник. Все пак след това аз проучих някои неща. Беше обвинен в изнасилване. Това се твърдеше..., но той не беше правил опит да го души или нещо подобно... Според мен... виждал съм твърде много подобни случаи в съда... според мен не можеше да се твърди с категоричност, че става дума за изнасилване. Не трябва да забравяме, че в наши дни момичетата са далеч по-готови да ги изнасилват, отколкото преди. Техните майки много често са тези, които настояват това да се нарича „изнасилване“. А въпросното момиче преди събитието беше имало няколко приятели, с които бе стигнало доста по-далеч от обикновената дружба. Мисля, че всичко това не би могло да се вземе като обстоятелство, което говори срещу подсъдимия. А в случая с убийството, защото без съмнение това беше убийство, всички изследвания и психически тестове показваха, че Майкъл Рафиъл не е способен точно на

такъв тип престъпление.

– И какво направихте след това?

– Свързах се с мистър Рафиъл и му казах, че искам да обсъдя с него някои неща, свързани със сина му. Срегнахме се. Казах му какво мисля и какво е мнението на познатия ми – че нямаме никакви доказателства и основания за обжалване на присъдата, но в същото време и двамата сме убедени, че е станала грешка. Обясних му, че не е изключено да се проведе допълнително следствие, което може да се окаже много скъпо, но все пак би могло да извади на бял свят нови факти, които да се представят на съответните власти. Казах му, че няма никакви гаранции за успех, но ако опитаме, бихме могли да открием някакви неизвестни досега факти. Обясних му, че това би струвало много пари, но че те едва ли са проблем за човек в неговото положение. Вече си бях дал сметка, че той е много болен човек. Мистър Рафиъл го потвърди. Две години преди това лекарите му казали, че не му остава да живее и година, но по-късно разбрали, че смъртта може да дойде и доста по-късно заради необикновената му физическа сила. Попитах го какви са чувствата му към сина му.

– И какви бяха те? – попита мис Марпъл.

– Искате да знаете, нали? Аз също исках. Струва ми се, че той беше напълно откровен с мен, дори...

– Дори безмилостен, нали? – каза мис Марпъл.

– Да, мис Марпъл. Това е точната дума. Той беше безмилостен човек, но в същото време много честен и справедлив. Каза ми: „От години знам що за човек е синът ми. Не съм се опитвал да го променя, защото съм убеден, че това е невъзможно. Той просто е такъв и това е в природата му. Нечестен е. И е престъпник. Никой и нищо не може да му повлияе. Сигурен съм в това. В известен смисъл аз съм си измил ръцете. Макар и не открито, винаги е получавал нари, когато е имал нужда. Винаги е получавал правна и всякаква друга помощ, ако се е налагало. При всички случаи съм правил за него това, което е било възможно да се направи. Ако имах син, страдащ от някакво заболяване, епилепсия например, бих се грижил за него по същия начин. Ако синът ми е морално болен и не е възможно да се излекува, това е същото. Нито повече, нито по-малко. Какво мога да направя за него този път?“ Отговорих му, че зависи какво иска да постигне. „Не се затруднявам да отговоря – каза ми той. – Може да съм стар и недъгав, но много добре зная какво искам да направя. Искам да му помогна. Искам да го освободя от онова място. Искам да е свободен, за да е свободен да живее живота си както намери

за добре. Ако трябва да продължава с безчестието така да бъде. Ще се погрижа за него колкото мога. Не искам да страда затворен заради една напълно естествена и нещастна грешка. Ако някой друг е убил онова момиче, искам истината да излезе наяве и да бъде призната от всички. За Майкъл искам справедливост. Но аз съм недъгав и много болен човек. Времето ми на този свят се измерва не с месеци и години, а със седмици.“ Предложих му да наеме адвокати, казах му, че зная една добра кантора, но той не ме остави да довърша. „Вашите адвокати са безполезни – каза ми. – Може и да ги наема, но няма да свършат никаква работа. Трябва да организирам каквото мога сам.“ Предложи ми голям хонорар, за да се заема да търся истината и да предприема каквото трябва, без да жаля средствата. „Аз самият – каза той, – не мога да направя нищо. Мога да умра всеки момент. Ще ви упълномоща да действате като мой главен помощник и ще се опитам да се свържа с една личност, която може да ви е от полза.“ И написа едно име. Мис Джейн Марпъл. Каза ми, че не иска да ми даде адреса ви и че предпочита да се срещнем на избрано от него място. След това ми каза за тази очарователна, невинна и безопасна обиколка на исторически постройките, замъци и градини и че ще ми осигури място за нея на определена дата. „Мис Джейн Марпъл – каза той след това – също ще бъде там. Ще се срещнете случайно и за всички тази среща ще бъде именно случайна.“

Трябваше сам да подбера най-подходящия момент, за да ви се представя, ако реша, че така е по-добре. Вече казах, че с моя познат няхахме никакви основания да подозираме в престъплението друг човек. Той вече бе разговарял с полицейския инспектор, натоварен със случая – много надежден полицай, с голям опит в подобни неща.

– Значи нямаше никой друг заподозрян? – попита мис Марпъл. – Някой друг приятел на момичето? Бивш приятел, който би могъл да е измествен от Майкъл Рафиъл?

– Не, нямаше нищо такова. Помолих мистър Рафиъл да ми разкаже за вас, но той не се съгласи да го направи. Каза ми само, че сте възрастна и че познавате хората много добре. Каза ми и още едно нещо... – той замълча.

– Какво беше това нещо? – попита мис Марпъл. – Знаете ли, аз прилежавам естествено любопитство. Просто не мога да си представя, че имам някакво друго преимущество. Малко недочувам. Очите ми не са така добри, както някога. Наистина не мога да си представя какво друго преимущество бих могла да имам освен факта, че понякога съм в състояние да изглеждам съвсем глупава и простовата и че наистина съм това,

което се нарича „стара бърбровка“. Такава съм. Това ли ви каза той?

– Не – отговори професор Уонстед. – Каза ми, че имате много остро усещане за злото.

– О! – възкликна мис Марпъл, малко разочарована.

Професор Уонстед я наблюдаваше.

– Не сте ли съгласна с това?

Мис Марпъл остана мълчалива доста време. След това каза:

– Може би е така. Да. Няколко пъти в живота си съм долавяла, че наблизко се извършва нещо лошо или че се намирам в присъствието на лош човек. – Тя го погледна и му се усмихна. – Знаете ли, това е все едно да си роден с много остро обоняние. Да доловиш, че в кухнята изтича газ, когато всички останали твърдят, че всичко е наред. Да различаваш един парфюм от друг без никакво усилие. Имах една леля – продължи мис Марпъл замислено, – която твърдеше, че може да усети по миризмата, когато някой лъже. Казваше, че миризмата се променяла съвсем отчетливо. Носовете им потрепвали и се появявала миризмата. Не знай дали е вярно или не, но в няколко конкретни случая тя се прояви наистина забележително. Веднъж каза на чичо ми: „Джак, не вземай на работа този младеж, с когото разговаря сутринта. През цялото време те лъжеше“. После това се оказа самата истина.

– Чувство за злото – каза професор Уонстед. – Е, ако почувствате някакво зло, кажете ми. Бих се радвал да науча. Аз самият не мога да се похваля с подобно нещо. Мога да доловя влошеното здраве, това да, но не и злото – и той почука челото си с пръст.

– Може би няма да е зле ако и аз ви разкажа накратко как се оказах въвлечена във всичко това – каза мис Марпъл. – Както знаете, мистър Рафиъл умря. Адвокатите му ме поканиха да се срещнем и ме запознаха с предложението му. Предадох ми негово писмо, в което той не обясняваше нищо. След това в продължение на известно време не чух нищо повече. После получих писмо от фирмата, организираща тези обиколки, в което ме уведомяваха, че приживе мистър Рафиъл е запазил едно място за мен, тъй като знаел, че тази обиколка много ще ми допадне и искал да ме изненада. Наистина бях много изненадана, но реших, че това е първата стъпка, която трябва да предприема. Предположих, че по време на обиколката ще получа допълнителни указания, поне някакъв намек или знак. Мисля, че получих. Вчера, не, завчера, още с пристигането си, получих любезна покана от три дами, които живеят тук, да отседна при тях. Обясниха ми, че малко преди да умре мистър Рафиъл им е писал и ги е помолил да ме приемат в къщата си за два или три дни като негова

стара приятелка, тъй като смятал, че изкачването до мемориалната кула, предвидено за престоя тук, не е най-подходящото нещо за възрастта ми.

– И приехте, че поканата е указание за това, какво трябва да правите?

– Разбира се – отговори мис Марпъл. – Не виждам никаква друга причина да уреди всичко това. Мистър Рафиъл не беше от хората, които правят благодеяния за нищо, просто от съчувствие към една стара дама, която не може да се изкачва по възвишения. Той е искал да отида там.

– Вие отидохте. А какво стана после?

– Нищо – отговори мис Марпъл. – Там имаше три сестри.

– Три странни сестри?

– Може би, но не мисля, че бяха. Не ми се сториха странни. Поне още не съм сигурна. Може и да са били... да са, искам да кажа. Изглеждат съвсем обикновени. Не са родени в тази къща. Тя е била на чичо им и са я наследили от него преди известно време. Разполагат с доста оскъдни средства, дружелюбни са и не са особено интересни. Различават се доста помежду си. Стори ми се, че не са познавали добре мистър Рафиъл. Разговорите ми с тях не доведоха до нищо съществено.

– Значи не научихте нищо по време на престоя си в дома им?

– Научих фактите, които току-що ми разказахте. Но не от сестрите, а от една възрастна прислужничка, която е била тук още по времето на чичото. Само беше чувала за мистър Рафиъл, но за убийството ми разказа надълго и нашироко. Всичко започнало с пристигането на сина на мистър Рафиъл, който не бил стока... След това момичето се влюбило в него и той го удушил... Колко тъжно и трагично било и така нататък... Беше доста словоохотлива – продължи мис Марпъл. – Преувеличаваше, предполагам, но случилото се наистина е било зловещо и тя приемаше мнението на полицията, че това не е било единственото му убийство...

– Не видяхте ли някаква връзка с трите странни сестри?

– Не. Разбрах само, че са били настойнички на момичето... и са го обичали много. Само това.

– Може би знаят нещо... За някакъв друг мъж?

– Да... Това търсим, нали? Жесток, брутален мъж, който е способен да обезобрази жертвата си след като я е убил. Човек, който е в състояние да обезумее от ревност. Има такива хора.

– Нищо друго ли не се случи в дома на сестрите?

– Не, нищо. Едната от тях, струва ми се най-младата, непрекъснато говореше за градината. Говореше така, сякаш градинарството е най-любимото ѝ хоби, но това не беше така, защото не знаеше имената на

половината цветя. Поставих ѝ няколко клопки. Споменах имената на някои редки храсти и я попитах дали ги познава и тя каза: „Да, много красиви цветя“. Общо взето нищо не знаеше за растенията. Това ми напомня за...

– За какво?

– Е, може би си мислите, че придавам прекалено голямо значение на цветята и градините, но все пак знам нещичко за тях. Знаем нещичко за птиците и нещичко за градините.

– Но сега ви безпокоят не птиците, а градините, нали?

– Да. Направиха ли ви впечатление две от жените? На средна възраст, мис Бароу и мис Кук?

– Да. Забелязах ги. Две стари моми, които пътуват заедно.

– Точно така. Открих нещо странно за мис Кук. Така се казва нали? С това име е записана за екскурзията?

– Защо? Нима има и друго?

– Така мисля. Тя дойде при мен... Не, не мога да кажа, че дойде, но мина покрай оградата на дома ми в Сейнт Мери Мийд – моето село. Похвали градината ми и заговори за градинарство. Каза, че живее в селото и че работи в градината на някой, дошъл в селото наскоро. Струва ми се, склонна съм да мисля, че всичко това е било лъжа. Тя също не разбираше нищо от градинарство. Твърдеше, че разбира, но лъжеше.

– Защо според вас е отишла в селото ви?

– Тогава нямах никаква представа. Каза ми, че името ѝ е Бартлет. Името на жената, в чиято къща работела, започваше с „X“, макар че в момента не мога да си го спомня. Тогава не само беше с друга прическа, но и косата ѝ беше боядисана в друг цвят. Облеклото ѝ беше в съвсем различен стил. В началото на екскурзията не можах да я позная. Струваше ми се позната отнякъде, но не можех да си спомня откъде. След това изведнъж се сетих. Заради боядисаната коса. Казах ѝ къде съм я виждала и тя призна, че е идвала в Сейнт Мери Мийд... Но каза, че също не ме е познала в началото... Пълна лъжа!

– Как бихте обяснили това?

– Според мен мис Кук, нека използвам сегашното ѝ име, дойде в Сейнт Мери Мийд, за да ме види... За да е сигурна, че ще ме познае, когато се срещнем отново...

– А защо е било необходимо това?

– Не зная. Има две възможности. Едната от тях никак не ми харесва.

– На мен също – каза професор Уонстед.

Двамата останаха мълчаливи известно време и след това професорът каза:

– Никак не ми харесва това, което се случи с Елизабет Темпъл. Разговаряхте ли с нея по време на пътуването.

– Да. Когато състоянието ѝ се подобри, бих искала отново да поговоря с нея... Би могла да ми каже... да ни каже, още някои неща за убитото момиче. Тя спомена нещо... било в нейното училище, искало да се омъжи за сина на мистър Рафиъл... но не се омъжило... умряло. Попитах защо и как е станало това, а тя отговори само с една дума: „любов“. Предположих, че момичето се е самоубило, но се оказа, че е било убито. Би могло да е убийство от ревност. Друг мъж, когото трябва да намерим. Може би мис Темпъл ще е в състояние да ни каже кой е той.

– Дали няма и други зловещи възможности?

– Трябва да чуем какво говорят хората. Не виждам нищо зловещо у някой от автобуса или у трите сестри..., но някоя от тях може би знае или ще си спомни нещо, което Майкъл или момичето са казали. Клотилд е пътувала с това момиче в чужбина... не е изключено нещо да се случило по време на тези пътувания... нещо да е чула, видяла... Може би момичето е срещнало някого... Това може да няма нищо общо с къщата им тук. Трудно е, защото можем да се доберем до някаква следа само в непринудени разговори. Втората сестра, мисис Глин, доколкото разбрах се е омъжила доста млада и е живяла известно време в Индия и Африка. Може да е чула нещо от мъжа си или от роднините му и то също да няма никаква връзка с това място, макар че тя често е гостувала на сестрите си. Познавала е убитото момиче, но мисля, че не така добре, както другите две сестри. Това все пак не изключва възможността да знае някои съществени факти за него. Третата сестра е някак особена, объркана... не е пътувала никъде... Изглежда тя също не познава добре момичето. Но и тя може да знае нещо съществено... Да е чула за някакъв друг приятел, да ги е виждала заедно... Между другото, ето я там, минава покрай хотела.

Колкото и погълната да беше от разговора, мис Марпъл не бе изоставила навика си да наблюдава. Улиците за нея винаги бяха интересен обект за наблюдение. Тя почти несъзнателно оглеждаше всички минавачи.

– Антея Брадбъри-Скот – онази с големия пакет. Предполагам, че отива до пощата. Тя е зад ъгъла, нали?

– Струва ми се малко безумна... – каза професор Уонстед. – С тази невчесана коса... при това сива... нещо като шекспировата Офелия на

петдесет години.

– Аз също си помислих за шекспировата Офелия, когато я видях за първи път. Боже мой! Ще ми се да знаех какво трябва да направя сега. Да остана в този хотел още ден-два или да продължа с екскурзията. Това е все едно да търсиш игла в купа сено. Но ако ровиш в нея с ръка достатъчно дълго време, може и да откриеш нещо... дори и да се убодеш, докато търсиш...

ГЛАВА 13

Червено и черно каре

I

Мисис Сандборн се върна точно когато групата сядаше да обядва. Новините не бяха добри. Мис Темпъл още не беше дошла в съзнание и не можеше да се очаква, че състоянието ѝ ще се подобри в рамките на няколко дни.

След като им съобщи това, мисис Сандборн заговори за практически въпроси. Предложи разписание на удобните влакове за онези, които желяха да се върнат в Лондон, и подходящ план за възобновяване на пътуването на следващата сутрин. За следобеда предложи няколко възможни места за посещение – за малки групи с наети коли.

Професор Уонстед дръпна мис Марпъл настрана, когато излизаха от ресторанта.

– Може би желаете да почивате днес следобед – каза ѝ той. – Ако не, ще ви потърся след един час... Има една интересна църква, която може би искате да разгледате...

– С удоволствие – отговори мис Марпъл.

II

Професор Уонстед дойде да я вземе в уреченото време и сега мис Марпъл седеше смълчана край колата.

– Помислих си, че може би ще ви е интересно да разгледате тази църква – обясни професорът. – И селото е много хубаво. Наистина няма причина да не разгледаме забележителностите наоколо, след като имаме тази възможност.

– Много мило от ваша страна, че ме поканихте – каза мис Марпъл.

Тя го погледна с обикновеното си безпокойство.

– Много мило. Но ми се струва, че това, което правим е... не, не искам да кажа безсърдечно, но... разбирате ме, нали?

– Уважаема мис Марпъл – отговори професор Уонстед, – колкото и тъжна да е тази злополука, мис Темпъл не беше ваша близка приятелка.

– Все едно – каза мис Марпъл, – благодаря за поканата.

Професорът отвори вратата и мис Марпъл се качи. Колко мило, наистина, че се бе сетил да покани една възрастна жена да разгледа забележителностите в околността. Реши, че е наел колата. Би могъл да покани някоя по-млада дама, по-интересна от нея и най-вече по-хубава. Докато караха през селото, мис Марпъл го погледна няколко пъти замислено. Той не я гледаше.

Когато излязоха от селото и тръгнаха по третокласното провинциално шосе, професорът се обърна към нея и каза:

– Боя се, че няма да разглеждаме никаква църква.

– Да – отвърна мис Марпъл. – Предполагам това.

– Сигурно е така.

– А къде отиваме, ако мога да попитам?

– В болницата в Каристаун.

– Там, където е настанена мис Темпъл ли? Едва ли имаше нужда да задава този въпрос.

– Да – отговори професорът. – Мисис Сандборн я видяла и ми донесе писмо от болницата. Току-що разговарях по телефона с болничната администрация.

– Подобрява ли се състоянието ѝ?

– Не. Нещата не отиват на добре.

– Разбирам – отвърна мис Марпъл. – Надявам се да оздравее.

– Оздравяването ѝ е много проблематично, но нищо не може да се направи. Не е изключено повече да не дойде в съзнание. Но може и да има моменти на проясняване...

– А защо ме водите там? – попита мис Марпъл. – Защо? С нея не сме близки, знаете това. Запознахме се на тази екскурзия.

– Да, знам това. Водя ви там, защото в един от интервалите, когато е била в съзнание, е питала за вас.

– Аха. Интересно защо е питала за мен? Защо си е помислила, че изобщо мога да ѝ бъда полезна? Тя е проникателна жена. Голяма жена, така да се каже. Като директорка на „Фалоуфийлд“ тя е била изтъкната фигура в образователните среди.

– Предполагам, че това е най-доброто училище.

– Да. Мис Темпъл е голяма личност. Много образована жена. Специалността ѝ е математика, но бих казала, че е завършен, първокласен педагог. Умеела е да открива способностите на ученичките си и да ги насърчава. И много други неща. Би било много тъжно и жестоко, ако умре – каза мис Марпъл. – Загубата ще бъде много голяма. Въпреки че е пенсионирана, тя все още има голямо влияние. Тази злополука... – мис

Марпъл замълча. – Може би не желаете да говорим за нея?

– Мисля, че е по-добре да говорим. По склона се е изтъркаляла голяма скала. Подобни неща се случват, макар и доста рядко. Както и да е, научих нещо за злополуката.

– Някой ви е разказал какво се е случило? Кой беше той?

– Дватама млади... Джоана Крофърд и Емлин Прайс.

– И какво ви казаха те?

– Джоана ми каза, че ѝ се сторило, че на склона е имало някой. Много високо. Тя и Емлин тръгнаха по по-трудната пътека, която се вие по склона на възвишението. Когато излезли иззад един хребет, тя твърди, че видяла фигура на мъж или жена, очертана на фона на небето, която се е опитвала да изтъркаля един голям камък. Камъкът се е клател и най-накрая се е затъркалял – най-напред бавно, после набрал скорост. Мис Темпъл била на главната пътека в подножието точно отдолу и камъкът я ударил. Ако е направено умишлено... Вероятността да я улучи, разбира се, е много малка, но е факт, че камъкът я ударил. Ако това е умишлен опит за убийство на жената в подножието, той е много успешен.

– Мъж или жена е видяла Джоана? – попита мис Марпъл.

– За нещастие тя не може да каже със сигурност. Човекът е бил с джинси или някакви подобни панталони и с ярко поло на червени и черни квадрати. След като е бутнал камъка, е изчезнал почти веднага. Имала чувството, че е бил мъж, но не е съвсем сигурна.

– И смята, че е било опит за убийство? Колкото повече мисли за това, толкова повече се убеждава, че е било именно това. Момчето е съгласно с нея.

– Нямате ли идея кой би могъл да бъде?

– Никаква. Те също нямат. Може да е бил някой от спътниците ни, а може да е бил и съвсем непознат човек, запознат с програмата за деня и подбрал това място, за да извърши деянието си. Някой млад любител на насилието заради самото насилие. Или пък неин таен враг.

– Словосъчетанието „таен враг“ звучи доста мелодраматично – каза мис Марпъл.

– Да, така е. Кой би искал да убие една уважавана пенсионирана директорка на престижно училище? Ето на този въпрос трябва да намерим отговор. Възможно е, много малко, но все пак възможно, отговор на този въпрос да ни даде самата мис Темпъл. Може да е разпознала човека, бутнал камъка, а може и да знае кой ѝ има зъб и защо.

– Вижда ми се невероятно.

– Съгласен съм с вас – каза професор Уонстед. – Просто не виждам кой би могъл да има причина да я убива и все пак, като се замисля... Тя е познавала толкова много хора... Толкова много хора, да се изразя така, са минали през ръцете й...

– Искате да кажете много момичета.

– Да, да. Това искам да кажа. Момичета и техните семейства. Директорката трябва да е знаела много неща. Например любовни приключения, неизвестни за семействата на ученичките й. Случва се, нали? При това много често. Особено през последните десет-двадесет години. Казват, че сега момичетата съзрявали по-рано. Физически това може би е така, но иначе съзряват късно. Остават с детската си психика по-дълго време. Даже дрехите им са детски, както и несресаните им коси. Дори късите поли според мен отразяват това боготворене на детството. Кукленските им роклички, шортите, всичко това е детско облекло. Те не искат да станат възрастни, не искат да поемат тази отговорност, но от друга страна, както всички деца и те искат да ги смятат за възрастни и да могат да правят всичко, което според тях правят те. Понякога това води до трагедии.

– Имате ли предвид някой конкретен случай?

– Не, не. Просто... как да се изразя... премислям отделните възможности. Не мога да повярвам, че Елизабет Темпъл е имала личен враг, при това толкова жесток и безмилостен, че да се възползва от случая, за да я убие. Какво мислите вие? – той погледна мис Марпъл. – Имате ли някакво предположение?

– За възможен мотив? Предполагам, че сте прав в разсъжденията си. Не е изключено мис Темпъл да е знаела нещо неудобно, дори опасно за някого, ако се разчуе.

– Точно това мисля.

– Значи – каза мис Марпъл, – изглежда сред спътниците ни има някой, който познава мис Темпъл. Някой, когото тя не е успяла да си спомни и да разпознае след известен брой години. Значи отново се връщаме към хората от автобуса. – Тя замълча. – Този пуловер, който споменахте... казахте, че е бил на червени и черни квадрати, нали?

– О, да. Пуловерът... – професорът я изгледа с любопитство. – Какво ви впечатли толкова?

– Много е биел на очи – отговори мис Марпъл. – Това заключих от думите ви. Прекалено лесно се е забелязвал. Толкова, че чак Джоана го споменава изрично.

– Така е. И какво ще кажете за това?

– Напомня ми сигнални флагчета – отговори мис Марпъл замислено. – Нещо, което ще бъде видно, огледано, запомнено, разпознато...

– Да – каза професор Уонстед и я погледна окуражително.

– Когато се наложи да опишеш човек, когото си видял от известно разстояние, първото нещо, което ти идва наум, са дрехите. Не лицата, не походката, не ръцете, не краката. Червена барета, алена пелерина, кожено яке, пуловер на ярки червени и черни квадрати. Нещо прекалено забележимо, прекалено биешо на очи. И целта е не друга, а след като този пуловер бъде премахнат – изпратен по пощата някъде на стотици мили, изгорен, хвърлен в кофата за боклук, накъсан на парцали и унищожен, собственикът му да може да се представи за обличащ се скромно и семпло човек, който никога не би бил заподозрян и свързан с такава крещяща на цвят дреха. Този пуловер на квадрати не е случаен. Може би целта е била след време да бъде разпознат, но вече у друг човек.

– Звучи логично – каза професорът. – Както ви казах, „Фалоуфийлд“ не е далеч оттук. На шестнадесет мили е, струва ми се. Така че този район е на Елизабет Темпъл. Тя го познава добре и тук има много хора, които я познават.

– Да. Това разширява кръга на възможностите – каза мис Марпъл. – Съгласна съм, че е по-вероятно нападателят да е бил мъж, а не жена. Камъкът, ако става дума за умишлено деяние, разбира се, е изпратен надолу с голяма точност. Точността е повече мъжко, отколкото женско качество. От друга страна, не е изключено сред спътниците ни да е някоя от бившите ѝ ученички или пък някоя от тях да я е видяла на улицата... Директорката на училището не се е променила много през последните десетина и повече години, така че няма да е трудно да я познаят докато самата тя не би познала лесно бившите си ученички. Може би някоя жена е разпознала бившата си директорка, а ако тя е знаела някаква компрометираща и опасна информация за нея... – Мис Марпъл въздъхна. – Самата аз не познавам тази част на Англия. А вие?

– Аз също – отговори професор Уонстед. – Не мога да твърдя, че познавам този район. Зная, че някои неща са се случили тук, но то е само защото ми ги казахте вие. Ако не се бях срещнал с вас, сега щях да знам още по-малко. А какво всъщност правите тук? Не сте наясно. Но са ви изпратили тук. Мистър Рафиъл се е погрижил да дойдете на тази екскурзия, да се срещнем... Минахме и през други места, спирахме и на други места, но всичко е било организирано така, че да останете два дни именно тук. Бяхте настанена у негови познати, които не биха отказали да изпълнят молбата му. Коя е причината за всичко това?

– Трябвало е да науча някои факти – каза мис Марпъл.

– За няколко убийства, извършени преди толкова много години? – Професорът я изгледа със съмнение. – Но в това няма нищо необикновено. Подобни неща са се случвали и на много други места. Най-напред намират труп на изнасилено момиче, после още един, недалеч от първия, после още един примерно на двадесет мили... Един и същ почерк... От Джослин Сейнт Мери са изчезнали две момичета. Едното е това, за което говорим, чийто труп е бил намерен шест месеца по-късно, и което са видели в компанията на Майкъл Рафиъл...

– А другото?

– Името на другото е Нора Брод. Нора изобщо не е била „скромно момиче без приятели“. Може би последният от тях ѝ е дошъл твърде много. Трупът ѝ още не е намерен. Някой ден може би и това ще стане... Понякога минават и двадесет години – каза професорът и намали скоростта. – Пристигнахме. Ето там е болницата.

Той въведе мис Марпъл. Очевидно го очакваха. Влязоха в малка стая, където една жена стана от бюрото си, за да ги посрещне.

– Да... Професор Уонстед. А това е... това е... – тя се поколеба.

– Мис Джейн Марпъл – отговори професорът. – Разговарях със сестра Баркър по телефона.

– Да, наистина. Сестра Баркър спомена, че тя ще ви придружава.

– Как е мис Темпъл?

– Няма промяна, струва ми се. Боя се, че няма никакво подобрене. Ще ви заведе при сестра Баркър.

Сестра Баркър беше висока, слаба жена с нисък, властен глас и тъмносиви очи. Имаше навика да поглежда събеседника си за много кратко време и след това да отклонява погледа си, оставяйки го с впечатлението, че вече е успяла да си състави мнение за него.

– Как смятате да постъпим? – попита я професор Уонстед.

– Нека най-напред запозная мис Марпъл с положението. Трябва да ви уведомя, че пациентката ни, мис Темпъл, е в кома с кратки моменти на просветление. Тя идва в съзнание, разпознава обстановката и успява да каже по няколко думи. Но няма начин ние да я върнем в съзнание. Просто трябва да имаме търпение. Може би професор Уонстед вече ви е казал, че в един от тези моменти тя спомена името ви и че иска да говори с вас. След това отново изпадна в безсъзнание. Докторът реши, че ще е добре да се свържем със спътниците ѝ. Професор Уонстед дойде, обясни някои неща и обеща да ви доведе. Боя се, че ще трябва да ви помолим да останете в болничната ѝ стая и да имате готовност да запишете

думите ѝ, ако отново дойде в съзнание. За жалост, прогнозата не е никак добра. За да бъде докрай честна с вас, а това може би е най-добре тъй като не сте нейна близка или роднина, трябва да ви кажа, че според доктора състоянието ѝ се влошава бързо и че не е изключено да умре без повече да дойде в съзнание. Нищо не може да се направи. Важно е някой да чуе какво иска да каже тя, но според доктора не бива наоколо да има много хора. Ако мис Марпъл се притеснява да остане сама в стаята ѝ, вътре може да има и медицинска сестра, макар че тя няма да се вижда от леглото и ще се намеси само ако има нужда. Ще бъде в ъгъла, скрита зад параван. Дошъл е и представител на полицията, който също ще бъде в стаята, за да чуе думите ѝ. Докторът смята, че е по-добре тя да не види и него. Ще види само вас – човека, когото очаква да види и който няма да я разтревожи така, че да забрави какво е искала да каже. Надявам се, че тази задача няма да ви се строи много трудна.

– О, не – отговори мис Марпъл. – Ни най-малко. Готова съм да направя каквото искате. Имам малък бележник и молив, които няма да се забелязват много. Все пак смятам, че за кратко време ще мога да запомня каквото ми казва, така че да не записвам прекалено явно пред нея. Можете да се доверите на паметта ми, а и не съм оглушала... Не в истинския смисъл на думата. Наистина, слухът ми не е какъвто беше някога, но ако седя близо до нея, ще чуя всичко, което каже, дори и да шепне. Свикнала съм да гледам болни хора.

Сестра Баркър отново стрелна с поглед мис Марпъл и кимна – този път с одобрение.

– Много мило от ваша страна – каза тя. – Убедена съм, че можем да разчитаме на помощта ви. Предлагам професор Уонстед да остане в чаклнята на долния етаж, откъдето ще го повикаме, ако се наложи. А сега, мис Марпъл, моля последвайте ме.

Мис Марпъл тръгна след сестра Баркър по дългия коридор и след малко влязоха в малка, добре обзаведена болнична стая. В полумрака, тъй като завесите бяха спуснати, лежеше мис Елизабет Темпъл. Имаше вид на статуя, но някак си се усещаше, че не е заспала. Дишаше неравномерно, на пресекулки. Сестра Баркър се наведе, за да я погледне, и махна на мис Марпъл да седне на стола до леглото. След това тръгна към вратата. Иззад паравана до изхода се показа млад мъж с бележник в ръка.

– Това е нареждане на лекаря, мистър Рекит – каза сестра Баркър.

Появи се и още една сестра.

– Повикайте ме, ако се наложи, сестра Едмъндс. И осигурете на мис

Марпъл всичко, от което може да има нужда.

Мис Марпъл разкопча палтото си. В болничната стая беше топло. Сестрата се приближи, пое го от нея и отново се скри зад паравана, а мис Марпъл седна на стола. Погледна Елизабет Темпъл и си помисли, така, както и в автобуса, колко е хубава всъщност. Сивата ѝ коса беше прибрана назад и ѝ придаваше особено благороден вид. Хубава жена, личност. Колко жалко щеше да бъде, ако светът загуби Елизабет Темпъл.

Мис Марпъл намести възглавничката на гърба си, премести стола малко напред и се приготви да чака. Тя нямаше никаква представа дали щеше да има полза от това или не. Времето минаваше. Десет минути, двадесет минути, половин час, тридесет и пет минути... Тогава, съвсем неочаквано се чу глас. Нисък, пресипнал, но ясен. Предишната му звънкост беше изчезнала.

– Мис Марпъл...

Очите на Елизабет Темпъл бяха отворени и гледаха мис Марпъл. Умно, съсредоточено. Изучаваше лицето на жената край леглото ѝ без никакви емоции или изненада. Просто я наблюдаваше. Напълно трезво. И заговори отново:

– Мис Марпъл? Вие ли сте мис Джейн Марпъл?

– Да, аз съм – отговори мис Марпъл. – Джейн Марпъл.

– Хенри често говореше за вас. Каза ми някои неща... Млъкна.

– Хенри? – попита мис Марпъл леко учудена.

– Хенри Клитъринг, стар мой приятел. Много стар приятел.

– Също и мой – каза мис Марпъл. – Хенри Клитъринг.

Умът ѝ се върна назад, към годините, през които бе познавала сър Хенри Клитъринг. Замисли се за нещата, които той ѝ беше казвал, за помощта, която понякога бе искал от нея, и за помощта, която тя бе искала от него. Много стар приятел.

– Спомних си името ви, като го прочетох в списъка на пътниците. Помислих си, че става дума за вас... Бихте могли да помогнете. Това казва Хенри... би го казал, ако беше тук... Бихте могли да помогнете... Да разберете истината... Важно е, въпреки че вече минаха толкова много години...

Гласът ѝ беше несигурен, очите – полузатворени. Сестрата излезе иззад паравана, прекоси стаята, взе една малка чаша и я поднесе към устните на Елизабет Темпъл. Тя отпи и кимна с благодарност. Сестрата остави чашата и се върна на мястото си.

– Ако мога да помогна, ще го направя – каза мис Марпъл, без да

задава повече въпроси.

Мис Темпъл каза:

– Добре – и след малко още веднъж: – Добре. Две или три минути тя остана със затворени очи. Не можеше да се разбере дали спи или е в безсъзнание. След това очите ѝ изведнъж се отвориха пак.

– Коя? – каза тя. – Коя от тях?... Ето това трябва да разбера. Разбирате ли за какво говоря?

– Да, струва ми се. За едно момиче, което е било убито... Нора Брод?

Челото на Елизабет Темпъл се събърчи.

– Не, не, не. Другото. Верити Хънт. Последва пауза и след това тя продължи:

– Джейн Марпъл, вие сте възрастна... по-възрастна, отколкото по времето, когато разговаряхме за вас... По-възрастна, но все още сте в състояние да откривате истината, нали?

Гласът ѝ стана малко по-висок, настоятелен.

– Можете, нали? Кажете, че можете. Не ми остава много време, зная го. Зная го много добре. Една от тях, но коя? Разберете. Хенри би бил сигурен, че ще можете. Може да се окаже опасно за вас..., но ще научите, нали?

– С Божията помощ, ще успея – каза мис Марпъл. Това беше клетва.

– Ах!

Очите ѝ се затвориха, след това се отвориха пак. На устните ѝ трепна нещо като усмивка.

– Големият камък отгоре... Камъкът на смъртта...

– Кой бутна този камък?

– Не знам – Няма значение... единствено... Верити... Разберете за Верити... истината. Верити значи истина, нали?

Мис Марпъл долови лекото отпускане на тялото върху леглото. Сестрата дойде отново. Този път тя опипа пулса на мис Темпъл и кимна на мис Марпъл. Тя послушно я последва навън от стаята.

– За нея това беше голямо усилие – обясни сестрата. – Едва ли скоро пак ще дойде в съзнание. Може и изобщо да не дойде. Успяхте ли да разберете нещо?

– Не мисля, че успях... – отговори мис Марпъл. – Но пък не съм и толкова сигурна...

– Научихте ли нещо? – попита професор Уонстед, когато се качиха в колата.

– Едно име – отговори тя. – Верити. Това ли е било името на момичето?

– Да. Казваше се Верити Хънт.

Елизабет Темпъл издъхна час и половина след това. Умря, без повече да дойде в съзнание.

ГЛАВА 14

Мистър Бродриб се чуди

– Чете ли „Таймс“ тази сутрин? – попита мистър Бродриб съдружника си, мистър Шустър.

Мистър Шустър отговори, че не чете „Таймс“, защото е много скъп, а чете „Телеграф“.

– Там също може да го е имало... В съобщенията за смърт. Мис Елизабет Темпъл, доктор на науките.

Мистър Шустър го изгледа леко озадачен.

– Директорката на „Фалоуфийлд“. Чувал си за „Фалоуфийлд“, нали?

– Разбира се – отговори Шустър. – Девическото училище. Основано е преди петдесет години или нещо такова, нали? Първокласно, невероятно скъпо училище. И тази жена е била директорка там, така ли? Някъде четох, че директорката се е пенсионирила преди известно време. Преди поне шест месеца. Сигурен съм, че го прочетох. Пишеше нещо и за новата директорка. Омъжена жена, млада – тридесет и пет, четиридесет. Съвременни методи... Преподавала на момичетата уроци по козметика, позволявала им да носят панталони. Такива неща.

– Хм – промърмори мистър Бродриб. Това беше звукът, до който прибягват адвокатите на неговата възраст, когато чуят нещо, което заслужава критика, основаваща се на дълъг житейски опит. – Не мисля, че някога ще постигне това, което успя да постигне Елизабет Темпъл. Забележителна жена! И беше там много дълго време.

– Да – каза мистър Шустър с известно безразличие. Чудеше се, защо Бродриб му говори за някаква си пенсионирана директорка на училище.

Училищата не представляваха особен интерес за никой от двамата господа. Техните собствени деца вече малко или много бяха поели своя път. Двамата синове на мистър Бродриб работеха съответно в една петролна фирма и в държавната администрация, а потомството на мистър Шустър създаваше обичайните проблеми на ръководствата на различни университети. Той попита:

– И какво още?

– Била е с организирана група на екскурзия – отговори мистър Бродриб. – С автобус.

– Тези автобуси... – каза мистър Шустьър. – Не бих пуснал никой от семейството си да тръгне на такова нещо. Миналата седмица един автобус в Швейцария е паднал в някаква пропаст, а преди два месеца при катастрофа с автобус умряха двадесет души. Не знам какви шофьори ги карат...

– Това е било обиколка на забележителни къщи и градини в Англия... Тур или както там го наричат сега – каза мистър Бродриб. – И фирмата имаше подобно име, но не го помня точно.

– О, да, зная. Това е... да, фирмата, при която изпратихме мис... как ѝ беше името... познатата на стария Рафиъл.

– Мис Джейн Марпъл.

– Тя не е умряла, нали? – попита мистър Шустьър.

– Доколкото зная, не – отговори мистър Бродриб. – Но се чудех...

– Катастрофирали ли са?

– Не. Когато са се изкачвали по някакъв склон, за да разгледат нещо, отгоре се срутила скала и ударила мис Темпъл. Пътеката била доста стръмна и трудна за изкачване... След това я закарали в болницата с мозъчно сътресение, където умряла.

– Лош късмет – каза мистър Шустьър и зачака да чуе повече подробности.

– Чудех се – продължи мистър Бродриб, – защото момичето учеше във „Фалоуфийлд“.

– Какво момиче? Бродриб, наистина не знам за какво говориш.

– За момичето, което младият Майкъл Рафиъл уби. Спомних си някои неща, които може да имат връзка с прелюбопитната история около мис Джейн Марпъл, която мистър Рафиъл толкова настойчиво искаше да устрои. Ще ми се да ни беше казал малко повече неща.

– И каква е връзката? – попита мистър Шустьър. Интересът му сякаш се събуди. Умът му на адвокат като че ли започна да се подготвя, за да може да изкаже смислено мнение по проблема, който Бродриб щеше да изложи пред него.

– Това момиче... сега не мога да си спомня... Името му означаваше „надежда“... или „вяра“... нещо такова... А, да. „Истина“... Верити... Ето това беше името... Верити Хънтър, струва ми се. Тя беше една от няколкото убити момичета. Открили трупа ѝ в някаква канавка на около тридесет мили от дома ѝ. Шест месеца след смъртта. Била удушена, а лицето ѝ обезобразено, за да не може да бъде разпозната, но въпреки това са я идентифицирали. Облеклото, ръчната чанта, някакво бижу, намерено наблизо, белег или бенка... О, да. Разпознали я много лесно.

– Делото беше във връзка с този случай, нали?

– Да. Майкъл беше заподозрян в още три убийства на момичета за една година... Но доказателствата в другите случаи не бяха никак убедителни... Полицията се хвана най-вече за този случай... Множество улики, лошо досие... Предишни изнасилвания... Е, знаем какво представлява изнасилването в наши дни. Мама казва на дъщеричката си, че трябва на всяка цена да обвини младежа в изнасилване, дори и той да не е имал голям избор, след като въпросната дъщеричка не го оставя на мира и непрекъснато го кани да отиде у тях, докато мама е на работа, а татко на почивка. При това положение младежът рано или късно ляга с момичето, а мама казва, че това е изнасилване. Но не то е важното в случая. Чудех се дали нещата няма най-накрая да се изяснят. Имам чувството, че тази история с мис Марпъл по някакъв начин е свързана с Майкъл.

– Беше признат за виновен, нали? Дадоха му доживотна присъда, ако не се лъжа?

– Не помня вече. Мина толкова много време. Не постанови ли съдът понижена вменяемост?

– А Верити Хънтър е учила в онова училище. Училището на мис Темпъл. Но когато са я убили, тя вече не е била ученичка, нали? Не помня.

– Не, не. Била е на осемнадесет или деветнадесет. Живеела е с роднини или приятели на родителите си или нещо такова. Приятна къща, приятни хора, самата тя без съмнение е била приятно момиче. От онези, за които казват: „Беше много тиха, не разговаряше с непознати хора и не дружеше с момчета“. Но роднините никога не знаят точно какви приятели има дъщеря им. Момичетата много добре се грижат никой да не узнае това. А за младия Рафиъл се говори, че бил привлекателен за жените.

– Никога ли не са възниквали съмнения, че може би не той е бил извършителят? – попита мистър Шустър.

– Никакви. И освен това показанията му са били пълни с лъжи. Адвокатът му щеше да направи по-добре, ако изобщо не го беше оставил да говори. Приятелите му също са наговорили куп лъжи. Опитвали са се да му осигурят алиби, но всичко е рухнало, ако разбираш какво искам да кажа. До един са били изпечени лъжци.

– Ти какво мислиш за всичко това, Бродриб?

– Нищо определено – отговори Бродриб. – Просто се чудя дали смъртта на тази жена има нещо общо.

– Как така?

– Ами, как да ти кажа... Тези камъни, които падат по склоновете и убиват хора... Това невинаги е естествено... Доколкото знам, камъните обикновено стоят по местата си.

ГЛАВА 15

Верити

– Верити – каза мис Марпъл.

Елизабет Маргарет Темпъл беше умряла предишната вечер. Смъртта ѝ бе спокойна. Мис Марпъл отново седеше сред овехтялата мебелировка на гостната на старата господарска къща и беше сменила розовата бебешка дрешка, която плетеше с червен шал. Този символ на траур съответстваше на ранновикторианските ѝ разбирания за тактичност пред лицето на трагедията.

На следващия ден трябваше да се състои предварителното следствие. Викарият беше уведомен и се бе съгласил да проведе кратка църковна служба веднага щом стане възможно. Погребалните агенти с подходящо за целта облекло и тъжни лица поеа нещата в свои ръце, координирайки действията си с полицията. Предварителното следствие трябваше да започне в единадесет часа на следващата сутрин. Хората от автобуса се бяха съгласили да вземат участие, а някои от тях решиха да останат и за църковната служба.

Мисис Глин отново дойде в хотела и предложи на мис Марпъл да остане в дома им, докато групата им не замине окончателно.

– Така ще се отървете от репортерите – каза тя. Мис Марпъл благодарно топло на трите сестри и се съгласи.

Екскурзията щеше да продължи след църковната служба с престой в Бедстоун на около тридесет и пет мили, където имаше хубав хотел, в който трябваше да спрат по програма. След това щеше да следва първоначалният маршрут.

Както мис Марпъл бе предположила, някои хора нямаше да продължат с групата, а щяха да се приберат у дома или да заминат за други места. Би могло да се каже по нещо в полза и на двете възможни решения – да изоставиш това пътуване, което несъмнено щеше да е изпълнено с болезнени спомени, или да продължиш предварително платената екскурзия, прекъсната временно заради една неприятна злополука, каквато може да се случи винаги. „Много – мислеше мис Марпъл – ще зависи от изхода на предварителното следствие.“

След като размени с домакините си обичайните за подобни случаи забележки, мис Марпъл седна с плетката си в ръце и се замисли за следващите си ходове. И така, докато ръцете ѝ бяха заети, тя произнесе

думата „Верити“. Пусна я така, както човек пуска камък в езеро, за да види какъв ще е резултатът. Дали щеше да означава нещо за домакините ѝ? Може би да, може би не. Вечерта, когато се присъединеше към хората от групата за предварително уговорената вечеря в хотела, щеше да изпробва ефекта ѝ и сред тях. „В края на краищата – мислеше мис Марпъл – това беше една от последните думи, произнесени от Елизабет Темпъл. И така (ръцете ѝ продължаваха да плетат, защото тя нямаше нужда да гледа бримките, можеше спокойно да чете книга или да води разговор, докато пръстите ѝ, леко изкривени от ревматизма, продължаваха да извършват добре познатите движения)... И така, Верити.“

Като камъкът в езерото. Може би щеше да предизвика вълнички, блисък, нещо друго? Или нищо? Би трябвало да има все някаква реакция. Не, не се бе заблудила. Макар че на лицето ѝ не се появи нищо, острият поглед зад очилата следеше реакциите на трите жени едновременно – беше се научила да го прави много отдавна, когато в църквата или на някоя друга обществена проява в Сейнт Мери Мийд искаше да научи някоя интересна новина или клюка.

Мис Глин остави книгата, която четеше, и изгледа мис Марпъл с изненада. Беше изненадана, че чува думата от устата на мис Марпъл, а не че я чува изобщо.

Реакцията на Клотилд беше различна. Тя изправи рязко глава, наведе се малко напред и след това погледна не към мис Марпъл, а към прозореца. Стисна юмруци и остана напълно неподвижна. Мис Марпъл, макар и свела глава, давайки си вид, че вече не гледа, успя да забележи сълзите в очите ѝ. Клотилд продължи да стои, без да помръдне, а сълзите се търкаляха по бузите ѝ. Не направи опит да извади кърпичката си, не каза нищо. Мис Марпъл бе впечатлена от мъката, която изпитваше тази жена.

Реакцията на Антея също беше друга. Беше бърза, възбудена, почти радостна.

– Верити? Верити ли казахте? Познавахте ли я? Не знаех това! Верити Хънт ли имате предвид?

Лавиния Глин попита:

– Имате предвид името Верити, нали?

– Не познавам човек с такова име – каза мис Марпъл. – Но наистина имах предвид името Верити. Малко необичайно е, нали? Верити... – повтори тя замислено.

Тя изпусна кълбото червена прежда и се огледа малко смутено и със съжаление, като човек, който е допуснал сериозна грешка, но не е

сигурен точно каква.

– С-съжалявам. Може би казах нещо, което не трябваше? Това е защото...

– Разбира се, че не – прекъсна я мисис Глин. – Просто за нас това име е свързано с някои неща.

– Дойде ми наум – каза мис Марпъл – единствено, защото мис Темпъл го спомена преди да умре. Ходих да я видя вчера следобед. Заведе ме професор Уонстед. Той смяташе, че може би ще успее да... не знам дали това е точната дума... да я стимулирам по някакъв начин. Тя бе изпаднала в кома и лекарите смятаха, че... не че бяхме близки приятелки с нея, но си приказвахме и често седяхме една до друга по време на екскурзията. Помислиха си, че може да има някаква полза, ако я посетя в болницата. Боя се, че нямаше; Никаква. Останах малко при нея и накрая тя каза няколко думи, но не можах да разбера нищо. Най-после, когато вече трябваше да си тръгвам, тя отвори очи и ме погледна... Не знам дали не ме взе за някой друг... Каза „Верити“. Това се е врязало в паметта ми... Особено след като мис Темпъл умря същата вечер... Може би е имала предвид нещо... Но, разбира се, може да е имала предвид и „истина“. Нали това означава „Верити“?

Тя погледна Клотилд, после Лавиния и най-накрая Антея.

– Това е името на едно момиче, което познавахме – каза Лавиния Глин. – Затова реагирахме така.

– И заради ужасния начин, по който умря – допълни Антея.

– Няма нужда да навлизаме в тези подробности, Антея! – прекъсна я Клотилд с дълбокия си глас.

– Но в края на краищата всички знаят за нея – възпротиви се Антея и погледна мис Марпъл. – Помислих си, че я познавате, защото познавате и мистър Рафиъл. Той ни писа за вас, значи не може да не сте се познавали. Реших... че може да е споменавал всичко това пред вас...

– Съжалявам – отговори мис Марпъл, – но не мога да разбера за какво става дума.

– Намериха трупа ѝ в някаква канавка.

„Ако Антея се разприказва – помисли си мис Марпъл, – нищо не може да я спре.“ Но забеляза, че неконтролираните ѝ приказки още повече увеличават напрежението на Клотилд. Сега тя бе извадила кърпата си – незабелязано, тихо. Избърса сълзите си и седна вдървено с изправен гръб. Очите ѝ бяха дълбоки и тъжни.

– Верити – каза тя – беше едно момиче, което много обичахме. Живя при нас известно време. Бях много привързана към нея...

– И тя към теб – каза Лавиния.

– Родителите ѝ бяха мои приятели – продължи Клотилд. Умряха при самолетна катастрофа.

– Учеше във „Фалоуфийлд“ – обясни Лавиния. – Предполагам, че заради това мис Темпъл си е спомнила за нея.

– О, да. Разбирам – каза мис Марпъл. – Училището, в което мис Темпъл е била директорка, нали? Естествено, чувала съм за „Фалоуфийлд“. Много добро училище, нали?

– Да – отговори Клотилд. – Верити учеше там. След като родителите ѝ умряха, тя дойде при нас, докато реши какво смята да прави в бъдеще. Беше на осемнадесет или деветнадесет. Много мило, обичливо момиче. Искаше да изкара курсове за медицинска сестра, но беше много умна и мис Темпъл настояваше да продължи да учи в някой университет. И тя реши да учи... Тогава се случи онова ужасно нещо...

Тя извърна лице встрани.

– Аз... Имате ли нещо против да не говорим повече за това сега?

– Разбира се, че нямам – отговори мис Марпъл. – Съжалявам, че ви припомних тази трагедия. Не знаех... не бях чувала... Помислих си... искам да кажа... Говореше все по-несвързано.

Тази вечер чу още някои неща. Мис Глин дойде при нея в стаята ѝ, когато се преобличаше, за да отиде при другарка в хотела.

– Реших, че трябва да дойда и да ви обясня... – каза тя. – Да ви обясня за Верити Хънт. Разбира се, вие нямаше как да знаете, че сестра ми Клотилд много я обичаше и че понесе смъртта ѝ много тежко. Никога не споменаваме това име пред нея, но... мисля, че ще е по-лесно, ако ви разкажа за какво става дума... Ще ни разберете. Без да знаем, Верити се бе сприятелили с неподходящ... повече от неподходящ, както се окажа впоследствие, с опасен младеж, който вече бе извършвал престъпления. Веднъж, когато минаваше оттук, се отби на гости при нас. Познавахме баща му добре. – Тя замълча за миг. – По-добре е да ви кажа цялата истина, ако не я знаете... Струва ми се, че не я знаете. Това беше синът на мистър Рафиъл, Майкъл.

– О, Боже! – възкликна мис Марпъл. – Не, не... не мога да си спомня името му, но зная, че имаше син... и че не е имал много удовлетворително поведение.

– Това е меко казано. Винаги е създавал неприятности. Съден е веднъж или два пъти за различни престъпления. Веднъж за изнасилване на малолетна... Разбира се, според мен съдиите са много снизходителни към такива прояви. Предполагам, че не са желали да навредят на

кариерата на един млад човек... И така, дадох му условна присъда... не знам дали така се казваше, но беше нещо такова. Ако такъв младеж влезе в затвора още първия път, може би след това ще си помисли, преди отново да направи подобно нещо. Освен това беше и крадец. Фалшифицираше чекове... Определено си беше престъпник. С майка му бяхме приятелки. Може би тя имаше щастие, че умря твърде рано, за да не може да види как се развива синът ѝ. Мистър Рафиъл направи всичко възможно, струва ми се. Опитваше се да му намери подходяща работа, плащаше глобите му, такива неща... Но колкото и да се мъчеше да покаже, че не обръща внимание, всичко това беше голям удар за него. Както би потвърдил всеки от нашето село, преди време ни заля вълна от убийства и насилие. Не само в селото. Понякога на двадесет, дори на петдесет мили оттук. Едно или две станаха съвсем далеч – на стотина мили, но полицията подозира, че са свързани с тукашните. Както и да е. Един ден Верити излезе, за да се види с някаква приятелка, и повече не се върна. Обадохме се в полицията. Започнаха да я издирват навсякъде наоколо, но не можах да открият и следа от нея. Пуснахме обяви във вестника, полицията съобщи навсякъде, че я издирва, но най-накрая решиха, че е избягала с някой свой приятел. След това се разчу, че е била видяна с Майкъл Рафиъл. По онова време вече полицията го подозираше за някои престъпления, извършени в околността, но не разполагаше с никакви конкретни доказателства. Говореше се, че момиче, облечено като Верити, е било забелязано с младеж с външността на Майкъл в кола, която по описание приличала на неговата. Но нямаше никакви доказателства, докато не откриха трупа ѝ шест месеца по-късно на тридесет мили оттук, в горист район, захвърлен в някаква канавка и покрит с камъни и пръст. Клотилд трябваше да отиде, за да го разпознае... наистина беше Верити. Удушена, с обезобразено лице. Клотилд не можа да преодолее удара напълно. Разпозна я по някои белези... по една бенка, по дрехите и съдържанието на чантата ѝ. Мис Темпъл много обичаше Верити. Сигурно, затова си е спомнила за нея преди да умре.

– Съжалявам – каза мис Марпъл. – Много, много съжалявам. Моля ви, извинете ме пред сестра си. Нямах представа за тези неща. Наистина.

ГЛАВА 16

Предварителното следствие

Мис Марпъл тръгна бавно по главната улица на селото към пазарния площад, където в една стара сграда от времето на крал Джордж, наречена „Кърфю Армс“, щеше да се състои предварителното следствие. Тя погледна часовника си. До началото оставаха още двадесет минути. Реши да мине през магазините. Спря пред един, в който се продаваха прежда и детски дрешки, и надникна вътре. Едно момиче обслужваше клиенти, а две деца мереха вълнени жилетки. По-нататък зад шанда стоеше някаква възрастна жена.

Мис Марпъл влезе в магазина, премина покрай шанда, седна на един стол срещу възрастната жена и извади парче розова прежда. Обясни, че ѝ е свършила преждата и че за да завърши плетивото си, ѝ трябва още малко от същата марка. Скоро получи това, което търсеше, а също така ѝ дадоха още някаква прежда, която беше харесала, и се завърза разговор. Започна с тъжната злополука. Мисис Мерипит, ако името ѝ съответстваше на написаното на фирмата над магазина, беше много развълнувана от инцидента и беше възмутена от това колко е трудно да накараш местните власти да направят каквото и да било, за да обезопасят пътеките до забележителностите в околността.

– Виждате ли – каза тя. – Дъждът отмива почвата и камъните започват да се срутват. Помня, че една година имаше три срутвания, три нещастни случая. Най-напред едно момче едва не умря, после, ако не се лъжа шест месеца по-късно, един мъж си счупи ръката, а накрая и горката мисис Уокър. Тя беше сляпа и почти не чуваше. Нито е видяла, нито е чула каквото и да било, иначе е можела да се дръпне настрана, както казват. Някой е видял скалата и ѝ е извикал, но е бил твърде далеч, за да може да изтича при нея и да я спаси. Умряла е на място.

– Колко тъжно – каза мис Марпъл. – Трагично. Човек не забравя лесно такива неща, нали?

– Наистина. Предполагам, че на предварителното следствие ще стане дума и за това.

– Предполагам – каза мис Марпъл. – Колкото и да е ужасно, тези срутвания изглеждат естествени, макар че понякога могат да ги предизвикат и невнимателни хора... Ако някой реши да се позабавлява, като събори скала в пропастта...

– Наистина, наоколо има много буйни момчета, но не съм ги виждала да правят чак такива неща.

Мис Марпъл заговори за пуловери. За пуловери с ярки цветове.

– Не е за мен – обясни тя. – За един от племенниците ми е. Иска пуловер с поло яка и ярки цветове.

– Да, в наше време обичат да носят ярки цветове, нали? – съгласи се мисис Мерипит. – Но не и джинси с ярки цветове. Харесват дори черни джинси. Черни или тъмносини. Но нагоре се обличат крещящо.

Мис Марпъл описа нужния пуловер на яркочервени и черни квадрати. В магазина имаше доста добър асортимент, но нищо такова не се виждаше, а изглежда и не бе получавано напоследък. Мис Марпъл видя какво имаше в наличност и се приготви да си върви, но преди това заговори за убийствата, извършени в околността.

– Накрая го хванаха – каза мисис Мерипит. – Приятно на вид момче, не бих и допуснала, че е способно на такива неща. От добро семейство, разбирате, нали? Учил в университет и всичко останало. Казват, че баща му бил много богат. Предполагам, че не е бил нормален. Не че го изпратиха в „Бродуей“ или както там се казваше мястото, но според мен трябва да е бил луд... Бил убил още пет или шест момичета, така говореха хората. Полицаяте започнаха да разпитват един по един всички млади мъже наоколо. Задържаха Джефри Грант. В началото бяха доста сигурни, че е той. Винаги е бил малко чудат, още от малък. Закачал малките момиченца, когато ходел на училище, разбирате, нали? Давал им бонбони и ги карал да ходят с него по тъмните улички, за да гледат цветя и такива работи. Да, бяха почти сигурни, че е той. Но се оказа, че не е. Имаше и още един, Бърт Уилямс, но при два от случаите той не е бил тук. Имал е алиби, както казват, така че не може да е бил и той. И най-накрая хванаха този... вече не помня как се казваше. Люк... или Майк еди кой си. Много приятен на вид, както казах, но имал лошо досие. Крадял, фалшифицирал чекове и други подобни неща. И две дела за бащинство... Не, не точно това, но знаете какво става, когато момиче забременее. Осъждат бащата и го заставят да плаща. Преди това живял като съпруг с две момичета...

– А това момиче бременно ли е било?

– О, да. Било е. В началото, когато намериха трупа, всички мислехме, че е Нора Брод. Това е племенницата на мисис Брод, от мелницата. Непрекъснато ходеше с момчета, наистина! Тя също изчезна от къщи без следа. Никой не знаеше къде е, така че, когато намериха трупа, в началото всички смятаха, че е тя.

– Но не беше тя?

– Не. Беше съвсем друго момиче.

– А не откриха ли трупа на Нора Брод?

– Не. Предполагам, че някой ден ще открият и него, но смятат, че е бил хвърлен в реката. Обаче нищо не се знае, нали? Човек никога не знае какво може да открие, докато оре нивата си, нали? Веднъж ходих да видя онова съкровище... В Лутън Лу ли беше? Нещо такова. Някъде в Източна Англия. Намерили го в една изорана нива. Красота! Златни кораби като на викингите, огромни златни подноси... Човек никога не знае... Можеш да откриеш злато, можеш да откриеш и труп... Можеш да откриеш злато, заровено преди сто години, или труп, заровен преди три-четири години, като Мери Лукас, която изчезна преди четири години. Намерили са я някъде близо до Рейгейт, казват. Ох, какви неща! Колко тъжно нещо е животът! Човек никога не знае какво го чака!

– Тук е живяло още едно момиче, което е било убито, нали? – попита мис Марпъл.

– Имате предвид онова, което взеха за Нора Брод, но не беше? Да. Вече забравих как се казваше. Беше малко необичайно име... означаваше нещо... Било е много популярно по времето на кралица Виктория, но вече не чак толкова. Живееше в Господарската къща. Известно време преди това беше загубило родителите си.

– Умрели са при някаква катастрофа, нали?

– Точно така. При самолетна катастрофа. Отивали са в Испания или Италия, не знам точно.

– И казвате, че момичето дошло да живее тук? Роднини ли е имало?

– Не знам дали са роднини, но мисис Глин, така се казва сега, е била голяма приятелка с майка ѝ. Мисис Глин, разбира се, вече беше жена и живееше в чужбина, но сестра ѝ, мис Клотилд... най-голямата сестра, чернокосата... тя беше много привързана към това момиче. Води я в чужбина... в Италия или Франция и другаде... Беше я научила да пише на машина, малко стенография... Уроци по рисуване... Мис Клотилд е много артистична. О, много обичаше това момиче. Когато то изчезна, тя много се разстрои. За разлика от мис Антея...

– Мис Антея е най-малката сестра, нали? – попита мис Марпъл.

– Да. Не е съвсем с всичкия си, както говорят хората. Умът ѝ е размътен, ще знаете. Понякога може да я видите да си приказва сама и да клати глава по много странен начин. Не знам. Какво ли не можеш да чуеш на село! Дядо им, който живееше тук, също беше малко особен. Упражняваше се да стреля с револвера си в градината. Без някаква

причина, доколкото мога да съдя. Гордеел се с точността си, така разправяше.

– А мис Клотилд не е странна, така ли?

– О, не. Тя е умна. Знае латински и гръцки, струва ми се. Искала да учи в университета, но нямало как, защото е трябвало да се грижи за майка си, която дълго време била инвалид. Мис Клотилд беше много привързана към мис, как ѝ беше името? Не помня. Много я обичаше и се грижеше за нея като за родна дъщеря. И тогава отнякъде се появи този младеж... Той пък как се казваше? Майкъл, ако не се лъжа... И един ден това момиче изчезна, без да каже дума на никого. Не знам дали мис Клотилд е знаела, че момичето е било бременно...

– Но вие знаехте, така ли? – попита мис Марпъл.

– Виждате ли, аз имам голям опит. Винаги мога да позная, когато едно момиче е в такова състояние... Личи си отдалеч. И не само по тялото... личи си и по погледа, от начина, по който ходи или сяда... Понякога им прилошава и им се завива свят... Да, помислих си, че е бременна. Мис Клотилд трябваше да отиде, за да разпознае трупа. Това я съсипа, наистина! Със седмици след това не приличаше на себе си. Много обичаше това момиче.

– А сестра ѝ? Мис Антея?

– Странно, струва ми се, но имах чувството, че е доволна... Да, доволна. Неприятно, нали? Дъщерята на Плъмър, фермера, изглеждаше така... Винаги ходеше да гледа, когато колежа прасетата... Доставяше ѝ удоволствие... какво ли няма под слънцето...

Мис Марпъл се сбогува, видя, че ѝ остават още десет минути, и реши да се отбие в пощата. Пощата и универсалният магазин на Джослин Сейнт Мери бяха на самия пазарен площад.

Мис Марпъл влезе, купи няколко пощенски марки, разгледа картичките и книгите, изложени за продан. Зад щанда седеше една жена на средна възраст с доста кисела физиономия. Тя помогна на мис Марпъл да извади една книга от рафта.

– Понякога не могат да се извадят лесно – каза тя. – Хората не ги поставят на мястото им както трябва.

Бяха сами. Мис Марпъл погледна с неодобрение корицата на книгата – гола жена с окървавено лице и наведен над нея зловец убиец с кръвав нож в ръка.

– Наистина не харесвам тези ужаси, които пишат в днешно време.

– Понякога отиват твърде далеч в оформлението на кориците, нали? – каза киселата госпожа. – Не на всички това допада. Струва ми се,

че в наши дни и без това има прекалено много насилие.

Мис Марпъл извади още една книга. Заглавието беше: „Какво се случи с малката Джейн“.

– О, Боже! – възкликна тя. – В какъв тъжен свят живеем!

– О, да. Така е. Онзи ден четох във вестника... Някаква жена оставила бебето си пред супермаркета и някаква жена го взела. Ей така, без да знае защо. После полицията я заловила. И всички казват едно и също, независимо дали са откраднали нещо от супермаркета или са задигнали живо бебе – не знаели какво ги било прихванало!

– Може би някои наистина не знаят – каза мис Марпъл.

Киселата дама доби още по-кисел вид.

– Не мога лесно да повярвам в такова нещо, честен кръст!

Мис Марпъл се огледа. Пощата все още беше празна. Тя се приближи до прозореца.

– Ако не ви затруднявам, бих искала да ви попитам нещо – каза мис Марпъл. – Направих нещо много глупаво. Напоследък правя толкова много грешки... Този колет беше предназначен за една благотворителна организация... Понякога изпращам детски дрешки, пуловерчета... Направих колета и го изпратих и едва тази сутрин ми дойде наум, че написах погрешен адрес. Може би не записвате адресите на колетите, които се изпращат оттук, но си помислих, че може би ще си спомните нещо... Трябваше да адресирам колета до „Докард енд Темз Сайд Уелфъер Асосиейшън“.

Киселата дама я погледна със съчувствие, трогната от безпомощността, разсеяността и смущението ѝ.

– Вие ли го донесохте?

– Не, не аз. Отседнала съм в „Старата господарска къща“... една, от сестрите, мисис Глин, обеща тя или някоя от тях да го изпратят... Много мило от нейна страна...

– Нека помисля... Трябва да е било във вторник, нали? Не го донесе мисис Глин, а най-малката сестра, мис Антея.

– Да, да. Трябва да е било във вторник...

– Спомням си много добре. Голяма кутия и доста тежка... Но колетът не беше адресиран до асоциацията, която споменахте... Не си спомням подобно нещо. Беше адресиран до преподобния Матюс от някаква организация за събиране на детски и женски вълнени дрехи... „Ийст Хам“, ако не се лъжа.

– О, да! – възкликна мис Марпъл и плесна доволно с ръце. – Каква добра памет имате! Сега разбирам как е станало! За Коледа изпратих

колет на „Ийст Хам“ в отговор на специална тяхна молба за плетени дрехи, така че съм преписала в бележника си този адрес, вместо другия. Бихте ли го повторили?

Мис Марпъл го записа в малкия си бележник.

– Боя се, че колетът е заминал...

– О, да, разбира се... Но мога да им пиша и да им обясня грешката.

Ще ги помоля да изпратят колета на другия адрес... Много ви благодаря!

Мис Марпъл излезе навън.

Киселата дама подаде пощенските марки на следващия си клиент и отбеляза:

– Колко е разсеяна! Горката старица! Сигурно непрекъснато прави подобни неща.

Когато излезе от пощата, мис Марпъл се сблъска с Джоана Крофърд и Емлин Прайс. Забеляза, че Джоана е преbledняла и изглежда обезпокоена.

– Ще трябва да дам показания – каза тя. – Какво ли ще ме питат? Толкова се боя... Никак не ми харесва това. Казах на сержанта от полицията какво видяхме...

– Не се безпокой, Джоана – каза й Емлин Прайс. – Това е само предварително следствие. Ще го води един доста приятен човек. Съдебен лекар, ако не се лъжа... Ще ти зададе само няколко въпроса и ти ще му кажеш какво си видяла.

– Ти също го видя...

– Да, видях го – отговори Емлин Прайс. – Видях, че там горе имаше някой. Близо до скалите. Хайде, да вървим Джоана.

– Дойдоха и претърсиха стаите ни в хотела – каза тя. – Поискаха разрешение, но имаха заповед за обиск. Претърсиха стаите ни и багажа ни.

– Предполагам, че са искали да открият пуловера на червени и черни квадрати, за който говорите – каза мис Марпъл. – Но няма защо да се безпокоиш. Ако самата ти имаше такъв пуловер, нямаше да говориш за него, нали? Беше в червено и черно, ако не се лъжа?

– Аз не съм много сигурен – отговори Емлин Прайс. – Не различавам много добре цветовете. Струва ми се, че беше някакъв ярък цвят. В това съм сигурен.

– Не намериха такова нещо – каза Джоана. – В края на краищата, никой от нас не носи много багаж, нали? Човек не тръгва на такава екскурзия с много неща. У никой от нашата група не откриха такъв

пуловер... Аз също не съм забелязала някой да носи подобна дреха... Поне досега. А ти, Емлин?

– Не съм – отговори той, – но дори и да съм го видял, нямаше да му обърна внимание... Не винаги отличавам червеното от зеленото.

– Наистина си далтонист – каза Джоана. – Забелязах го онзи ден.

– Как така го забеляза?

– Попитах те дали си виждал червения ми шал. Ти каза, че си виждал зелен шал и ми донесе червения. Бях го забравила в ресторанта. Ти не разбра, че е червен.

– Добре. Само те моля да не казваш на всички, че съм далтонист. Никак не ми харесва това. Някак си отблъсква хората...

– Мъжете по-често са далтоници от жените – каза Джоана и си придаде важен вид. – Това е едно от заболяванията, свързаните с пола. Предава се през жената на мъжкото поколение.

– Казваш го така, сякаш говориш за морбили – отговори Емлин Прайс. – Е, стигнахме.

– Изглежда не се безпокоиш особено – каза Джоана, когато се заизкачваха нагоре по стълбите.

– Така е. Никога досега не съм участвал в такова нещо, а всичко е интересно, когато го правиш за първи път.

Доктор Стоукс беше мъж на средна възраст с посивяваща коса и очила. Най-напред бяха изслушани данните на полицията, а след това и медицинската експертиза с подробностите за сътресението, станало причина за смъртта. Мисис Сандборн съобщи някои подробности за екскурзията, за прехода, планиран за онзи следобед, и за самия инцидент. Тя каза, че макар и не млада, мис Темпъл можела да ходи доста бързо. Групата се движела по добре известната пътека, която се виела по хълма и водела до старата църква, строена по времето на кралица Елизабет макар и ремонтирана и пристроявана в по-късни времена. Недалеч от нея се намирал мемориалът Бонавентура. Изкачването не било никак леко, така че хората се движели с различно темпо. По-младите ходели много бързо и винаги стигали доста преди останалите, а по-възрастните се изкачвали бавно. Тя самата обикновено се движела на края на групата, за да следи някой да не изостане. Мис Темпъл разговаряла известно време с мистър и мисис Бътлър, но после изгубила търпение заради бавното им ходене и, макар и шестдесетгодишна, бързо ги изпреварила. Дразнела се от бавното темпо и предпочитала да се изкачва сама. Скрила се зад един завой на пътеката и тогава се разнесе вик. Мисис Сандборн и останалите се втурнали напред и зад завоя видели, че мис Темпъл е

паднала на земята. Помислили си, че от върха, където имало и други подобни, се е откъснала голяма скала и е ударила мис Темпъл. Трагична и нелепа случайност.

– Не смятате ли, че може и да не е случайност?

– Не, не смятам. Не виждам какво друго би могло да бъде.

– Не забелязахте ли горе да е имало някой?

– Не. Главната пътека заобикаля възвишението, но, разбира се, понякога и на самия връх се изкачват хора. Но тогава не забелязах никого.

След това бе призована Джоана Крофърд. След като я попита за името и възрастта ѝ, доктор Стоукс продължи:

– Ви не се движехте с останалите от групата, така ли?

– Не. Бях се отклонила от пътеката и се движех малко по-нагоре по склона.

– И не бяхте сама?

– Не: Бях с Емлин Прайс.

– И с вас нямаше никой друг?

– Нямаше. Разговаряхме и гледахме цветята. Сториха ми се доста редки видове. Емлин се интересува от ботаника.

– Можехте ли да виждате останалите хора от групата?

– Не през цялото време. Те се изкачваха по главната пътека долу...

– Видяхте мис Темпъл?

– Да, струва ми се. Тя вървеше малко преди другите. След което се скри зад един завой, където не можехме да я виждаме, защото склонът я скриваше.

– Видяхте ли дали на склона над вас има някой?

– Да, имаше човек. Горе при скалите. На върха има много скали.

– Да – каза доктор Стоукс. – Зная кое място имате предвид. Там има големи гранитни скали. Хората понякога ги наричат „Овните“. „Сивите овни“.

– Предполагам, че отдалеч приличат на овни. Но ние бяхме близо до тях.

– И видяхте, че горе има човек?

– Да. При скалите имаше човек, който се бе опрял на една от тях.

– Смятате ли, че е искал да я бутне?

– Да. Помислих си това, и се зачудих защо му е да го прави. Скалата беше близо до ръба. Повечето бяха толкова големи и тежки, че ми се стори невъзможно да бъдат помръднати, но тази, която се мъчеше да бутне той или тя, не беше здраво закрепена и се клатеше.

– В началото казахте, че е „той“, а сега казвате „той или тя“. Мъж

или жена беше според вас?

– Помислих си... помислих си, че е мъж... но по-късно, тогава не се замислих. Беше облечен, или облечена с пуловер и панталони... Мъжки пуловер с поло яка.

– Можете ли да кажете какъв беше цветът на този пуловер?

– Да. Беше на яркочервени и черни квадрати. На главата носеше ба-рета, а отдолу имаше доста дълга коса... По-скоро женска, но не е из-ключено да е бил и мъж.

– Разбира се, че не е – отбеляза доктор Стоукс сухо. – В наши дни никак не е лесно да различиш мъж от жена само по дължината на косата. Какво се случи след това?

– Камъкът започна да се търкаля. Премина ръба и започна да наби-ра скорост надолу по склона. Казах на Емлин, че ще стигне чак до под-ножието. След това чухме силен удар. Стори ми се, че чувам и човешки вик, но може и да съм си го въобразила.

– И след това?

– Изтичахме малко напред, за да можем да видим какво е станало долу.

– И какво видяхте?

– Видяхме, че камъкът е спрял на пътеката и край него има паднала човешка фигура. Нататък тичаха хора.

– Мис Темпъл ли е извикала според вас?

– Трябва да е била тя. Все пак, не е изключено да е извикал и някой от хората, които тичаха по пътеката. Наистина гледката беше ужасна... Ужасна!

– Да, сигурен съм, че е било така. Какво стана с фигурата, която сте забелязали на върха? Тя още ли стоеше горе след това?

– Не зная. Изобщо не погледнах нагоре. Гледах надолу към постра-далата и тичах натам, за да видя дали не може да се направи нещо. По-късно погледнах, но не видях никого. Само камъните. Сред тях много лесно би могъл да се скрие човек.

– Мислите ли, че това може да е бил човек от вашата група?

– Не. Сигурна съм, че не е бил никой от нас. Бих познала по дрехи-те... Никой от нас няма такъв пуловер на червени и черни квадрати.

– Благодаря ви, мис Крофърд.

След това призоваха Емлин Прайс. Думите му напълно потвърдиха казаното от Джоана.

Останалите показания не бяха съществени.

Заклучението на доктор Стоукс бе, че няма достатъчно

Възмездието

доказателства, за да се определи дали мис Темпъл е била убита или не, и отложи предварителното следствие за след две седмици.

ГЛАВА 17

Мис Марпъл прави посещение

Когато излязоха от залата и се запътиха към хотела, никой не говореше. Професор Уонстед крачеше до мис Марпъл и тъй като тя не можеше да върви много бързо, двамата изостанаха малко от останалите.

– Какво ще стане сега? – попита мис Марпъл.

– Какво имате предвид? Като правна процедура или с нас?

– Предполагам, че и двете т – каза мис Марпъл, – защото едното със сигурност ще повлияе на другото.

– Предполагам, че полицията ще трябва да събере още факти, произтичащи от показанията на тези двама млади хора.

– Да.

– Ще е необходимо да се проведе допълнително разследване. Нямаше как да не се отложи предварителното следствие. Едва ли би могло да се очаква, че ще се приеме версията за нещастен случай.

– Да, така е – съгласи се мис Марпъл. – Какво мислите за показанията им?

Професор Уонстед я погледна изпитателно изпод рунтавите си вежди.

– А вие, мис Марпъл? Имате ли някакво обяснение по въпроса? – тонът му беше многозначителен. – Разбира се, ние знаехме още преди това какви показания ще дадат те.

– Да.

– Питате ме какво мисля за самите тях, за чувствата, които ги вълнуват, така ли?

– Доста интересно – каза мис Марпъл. – Наистина доста интересно. Пуловер на червени и черни квадрати. Според мен това е много важен факт. Какво ще кажете? Не е ли изумително?

– Да, точно така.

Той отново я погледна изпод вежди.

– За какво ви кара да мислите този факт?

– Мисля – отговори мис Марпъл, – че той може да ни даде важна улика.

Стигнаха до хотела. Беше едва дванадесет и половина, така че мисис Сандборн предложи да се освежат преди обяда. Докато хората от групата пиеха шери с доматен сок и други напитки, тя направи няколко

съобщения.

– Разговарях с инспектор Дъглас от полицията и доктор Стоук – казатя. – Тъй като медицинската експертиза е направена изцяло, утре в единадесет часа в църквата ще се състои опелото. Ще се уговоря за това с мистър Кортни, местния викарий. Мисля, че ще е най-добре да продължим пътя си на следващия ден. Ще се наложи да променим малко програмата, тъй като изгубихме три дни, но мисля, че няма да е проблем да я съкратим. Доколкото разбрах, някои хора от нашата група биха предпочели да се върнат в Лондон с влака. Много добре разбирам чувствата, които ги карат да вземат това решение, и не бих се опитвала да ги разубеждавам. Тази смърт наистина е много тъжно събитие. Все още съм убедена, че тя е резултат единствено на нещастен случай. На това място и друг път са се случвали подобни неща, макар че сега нямаше никакви атмосферни и други условия, които да са предизвикали срутването. Мисля, че ще се наложи да се направи много сериозно разследване. Разбира се, не е изключено някой турист да е бутнал камъка съвсем невинно, без да си дава сметка, че това може да бъде много опасно за хората отдолу. Ако се установи, че е станало нещо такова и ако въпросният човек бъде открит, всичко ще приключи много бързо, но съм съгласна, че на подобно нещо не може да се разчита. Струва ми се невероятно покойната мис Елизабет Темпъл да е имала някакви врагове или някой, който да е искал да ѝ навреди по някакъв начин. Предлагам повече да не обсъждаме случилото се. С разследването ще се заемат местните власти. Това е тяхно задължение. Смятам, че всички бихме искали да посетим църковната служба утре сутринта. Надявам се, че след това, когато продължим екскурзията си, ще намерим начин да се освободим от шока, който предизвика у всички нас смъртта на мис Елизабет Темпъл. Все още имаме да разгледаме някои много интересни къщи и живописни пейзажи.

Малко след това сервираха обяда и повече никой не заговори за инцидента. Тоест, не открито. След обяда, когато пиеха кафе във фойето, хората се събраха на малки групи и разговаряха за продължението на обиколката си.

– Смятате ли да продължите с групата? – попита професор Уонстед мис Марпъл.

– Не – отговори тя замислено. – Мисля... Мисля, че след всичко, което се случи, трябва да остана тук още малко.

– В хотела или в къщата на сестрите?

– Къде ще остана до голяма степен зависи от това, дали сестрите

ще подновят поканата си да живея при тях. Не бих искала сама да ги моля за това, защото първоначално ме поканиха само за двете нощи, които бяха предвидени като престой тук по програма. Лично аз смятам, че ще е по-добре да отседна в хотела.

– Не искате ли да се върнете в Сейнт Мери Мийд?

– Още не – отговори мис Марпъл. – Струва ми се, че тук мога да свърша някои неща. Всъщност вече свърших едното от тях. – Тя срещна въпросителния му поглед и добави: – Ако смятате да продължите с групата, ще ви кажа докъде съм стигнала и ще ви предложа да направите едно малко странично проучване, което може да се окаже полезно. По-късно ще ви съобща другата причина, поради която искам да остана тук. Искам да разбера още някои неща, свързани с този район. Те могат да не ме доведат доникъде, така че не смятам да ви говоря сега за тях. Какво смятате да правите вие?

– Бих желал да се върна в Лондон, тъй като трябва да свърша някои работи. Освен, разбира се, ако смятате, че тук мога да ви бъда полезен с нещо.

– Не – отговори мис Марпъл. – Не мисля, че засега се налага да останете. Вероятно искате да проведете свои собствени проучвания.

– Тръгнах на тази екскурзия, за да се срещна с вас, мис Марпъл.

– И сега след като се срещнахте с мен и знаете толкова колкото мен самата или почти толкова, трябва да проведете свои собствени проучвания. Разбирам. Но след като тръгнете оттук... Струва ми се, че има едно-две неща, които... които може да се окажат полезни, да доведат до резултат.

– Разбирам. Нещо ви е дошло наум.

– Припомням си какво ми казахте.

– Може би сте доловили аромата на злото?

– Наистина – отговори мис Марпъл – в атмосферата наоколо витае нещо нередно, но ми е трудно да разбера точно какво го е породило.

– Но все пак усещате, че нещо не е наред, нали?

– О, да. Много отчетливо.

– Особено след смъртта на мис Темпъл, която разбира се не беше случайност независимо какво си мисли мисис Сандборн.

– Не – отговори мис Марпъл. – Не беше случайност. Струва ми се, че не ви казах, но веднъж, когато разговаряхме, мис Темпъл каза, че е тръгнала на поклонение.

– Интересно – каза професор Уонстед. – Да, много интересно. А не ви ли каза какво точно е това поклонение... къде, при кого?

– Не – отговори мис Марпъл. – Може би щеше да ми каже, ако беше живяла малко повече, ако не беше толкова слаба. За нещастие обаче смъртта настъпи прекалено рано.

– Значи не знаете нищо повече по въпроса.

– Не знам. Знам само, че някакъв злокобен план е сложил кран на поклонението ѝ. Някой е искал да ѝ попречи да отиде там, където е била тръгнала, да ѝ попречи да се срещне с този, с когото е искала. Можем единствено да се надяваме, че Провидението ще хвърли повече светлина върху всичко това.

– Затова ли смятате да останете тук?

– Не само заради това – отговори мис Марпъл. – искам да науча някои неща за момичето, на име Нора Брод.

– Нора Брод... – повтори професорът озадачен.

– Другото момиче, което е изчезнало горе-долу по същото време, когато е изчезнала и Верити Хънт. Нали помните, че ми споменахте за нея? Момичето, което е имало много приятели и което, както разбрах, винаги е било готово да има приятели. Глупаво момиче, но очевидно привлекателно за мъжете. Струва ми се – добави мис Марпъл, – че ще е полезно да науча малко повече за него.

– Постъпете както желаете, мис Марпъл – каза професор Уонстед.

Църковната служба се състоя на следващата сутрин. Присъстваха всички хора от групата. Мис Марпъл се огледа. Бяха дошли и някои от местните хора. Мисис Глин и мис Клотилд също бяха там. Най-младата, Антея, я нямаше. „Има и няколко души от селото – помисли си мис Марпъл. – Едва ли са познавали мис Темпъл, но изпитват някакво нездрав любопитство към смъртта ѝ, за която вече се говори, че е причинена от «мръсна игра».“ Присъстваше и един възрастен свещеник – с гети, прехвърлил седемдесетте, широкоплещест старец с благородна бяла коса. Беше малко нестабилен и му беше еднакво трудно както да ходи, така и да коленичи. Лицето му беше фино и мис Марпъл се зачуди кой ли е той. „Може би – мислеше тя – това е някой стар приятел на мис Темпъл, дошъл отдалеч, за да присъства на службата в нейна памет?“

Когато излязоха от църквата, мис Марпъл размени няколко думи с хората от групата. Вече знаеше какви са плановете на всеки. Семейство Бътлър щеше да се върне в Лондон.

– Казах на Хенри, че просто не мога да продължа – заяви мисис Бътлър. – Знаете ли, имам чувството, че всеки момент иззад някой тъгъл може да изскочи някой, който да стреля по нас или да хвърли камък... Някой, който ни има зъб...

– Скъпа, не позволявай на въображението Си да стига толкова далеч – прекъсна я мистър Бътлър!

– В днешно време човек въобще не може да е сигурен – каза мисис Бътлър. – С всичките тези отвличания и престъпления не се чувствам в безопасност където и да било...

Мис Лъмли и мис Бентъм смятаха да продължат с групата, тъй като не изпитваха безпокойство.

– Платихме много пари за екскурзията и не си струва да пропуснем каквото и да било заради този тъжен инцидент. Снощи се обадохме на съседа и той ще се погрижи за котката, така че няма за какво да се безпокоим.

За тях двете това щеше да си остане нещастен случай – може би бяха решили, че така им е по-удобно.

Мисис Райзли-Портър също щеше да продължи с групата. Полковник Уокър и жена му бяха решили, че нищо на света не би могло да им попречи да разгледат една особено добра колекция от редки цветя в градината, която трябваше да посетят вдругиден. Архитектът Джеймсън също се бе поддал на желанието си да разгледа някои интересни за него сгради. Мистър Каспар каза, че ще си замине с влака. Мис Кук и мис Бароу изглежда се колебаеха.

– Тук има много приятни места за разходка – каза мис Кук. – Мисля, че няма да е зле да останем още няколко дни в този хотел... Вие нали ще останете, мис Марпъл?

– Да, струва ми се – отговори мис Марпъл. – Мисля, че не мога да се меря с младите но издръжливост и ще е добре да си почина ден-два след всичко, което се случи.

След като малката група се разпръсна, мис Марпъл тихомълком се запъти към целта си. От чантата си тя извади един лист от бележник, на който беше записала два адреса. Първият, на някоя си мис Блакит, се намираше недалеч, на улицата, която се спускаше към долината. Къщата беше малка и спретната и имаше хубава градина. Отвори й дребна жена.

– Мисис Блакит?

– Да, мадам. Аз съм мисис Блакит.

– Бих искала да поговоря с вас. Току-що бях на църковната служба и малко ми се вие свят. Дали ще имате нещо против да поседна малко, за да си почина?

– О, Боже! Съжалявам за това. Но разбира се, влезте. Седнете ето тук. Ще ви донеса чаша вода... Или може би предпочитате чай?

– О, не, благодаря – отговори мис Марпъл. – Мисля, че една чаша

вода ще ми помогне да се съвзема.

Мисис Блakit се върна с чаша вода, доволна от възможността да си поприказва за световъртежи, болести и други подобни.

– Знаете ли, имам един племенник, който получава такива неща. Не би трябвало на неговата възраст, едва е прехвърлил петдесетте, но понякога му прилява и ако не седне веднага, дори може да падне на пода. Ужасно е наистина. Ужасно! А лекарите изглежда не могат да направят нищо, за да му помогнат. Ето водата.

– А! – въздъхна мис Марпъл след като отпи. – Сега се чувствам много по-добре.

– Значи бяхте на службата? За горката жена, която според едни е била убита, а според други – пострадала случайно? За мен това си е нещастен случай, но полицията винаги гледа да изкара, че има престъпление.

– О, да, така е – съгласи се мис Марпъл. – В миналото съм чувала за много подобни неща. Например за едно момиче на име Нора. Нора Брод, ако не се лъжа.

– А, да. Нора. Тя беше дъщеря на братовчедка ми. Това се случи преди много време. Отиде някъде и повече не се върна. Тези момичета... Нищо не може да ги спре! Непрекъснато казвах на Нанси... Нанси Брод, това е братовчедка ми... непрекъснато ѝ казвах: „Ти работиш по цял ден, а какво прави Нора? Знаеш, че само тича по момчетата. Помни ми думата – казах ѝ – един ден ще си има неприятности.“ И се оказа права.

– Искате да кажете...

– Да, както често се случва, тя забременя... Не мисля, че братовчедка ми Нанси знаеше каквото и да било, но аз съм на шестдесет и пет и знам някои неща, мога да позная, когато едно момиче е „така“... Мисля, че знам кой беше виновен, но не съм много сигурна... Той остана да живее в селото и наистина изглеждаше съсипан, когато Нора изчезна.

– Заминала е някъде, така ли?

– Някой я е качил на колата си... Непознат. Тогава са я видели за последен път. Вече забравих каква марка беше колата. Някакво странно име. „Аудит“ или нещо такова. Както и да е, виждали са я веднъж или два пъти в тази кола. И е заминала с нея. Хората говореха, че в тази кола се е возело и онова другото момиче, което убиха... Но не мисля, че това се е случило и с Нора. Ако Нора беше убита, досега щяха да са я намерили. Не мислите ли така?

– Струва ми се, че би трябвало, наистина – отговори мис Марпъл. –

А вървеше ли ѝ в училище?

– О, не. Никак. Беше много мързелива, а пък не беше и умна. Не. Още от дванадесетгодишна непрекъснато тичаше след момчетата. Мисля си, че най-накрая е избягала с някого, без да каже и дума. Но тя не обичаше да дава обяснения. И една картичка не е изпратила. Избягала е, струва ми се, с някой, който ѝ е обещал кой знае какво. Знаете как става. Имаше едно друго момиче..., но тогава бях млада... То избяга с някакъв африканец. Казал ѝ, че баща му е шейх. Може и друга странна дума да беше, но си мисля, че беше шейх. Както и да е... някъде в Африка... или Алжир? Май беше Алжир. Някъде там. И щяла да има чудесни неща... Бащата на момчето имал шест камили, цяла чарда коне, тя щяла да живее в прекрасна къща с килими по стените... Смешна работа... да си сложиш килими по стените! И замина. Върна се след три години. Беше преживяла ужасни неща... Ужасни! Живели в противна малка къща, направена от кал. Наистина. Яднали само нещо като марули, но не било точно марули... О, наистина било ужасно. Най-накрая той ѝ казал, че повече не я иска и че смята да се разведе. По тамошните порядки било достатъчно само да каже три пъти: „Развеждам се с теб“ и готово! Отишъл си и не знам как, но някаква организация я поела и ѝ платила пътя до Англия. Това е. Това стана преди тридесет или четиридесет години. А Нора изчезна преди седем или осем. Струва ми се, че ще се върне някой ден след като е получила добър урок и е разбрала най-накрая, че тези обещания не струват и пукната пара.

– А имала ли е при кого да отиде тук... искам да кажа освен майка ѝ, вашата братовчедка? Някой, който...

– Да. Много хора се държаха мило с нея. Например сестрите от Господарската къща... Тогава мисис Глин не беше тук, но мис Клотилд винаги се отнасяше добре към момичетата от училище... Да, тя подари на Нора много хубави неща. Веднъж ѝ даде много хубава рокля и шал... Много хубава беше... Лятна... от коприна. Ах! Мис Клотилд беше много мила. Искаше да накара Нора да проявява повече интерес към образованието си. И други неща... Съветваше я да не продължава както е тръгнала, защото виждате ли... не бих искала да го казвам, защото все пак тя беше дъщеря на братовчедка ми, макар че не ми беше кръвна братовчедка, а само женена за братовчед ми... искам да кажа, ужасно много тичаше след момчетата. Всеки можеше да тръгне с нея. Наистина тъжно. Сигурна бях, че накрая ще свърши на улицата. Не би могла да има никакво друго бъдеще. Неприятно ми е, че трябва да кажа тези неща, но те са истина. Както и да е, може би пък така е по-добре, отколкото да я убият

като мис Хънт, която живееше при сестрите... каква жестокост! Мислеха, че е избягала с някого и полицията започна да я търси... Разпитвах много хора и най-вече младежите, които са били с нея... Джефри Грант, Били Томсън и Хари – на Ландфорд. До един бяха безработни, а имаше много работа, стига само да искаха да работят... Когато бях млада, нещата не бяха така... Момчетата се държаха както трябва, а момчетата знаеха, че ако искат да стигнат донякъде, трябва да работят.

Мис Марпъл продължи разговора още малко, каза, че вече се чувства отпочинала, благодарно и си тръгна.

След това отиде при една млада жена, която в момента садеше марули.

– Нора Брод? О! Тя не е идвала в селото от години! Мисля си, че е избягала с някого. Много си падаше по момчетата. Винаги съм смятала, че няма да свърши добре. А защо се интересувате от нея?

– Получих писмо от едни приятели в чужбина – излъга мис Марпъл. – Много приятно семейство. Искали да вземат на работа някоя си Нора Брод. Струва ми се, че е имала някакви неприятности. Омъжила се за някой, който не бил стока и избягал с друга жена, струва ми се... Тя искала да си намери работа като гувернантка. Приятелите ми не знаели нищо за нея, но ми казаха, че е от това село, така че си помислих да разпитам малко местните хора за нея. Били сте съученички, нали?

– Да, бяхме в един клас. Не одобрявах поведението на Нора. Беше луда по момчетата, наистина. По онова време аз си имах приятел, с когото ходех сериозно... Казах ѝ, че няма да свърши добре, ако тръгва с всеки, който я повози на колата си или я заведе в кръчмата, където може би е трябвало да лъже, че е по-голяма, отколкото в действителност..., макар че изглеждаше зряла за възрастта си...

– Руса или тъмнокоса беше тя?

– О, косата ѝ беше черна. Хубава коса имаше. Носеше я свободно, много ѝ отиваше.

– Полицията обезпокои ли се, когато тя изчезна?

– Да. Виждате ли, Нора не се обади на никого. Една вечер просто излезе и повече не се върна. Видели я да се качва в някаква кола. След това никой не е виждал нито колата, нито нея самата. По онова време наоколо бяха станали доста убийства... Не точно в селото, но наоколо. Полицаяте разпитаха много младежи. Тогава си мислехме, че Нора също е била убита. Но аз не вярвах. Мислех си, че е някъде в Лондон и печели добри пари или отстриптийз, или от нещо такова. Тя би го направила.

– Не мисля – каза мис Марпъл, – ако става дума за същата жена, че е подходяща за приятелите ми.

– Наистина. Ако иска да е подходяща за такава работа, преди това трябва доста да се промени.

ГЛАВА 18

Архидякон Брейбън

Когато мис Марпъл се върна задъхана и уморена в хотела, момичето на рецепцията излезе, за да я пресрещне.

– Мис Марпъл, един човек иска да разговаря с вас. Архидякон Брейбън.

– Архидякон Брейбън? – мис Марпъл доби озадачен вид.

– Да. Опитваше се да ви открие. Знаеше, че сте с тази екскурзия и искаше да се срещне с вас преди да заминете. Казах му, че някои хора от групата смятат да се върнат в Лондон със следобедния влак. Той много искаше да разговаря с вас, преди да тръгнете. Чака във фоайето с телевизора. В момента там е по-спокойно. В другото фоайе има много хора.

Мис Марпъл отиде в посоченото фоайе доста изненадана. Оказа се, че архидякон Брейбън е възрастният свещеник, когото бе забелязала в църквата. Той стана и се приближи до нея.

– Мис Марпъл? Мис Джейн Марпъл?

– Да. Аз съм Джейн Марпъл. Искали сте да...

– Аз съм архидякон Брейбън. Дойдох тази сутрин, за да присъствам на службата в памет на моята стара приятелка мис Елизабет Темпъл.

– Така ли? Седнете моля – отговори мис Марпъл.

– Благодаря. Ще седна. Вече нямам толкова много сили както някога.

Той внимателно се отпусна на стола.

– А вие...

Мис Марпъл седна до него.

– Да – каза тя, – искали сте да се срещнете с мен?

– Мисля, че трябва да обясня защо. Зная, че за вас съм напълно непознат човек. Всъщност преди да дойда тук за службата, аз се отбих в болницата в Каристаун и поговорих със старшата сестра. Тя ми каза, че преди да умре, Елизабет е пожелала да види човек от вашата група. Мис Джейн Марпъл. Това сте вие. Каза ми, че непосредствено преди смъртта ѝ вие сте били при нея.

Той я погледна угрижено.

– Да – отговори мис Марпъл. – Аз самата се изненадах, когато ме повикаха.

– Приятелки ли бяхте?

– Не – каза тя. – Запознахме се по време на екскурзията. Затова именно се изненадах. Разговаряхме за разни неща, понякога сядахме една до друга в автобуса, общо взето, сприятелихме се. Но въпреки това се изненадах, когато научих, че е искала да се види именно с мен, когато беше толкова зле.

– Да, да. Разбирам изненадата ви. Както казах, тя беше стара моя приятелка. Всъщност, беше тръгнала при мен, трябваше да се видим. Живее във Филминсътър, където групата ви трябваше да се отбие вдругиден. Бяхме се уговорили да се видим тогава. Тя искаше да говорим за някои неща, за които смяташе, че бих могъл да ѝ помогна.

– Разбирам – каза мис Марпъл. – Мога ли да ви задам един въпрос? Надявам се да не е много неделикатен.

– Естествено, мис Марпъл: Можете да ме питате, каквото пожелаете.

– Едно от нещата, които ми каза мис Темпъл, беше, че е тръгнала на тази екскурзия не само за да разглежда исторически постройките и красиви градини. Използва една доста необикновена дума. Каза, че е тръгнала на „поклонение“.

– Така ли? – попита архидякон Брейбъзн. – Наистина ли каза това? Колко интересно! Интересно и може би не е случайно.

– Моят въпрос е, мислите ли, че поклонението, за което говореше, се отнася за посещението ѝ при вас?

– Сигурно е било така – отговори архидяконът. – Мисля, че да.

– Освен това в разговорите ни стана дума за едно младо момиче. Момиче на име Верити.

– А, да. Верити Хънт.

– Не знаех фамилията ѝ име. Мис Темпъл я наричаше само Верити.

– Верити Хънт е мъртва – каза архидяконът. – Умря преди доста време. Знаехте ли?

– Да – отговори мис Марпъл. – Знаех го. С мис Темпъл разговаряхме и за това. Тя ми каза нещо, което беше неизвестно за мен..., че това момиче било сгодено за сина на мистър Рафиъл. Мистър Рафиъл между другото е, или по-скоро беше, мой приятел. Той плати разноските ми за тази екскурзия, защото беше много добър... Но ми се струва, че е възможно да е искал, да е желал да се срещна с мис Темпъл. Може би е мислил, че тя ще ми каже някои неща.

– Свързани с Верити?

– Да.

– Точно за това тя искаше да дойде при мен. За да научи някои факти.

– Искала е да научи – каза мис Марпъл – защо Верити е развалила годежа си със сина на мистър Рафиъл.

– Верити не е разваляла годежа си. Напълно сигурен съм в това.

– Но мис Темпъл не е знаела, така ли?

– Не знаеше. Мисля, че беше изумена и огорчена от случилото се, така че искаше да разбере защо тази сватба не се състоя.

– А защо не се е състояла? – попита мис Марпъл. – Моля ви, не си мислете, че проявявам излишно любопитство. Не любопитството ме кара да правя всичко това. Аз съм тръгнала... не, не бих казала на поклонение, а за да изпълня една мисия. И също така искам да знам защо Верити Хънт и Майкъл Рафиъл не са се оженили.

Архидяконът я изгледа изпитателно.

– Виждам, че и вие имате нещо общо с цялата тази работа – каза той. – Разбирам това.

– С цялата тази работа ме свързва предсмъртното желание на мистър Рафиъл. Той ме помоли да направя това.

– Нямам причина да не ви разкажа всичко, което зная – каза архидяконът замислено. – Интересува ви какво би ме попитала мис Темпъл, но това е нещо, което не зная. Мис Марпъл, тези двама млади хора имаха намерение да се оженят. Бяха организирали сватбата си. Аз трябваше да склуча брака им. Доколкото разбрах, той е трябвало да бъде запазен в тайна. Познавах и двамата млади, познавах това мило дете Верити от много отдавна. Дадох ѝ първо причастие, някога провеждах службите в Лент за Великден и по други поводи, също и в училището на Елизабет Темпъл. Беше много добро училище. Тя също беше много добра жена. Чудесен педагог с усет към способностите на възпитаничките си... Знаеше за всяка една от тях на какво е способна, кое най-много ѝ се отдава и всичко останало. Насърчаваше момичетата да си избират подходяща за тях професия и не настояваше да се занимават с неща, които не са за тях. Беше голяма жена и скъпа моя приятелка. Верити беше едно от най-красивите деца или по-скоро момичета, които някога съм виждал. Беше красива по душа и сърце, не само на външен вид. Сполетя я истинското нещастие да загуби родителите си преди да е съзряла истински. И двамата умряха при катастрофа с някакъв чартърен самолет, когато отиваха в Италия, за да прекарат отпуската си. Когато завърши училище, Верити отиде да живее при мис Клотилд Брадбъри-Скот, която, предполагам познавате. Живее тук. Тя беше близка приятелка с майката на Верити и

имаше две сестри, но тогава едната беше омъжена и живееше в чужбина. Клотилд, най-възрастната от тях, се привърза много към Верити. Правеше всичко възможно, за да ѝ осигури щастлив живот. Заведе я в чужбина веднъж или два пъти, изпрати я на уроци по рисуване в Италия, обичаше я и се грижеше за нея всячески. Верити също я заобича може би така, както бе обичала майка си. Разчиташе на Клотилд. Самата Клотилд беше образована и много умна жена. Не е настоявала Верити да учи в университета, но доколкото разбрах, това е било защото самата Верити не е искала. Предпочитала е да учи живопис и музика, такива неща. Живяла е тук при сестрите и според мен се е чувствала щастлива. Поне видът ѝ винаги беше щастлив. Естествено, след като дойде тук, аз повече не я виждах, защото Филминсътър – там е катедралата в която служех, – е на шестдесет мили оттук. Изпращах ѝ картички за Коледа и другите празници, тя също не ме забравяше. Не я бях виждал до деня, когато неочаквано се появи при мен – много красива и напълно пораснала млада жена, заедно с един приятен младеж, който също се оказа мой познат. Беше Майкъл, синът на мистър Рафиъл. Дойдоха при мен, защото се обичаха и искаха да се оженят.

– Вие съгласихте ли се да ги ожените?

– Да, съгласих се. Може би мислите, че не е трябвало да се съгласявам. Беше очевидно, че са дошли при мен тайно. Не бих се изненадал, ако Клотилд Брадбъри-Скот се е опитвала да попречи на връзката им. И би имала право да направи това. Да си призная, Майкъл Рафиъл не беше младеж, когото човек би искал да види женен за дъщеря си или за някоя своя близка. Тя всъщност беше твърде млада, за да може да вземе правилното решение, а Майкъл още от най-ранна възраст създаваше проблеми. Бяха го съдили в съда за малолетни престъпници, дружеше с лоши приятели, участваше в разни банди, беше обирал жилища, телефонни автомати... По онова време вече имаше солиден опит с момичетата, дори срещу него бяха повдигнати искиове за издръжка, която трябваше да плаща. Наистина постъпваше лошо с момичетата и иначе също не беше цвете за мирисане, но пък беше привлекателен и същите тези момичета тичаха след него и постъпваха наистина глупаво. Беше излежал в затвора две кратки присъди. Честно казано, той си беше престъпник. Бях се запознал с баща му, макар че не го познавах добре и мисля, че той правеше всичко, което беше по силите му, за да помогне на сина си, тоест всичко, което би могъл да направи човек с неговия характер. Винаги го е спасявал, намирал му е подходяща работа... Плащал е дълговете му и щетите, причинени от него. Правел е всичко това. Не зная

защо...

– Но ви се струва, че би могъл да направи повече, нали?

– Не – отговори архидяконът. – Аз съм на възраст, на която съм се убедил, че човек трябва да приема околните такива, каквито са, и да разбере, че имат, нека използвам съвременните термини, генетично определен характер, който не може да се промени. Не мисля, че мистър Рафиъл е обичал много сина си когато и да било. По-точно ще бъде ако кажа, че е бил привързан към него в границите на разумното. Но не му е дал никаква обич. Не зная, дали Майкъл щеше да е друг, ако беше получил обич от баща си. Може би щеше. Но такава, каквото беше, положението бе много тъжно. Момчето не беше никак глупаво. Имаше интелект, дарби. Ако искаше и бе положил нужните усилия, можеше да постигне много. Но нека си го кажем направо – той по природа си беше престъпник. Имаше и някои ценни качества... Отлично чувство за хумор, в някои отношения беше много щедър и мил. Винаги би се притекъл на помощ на приятеля си, за да го избави от беда. От друга страна, към приятелките си се отнасяше лошо, навличаше им неприятности, както казват хората, после повече или по-малко ги зарязваше и тръгваше с някоя друга. И така, при мен дойдоха тези двама млади хора и аз се съгласих да ги ожена. Предупредих Верити съвсем откровено за какъв човек смята да се омъжи. Открих, че той не се е опитал да я измами по какъвто и да било начин. Беше й казал, че винаги е имал неприятности с полицията и какви ли още не. Беше й казал, че смята след като се ожени да обърне нова страница. Щял да се промени изцяло. Казах й, че това е невъзможно, че никога няма да се промени. Може и намеренията му да са били искрени. Мисля, че Верити си даваше сметка за това не по-зле от мен. Призна, че го знае.

Каза ми: „Зная що за човек е Майк. Зная, че може би винаги ще остане такъв, но въпреки това го обичам. Може да успее да му помогна, може и да не успее. Но реших да поема риска.“ И ще ви кажа, мис Марпъл, едва ли някой знае това по-добре от мен, защото съм оженил много млади хора и съм виждал как някои от тях, съвсем обещаващи двойки, достигат до мъка и нещастие, и как други, за които изобщо не очакваш, започват да живеят добре помежду си... Мога да доловя... мога да разбера, кога двама млади наистина се обичат. Не, нямам предвид сексуалното привличане. Напоследък твърде много се говори за секса, обръща му се прекалено голямо внимание. Не искам да кажа, че в него има нещо лошо... Той просто не може да заеме мястото на любовта... той е неразделна част от нея, но не може да я замени успешно. Любовта е като

думите от брачната клетва... „В добро и в лошо, в бедност и в богатство, в болест и здраве.“ Ето това трябва да приемеш, ако обичаш и желаш да се ожениш. Тези двама младежи се обичаха. И бяха готови да се обичат, докато смъртта ги раздели. И тук – добави архидяконът – историята свършва. Не мога да продължа разказа си, защото не зная какво се е случило по-нататък. Зная само, че се съгласих да направя каквото искаха от мен и подготвих всичко необходимо. Уговорихме се за деня, часа и за мястото. Може би вината ми е, че се съгласих да стане тайно.

– Не са искали никой да научи, така ли?

– Да. Верити не искаше никой да знае. Почти съм сигурен, че Майкъл също не е искал. Боях се някой да не осуети намеренията им. За Верити, освен любовта, винаги е съществувало желанието да избяга. Това е естествено, струва ми се, като вземем предвид обстоятелствата от живота ѝ. Тя бе загубила истинските си родители и бе започнала изцяло нов живот след смъртта им, на възраст, на която обикновено момичетата си създават кумири. Някоя приятна учителка, независимо по какъв предмет, от математика до физическо, някое по-голямо момиче което и да било. Това състояние не продължава дълго, но е естествена част от развитието. След това идва следващият етап, когато разбираш, че това, което искаш в живота, трябва по някакъв начин да допълва самия теб. Отношенията между мъжете и жените. Човек започва да се оглежда наоколо, за да открие своя партньор. Този, когото иска да е с него в живота. Ако си мъдър, няма да бързаш, ще имаш приятели, но ще чакаш да дойде както казват твоят избраник. Клотилд Брадбъри-Скот беше изключително добра към Верити и ми се струваше, че Верити я обожаваше като свой кумир. Тя беше истинска личност. Хубава, интересна, свършена. Струва ми се, че за Верити тя имаше някакъв романтичен ореол и в същото време я обичаше като своя собствена дъщеря. Това момиче отрасна сред обич и живя интересен живот. И така, предполагам, че малко по малко в това щастие е започнала да изпитва, вероятно дори без да си дава сметка, че е така, желание да избяга. Да избяга от обичта. Да избяга, без да знае къде. Но след като е срещнала Майкъл, вече е знаела. Искала е да избяга и да започне следващия етап на живота си, този, в който мъжете и жените живеят заедно и създават поколение. Но в същото време си е давала ясно сметка, че не би могла да накара Клотилд да разбере чувствата ѝ. Знаела е, че новата ѝ настойница остро ще се противопостави на факта, че момичето приема любовта си към Майкъл сериозно... Сега вече знам, че Клотилд би имала пълно право да се възпротиви... За жалост Майкъл не беше съпругът, който Верити би трябвало да избере.

Пътят, по който се е канела да тръгне, е нямало да я заведе до пълноценния живот и до щастието. Той би я завел до болката, до разочарованието и до смъртта. Мис Марпъл, виждате, че изпитвам дълбоко чувство за вина. Мотивите ми бяха благородни, но тогава не знаех това, което би трябвало да знам. Познавах Верити, но не познавах Майкъл. Разбирах желанието ѝ всичко да стане тайно, защото знаех колко силна личност е Клотилд Брадбъри-Скот. Тя би могла да наложи волята си и да осуети този брак, да убеди Верити да се откаже от него.

– Значи смятате, че точно това се е случило? Че Клотилд е успяла да убеди Верити да изостави Майкъл Рафиъл и да не се жени за него?

– Не. Тогава не вярвах, че е станало това. И сега не вярвам. Ако беше така, Верити щеше да ми каже.

– А какво всъщност се случи в уречения ден?

– Ще ви кажа. Денят беше уговорен. Времето, часът и мястото... Аз чаках. Чаках при мен да дойдат младоженец ѝ младоженка, но те не се появиха. Не изпратиха писмо, не се обадиха, не се извиниха... Нищо! Не знаех защо. И досега не зная. Все още ми се струва невероятно. Невероятно е, не че не дойдоха, това много лесно би могло да се обясни... Невероятно е, че не се обадиха да ми кажат. Да ми изпратят поне ред за обяснение. Ето какво ме озадачаваше и ето защо се надявах, че Елизабет Темпъл преди да умре може да ви е казала нещо. Да ви е помолила да ми предадете нещо. Ако е знаела, че умира, може би би пожелала да ми съобщите нещо.

– Тя е искала да научи нещо от вас – каза мис Марпъл. – Сигурна съм, че заради това е тръгнала да се срещне с вас.

– Да, да. Това сигурно е така... Струва ми се, че Верити не би казала нищо на хората, които биха могли да я спрат... Клотилд и Антея Брадбъри-Скот преди всичко... Но Верити винаги е обичала Елизабет Темпъл и тя имаше голямо влияние върху нея... и си мисля, че би ѝ писала, би ѝ дала някакво обяснение.

– Струва ми се, че го е направила – каза мис Марпъл.

– Мислите, че ѝ е съобщила нещо?

– Да – отговори мис Марпъл. – На Елизабет Темпъл е съобщила, че смята да се омъжи за Майкъл Рафиъл. Мис Темпъл знаеше това. Беше едно от нещата, които ми каза. Каза ми: „Познавах едно момиче на име Верити, което искаше да се омъжи за Майкъл Рафиъл“. Единственият човек, който би могъл да ѝ каже това, е самата Верити. Сигурно ѝ е писала. После я попитах защо не се е омъжила и мис Темпъл отговори: „Тя умря“.

– Значи сме в задънена улица – каза архидякон Брейбъзн. – Аз и Елизабет не сме знаели повече от тези два факта. Елизабет – че Верити е смятала да се омъжи за Майкъл, а аз – че освен това вече са били уговорили денят и часът на сватбата. И аз ги чаках, но сватбата не се състоя. Нямаше младоженец, нямаше младоженка, нямаше никакво обяснение.

– И не знаете какво се е случило, така ли? – попита мис Марпъл.

– Нито за миг не мога да повярвам, че Верити и Майкъл са скъсали, че са се разделили.

– Но все нещо трябва да се е случило между тях. Нещо, което може би е отворило очите на Верити, което ѝ е помогнало да разбере по-добре що за човек е Майкъл, да види някои черти от характера му, за които преди това не си е давала сметка.

– Това все пак не може да обясни задоволително случилото се. Тя би ме уведомила. Не би ме оставила да чакам, за да ги свържа в свят брачен съюз. Най-малкото, което може да се каже е, че тя беше много добре възпитано момиче и не би направила такова нещо. Щеше да ме уведоми. Не. Боя се, че може да ѝ е попречило само едно.

– Смъртта? – попита Мис Марпъл. Тя си спомняше думата, произнесена от Елизабет Темпъл, която ѝ бе прозвучала като дълбок камбанен звън.

– Да – въздъхна архидякон Брейбъзн. – Смъртта.

– Любов – каза мис Марпъл замислено.

– С това искате да кажете... – той се поколеба.

– Това ми каза мис Темпъл. Попитах я: „Как така умря?“ А тя отговори само: „Любов“. Каза, че любовта е най-страшната дума на света. Най-страшната дума.

– Разбирам – каза архидяконът. – Разбирам... Или си мисля, че разбирам.

– Какво е вашето обяснение?

– Раздвоена личност – въздъхна той. – Нещо, което околните не могат да доловят, ако нямат нужната квалификация. Джекил и Хайд са реални. Не са измислица на Стивънсън. Майкъл Рафиъл беше... трябва да е бил шизофреник. Имал е раздвоено съзнание. Не съм медик по образование, нямам опит като психоаналитик; но у него трябва да са съществували две отделни личности, две отделни части. Едната, това е приятното, добро момче, чиято най-привлекателна черта може би е желанието за щастие. Но има и друга личност... може би резултат от някаква умствена деформация... нещо, за което още не сме сигурни... желание да убие... не непременно врага си, а човека, когото обича. Може би, затова

е убил Верити. Без да си дава сметка защо го прави и какво означава това. На този свят има много ужасяващи неща... Душевно заболявания, деформации на съзнанието... В моята енория имаше много тъжен случай... Две възрастни жени, пенсионирани, живееха заедно. Бяха работили заедно цял живот и бяха приятелки. Изглеждаха доволни от живота си заедно. И един ден едната уби другата. Повикала викария, неин стар приятел, и му каза: „Убих Луиз. Много тъжно, но видях самия дявол да гледа през очите ѝ и трябваше да го направя“. Подобни неща понякога могат да те накарат да се откажеш от живота. Питаш се защо става така, как става така? Един ден може би ще научим. Лекарите ще открият може би някоя малка деформация на хромозом или ген. Някоя жлеза, която работи прекалено много или недостатъчно.

– Значи според вас това се е случило? – попита мис Марпъл.

– Наистина се е случило. Зная, че трупът не е бил намерен доста време след това. Верити просто изчезна. Излязла от дома си и никой повече не я е виждал.

– Но това трябва да се е случило тогава, в същия онзи ден...

– Но на делото...

– Имате предвид след като е бил открит трупът, когато полицията е арестувала Майкъл?

– Той е бил един от първите разпитани. Много хора са го виждали с Верити, тя се е качвала в колата му. Били са сигурни още от самото начало, че именно той е убиецът. Бил е първият заподозрян и подозренията никога не са намалели. Разпитвани са и други младежи, които са познавали Верити, но всички те са имали или алиби, или срещу тях не е имало сериозни доказателства. Продължили са да подозират Майкъл и най-накрая трупът е бил открит. Верити била удушена, с обезобразено от тежки удари лице. Мистър Хайд, нека се изразя така, е взел надмощие.

Мис Марпъл потрепери.

Архидяконът продължи. Гласът му беше плътен и тъжен:

– И въпреки всичко, дори сега, аз се надявам и имам чувството, че я е убил някой друг. Някой, който наистина е бил болен, макар и никой да не е знаел. Може да е бил непознат човек, когото е срещнала някъде в околността. Случайно той я е качил в колата си и после... – архидяконът поклати глава.

– Възможно е и това да се е случило – каза мис Марпъл.

– В съда Майкъл направи много лошо впечатление – продължи архидяконът. – Наговори куп безсмислени и глупави лъжи. Излъга за

местоположението на колата си например. Беше накарал приятелите си да му осигурят някакво невъзможно алиби. Беше уплашен. Изобщо не спомена за намерението си да се ожени. Предполагам, че това е станало по препоръка на адвоката му, който сигурно е решил, че подобен факт би могъл да се използва срещу него... Да се предположи, че е имала намерение да го принуди да се ожени за нея, а той не е искал. Това стана толкова отдавна, че вече не помня подробности, но всички улики бяха срещу него. Беше виновен... И видът му беше като на виновен човек...

Мис Марпъл, вие виждате, че аз съм един много тъжен и нещастен човек. Не оцених правилно положението и насърчих едно много мило и хубаво момиче да направи крачка към смъртта си. Сигурно не познавам човешката природа достатъчно добре. Нямах представа за риска, на който се излага Верити. Вярвах, че ако се уплаши от него, ако неочаквано научи нещо лошо за него, тя ще наруши обещанието си да се омъжи за него и ще дойде да сподели всичко това с мен. Но нищо подобно не се случи. Защо я е убил? Дали защото е знаел, че е бременна? Защото вече е имал връзка с някое друго момиче и не е искал да се жени за Верити? Не ми се вярва. Може да е имало някаква съвършено различна причина. Може би тя наистина е научила нещо за него и се е уплашила... И след това е пожелала да прекъсне връзката им. Дали нещо подобно не е възбудило гнева му, дали не това го е накарало да прибегне до насилие, да я убие? Не мога да зная това.

– Това наистина не знаете – каза мис Марпъл, – но знаете нещо друго, вярвате в него, нали?

– Какво искате да кажете с това „вярвате“? За религията ли намекувате?

– О, не – отговори мис Марпъл. – Нямах предвид това. Имах предвид, че у вас има, или поне така ми се струва, много силна увереност, че тези двама млади са се обичали, че искрено са желали да се оженят и че нещо се е случило и то е попречило на намеренията им. Това нещо е довело до нейната смърт, но вие все още вярвате, че са щели да дойдат при вас, за да ги ожените.

– Вие сте съвсем права. Аз все още вярвам, че тези двама млади се обичаха и че наистина искаха да се оженят и да живеят заедно в добро или лошо, в богатство или бедност, в здраве или болест. Но за нея изборът се оказа лош. Той доведе до смъртта ѝ.

– Според мен трябва да продължите да вярвате в това – каза мис Марпъл. – Знаете ли, струва ми се, че и аз вярвам в това, което казвате.

– Но какво от това?

– Все още не знам – отговори мис Марпъл. – Не съм сигурна, но ми се струва, че мис Елизабет Темпъл е знаела или поне е започнала да се досеща какво се е случило. Тя произнесе една страшна дума... любов... Когато я каза, аз си помислих, че според нея Верити се е самоубила заради любовта си. Защото е научила нещо за Майкъл или защото нещо, свързано с него изведнъж я е обезпокоило или дори отвратило. Но не е възможно да се е самоубила.

– Не – съгласи се архидяконът. – Това наистина е невъзможно. Нараняванията ѝ бяха описани много добре пред съда. Човек не се самоубива, като размаже главата си с камък.

– Ужасно! – възкликна мис Марпъл. – Ужасно! Но човек не може да постъпи така и с този, когото обича, дори и да го е „убил от любов“, нали? Ако я беше убил той, не би го направил по този начин. Да я удужи, това може би да, но да обезобрази лицето, което е обичал... Любов, любов – промърмори тя, – каква страшна дума наистина.

ГЛАВА 19

Сбогуване

На следващата сутрин автобусът спря пред хотела, Мис Марпъл слезе от стаята си, за да се сбогува с някои от новите си познайници. Завари мисис Райзли-Портър да кипи от възмущение.

– Тези днешни момичета! – каза тя. – Никаква жизненост! Никаква издръжливост!

Мис Марпъл я изгледа с недоумение.

– Джоана имам предвид! Племенницата ми.

– Боже мой! Нима не е добре?

– Поне тя казва, че не е. Аз обаче не виждам какво може да й има. Твърди, че я боляло гърлото, имала чувството, че щяла да вдигне температура. Това са глупости, според мен.

– О, много съжалявам – каза мис Марпъл. – Мога ли да помогна с нещо? Да я наглеждам, ако трябва?

– На ваше място не бих се занимавала с нея – отговори мисис Райзли-Портър. – Ако питате мен, всичко това са преструвки.

Мис Марпъл още веднъж я погледна недоумяващо.

– Младите момичета са много глупави. Винаги се влюбват! – не преставаше мисис Райзли Портър.

– Емлин Прайс? – попита мис Марпъл.

– О, значи и вие сте забелязали? Имам чувството, че вече здравата са лапнали. Все едно, този младеж никак не ми е приятен. От онези дългокоси студенти, знаете ги... Които ходят по демонстрации и такива неща... А как да се справям аз? Кой ще се грижи за мен? Кой ще ми събира багажа, кой ще го изнася навън? Ужас! А съм платила за цялата екскурзия и за всичко останало.

– Но тя беше толкова внимателна към вас – отбеляза мис Марпъл. – Помислих си...

– Не и през последните един-два дни. Младите момичета не могат да разберат, че когато човек стигне до средна възраст, има нужда от малко помощ. Дошла им е някаква абсурдна идея... на Джоана и на този Прайс, искам да кажа, да отидат на някакво възвишение на седем или осем мили от тук.

– Но ако я боли гърлото и има температура...

– Ще видите, че веднага щом автобусът завие зад ъгъла, болното

гърло ще оздравее и няма да има никаква температура – каза мисис Райзли-Портър. – Мила моя, вече трябва да се качваме. Довиждане, мис Марпъл. Приятно ми беше да се запозная с вас. Жалко, че няма да продължите с нас.

– Аз също съжалявам – каза мис Марпъл, – но вече не съм така млада и енергична, като вас, мисис Райзли-Портър, и след всичко, което се случи през последните няколко дни, след този шок, чувствам, че трябва да си почина поне двадесет и четири часа.

– Е, добре. Надявам се някога да се видим отново. Те стиснаха ръцете си и мисис Райзли-Портър се качи в автобуса.

Един глас зад гърба на мис Марпъл каза:

– Прав й път.

Тя се обърна и видя Емлин Прайс.

– Това се отнасяше за мисис Райзли-Портър, така ли?

– Да. За кого друго?

– Съжалявам, че Джоана не се чувства добре тази сутрин.

Емлин Прайс отново се усмихна.

– Ще оздравее – каза той, – веднага щом автобусът се скрие зад тъгъла.

– Така ли? Да не би да искате да кажете, че...

– Да, искам да кажа, че на Джоана наистина ѝ дойде до гуша от леля ѝ и навика ѝ да я командва непрекъснато.

– Значи и вие няма да продължите с автобуса?

– Няма. Ще останем тук още няколко дни. Ще се поразходим наоколо, ще посетиме из възвишенията. О, мис Марпъл, не гледайте така неодобрително. Вие всъщност не ни укорявате чак толкова, нали?

– Е – отговори мис Марпъл, – и в моята младост се случваха подобни неща. Наистина, измисляха се други оправдания и ни бяха позволени далеч по-малко неща...

Приблжиха се полковник Уокър и жена му и сърдечно се здравиша с мис Марпъл.

– Колко приятно ни беше да се запознаем с вас и да си говорим за цветя – каза полковникът. – Предполагам, че вдругиден ни чака истинско удоволствие, ако не се случи още нещо. Колко тъжна злополука! Според мен това беше злополука. Малко прекалено беше да се отлага предварителното следствие.

– Изглежда странно – каза мис Марпъл, – че никой не си призна да е бил горе на върха... Ако някой е бутнал камъка случайно, искам да кажа...

– Но това е естествено – отговори полковник Уокър. – Ако си признае, веднага ще го обвинят. Никой не би казал такова нещо. Е, довижда не. Ще ви изпратя да си присадите от магнолията и онази махония джаионика... Макар че не съм сигурен, че там, където живеете, ще виреят добре.

След това те също се качиха в автобуса. Мис Марпъл се обърна и видя професор Уонстед да маха на заминаващите. Излезе мисис Сандборн, сбогува се с мис Марпъл и също се качи на автобуса. Мис Марпъл улови професор Уонстед за ръката.

– Искам да поговоря с вас – каза му тя. – Можем, ли да отидем на някое спокойно място?

– Да. Нека отидем там, където бяхме онзи ден.

– Онази веранда наистина беше приятна.

Те завиха зад ъгъла. Чу се весело изсвирване на клаксон и автобусът потегли.

– Ще ми се – каза професорът – да не бяхте останали тук. – Той я изгледа остро. – Защо го направихте? Защото се чувствате уморена, или заради нещо друго?

– Заради нещо друго – отговори мис Марпъл. – Не се чувствам особено уморена, макар че това е много добро оправдание за човек на моята възраст.

– Имам чувството, че трябва да остана тук, за да следя да не ви се случи нещо.

– Не – каза мис Марпъл. – Наистина няма нужда от това. Трябва да направите нещо друго.

– Какво? – погледна я той. – Научихте ли нещо определено или имате само догадки?

– Мисля, че зная нещо определено, но трябва да се уверя напълно. Има някои неща, които не мога да направя сама. Мисля, че вие ще можете да ми помогнете, защото имате връзка с властите.

– Искате да кажете Скотланд Ярд, местната полиция и Управлението на затворите на Нейно величество?

– Да. Едното или всичките. Може да се наложи да се влезе във връзка и с министъра на вътрешните работи.

– Наистина ви хрумват странни неща! Е, а какво трябва да направя?

– Най-напред искам да ви дам един адрес.

Мис Марпъл извади бележника си, откъсна една страница и му я подаде.

– Какво е това? А, да. Известна благотворителна организация, както

виждам.

– Една от най-добрите, струва ми се. Има голяма полза от нея. Събират дрехи, детски, женски, палта, пуловери, такива неща.

– Да не би да искате и аз да им изпратя нещо?

– Не, не. Не ви призовавам към благотворителност. Искам да се заемете с нещо, свързано с това, което правя. С това, което двамата правим.

Какво е то?

– Искам да разпитате за един колет, изпратен от тукашната поща преди два дни.

– Кой го е изпратил? Вие ли?

– Не – отговори мис Марпъл. – Но казах, че съм аз.

– Как така?

– Много просто – обясни тя с лека усмивка. – Отидох в пощата и обясних, че съм доста разсеяна и че съм помолила някой да изпрати колета вместо мен, но съм написала друг адрес като истинска глупачка. Бях много разтревожена заради това. Служителката много любезно ми обясни, че си спомня колета, но че той е бил адресиран не до организацията, която споменах, а до тази, чийто адрес ви дадох сега. Обясних колко глупаво съм постъпила като съм допуснала да сгреша така и да напиша другия адрес, на който понякога също изпращам колет. Тя ми каза, че е твърде късно да се направи каквото и да било, защото, естествено, колетът вече бил заминал. Казах ѝ, че няма значение, защото ще пиша на благотворителната организация, която го е получила, и ще обясня, че е станала грешка. Ще ги помоля да го препратят на истинския получател.

– Доста сложни обяснения.

– Е – каза мис Марпъл, – все нещо трябваше да кажа, нали? Нямам намерение да правя всичко това. Вие ще се заемете. Трябва да научим какво е имало в колета. Не се съмнявам, че ще намерите начин да го направите.

– А възможно ли е вътре да пише кой всъщност го е изпратил?

– Не мисля. Може да има листче, на което е написано: „От приятел“, или може да има фиктивно име и адрес... например мисис Пипин, „Уестбърн Гроув“ номер четиринадесет, а когато някой реши да провери, се оказва, че на този адрес изобщо не живее такъв човек.

– Аха. Няма ли и други възможности?

– Много малко вероятно е, но не е изключено, да има листче, на което пише: „От мис Антея Брадбъри-Скот“.

– Тя ли...

- Тя занесе колета в пощата – каза мис Марпъл.
- Вие ли я помолихте да го направи?
- О, не – отговори мис Марпъл. – Не съм молила никого да изпраща каквото и да било. Видях я как го носи към пощата, когато разговаряхме с вас онзи ден.
- И след това отидохте до пощата и казахте, че колетът е ваш.
- Да – отговори мис Марпъл. – Това, разбира се, беше лъжа. Но пощенските служители обикновено са доста внимателни и исках да разбера къде е бил изпратен.
- Искали сте да разберете дали колетът е бил изпратен и по-специално, дали е бил изпратен от някоя от сестрите... или от мис Антея?
- Знаех, че го е изпратила мис Антея – каза мис Марпъл, – защото я видях.
- Е – каза професор Уонстед и прибра листчето в джоба си, – ще задвижа нещата. Смятате ли, че в този колет има нещо интересно?
- Да, наистина. Съдържанието му може да се окаже доста важно.
- Не издавате лесно тайните си, както виждам – отбеляза професор Уонстед.
- Но това не са тайни – отвърна мис Марпъл. – Това са само възможности, които трябва да проуча. Човек не бива категорично да твърди едно или друго, без да е напълно сигурен.
- Това ли е всичко?
- Мисля... Мисля, че този, който се занимава с подобни неща, трябва да бъде предупреден, че може да бъде открит втори труп.
- Това свързано ли е с престъплението, с което се занимаваме ние? Престъпление, извършено преди толкова години?
- Да – отговори мис Марпъл. – Напълно съм сигурна в това.
- Още един труп казвате. Чий труп?
- Е – каза тя, – засега това е само предположение.
- А предполагате ли къде все пак може да е този труп?
- О, да. Сигурна съм, че знам къде е трупът, но преди да мога да ви кажа, ми е необходимо още малко време.
- Какъв е този труп? На мъж? На жена? На дете? На момиче?
- Нали е изчезнало още едно момиче? – отговори мис Марпъл. – На име Нора Брод. Изчезнало е много отдавна и повече никой не е чувал за него. Струва ми се, че трупът ѝ е на едно място.
- Професор Уонстед я изглежда.
- Знаете ли, колкото повече ви слушам, толкова по-малко ми се ще да ви оставя тук сама – каза той. – Всичките тези предположения и

догадки... ако извършите нещо необмислено... – той замълча.

– Смятате, че са глупост? – попита мис Марпъл.

– Не, не исках да кажа това. Може би знаете твърде много, а това може да е опасно... Мисля, че ще е по-добре ако остана тук, за да ви предпазя от...

– Не, няма да е по-добре – каза мис Марпъл. – Трябва да отидете в Лондон, за да се заемете с другото.

– Говорите, сякаш вече знаете много неща, мис Марпъл.

– Мисля, че наистина знам много неща. Но трябва да съм напълно сигурна.

– Да, но ако се уверите наистина, това може да се окаже последното нещо, в което ще бъдете сигурна. Не желая да има трети труп. Вашият!

– О, не очаквам да се случи нищо такова – каза тя.

– Ако някои от догадките ви се окажат верни, не е изключено да бъдете изложена на опасност. Подозирате ли определен човек?

– Мисля, че зная нещо за един човек. Но трябва да разбере... Трябва да остана тук. Веднъж ме попитахте дали наистина мога да долавям злото във въздуха. Да, злото наистина витае наоколо. Във въздуха се носи нещо зло, някаква опасност, ако предпочитате... нещастие, страх... Трябва да направя нещо... Най-доброто, на което съм способна. Но възрастна жена като мен не е в състояние да направи много...

Професор Уонстед започна да брой тихо:

– Един, двама, трима, четирима...

– Какво броите? – попита мис Марпъл.

– Хората, които тръгнаха с автобуса. Предполагам, че те не ви интересуват, след като не тръгнахте с тях, а останахте тук.

– А защо да ме интересуват?

– Защото казахте, че мистър Рафиъл ви е изпратил с тази екскурзия, с този автобус и в къщата на сестрите с определена цел. Много добре тогава. Смъртта на Елизабет Темпъл е свързана с хората от групата. Оставането ви тук е свързано с къщата на сестрите.

– Не сте съвсем прав – каза мис Марпъл. – Между двете неща има известна връзка. Имам нужда да науча още някои неща.

– Смятате ли, че ще можете да накарате някой да ви ги каже?

– Струва ми се, че да. Ако не тръгнете скоро, има опасност да изпуснете влака.

– Пазете се – каза професор Уонстед.

– Това и смятам да правя – отговори мис Марпъл. Вратата на хотела се отвори и навън излязоха две жени. Мис Кук и мис Бароу.

– Здравейте – каза професор Уонстед. – Мислех, че сте заминали с групата.

– Променихме решението си в последния момент – отговори мис Кук весело. – Разбрахме, че тук има много приятни за посещения места, а има едно-две неща, които много искам да видя. Една църква с много необикновен саксонски фронтон само на няколко мили оттук. Много лесно се стига до нея с местния автобус... Виждате ли, не ме интересуват само къщите и градините... Интересува ме и църковната архитектура...

– Мен също – каза мис Бароу. – Освен това ще можем да посетим парка „Финли“, в който има много хубави цветя. Той също не е далеч. Решихме, че ще ни бъде по-приятно, ако останем тук още ден-два.

– В хотела ли ще останете?

– Да. Имахме късмет и си запазихме много приятна стая с две легла. Много по-добра от тази, в която бяхме досега.

– Ще изпуснете влака – напомни мис Марпъл още веднъж.

– Ще ми се да бяхте... – отговори професор Уонстед.

– Всичко ще бъде наред – каза мис Марпъл.

– Толкова мил човек – добави тя, след като той се отдалечи. – Толкова се грижи за мен, сякаш съм старата му леля или нещо такова...

– Преживяхме голямо сътресение, нали? – каза мис Кук. – Може би ще искате да дойдете с нас, когато отидем в църквата „Сейнт Мартин“?

– Много мило, че ме каните – отговори мис Марпъл, – но днес не се чувствам достатъчно силна за подобно нещо. Може би утре ще дойда с вас, ако решите да посетите някое интересно място.

– Е, тогава да тръгваме.

Мис Марпъл им се усмихна и влезе в хотела.

ГЛАВА 20

Догадките на мис Марпъл

След като обядва в хотела, мис Марпъл излезе на терасата, за да изпие кафето си. Тъкмо отпиваше от втората си чаша, когато по стълбите се изкачи една слаба висока жена, доста запъхтяна. Беше Антея Брадбъри-Скот.

– О, мис Марпъл, току-що научихме, че няма да продължите с автобуса в края на краищата. Най-напред мислехме, че ще продължите. Нямахме представа, че смятате да останете тук. Клотилд и Лавиния ме изпратиха, за да ви кажа, че се надяваме да дойдете у дома и да ни погостувате още малко. Сигурна съм, че при нас ще се чувствате по-добре. Тук винаги има толкова много хора, особено в края на седмицата... Така че много ще се радваме, ако... наистина ще се радваме... ако се върнете при нас.

– О! Много мило от ваша страна – отговори мис Марпъл. – Наистина много мило, но не съм сигурна... искам да кажа... трябваше да стоя при вас само два дни... И ако не се беше случила тази ужасна трагедия, щях да продължа с автобуса... След тези два дни, искам да кажа. Наистина ми се стори, че не съм в състояние да продължа... Реших, че се нуждая поне от един ден почивка.

– Но ако дойдете при нас, ще бъде много по-добре. Ще се постараме да се чувствате колкото се може по-удобно.

– О, не се съмнявам в това – каза мис Марпъл. – В дома ви се чувствах много добре. Да, наистина се чувствах добре. Толкова приятна къща... И толкова хубави неща имате в нея... Сервизите ви, мебелите ви... Колко по-приятно е човек да живее в дом, а не в хотел...

– Тогава елате с мен още сега. Да, наистина трябва да дойдете. Мога да отида да прибера багажа ви.

– О, много мило, но мога да се справя и сама.

– Тогава ще дойда да ви помогна.

– Много ви благодаря – каза мис Марпъл.

Те се качиха до стаята, където Антея доста небрежно започна да хвърля нещата ѝ в куфара. Мис Марпъл, свикнала да събва внимателно дрехите си, трябваше да прехапне устни, за да запази добродушния израз на лицето си. „Наистина – мислеше си тя, – тази жена не може да съгне и една дреха както трябва!“

Антея повика един от портиерите на хотела, той взе куфара, след което тръгнаха заедно надолу по улицата към „Старата господарска къща“. Мис Марпъл му даде нужния бакшиш и без да престава да благодари и да изразява удоволствието си, се върна при сестрите.

„Трите сестри – мислеше тя. – Ето ни отново заедно.“ Тя седна във всекидневната и за миг затвори очи, дишайки доста учестено. Беше се задъхала. За нейната възраст това беше нормално, особено след като Антея и портиерът я бяха накарали да ходи доста бързо. Но всъщност докато очите ѝ бяха затворени, тя се мъчеше да долови какви чувства събужда у нея завръщането ѝ в този дом. Долавяше ли нещо зловещо? Не, не толкова зловещо, колкото тъжно и потискащо. Толкова силно, че чак я плашеше.

Тя отвори очи и погледна другите две жени в стаята. Мис Глин тъкмо бе дошла от кухнята с поднос с чай. Видът ѝ беше както обикновено – спокоен, без никакви особено чувства или емоции. Може би пък беше прекалено спокойна? А може би се бе научила заради нелекия си живот да не показва нищо на околния свят, да пази чувствата си за себе си и да не допуска до тях външни хора.

След това погледна Клотилд. Тя отново ѝ напомняше Клитемнестра, както и преди. Тя със сигурност не бе убила съпруга си, най-малкото, защото нямаше такъв, а изглеждаше много невероятно да е убила момичето, към което както казваха всички, е била силно привързана. Мис Марпъл беше съвсем сигурна, че това е било така. Спомняше си как сълзите бяха изпълнили очите ѝ, когато стана дума за смъртта на Верити.

Ами Антея? Антея беше занесла онази картонена кутия в пощата. Антея беше дошла, за да я покани у дома им още веднъж. Антея... Антея я изпълваше със съмнения. Разсеяна?

Прекалено разсеяна за възрастта си. Погледът ѝ шареше неспокойно и от време на време се спираше на събеседника ѝ. Очите ѝ сякаш виждаха неща, които другите хора не можеха да видят. „Уплашена е – мислеше мис Марпъл. – Уплашена е от нещо. От какво ли?“ Нима имаше някакво душевно заболяване? Може би се страхуваше да не бъде изпратена отново в някакво специално заведение, в което може би е прекарала част от живота си? Уплашена от двете си сестри, които може би смятаха, че би било неразумно да я оставят на свобода? Бяха ли те двете напълно спокойни за думите и действията на сестра си Антея?

Наистина в атмосферата на този дом имаше нещо особено. Мис Марпъл се зачуди какво ли правят мис Кук и мис Бароу. Дали наистина

бяха отишли да разгледат онази църква, или всичко това бяха само приказки, безсмислени приказки? Странно. Странно, че бяха дошли до Сейнт Мери Мийд, за да могат да я разпознаят по-късно в автобуса, и че след това не искаха да признаят, че са се виждали.

Доста трудни за обяснение неща ставаха около нея. Мисис Глин изнесе подноса, Антея излезе навън в градината и мис Марпъл остана само с Клотилд.

– Струва ми се – заговори мис Марпъл, – че познавате архидякон Брейбъзн?

– О, да – отговори Клотилд. – Вчера беше на църковната служба. Вие познавате ли го?

– Не – отговори мис Марпъл, – но той дойде в хотела и пожела да разговаря с мен. Разбрах, че е ходил до болницата, за да се поинтересува за състоянието на горката мис Темпъл. Попита ме дали случайно тя не ме е помолила да му предам нещо. Смятала да го посети по-късно. Аз му казах, че ходих при нея, за да видя дали не мога да ѝ помогна някак, но не можеше да се направи нищо. Само седях до леглото ѝ. Беше в безсъзнание. Не бих могла да ѝ помогна с нищо.

– Тя не каза ли нищо? – попита Клотилд. – Някакво обяснение на случилото се?

Зададе въпроса си без никакъв интерес. Мис Марпъл се зачуди дали въсъщност любопитството ѝ е по-голямо, отколкото показваше, но ѝ се стори, че общо взето не е така. Имаше чувството, че Клотилд мисли за нещо съвсем друго.

– Смятате ли, че наистина е било нещастен случай? – попита мис Марпъл. – Според вас възможно ли е да има нещо в тази история, която разказа племенницата на мисис Райзли-Портър? Че била видяла как някакъв човек бута камъка?

– Предполагам, че щом онези двамата казват, трябва да са видели подобно нещо.

– Да, наистина – каза мис Марпъл. – Казаха го и двамата, макар и всеки със свои думи. Това е естествено, предполагам.

Клотилд я изгледа с любопитство.

– Това изглежда ви интригува?

– Да, наистина. Цялата тази история ми се струва много невероятна... Невероятна, освен, ако...

– Освен, ако какво?

– Просто си мислех... – каза мис Марпъл.

Мисис Глин отново влезе в стаята.

– Какво си мислехте? – попита тя.

– Говорим за това дали е било нещастен случай, или не – обясни Клотилд.

– Но кой би могъл...

– Това, което казаха двамата млади, ми се струва много странно – каза мис Марпъл.

– Нещо витае на това място – каза неочаквано Клотилд. – Има нещо във въздуха. Не успяхме да го преодолеем. Никога. Никога, откакто откакто умря Верити. Над нас тегне някаква сянка. – Тя погледна мис Марпъл. – Не мислите ли така? Не усещате ли тази сянка?

– Е, аз съм външен човек – отговори тя. – За вас и сестрите ви, които живеете тук и които сте познавали убитото момиче, нещата са по-различни. Тя е била, както каза архидякон Брейбъзн, много очарователно и красиво момиче.

– Беше прекрасно момиче – каза Клотилд. – И добро.

– Ще ми се да я познавах по-добре – намеси се мисис Глин. – Разбира се, аз тогава бях в чужбина. Веднъж дойдохме с мъжа ми по време на отпуската му, но прекарахме по-голямата част от времето в Лондон. Не идвахме тук много често.

Антея се върна от градината. В ръката си носеше голям букет лилии.

– Цветя за погребение – каза тя. – Точно такива трябва да имаме днес у дома, нали? Цветя за погребение!

И тя се разсмя неочаквано – странно, истерично кискане.

– Антея! – каза Клотилд. – Недей! Не прави това! Не е... не е хубаво!

– Ще ги сложа във вода – каза Антея весело и излезе от стаята.

– Боже мой! – възкликна мисис Глин. – Антея! Не мисля, че тя...

– Състоянието ѝ се влошава – каза Клотилд.

Мис Марпъл зае позата на човек, който не се интересува и не чува нищо. Тя взе една малка порцеланова кутийка и започна да я гледа с възхищение.

– Сега сигурно ще счупи някоя ваза – каза Лавиния. Тя излезе от стаята, а мис Марпъл попита:

– Безпокоите ли се за сестра си? За Антея?

– Да, наистина. Винаги е била малко неуравновесена. Тя е най-младата от нас и още от малка беше много деликатна. Но напоследък състоянието ѝ определено се влошава. Няма никаква представа, струва ми се, колко сериозни са нещата. Непрекъснато изпада в тези глупави

истерични пристъпи... Смее се истерично за неща, към които би трябвало да има сериозно отношение. Ние не искаме... не искаме да я изпра- тим някъде или... разбирате ме, нали? Трябва да се лекува, но ми се струва, че не иска да се отдели от дома. В края на краищата, това е нейният дом. Понякога... понякога е много трудно...

– Целият живот никак не е лесен – каза мис Марпъл.

– Лавиния започна да говори за заминаване – продължи Клотилд. – Говори, че иска да живее отново в чужбина. В Таормина, струва ми се. Прекарала е със съпруга си доста време там и са били щастливи. От много години вече е при нас, но си мисля, че този копнеж да се махне никога не я е напуснал. Понякога ми се струва, че просто не иска да живее в една и съща къща с Антея.

– Боже мой! – каза мис Марпъл. – Да, чувала съм за подобни случаи с такива проблеми.

– Бои се от Антея – каза Клотилд. – Определено мога да кажа, че се бои. Аз ѝ обяснявам, че няма защо да се бои. Антея понякога просто се държи глупаво. Знаете как е, идват ѝ странни идеи и говори странни неща. Но не мисля, че е опасна по някакъв начин... искам да кажа... о, не знам какво искам да кажа... за това, че прави странни и особени неща.

– Имали ли сте някакви сериозни проблеми с нея? – попита мис Марпъл.

– О, не. Никога нищо сериозно. Понякога изпада в нервни пристъпи. Изведнъж решава, че някой човек не ѝ харесва... Не обича да се говори прекалено много за някои... не знам. Понякога си мисля, че ще е по-добре да продадем тази къща и да заминем оттук.

– Сигурно е много потискащо и за вас – каза мис Марпъл. – Искам да кажа, да живеете с толкова много спомени от миналото...

– Разбирате това, нали? Виждам, че сте разбрали... Няма как. Не можем да не мислим за онова мило и хубаво дете. Беше ми като дъщеря. Беше дъщеря на най-добрите ми приятели. И много интелигентна. Умно момиче. Рисуваше много хубаво. Много добре се справяше на уроците по рисуване и моделиране. Обичаше да моделира. Много се гордеех с нея. И тогава... това проклето увлечение, този ужасен, душевноболен младеж...

– Имате предвид сина на мистър Рафиъл, нали? Майкъл Рафиъл?

– Да. Изобщо да не беше идвал тук! Просто се оказа, че е дошъл в нашия край, и мистър Рафиъл предложи да го поканим на обяд. Знаете ли, той можеше да бъде много чаровен, но винаги е бил с лошо поведение... Лежал е в затвора два пъти, имал е много неприятни истории с

момичета... И през ум не ми беше минало, че Верити... Просто се беше увлякла. Предполагам, че това е нормално за момиче на нейната възраст. Просто си беше загубила ума по него. Твърдеше, че не е виновен за това, което му се е случило. Знаете какво може да каже едно момиче. „Всички са против него“ – така говорят до една. Всички били против него, никой не го разбирал... О, омръзнало ми е да слушам подобни неща! Не може ли някой да вразуми младите момичета?

– Наистина имат нужда от повече разум – каза мис Марпъл. – Съгласна съм с това.

– Не искаше и да чуе какво й говоря – продължи Клотилд. – Опитвах се да го държа настрана от къщи. Казах му повече да не идва при нас. Разбира се, това беше много глупаво. После си дадох сметка. Тя просто започна да се среща с него навън. Не зная къде. Вероятно на много места. Чакал я е с колата си на уговорено място и я изпращаше дотук късно през нощта. Веднъж или два пъти не се прибра през цялата нощ. Опитвах се да им кажа, че всичко това трябва да спре, че трябва да престанат, но не искаха и да ме чуят. Всъщност, не съм и очаквала от него, че ще послуша.

– Верити имаше ли намерение да се омъжи за него? – попита мис Марпъл.

– Не, не мисля, че се е стигнало чак до там. Не мисля, че той е искал да се жени. Едва ли е и помислил за подобно нещо.

– Много съжалявам – каза мис Марпъл. – Доста страдания трябва да сте преживели.

– Да... най-лошото беше, когато трябваше да разпозная трупа. Това стана известно време след като... след като тя изчезна оттук. Естествено, мислехме си, че тя е избягала с него и че рано или късно ще ни се обади. Знаех, че полицията гледеше на изчезването й доста сериозно. Повикаха Майкъл за да го разпитат, и разказът му изглежда доста се е отличавал от думите на местните хора.

След това я откриха. Доста далеч от тук. На около тридесет мили. В някаква канавка, затрупана с камъни, на място, където почти никой не ходи. Да, трябваше да отида в моргата и да разпозная тялото. Зловеща гледка! Каква жестокост, каква сила беше използвана! Защо му е било да прави това? Не е ли било достатъчно, че я е удушил? С нейния собствен шал. Не мога... не мога повече да говоря за това... не издържам повече, просто не издържам...

По бузите й изведнъж се затъркаляха сълзи.

– Съчувствам ви – каза мис Марпъл. – Много, много съжалявам за

случилото се.

– Вярвам ви – каза Клотилд и изведнъж я погледна. – И не знаете най-лошото!

– Как така?

– Не знам... не знам... Антея...

– Какво общо има Антея?

– Беше много странна по онова време. Струва ми се, че изпитваше ревност. Изведнъж се обърна срещу Верити. Гледаше я, сякаш я мразеше. Понякога си мислех... Мислех си, че може би... о, не, ужасно е дори да си спомня за това, човек не може да мисли такива неща за родната си сестра... Знаете ли, веднъж тя се нахвърли върху човек... Понякога изпада в такива пристъпи на гняв. Чудех се дали не би могло... О! Не бива да говоря така! И дума не може да става за подобно нещо. Моля ви, забравете думите ми. Няма нищо вярно в това, нищо вярно! Но... все пак тя не е съвсем нормална. Трябва да се примирим с това. Когато беше съвсем малка, се случиха някои особени неща... с животни... Имахме папагал. Този папагал можеше да казва някои неща... глупави неща, като всички папагали. Тя му изви врата и оттогава отношението ми към нея някак си се промени... Просто не мога да ѝ се доверя повече. Никога след това не съм се чувствала сигурна с нея. Никога не съм... О, Боже! Аз също ставам истерична!

– Хайде, скъпа, не мислете повече за тези неща – каза мис Марпъл.

– Не, не мога. Ужасна е мисълта, че Верити е мъртва. Убита по този ужасен начин... Поне други момичета няма да пострадат от него... Получи доживотна присъда. Още е в затвора и няма да го пуснат, за да причини злини и на други хора. Макар че се чудя защо не го вкараха в някое заведение за душевноболни... намалена вмняемост или както там го наричат. Трябваше да отиде да се лекува, защото съм сигурна, че не може изобщо да отговаря за постъпките си.

Клотилд стана и излезе от стаята. Мисис Глин се върна и се размина със сестра си на вратата.

– Не бива да обръщате прекалено голямо внимание на Клотилд – каза мисис Глин. – Тя още не може да се съвземе от онази трагедия, разиграла се преди толкова много години. Много обичаше Верити.

– Стори ми се, че се тревожи и за сестра ви.

– За Антея? С Антея всичко е наред. Знаете ли, тя е малко разсеяна... Малко истерична понякога. Има склонност да се ядосва за някои неща и си фантазира странни работи. Въображението ѝ е особено. Но не мисля, че има нужда Клотилд да се безпокои толкова. Боже мой! Кой

минава пред прозореца?

След малко две смутени жени се показаха на френския прозорец.

– Моля да ни извините – каза мис Бароу. – Просто обиколихме къщата, за да видим дали случайно няма да открием мис Марпъл отвън. Разбрахме, че е дошла тук при вас и си казахме... О, ето ви и вас, скъпа мис Марпъл. Искам да ви кажа, че в края на краищата днес следобед не отидохме до онази църква. Научихме, че била затворена за почитване, така че решихме днес да не ходим никъде и да оставим това за утре. Надявам се, нямате нищо против, че дойдохме тук по този начин. Натиснах звънеца на входната врата, но не чух да звъни.

– Понякога не звъни наистина – каза мисис Глин. – Доста своенравен е, трябва да знаете. Понякога звъни, а понякога не. Но моля ви седнете. Ще поприказваме. Нямах представа, че не сте тръгнали с групата.

– Решихме, че е по-добре да разгледаме някои забележителности наоколо, както досега. Оставането ни в онзи автобус би било... би било доста мъчително след всичко, което се случи.

– Трябва да пийнете малко шери – каза мис Глин. Тя излезе от стаята и след малко се върна. С нея беше Антея – вече напълно спокойна – и носеше чаши и гарафа с шери. Седнаха заедно.

– Наистина много искам да знам – започна мисис Глин – какво ще стане с цялата тази работа? Имам предвид горката мис Темпъл. Напълно невъзможно е човек да разбере какво мисли по въпроса полицията. Все още разследването продължава и тъй като предварителното следствие беше отложено, изглежда има нещо неудовлетворително. Не зная дали не са открили нещо в самото нараняване на мис Темпъл.

– Не мисля – каза мис Бароу. – Била е ударена по главата, получила е сътресение... За всичко това е виновен камъкът. Въпросът, мис Марпъл, е дали камъкът е паднал сам или някой го е бутнал.

– О! – намеси се мис Кук. – Нима мислиш, че... Та на кой му е притрябвало да търкаля камъни в пропастта? Предполагам, че навсякъде има хулигани... Някакви млади чужденци или студенти. Наистина се чудя дали...

– Искате да кажете, че се чудите дали би могъл да е някой от нашите спътници, така ли? – понита мис Марпъл.

– Не, не казвам това – отговори мис Кук.

– Но – продължи мис Марпъл, – няма как да не... да не предполагаме нещо такова. Искам да кажа, трябва да има някакво обяснение. Ако полицията е сигурна, че не е било нещастен случай... тогава все някой трябва да го е направил, а... искам да кажа, мис Темпъл не беше

тукашна и не може да го е направил някой... някой от местните хора. Тогава трябва да се замислим за хората от групата, нали?

Тя се засмя с писклив старчески смях.

– Но, разбира се, че е така! – каза мис Кук.

– Не, предполагам, че не трябва да казвам такива неща. Все пак престъпленията са много интересно нещо. Понякога се случват много странни неща.

– Вие, мис Марпъл, имате ли някакви подозрения? Интересно ми е да ги чуя – каза Клотилд.

– Мисля над възможностите.

– Мистър Каспар – каза мис Кук. – Знаете ли, още от самото начало не ми хареса видът на този човек. Приличаше ми... помислих си, че може би е свързан с шпионажа или нещо подобно. Може би е дошъл в страната, за да научи някакви ядрени секретни сведения.

– Не мисля, че в този район има ядрени секретни обекти – каза мис Глин.

– Разбира се, че няма – намеси се Антея. – Може би някой я е преследвал. Може би я е преследвал, защото е била някаква престъпница.

– Глупости! – каза Клотилд. – Тя беше пенсионирана директорка на едно много авторитетно училище и освен това много талантлив учен. Защо ще му е на някой да я следи?

– О, не зная. Може нещо особено да се е случило.

– Сигурна съм – каза мис Глин, – че мис Марпъл има някои предположения.

– Да, наистина. Имам някои предположения – отговори мис Марпъл. – Виждате ли, единствените хора, които биха могли да... колко трудно ми е да кажа това... Но ако се замислим логично, двама души веднага ти идват наум като възможни извършители. Не, не казвам, че непременно са те, защото съм сигурна, че са много приятни хора, но наистина няма кой друг да заподозрем, ако мислим логично.

– Кои са те? Това е много интересно.

– Не, не бива да говоря такива неща... Това е само... нещо като разсъждение.

– Кажете ни кой според вас би могъл да е бутнал скалата надолу? Кого са видели Джоана и Емлин Прайс?

– Виждате ли... Ето какво си помислих. Че може би не са видели никого...

– Не разбирам добре – каза Антея. – Как така не са видели никого?

– Не е изключено да са си измислили всичко това.

– Кое? Че са видели човек там горе?

– Възможно е, нали?

– А защо според вас са го направили? За да се пошегуват, или заради нещо друго? Как мислите?

– В наши дни младите хора правят доста странни неща – каза мис Марпъл. – Нападат хора, измъчват животни, чупят прозорците на важни учреждения. Когато по някого хвърлят камък, обикновено се оказва, че го е направил млад човек, нали? А те са единствените млади хора сред нас.

– Искате да кажете, че Джоана и Емлин Прайс са бутнали скалата?

– Така поне изглежда на пръв поглед, нали? – отговори мис Марпъл.

– Представи си само! – възкликна Клотилд. – Никога не бих си помислила такова нещо. Но съм съгласна, че в това, което казвате, може би има известна доза истина. Разбира се, аз не познавам тези хора... не съм пътувала с тях.

– О, те са много мили – каза мис Марпъл. – Особено Джоана ми се стори много способно момиче.

– Способно да направи всичко? – попита Антея.

– Антея – прекъсна я Клотилд. – Моля те замълчи.

– Да, много способно – продължи мис Марпъл. – В края на краищата, ако трябва да направиш нещо, което ще доведе до нечия смърт, трябва да си много способен, за да го направиш така, че никой да не забележи.

– Но тогава те трябва да са били съучастници – каза мис Бароу.

– О, да – съгласи се мис Марпъл. – Най-вероятно да е така. Разказаха почти едно и също. Те са... как да се изразя, очевидните заподозрени. Нищо повече не мога да кажа. Никой от останалите не е можел да ги види. Всички други са били на долната пътека. Те са имали възможност да се изкачат до върха и да разклатят камъка. Може и да не са искали да убиват когото и да било. Може да са искали да се позабавляват, да предизвикат смут или да уплашат някого... И са бутнали скалата. След това е съвсем естествено да казват, че са видели някого на върха. Бил облечен с доста странни дрехи, което ми се струва много невероятно и... Е, може би не трябваше да казвам тези неща, но мислех за тях...

– Много интересна мисъл – каза мисис Глин. – Какво ще кажеш Клотилд?

– Мисля, че не е изключено. Но не би ми хрумнало подобно нещо.

– Е – каза мис Кук и стана, – трябва вече да се прибираме в хотела.

Ще дойдете ли с нас, мис Марпъл?

– О, не – отговори тя. – Предполагам, че не знаете. Пропуснах да ви кажа, че мис Брадбъри-Скот беше много мила да ме покани да остана тук още една или две нощи.

– Разбирам. Сигурна съм, че така ще е по-добре за вас. Много по-спокойно. Тази вечер в хотела дойдоха някакви много шумни хора.

– А защо не дойдете при нас, за да пием кафе след вечеря? – предложи Клотилд. – Вечерта е много топла. За съжаление не мога да ви покана на вечеря, защото не сме подготвени, но ако дойдете, за да пием кафе заедно...

– Би било много приятно – отговори мис Кук. – С удоволствие ще се възползваме от гостоприемството ви.

ГЛАВА 21

Удря третият час

I

Мис Кук и мис Бароу дойдоха точно в 8:45 часа. Едната носеше бегова рокля, а другата – маслинозелена.

По-рано, по време на вечерята, Антея заговори за тези две жени:

– Струва ми се странно това тяхно решение да останат тук.

– О, не мисля така – отговори мис Марпъл. – Според мен то е напълно естествено. Имат много точен план, предполагам.

– Какво разбирате под план? – попита мисис Глин.

– Струва ми се, че винаги са готови за всякакви възможни случки и имат план да се справят с тях.

– Да не би да искате да кажете – попита Антея, – да не би да искате да кажете, че са имали план да се справят с това убийство?

– Ще ми се – каза мисис Глин – да не наричаш смъртта на горката мис Темпъл „убийство“.

– Но, разбира се, че е убийство – възпротиви се Антея. – Само се чуда кой ли е искал да я убие. Може би някоя нейна ученичка, която винаги я е мразела и е искала да си върне за нещо.

– Смятате ли, че омразата може да трае толкова дълго време? – попита мис Марпъл.

– Ами да, струва ми се. Мисля, че човек може да таи омразата си с години.

– Не съм съгласна – каза мис Марпъл. – Омразата умира бързо. Можеш да се мъчиш да я поддържаш изкуствено вътре в себе си, но няма да успееш. Любовта е по-силното чувство – добави тя.

– Смятате ли, че е възможно мис Кук или мис Бароу, или и двете да са извършили това убийство?

– Откъде-накъде? – каза мисис Глин. – Антея! Престани вече! Те са много мили жени!

– Аз пък мисля, че те двете са много тайнствени – възрази Антея. – Какво ще кажеш, Клотилд?

– Може би си права – отговори Клотилд. – Сториха ми се малко неестествени, ако разбираш какво искам да кажа.

– Аз пък мисля, че у тях имаше нещо много зловещо и страшно – каза Антея.

– Въображението ти винаги е било прекалено развито – каза мисис Глин. – Освен това са били на долната пътека, нали? Мис Марпъл трябва да ги е видяла там.

– Не мога да кажа, че съм ги видяла – отбеляза мис Марпъл. – Всъщност аз нямах възможност да го направя.

– Искате да кажете, че...

– Тя не е била там – намеси се Клотилд. – Тя беше тук, в градината ни.

– Но, разбира се. Бях забравила това.

– Беше много приятен, спокоен ден – каза мис Марпъл. – Чувствах се много добре. Утре бих желала отново да се порадвам на онези бели цветове, израсли върху останките от зимната градина край оградата. Онзи ден току-що бяха започнали да цъфтят, а сега вече трябва да са разцъфнали напълно. Много са красиви и ще ми останат като спомен от посещението ми тук.

– Мразя ги – каза Антея. – Искам онази купчина да се махне. Искам отново да построим зимната градина. Ако имахме достатъчно пари бихме го направили, нали Клотилд?

– Няма да се занимаваме повече с това – отговори Клотилд. – Не искам да правим нищо такова. За какво ни е зимна градина сега? Ще трябва да минат години, преди лозите да започнат да дават отново плод.

– Хайде, хайде – намеси се мисис Глин. – Не можем вечно да спорим за това. Да отидем във всекидневната. Гостенките ни ще дойдат всеки момент.

И наистина гостенките им дойдоха много скоро. Клотилд донесе подноса с кафето, напълни чашите и ги поднесе. Най-накрая сложи чаша кафе и пред мис Марпъл. Мис Кук се наведе напред и каза:

– Простете ми, мис Марпъл, но ако бях на ваше място, не бих пила това... Искам да кажа, че не бих пила кафе толкова късно вечер. Няма да спите както трябва.

– Така ли смятате? – попита мис Марпъл. – Но аз съм свикнала да пия кафе вечер.

– Все пак това е много силно и хубаво кафе. Съветвам ви да не го пиете.

Мис Марпъл погледна мис Кук. Лицето ѝ беше напрегнато, русата ѝ, някак неестествена на вид коса бе паднала върху едното ѝ око. Другото намигна едва забележимо.

– Разбирам какво искате да кажете – отговори мис Марпъл. – Може би сте права. Предполагам, че разбирате от диети.

– О, да. Интересувам се от такива неща. Освен това съм карала курсове за медицинска сестра.

– Може би сте права – каза мис Марпъл и бутна чашата с кафе настрана. – Имате ли снимка на това момиче? Верити Хънт, нали това беше името му? Архидяконът ми разказа за нея. Изглежда е бил много привързан към девойката.

– Сигурно е бил – каза Клотилд. – Той много обичаше младите хора.

Тя стана, прекоси стаята и вдигна капака на писалището. Извади оттам една снимка и я занесе на мис Марпъл.

– Това е Верити – каза тя.

– Красиво лице – отбеляза мис Марпъл. – Да, много красиво и необикновено лице. Горкото дете.

– Какви ужасни неща стават в наше време – каза Антея. – Непрекъснато. Момичетата са готови да тръгнат с всякакви момчета и изобщо няма кой да се грижи за тях.

– В наше време момичетата трябва сами да се грижат за себе си – каза Клотилд. – Но нямат никаква представа как да го правят, Бог да им е на помощ.

Тя протегна ръка, за да вземе снимката от мис Марпъл. При това движение, ръкавът ѝ закачи чашата с кафе и я събори на йода.

– О, Боже! – възкликна мис Марпъл. – Заради мен ли стана? Аз ли бутнах ръката ви?

– Не – отговори Клотилд. – Аз я бутнах с ръкава си. Доста е широк. Може би ще предпочетете чаша топло мляко, ако ви е страх да пиете кафе толкова късно вечер?

– О, много мило – отговори мис Марпъл. – Топлото мляко преди лягане действа много успокояващо и винаги помага да спиш добре.

Поговориха още известно време за едно или друго и след това мис Кук и мис Бароу си тръгнаха. Тръгнаха си припряно и разсеяно, защото първо едната, а после другата се върна, за да вземе по нещо забравено. Шал, дамска чанта и носна кърпа.

– Каква суматоха! – каза Антея, когато двете жени най-накрая си отидоха.

– Някак си – каза мисис Глин, – не мога да не се съглася с Клотилд. Тези двете наистина ми се струват неистински, ако разбирате какво искам да кажа.

– Да – съгласи се мис Марпъл. – Аз също съм съгласна с вас. Не изглеждат много истински. Доста се чудих що за жени са. Чудих се защо са дошли на тази екскурзия и дали наистина тя им доставя удоволствие.

– И открихте ли отговорите на тези въпроси? – попита Клотилд.

– Мисля, че да – каза мис Марпъл. – Открих, отговорите на доста въпроси.

– Надявам се, че досега сте се чувствали добре с тази екскурзия? – продължи Клотилд.

– Все пак се радвам, че не продължих – отговори мис Марпъл. – Не мисля, че вече би ми доставяло удоволствие.

– Разбирам ви напълно.

Клотилд донесе чаша топло мляко от кухнята и придружи мис Марпъл до стаята ѝ.

– Желаете ли да ви донеса още-нещо? – попита тя. – Каквото и да е?

– Не, благодаря – отговори мис Марпъл. – Нямам нужда от нищо. Няма нужда дори да разопаковам багажа си, защото съм отделила всичко необходимо в ръчната си чанта. Благодаря. Много мило от ваша страна, че ме поканихте отново да ви гостувам.

– Не бихме постъпили по друг начин, след като получихме писмото на мистър Рафиъл. Той беше много предвидлив човек.

– Да – съгласи се мис Марпъл. – Той беше от хората, които... които мислят за всичко. Имаше добър ум, бих казала.

– Нали беше забележителен финансист...

– Но той мислеше за много неща, не само за финанси – каза мис Марпъл. – Е, добре. Вече се чувствам уморена и ще си легна с удоволствие. Лека нощ, мис Брадбъри-Скот.

– Да ви донеса ли закуската в леглото? Ако предпочитате да не слизате долу?

– Не, не! В никакъв случай не искам да ви притеснявам. Ще слеза долу. Ще изпия чаша чай и ще отида отново да видя онези бели цветя върху останките от лятната градина, толкова са красиви!

– Лека нощ, мис Марпъл – каза Клотилд. – Приятни сънища.

II

Във вестибюла на къщата старият стенен часовник в подножието на стълбите удари два часа. Останалите часовници в къщата не отброиха

ударите по същото време, а някои от тях и изобщо не ги отброиха. Да поддържаш толкова много часовници и всичките да се движат в синхрон никак не е лесна работа. В три часа отново се разнесе мекият звън на часовника на партера. През процеп на вратата се процеждаше лъч слаба светлина.

Мис Марпъл седна на леглото и сложи ръка върху електрическия ключ на лампата до себе си. Вратата се отвори много тихо. Сега лампата в коридора беше угасена, но тя чу как меките стъпки влизат в стаята ѝ. Мис Марпъл запали лампата.

А, вие ли сте, мис Брадбъри-Скот – каза тя. – Случило ли се е нещо?

– О – отговори тя, – само дойдох да проверя дали нямате нужда от нещо.

Мис Марпъл я погледна. Клотилд беше с дълга червена роба. „Каква красива жена“ – помисли си мис Марпъл. Косата ѝ очертаваше челото и ѝ придаваше някакъв трагичен вид, вид на героиня от драма. Мис Марпъл отново си спомни гръцката пиеса. Клитемнестра.

– Сигурна ли сте, че нямате нужда от нищо?

– Не, благодаря. Наистина нямам – отговори мис Марпъл. – Боя се – добави тя, сякаш се оправдаваше, – че дори не изпих млякото ви.

– О, скъпа, а защо не го изпихте?

– Помислих си, че няма да ми се отрази добре.

Клотилд стоеше в долния край на леглото и я гледаше.

– Не е здравословно – добави мис Марпъл.

– Какво искате да кажете с това? – попита Клотилд. Гласът и стана рязък.

– Струва ми се, че знаете какво искам да кажа – отговори мис Марпъл. – И сте мислили за това през цялата вечер. Може би и преди това.

– Не зная за какво говорите.

– Така ли? – В гласа на мис Марпъл се появи насмешка.

– Млякото вече е изстинало. Ще отида да ви донеса топло.

Клотилд протегна ръка и взе чашата мляко от нощното шкафче.

– О, не си правете труд – каза мис Марпъл. – Дори и да ми донесете, няма да го изпия.

– Наистина не мога да разбера за какво става дума – каза Клотилд, без да сваля поглед от нея. – Каква чудна жена сте вие, мис Марпъл! Що за човек сте? Защо говорите така? Коя сте вие?

Мис Марпъл свали розовия вълнен шал, с който бе увила главата си – подобен на онзи, който бе носила тогава на острова в Карибско море.

– Някои ме наричаха Немезида – каза тя.

– Немезида? Какво означава това?

– Струва ми се, че знаете – отговори мис Марпъл.

– Вие сте много образована жена. Понякога възмездието се бави дълго време, но винаги в края на краищата идва.

– Но какво говорите?

– Говоря за едно много хубаво момиче, което сте убили – обясни мис Марпъл.

– Което съм убила? Какво искате да кажете?

– Имам предвид Верити.

– И защо според вас съм я убила?

– Защото сте я обичали – отговори мис Марпъл.

– Разбра се, че я обичах. Бях готова да направя всичко за нея. Тя също ме обичаше.

– Преди известно време една жена ми каза, че „любов“ е много страшна дума. Наистина е страшна. Вие сте обичали Верити прекалено много. За вас тя е била всичко на света. За нея вие сте били всичко, докато в живота ѝ не се е появило нещо друго. Влюбила се е в едно момче, в млад мъж. Не особено подходящ, не от най-добрите и направо с лоша биография, но тя го е обичала и е искала да избяга. Да избяга от тежестта на любовта, на вашата любов. Искала е да живее като нормална жена. Да бъде с мъжа, с когото е искала да бъде, да има деца от него... Искала е да се ожени и да бъде щастлива като всеки нормален човек.

Клотилд отиде до един стол, седна и се втренчи в мис Марпъл.

– Значи разбирате много добре.

– Да, разбирам, наистина.

– Това, което казахте, е самата истина. Не мога да го отрека. Няма значение дали отричам или не.

– Наистина няма – каза мис Марпъл. – В това сте много права.

– Давате ли си сметка изобщо... можете ли да си представите... колко страдах?

– Да – отговори мис Марпъл. – Мога да си представя. Винаги съм можела да си представям едно или друго.

– Можете ли да си представите каква агония, какво мъчение е мисълта, увереността, че ще изгубите това, което обичате най-много на света? При това ще го изгубите заради някакъв нещастен, долен престъпник? Човек, който въобще не можеше да се сравнява с това красиво, прекрасно момиче. Трябваше да го предотвратя. Трябваше... трябваше...

– Да – каза мис Марпъл. – Вместо да дадете свобода на момичето, предпочетохте да отнемете живота му. Убихте го, защото го обичахте.

– Нима мислите, че бих могла да направя такова нещо? Мислите ли, че бих могла да я удуша и да обезобразя лицето ѝ по този зловещ начин? Само един обезумял, жесток мъж би могъл да направи подобно нещо.

– Да, съгласна съм, че не сте го направили вие – каза мис Марпъл. – Вие сте обичали това момиче и не сте били в състояние да постъпите така.

– Тогава не разбирате ли, че говорите безсмислици?

– Вие не сте постъпили така с нея, защото сте я обичали много. Но момичето, на което се е случило това ужасно нещо не е Верити. Верити все още е тук, нали? Тук, в градината. Не мисля, че сте я удушили. Мисля, че сте ѝ дали чаша кафе или мляко, безболезнена свръхдоза приспивателно. И когато е умряла, сте отнесли тялото ѝ в градината, разчистили сте тухлите от зимната градина и сте ѝ направили гробница, някъде под плочите на пода, предполагам. След това е бил засаден полигонумът и оттогава той цъфти и става все по-голям и по-силен с всяка изминала година. Верити е останала тук при вас. Не сте ѝ позволили да си отиде.

– Глупачка! Стара побъркана глупачка! Мислите ли, че изобщо ще излезете оттук, за да разказвате тези врели-некипели?

– Мисля, че да – отговори мис Марпъл. – Все пак не съм много сигурна. Вие сте силна жена, далеч по-силна от мен.

– Радвам се, че си давате сметка за това.

– Освен това не страдате от излишни скрупули. Знаете ли, човек никога не спира след първото убийство. Забелязала съм това през живота си и в случаите, когато съм се сблъсквала с престъпността. Убихте две момичета, нали? Това, което сте обичали и още едно.

– Убих една малка глупава уличница, малолетна пачавра. Как научихте за нея?

– Просто се замислих – отговори мис Марпъл. – Реших, че не бихте могли да убиете Верити по този зверски начин, да я удушите и да обезобразите лицето ѝ, защото сте я обичали. Но по същото време е изчезнало и другото момиче, а трупът му още не е открит. Но аз си помислих, че трупът всъщност е бил открит, но никой не е знаел, че е на Нора Брод. Била е облечена с дрехите на Верити, тази, която първо биха повикали за разпознаване на трупа, която я е познавала по-добре от всички останали, е казала, че е Верити. Поискали са от вас да кажете дали

намереният труп е на Верити и вие сте потвърдили това.

– И защо ми е било да го правя?

– Защото сте искали момчето, което е обичало Верити и което тя е обичала, да бъде съдено за убийство. И така, скрили сте втория труп на място, където няма да бъде намерен лесно. След това е трябвало всички да мислят, че това е Верити и сте се погрижили за това. Сменили сте дрехите, сложили сте чантата ѝ наблизо. Може би някое и друго писмо, бижу, кръстче на верижка... Обезобразили сте лицето... А преди седмица извършихте трето убийство. Убихте Елизабет Темпъл. Убихте я, защото беше решила да дойде в този край, защото се страхувахте да не би да се е досетила, да не би Верити да ѝ е писала или казала нещо, което да я насочи към вас. Освен това тя е смятала да се срещне с архидякон Брейбън и вие сте се притеснявали да не би двамата да успеят да стигнат до истината. Елизабет Темпъл просто не е трябвало да се срещне с архидякона. Вие сте физически много силна жена. Спокойно бихте могли да бутнете онзи камък надолу по склона. Предполагам, че не е било лесно, но вие сте силна.

– Достатъчно силна, за да се справя с вас – каза Клотилд.

– Не мисля – каза мис Марпъл, – че ще ви бъде позволено да направите това.

– Какво искате да кажете с това? Нещастна, сбръчкана старица!

– Да – отговори мис Марпъл. – Наистина съм стара и крайниците ми не са никак силни. Вече имам много малко сили. Но аз съм пратеник на справедливостта.

Клотилд се засмя.

– И кой ще ми попречи да се отърва от вас?

– Моят ангел хранител, струва ми се – отговори мис Марпъл.

– Доверявате се на своя ангел хранител, така ли? – каза Клотилд и отново се засмя. След това тръгна към леглото.

– Възможно е ангелите да са два – каза мис Марпъл.

– Мистър Рафиъл винаги е мислел мащабно.

Тя мушна ръка под възглавницата си и бързо я извади. В пръстите ѝ имаше една свирка, която сложи в устата си. Беше доста силна свирка. Звукът ѝ беше писклив и пронизителен, като тези, които могат да привлекат вниманието на полицаия зад ъгъла. Две неща се случиха почти едновременно. Вратата на стаята се отвори. Клотилд се обърна. На прага стоеше мис Бароу. В същото време се отвори и вратата на големия гардероб и от него излезе мис Кук. Сега те излъчваха някакъв мрачен професионализъм, който остро контрастираше с приятното им поведение

вечерта.

– Два ангела! – възкликна мис Марпъл щастливо. – Просто не мога да не се гордея с мистър Рафиъл!

ГЛАВА 22

Мис Марпъл разказва

– А кога разбрахте – попита професор Уонстед, – че тези две жени всъщност са частни детективи, изпратени, за да осигурят безопасността ви?

Той се наклони напред и се вгледа замислено в белокосата възрастна жена, седнала на стола срещу него. Намираха се в една правителствена сграда в Лондон и освен тях в стаята имаше още четирима души – представител на прокуратурата, специалния пълномощник на Скотланд Ярд, сър Джеймс Лойд, директорът на затвора „Манстоун“, сър Андрю Макнийл и четвъртият човек беше самият министър на вътрешните работи.

– Едва последната вечер – отговори мис Марпъл. – Дотогава не бях сигурна. Когато мис Кук дойде в Сейнт Мери Мийд, аз много бързо разбрах, че не е тази, за която се представя – уж разбираше от градинарство и дошла, за да помага на някого. Така че трябваше да разбере защо всъщност искаше да се запознае с външния ми вид, а очевидно това бе целта на идването ѝ в моето село. Когато след това я познах сред групата в автобуса, трябваше да разбере дали е мой съюзник или не, дали е изпратена, за да ме защити, или служи на другата страна, ако мога да се изразя така.

Всъщност напълно се уверих в ролята на тези две жени едва последната вечер, когато мис Кук недвусмислено ме предупреди да не пия кафето, което, мис Клотилд Брадбъри-Скот сложи пред мен. Думите ѝ бяха много внимателно подбрани, но без никакво съмнение те бяха предупреждение. По-късно, когато те двете се сбогуваха, едната от тях стисна ръката ми особено сърдечно. По този начин тя ми предаде един предмет, който се оказа много силна свирка. След това я занесох в стаята си, приех чашата мляко, която мис Клотилд толкова настояваше да изпия, и ѝ пожелах лека нощ, като през цялото време внимавах да не променя сърдечното си и приятелско отношение към нея.

– Но не изпихте млякото?

– Разбира се, че не го изпих – отговори мис Марпъл. – За кого ме вземате?

– Извинете ме – каза професор Уонстед. – Изненадан съм, че сте оставили вратата си отключена.

– Ако я бях заключила, щях да допусна голяма грешка – отговори мис Марпъл. – Исках Клотилд Брадбъри-Скот да влезе при мен. Исках да видя какво ще каже и какво ще направи. Бях почти напълно сигурна, че след като мине известно време тя ще се появи, за да се увери, че съм изпила млякото и съм изпаднала в дълбокия сън, от който не би трябвало да се събудя.

– Вие ли помогнахте на мис Кук да се скрие в гардероба?

– Не. Аз самата много се изненадах, когато я видях да излиза оттам. Предполагам – добави мис Марпъл замислено, – че се е вмъкнала там, когато съм била в банята преди да си легна.

– А знаехте ли, че двете жени са в къщата?

– След като ми дадоха свирката, знаех, че ще са някъде наблизо. Не беше никак трудно да се проникне в къщата. На прозорците нямаше капаци, никакви алармени инсталации против крадци, нищо такова. Преди да си тръгнат, те се върнаха, за да си вземат някои забравени неща, предполагам, че междувременно са успели да отворят някой прозорец, през който са се вмъкнали почти веднага след като си тръгнаха, докато ние вътре се готвехме да си лягаме.

– Поели сте голям риск, мис Марпъл.

– Надявах се да се случи най-доброто – отговори мис Марпъл. – Човек не може да преживее живота си, без да поема известни рискове, когато това се налага.

– Между другото, предположението ви за колета, изпратен на благотворителната организация, се оказа напълно вярно. В него имаше чисто нов мъжки пуловер с поло яка на червени и черни квадрати. Твърде очебиен. Кое ви накара да се замислите за него?

– Е – отговори мис Марпъл, – не беше трудно да разбере за какво става дума. Джоана и Емлин Прайс казаха, че на върха са видели човек с такъв биеш на очи пуловер и ми стана ясно, че целта е била именно той да бъде забелязан. Следователно след това не би могло да се скрие някъде наоколо, или да си остане сред вещите на този, който е бил облечен с него. Всъщност има само един сигурен начин да се отървете от нещо подобно. Това е пощата. Никак не е трудно да изпратиш някаква дреха на благотворителните организации. Помислете си само колко биха се зарадвали хората, които събират зимни дрехи за бедните, на един съвсем нов вълнен пуловер... Единственото, което трябваше да направя, беше да открия адреса, на който е изпратен.

– И вие попитяхте за това в пощата? – министърът на вътрешните работи изглеждаше малко изненадан.

– Не направо, разбира се. Наложих се да се направя на разсеяна и смутена и да обясня, че съм изпратила някакви дрехи на погрешен адрес. След това помолих да ми кажат къде е изпратен колетът, донесен в пощата от любезната ми домакиня, а пощенската служителка направи всичко възможно, за да си го спомни. Обясни ми, че колетът не е бил адресиран до организацията, на която съм искала да го изпратя, и ми каза адреса, който беше видяла. Не вярвам да е заподозряла, че се опитвам да науча нещо и че съм нещо повече от стара, изкуфяла бабка, загрижена за колета си.

– Значи сте и актриса, мис Марпъл – каза професор Уонстед. – А кога започнахте да си давате сметка какво се е случило преди десет години?

– В началото загадката ми се струваше много трудна, почти невъзможна за разрешаване. Обвинявах мислено мистър Рафиъл за това, че не ми представи нещата, малко по-ясно. Но сега разбирам, че всъщност е постъпил много мъдро, като не го е направил. Знаете ли, той беше удивително съобразителен и умен човек. Мога да си обясня защо беше такъв голям финансист и толкова лесно печелеше пари. Планираше нещата си съвършено. Подаваше ми нужната информация на всеки етап. Сякаш ме насочваше. Най-напред моите ангели хранители трябваше да се запознаят с външния ми вид. След това трябваше да тръгна на тази експедиция и да се запозная със спътниците си.

– А подозирахте ли, позволете ми да се изразя така, някой от останалите членове на групата?

– Само доколкото биха могли да са свързани със загадката.

– И не почувствахте злото?

– А, спомнете си това. Не, не мисля, че долавях нещо подобно. Аз не знаех с кого от спътниците си трябва да се свържа, но тя ми се представи.

– Мис Елизабет Темпъл?

– Да. Появата ѝ за мен беше като лъч на фенерче, осветяващ пътя в тъмна нощ. Дотогава, надявам се разбирате, бях така да се каже на тъмно. Имаше някои сигурни неща, по силата на логиката, искам да кажа. Защото мистър Рафиъл беше намекнал за тях. Очаквах да има жертва и да има убиец. Да, именно убиец, защото точно това ни свърза на онзи остров в Карибско море. Там бе извършено убийство, в което и двамата с мистър Рафиъл се оказахме въввлечени, а за мен той не знаеше нищо друго. Значи не можеше да става дума за някакво друго престъпление. И не можеше да става дума за случайно убийство. Очаквах това убийство

да е извършено умело от човек, приел злото. Злото, вместо доброто. Освен това беше съвсем ясно, че трябва да очаквам две жертви. Трябваше да има жертва на самото убийство и жертва на несправедливостта. Човек, обвинен в нещо, което не е извършвал. И така, докато мислех за тези неща, аз не знаех нищо определено, докато не се срещнах с мис Елизабет Темпъл. Тя беше много разтревожена; много искрена. Така научих и първата връзка с мистър Рафиъл. Мис Темпъл ми каза за някакво момиче, което познавала и което било сгодено за сина му. Това беше и първият светъл лъч. След това ми каза, че момичето не се е омъжило за него. Попитах я защо и тя ми отговори: „Защото умря“. След това попитах как така е умряла, защо е умряла, а мис Темпъл отговори много прочувствено, много силно, още чувам гласа ѝ, беше като някакъв дълбок камбанен звън, тя каза: „Любов“. След това каза: „Най-страшната дума на света“. Тогава не разбрах какво точно иска да каже с това. Всъщност, най-напред ми мина през ум, че момичето се е самоубило заради някаква нещастна любов. Това се случва често и е много тъжно. Тогава знаех само толкова. Това, както и факта, че самата тя не е тръгнала на тази екскурзия просто за удоволствие. Каза ми, че е тръгнала на „поклонение“. Отиваше някъде или при някого. Тогава още не знаех кой е той, това научих по-късно.

– Архидякон Брейбън?

– Да. В началото нямах представа дори за съществуването му. Но оттогава нататък започнах да чувствам, че главните участници, главните действащи лица в драмата, наречете го както искате, не са сред „хората от автобуса. Те не бяха сред екскурзиантите. Имах известни съмнения само за кратко време, за някои хора. Не бях много сигурна за Джоана и Емлин Прайс.

– Защо точно те?

– Защото са млади – отговори мис Марпъл. – Защото младостта толкова често се свързва с насилието, със самоубийствата, с жестоката ревност и трагичната любов. Да. Наистина се замислих за тях двамата, но скоро се убедих, че те нямат никаква връзка със събитията. При тях нямаше и следа от отчаяние, от зло, от нещастие. По-късно ги използвах за заблуда, когато пиехме шери последната вечер у сестрите Брадбъри-Скот. Споменах, че те би трябвало да са първите заподозрени в убийството на мис Темпъл. Когато ги видях отново – каза мис Марпъл – ще трябва да им се извиня за това, че съм използвала имената им, за да отклоня вниманието от истинската си цел.

– След това дойде смъртта на Елизабет Темпъл, нали?

– Не – отговори мис Марпъл. – Следващото важно нещо беше показаната да гостувам на сестрите. Топлия прием, който ми оказаха в дома си. Това също беше уредено от мистър Рафиъл. Аз знаех, че трябва да отида там, но не знаех защо. Можеше да бъде само мястото, където трябваше да получа поредната доза информация, за да мога да продължа нататък. Извинете... – каза мис Марпъл и изведнъж отново се превърна в смутена и малко неспокойна старица. – Говоря много подробно. Наистина не бива да ви натрапвам всичко, което мина през главата ми тогава...

– Моля ви продължавайте – каза професор Уонстед. – Може би не си давате сметка, но това, което казвате, представлява голям интерес за мен. Просто нямате представа до каква степен то е свързано с работата ми. Кажете какво чувствахте.

– Да, продължавайте – каза сър Андрю Макнийл.

– Чувствах... – продължи мис Марпъл, – защото наистина не беше никакво логическо заключение, а по-скоро емоционална реакция, или чувствителност към... как да се изразя... към атмосферата в онзи дом.

– Да – каза професор Уонстед. – Може да се говори за атмосфера. Атмосфера в градината, атмосфера в гората, атмосфера в дома, в ресторанта...

– Трите сестри. Това почувствах, това си помислих, това си казах, когато за първи път попаднах в дома им. Мисис Лавиния Глин ме прие толкова топло! Има нещо в това словосъчетание... три сестри... нещо тягостно и зловещо... Трите сестри в руската литература, трите вещици от „Макбет“. Стори ми се, че в дома им цари атмосфера на тъга, на дълбоко нещастие, на страх... и в същото време с нея се бореше за надмощие една друга атмосфера, която мога да определя само като „нормална“.

– Последните ви думи ме интригуват – каза професор Уонстед.

– Според мен това беше заради мисис Глин. Тя беше тази, която дойде след пристигането на автобуса и ми предаде поканата. Тя е една напълно нормална, приятна жена, вдовица. Тя също не беше много щастлива, но когато казвам това, аз нямам предвид тъгата и дълбокото нещастие, които царяха в дома им. Просто тази атмосфера не се отразяваше добре на нея самата. Тя ме заведе в къщата и ме представи на двете си сестри. На следващата сутрин чух от прислужничката, която ми донесе чая, историята за разигралата се преди толкова време трагедия, за момичето, убито от приятеля си. Също и за няколко други момичета от околността, станали жертва на нападения или изнасилвания. И

трябваше да направя втората си равностетка. Вече бях убедена, че хората от автобуса нямат нищо общо с това, което търся. Но убиецът трябваше да е някъде. Не можех да не си задам въпроса дали не е в къщата, в която бях изпратена... Клотилд, Лавиния, Антея... Имената на три странни сестри, три щастливи, нещастни, страдащи, уплашени... шо за жени бяха те? Най-напред вниманието ми се спря на Клотилд. Висока, хубава жена. Личност. Точно както и Елизабет Темпъл беше личност. Реших, че тук, където полето за действие е ограничено, поне трябва да систематизирам, каквото мога за трите сестри. Трите орисници. Коя от тях би могла да е убиец? Усещах как много бавно, като някаква миазма, във въздуха се надига нещо... Не мисля, че може да се изрази с друга дума, освен с думата „Зло“. Не непременно защото една от трите беше свързана със злото, но защото не се съмнявах, че живееха на място, където е извършено някакво зло, чиято сянка още тегнеше заплашително над тях. Най-напред се замислих за Клотилд – най-възрастната от трите. Беше хубава, силна... Беше, струва ми се, жена, способна на силни чувства. Представих си я, признавам, в ролята на Клитемнестра. Наскоро – мис Марпъл отново заговори с обичайния си тон, – гледах една гръцка пиеса, изпълнена от театралната трупа на мъжкото училище недалеч от дома. Много ме впечатли играта на Агамемнон и особено момчето, което играеше ролята на Клитемнестра. Много добро изпълнение. Струваше ми се, че Клотилд е способна да си изработи план и да убие съпруга си в банята.

За миг се наложи професор Уонстед да напрегне всичките си сили, за да не се размее. Заради сериозността, с която говореше мис Марпъл. Тя му намигна едва забележимо.

– Да, съгласна съм, че звучи много глупаво, ако се каже така. Но аз я видях в такава роля, така да се каже. За жалост Клотилд нямаше съпруг. Никога не се беше омъжвала и следователно не би могла да убие съпруг. След това се замислих за тази, която ме заведе в къщата. Лавиния Глин. Тя ми се стори изключително приятна, нормална и симпатична жена. За жалост, много от хората, извършили убийство, оставят съвсем същото впечатление у околните – те могат да са очаровани, могат да се възхищават от убиеца и толкова по-голямо е изумлението им накрая, когато разберат истината. Подобни убийци аз наричам „уважавани убийци“. Тези, които са способни да убият изцяло по материални подбуди. Без да влагат чувства, единствено за да постигнат някаква своя цел. Струваше ми се много малко вероятно и силно щях да се изненадам, ако мис Глин се беше оказала такава, но все пак не можех да я игнорирам

напълно. Тя беше вдовица от няколко години. Реших, че не е напълно изключено да е тя и се замислих за третата сестра. Антея. Тя беше особен човек. Стори ми се неуравновесена, непостоянна, разсеяна, помислих си, че е под влиянието на някаква уплаха. Страхуваше се от нещо, при това силно. Не можех да оставя това без внимание. Ако беше извършила някакво престъпление в миналото и си бе мислила, че то вече е забравено, никак не беше изключено сега сянката на старите проблеми да се бе върнала, може би във връзка с разследването за смъртта на Елизабет Темпъл. Може би се страхуваше, че старото престъпление ще бъде разкрито, съживено. Гледаше хората много интересно... първо се втрещаваше в теб, а после уплашено надзърташе назад през рамо, сякаш зад нея имаше нещо, което я изпълваше със страх. Нея също не можех да изключа. Тя би могла да извърши убийство, ако се е почувствала преследвана, защото очевидно имаше психически проблеми. Страхуваше се от нещо. Но това бяха само предположения и догадки. Малко по-конкретни възможности от тези, които вече се бях опитала да преценя в автобуса. Но усещах атмосферата в дома им повече от всякога. На следващия ден се разходих с Антея в градината. На края на главната алея имаше някаква купчина. Това се оказаха останките на бившата зимна градина. Поради липса на грижи след края на войната тя останала неизползвана и постепенно запустяла и се разпаднала. Останките бяха струпани на куп и засипани с пръст. Едно пълзящо растение бе покрило купчината. Градинарите много често използват това растение, когато искат да скрият някоя грозна постройка в градината. Нарича се полигонум. Това е едно от най-бързорастящите растения, което убива и изсушава всичко, върху което поникне. Покрива всичко. В известен смисъл то е доста страшно. Има красиви бели цветове и може да е много приятно на вид. Когато го видях, все още не беше разцъфнало напълно, но съвсем скоро щеше да разцъфти. Гледахме го с Антея и ми се стори, че тя много съжалява за загубената зимна градина. Каза ми какво е расло вътре и останах с впечатлението, че от цялата градина си спомня само растенията от времето, когато е била малка. И много ѝ се искаше да имат пари, за да разровят тази купчина, да изравнят терена и отново да построят зимната градина. Искаше в нея отново да засадят лози и праскови, всичко, което е било там преди. Изпитваше някаква ужасна носталгия по миналото. И нещо повече от това. Отново почувствах страха ѝ. Нещо свързано с тази купчина я плашеше. Разбира се, нямаше как да се досетя какво е то. Знаете какво се случи след това. Умря Елизабет Темпъл и от разказа на Джоана и Емлин Прайс можеше да се направи само едно заключение –

че и дума не може да става за нещастен случай. Това беше умишлено убийство.

Мисля, че тогава започнах да се досещам – продължи мис Марпъл. – Убийствата бяха станали три. Чух всички разкази за сина на мистър Рафиъл, за малолетния престъпник, за бившия затворник и така нататък. Бях убедена, че той е всичко това, но по нищо не личеше, че той е убиец или е способен да извърши убийство. Всички факти говореха срещу него. Никой не се съмняваше нито за миг, че именно той е убил приятелката си, чието име научих тогава – Верити Хънт. А архидякон Брейбън добави последната капка, така да се каже. Оказа се, че той познава тези двама млади хора. Бяха ходили при него, за да го молят да ги ожени, и той бе поел върху себе си отговорността да го направи. Смятал, че този брак не е разумен, но въпреки това е оправдан, защото двамата се обичали. Момичето обичало момчето, според него, истински. Смятал, че и момчето, въпреки цялата си лоша слава, също обичало момичето истински и имало искрено намерение да се поправи и да бъде добър съпруг. Архидяконът не бил оптимист. Струва ми се, че и за миг не се е заблуждавал, че бракът им може да бъде щастлив, но според него бил необходим. Необходим, защото ако човек обича истински, той е готов да плати цената за това, дори и ако тя е разочарование и нещастие. Но аз бях сигурна в едно. Това обезобразено лице не би могло да бъде дело на човек, който наистина е обичал момичето. Тук не ставаше дума за изнасилване – в това напълно вярвах на архидякона. И вече бях научила нещо друго... Нещо, което ми бе казано от Елизабет Темпъл. Че причина за смъртта на Верити Хънт е любовта – най-страшната дума на този свят.

Тогава всичко ми се изясни – продължи мис Марпъл.

– Всъщност, от известно време вече се досещах. Само някои подробности липсваха, но вече и те бяха налице. Те напълно подкрепяха думите на Елизабет Темпъл за смъртта на Верити. Най-напред тя каза: „Любов“. После: „Любовта е най-страшната дума на този свят“. Тогава всичко ми се изясни напълно. Огромната любов, която Клотилд е изпитвала към това момиче. Това, че Верити я е обожавала, че я е считала за всичко в живота си... Докато не са се събудили инстинктите ѝ на нормална жена... Искала е да има любов. Искала е да бъде свободна да обича, да се омъжи, да има деца.

И се е появило момчето, което е можела да обича. Знаела е, че на него не може да се разчита, давала си е сметка, че е от онези, които наричат „непрокопсаници“... Но това – продължи мис Марпъл отново с нормалния си глас – не може да отблъсне едно младо момиче. Не.

Младите момичета обичат непрокопсаниците. Винаги е било така. Винаги са се влюбвали именно в тях. И са съвсем убедени, че ще могат да ги променят. А приятните, мили, надеждни и достойни кандидати за съпрузи получават неизбежното: „Ще си останем приятели“. Поне по мое време беше така. Верити се е влюбила в Майкъл Рафиъл, той също се е влюбил в нея и е бил готов да обърне нова страница в живота си, да се ожени, да се поправи. Бил е убеден, че никога няма да поиска да погледне друго момиче. Не не мога да твърдя, че този брак би бил щастлив до гроб, но архидякон Брейбъзн беше напълно убеден в едно – че любовта им е била истинска. И така, искали са да се оженят. Струва ми се, че Верити е писала на Елизабет Темпъл и ѝ е разкрила плановете си. Желатели са сватбата им да остане в тайна, защото Верити е чувствала, че тя по същество е нейното бягство. Искала е да избяга от живота, който повече не е желала да води, от една жена, която е обичала много, но не така, както е обичала Майкъл Рафиъл. И която не би ѝ позволила да обича. Тя не би дала позволенията си, би поставила пред двамата млади всички възможни пречки... И така, както и много други като тях, те са решили да избягат заедно. Не, не се е налагало да избягат наистина някъде далеч... Били са на възраст, на която съвсем законно са могли да сключат брак... И Верити се е обърнала към стария си приятел архидякон Брейбъзн, този, който ѝ е дал първо причастие, който ѝ е бил истински приятел. И мястото, денят и часът на сватбата са били уговорени. Възможно е дори Верити да си е купила сватбената рокля... Трябвало е да се срещнат някъде, предполагам. Някъде, докдето е трябвало да стигнат отделно. Майкъл Рафиъл се е явил на срещата, но Верити Хънт – не. Може би я е чакал. Чакал е и след това може би се е опитал да разбере защо не е дошла. Предполагам, че тогава са му дали бележка или писмо, може би дори с имитация на нейния почерк, в което се е казвало, че е променила решението си, че всичко е свършено и че тя заминава за някъде, докато го забрави. Не знам дали е имало такова нещо, но съм сигурна, че нито за миг той не е предполагал каква е истинската причина за отсъствието ѝ. И през ум не му е минало, че тя е била убита – умишлено, жестоко, безумно. Клотилд не е искала да загуби съществото, което е обичала. Не е имала намерение да остави Верити да избяга, не е смятала да я пуска при младия човек, когото самата тя е ненавиждала и мразела. Искала е да запази Верити за себе си, на всяка цена. Но не можех да повярвам едно – че е удушила момичето и е обезобразила така жестоко лицето му. Не мисля, че би могла да направи такова нещо. Мисля, че тя е подредила тухлите от съборената зимна градина и е

засипала купчината с пръст. Момичето вече е било изпило чашата... Вероятно свръхдоза от някакво приспивателно. Гръцка традиция. Една чаша с бучиниш... дори и да не е било това... И е погребала момичето в градината, затрупала е гроба с тухлите, с пръстта...

– А другите две сестри нищо ли не са подозирали?

– По онова време мис Глин не е била там. Мъжът ѝ все още е бил жив и са живеели в чужбина. Но Антея е била там. Струва ми се, че тя е, знаела нещо за случилото се. Не зная дали е подозирала за смъртта, но при всички случаи не може да не е забелязала, че сестра ѝ Клотилд се занимава с оформянето на купчината в дъното на градината, че засажда там пълзящи растения уж за красота. Струва ми се, че е разбрала каква е истината малко по малко. И тогава Клотилд, след като е приела злото, извършила е зло и се е предала на злото, не се е поколебала каква да бъде следващата ѝ стъпка. Струва ми се дори, че е изпитвала удоволствие, докато е обмисляла плана си. Имала е известно влияние над едно разхайтено местно момиче, което от време на време е ходело при нея, за да иска услуги. Предполагам, че никак не ѝ е било трудно да убеди това момиче да отиде с нея на пикник или на разходка някъде далеч. На около тридесет мили. Мястото е било избрано предварително, предполагам. Удушила е момичето, обезобразила е лицето му, затрупала е трупа с камъни, пръст и клони. Кой би я заподозрял, че е направила подобно нещо? Оставила е при трупа чантата на Верити, верижката ѝ, може би дори го е облякла с нейните дрехи. Надявала се е престъплението да не бъде разкрито в продължение на известно време и се е заела да разпространи слуха, че Нора Брод е била видяна в колата на Майкъл, че ходят заедно. Може да е пуснала и слух, че Верити се е отказала от дадената на Майкъл дума да се омъжи за него заради изневярата му с Нора... Може-ла е да каже каквото си поиска и вярвам, че всичко това ѝ е доставило удоволствие... Горката заблудена душа...

– Защо казвате „горката заблудена душа“, мис Марпъл?

– Защото – отговори мис Марпъл – не вярвам да има по-голямо страдание от това, което е преживяла Клотилд през цялото това време, вече десет години, потопена в безкрайна мъка. Разбирате ли, живяла е с това, с което е трябвало да живее. Запазила е Верити за себе си, запазила я е в къщата, в градината, запазила я е там завинаги. В началото едва ли си е дала сметка какво означава това. Страстното ѝ желание момичето да е живо отново. Не мисля, че някога е имала угризения... не вярвам да е имала дори тази утеха... Просто е страдала... година след година... И сега разбирам какво искаше да каже Елизабет Темпъл. Може би дори

по-добре от нея самата. Любовта наистина е много страшно нещо. Тя има склонност към злото, тя може да бъде едно от най-жестоките неща под слънцето. И Клотилд е трябвало да живее с това ден след ден, година след година. Мисля, че Антея се е страхувала от това. Мисля, че през цялото време е знаела какво е извършила сестра ѝ, а Клотилд е знаела, че знае. И Антея се е страхувала от сестра си. Клотилд ѝ е дала да изпрати по пощата онзи пуловер. На мен ми каза някои неща за Антея... че е умствено неуравновесена, че ако се почувства преследвана или изпита ревност, е способна да направи всичко. Мисля... да, така е, че в не много далечно бъдеще на Антея също би ѝ се случило нещо... Може би щеше да се самоубие поради нечиста съвест...

– И въпреки това съжалявате за тази жена? – попита сър Андрю. – Злото е като рак, като злокачествен тумор... То носи само страдание.

– Разбира се – съгласи се мис Марпъл.

– Предполагам, че са ви казали какво се случи онази нощ, след като двете жени ви изведоха навън?

– Клотилд ли имате предвид? Чашата мляко предназначено за мен беше в ръката ѝ. Спомням си това. Когато мис Кук ме изведе от стаята тя още го държеше. Предполагам... може би го е изпила, така ли е?

– Да. Предполагахте ли, че това може да се случи?

– Не, тогава не съм мислила за това. Ако се бях замислила, предполагам, че можех да го предотвратя.

– Никой не би могъл да я спре. Тя го изпи толкова бързо... И на никой не му мина през ум, че в чашата има отрова.

– Значи го е изпила.

– Изненадва ли ви това?

– Не. За нея да направи това би било напълно естествено, така че нищо чудно. Тя вече е искала да избяга, да се спаси... от всичко това, с което е трябвало да живее. Точно както Верити е искала да избяга от живота си там. Странно е, струва ми се, че много често възмездието, което човек предизвиква върху себе си, прилича на деянието, с което го е заслужил.

– Говорите сякаш съжалявате повече за нея, отколкото за убитото от нея момиче.

– Не – отговори мис Марпъл. – Просто това съжаление е различно. Съжалявам за Верити заради всички неща, които е пропуснала и които много скоро е щяла да получи... Живот изпълнен с любов и грижи за мъжа, когото си е избрала и когото наистина е обичала. С цялото си сърце. Пропуснала е всичко това и нищо не може да ѝ го върне. За нея

съжалявам заради това, което не е имала. Но е избегнала страданията, които е трябвало да преживее Клотилд. Тъга, скръб, нещастие, страх, все по-пълно отдаване на злото. Клотилд е трябвало да живее с всичко това. Скръб, изгубена любов, която никой не би могъл да ѝ върне... Трябвало е да живее с двете си сестри, които са подозирали, които са се страхували от нея... И най-накрая, трябвало е да живее с момичето, погребано в градината...

– Верити?

– Да. Заровена в градината, в гробницата, приготвена от самата Клотилд. Тя никога не е напускала Старата господарска къща и мисля, че Клотилд е долавяла това присъствие. Може би понякога дори я е виждала, струвало ѝ се е, че я вижда, когато е отивала да набере свежи цветя. Тогава трябва да се е чувствала много близо до Верити. Нищо по-лошо от това не би могло да ѝ се случи, нали? Нищо по-лошо...

ГЛАВА 23

Накрая

I

– От тази възрастна жена ме побиват тръпки – каза сър Андрю Макниъл, след като благодари на мис Марпъл и се сбогува с нея.

– Толкова мила и в същото време толкова безмилостна – каза специалният пълномощник.

Професор Уонстед придружи Мис Марпъл до колата си, която чакаше долу, и се върна, за да размени няколко последни думи с присъстващите.

– Какво мислиш за нея, Едмънд? – попита вътрешният министър.

– Тази жена ми вдъхва повече страх, отколкото която и да било друга.

– Безмилостна? – попита професор Уонстед.

– Не, не. Нямах предвид това, но... наистина може да те хване страх от нея.

– Немезида – каза професор Уонстед замислено.

– Тези две жени – каза представителят на прокуратурата – тези, които са се грижели за нейната безопасност, я описаха по доста удивителен начин онази нощ. Влезли в къщата много лесно, скрили се в някаква малка стаичка на първия етаж, докато всички се качат горе, след това едната влязла в гардероба в спалнята, а другата се скрила в коридора, за да наблюдава. Тази от гардероба казва, че когато излязла навън, видяла старичката да седи на леглото с някакъв пухкав розов шал около раменете и с напълно спокойно лице да приказва като че ли е на някаква вечеринка. Доста ги е изненадала.

– Розов пухкав шал – каза професор Уонстед. – Да, да... Спомням си...

– Какво си спомняш?

– Стария Рафиъл. Той ми разказа за нея и много се смя. Каза, че никога нямало да забрави един момент от живота си... Когато една от най-смешните и бърбиви старици влязла в спалнята му в хотела на остров Сен Оноре с пухкаврозов шал около раменете и му казала да става и да направи нещо, за да предотврати някакво убийство. Той я попитал:

„Какво те прихваща по това време?“ А тя отговорила, че била Немезида. Немезида! Рафиъл каза, че не можел да си представи никой, който по-малко да прилича на Немезида. Харесва ми този розов шал – добави професор Уонстед замислено. – Много ми харесва...

II

– Майкъл – каза професор Уонстед. – Искам да ти представя мис Джейн Марпъл, която положи доста усилия заради теб.

Тридесет и двегодишният млад мъж изгледа белокосата, немощна старица със съмнение.

– Хм... Да... – промърмори той. – Чух за това. Много съм ви благодарен.

Той погледна професор Уонстед.

– Вярно ли е, че ще ме помилват или нещо такова?

– Да. Съвсем скоро ще ви освободят. След много малко време вие отново ще сте свободен човек.

– О! – възкликна Майкъл неуверено.

– Предполагам, че ще ви трябва малко време докато свикнете – каза мис Марпъл мило.

Тя го погледна замислено. Представи си го как е изглеждал преди десет години. Все още беше привлекателен, макар че лицето му беше напрегнато. Привлекателен, да. „Тогавя трябва да е бил още по-привлекателен – помисли си тя. – Трябва освен това да е бил чаровен и весел.“ Сега тези неща ги нямаше, но може би след известно време щяха да се върнат. Слаби устни и красиво оформени очи, които гледаха събеседника право в лицето и които може би са му били много полезни, когато се е налагало да лъже. На кого приличаше толкова много? Тя се впусна в спомени. На Джонатан Бъркин, разбира се! Той пееше в хора. Наистина имаше хубав баритон. А как тичаха момичетата след него! И имаше хубава работа при мистър Гейбриъл. Жалко заради онази история с чекове...

– Много мило от ваша страна – каза Майкъл още по-смутен, – че положихте толкова усилия.

– Беше ми приятно – каза мис Марпъл. – Е, радвам се, че се запознахме. Трябва да вървя. Надявам се, че ви чакат по-добри времена. Наистина, страната ни не е в много добро положение, но се надявам, че ще можете да си намерите някоя работа, която да ви доставя удоволствие.

– Да, да – отговори Майкъл. – Много ви благодаря. Наистина съм ви благодарен.

Гласът му наистина звучеше много неуверено.

– Не съм аз тази, на която трябва да благодарите – каза мис Марпъл. – Трябва да благодарите на баща си.

– На татко? Татко никога не е мислил за мен.

– Баща ви, когато беше на смъртно легло, бе решен на всяка цена да ви осигури справедливост.

– Справедливост... – Майкъл Рафиъл се замисли.

– Да. Баща ви смяташе, че справедливостта е важно нещо. Според мен той самият беше много справедлив човек. Писмото, с което ме молеше да се заема с това, завършваше с един цитат: „Нека справедливостта се лее като вода. И правото да е като вечен поток.“

– Какво е това? Шекспир ли?

– Не. Библията. Човек трябва да мисли за тези неща... Мис Марпъл разви пакета, който носеше.

– Дадох ми това – каза тя. – Решиха, че може би ще искам да го държа, защото помогнах да се разбере истината за случилото се. Все пак, струва ми се, че вие повече от всички останали имате право да го притежавате... Ако го желаете, разбира се. Може и да не желаете...

Тя му подаде снимката на Верити Хънт – същата, която ѝ беше показала Клотилд Брадбъри-Скот в гостната си.

Той я пое и се вгледа в нея... Лицето му се промени – най-напред омекна, после отново стана твърдо. Мис Марпъл го наблюдаваше, без да говори. Мълчанието продължи доста време. Професор Уонстед също не говореше. Наблюдаваше старицата и младежа.

Хрумна му, че това може би е някаква криза – момент, който може да промени цял един живот.

Майкъл Рафиъл въздъхна, протегна ръка и върна снимката на мис Марпъл.

– Права сте – каза той. – Не я искам. С онзи живот е свършено... не мога да я държа при мен. Сега искам да стана нов човек... Да гледам напред. Можете ли... – той се поколеба. – Можете ли да ме разберете?

– Да – отговори мис Марпъл. – Разбирам. Мисля, че сте прав. Желяя ви щастие в новия живот, който смятате да започнете.

Сбогуваха се и излязоха.

– Е – каза професор Уонстед, – този младеж не е много ентузиазирани, как мислите? Можеше поне да ви благодари като хората.

– О, това няма значение – отвърна мис Марпъл. – Не съм очаквала

да направи такова нещо. Щеше да се смути още повече. Знаете ли, човек доста се смушава, когато трябва да благодари на някого, когато смята да започне нов живот и да гледа всичко от нов ъгъл. Мисля, че би могъл да се справи. Най-важното е, че не е озлобен. Много добре разбирам защо онова момиче се е влюбило в него...

– Е, може би сега ще тръгне по правия път.

– Не съм много убедена въпреки всичко – каза мис Марпъл. – Не зная дали ще успее да си помогне сам, освен, ако... Единствено мога да се надявам, че ще срещне някое свястно момиче...

– Това, което най-много ми харесва у вас – каза професор Уонстед, – е удивително практичния ви ум.

III

– Ще дойде всеки момент – каза мистър Бродриб на мистър Шустър.

– Да. Цялата тази работа беше доста необикновена, нали?

– В началото не можех да повярвам – каза Бродриб. – Знаеш ли, когато старият Рафиъл умираше, реших че всичко това е... старческо оглупяване или нещо такова. Макар че не беше остарял достатъчно, за да стигне до това.

Телефонът извънтя. Мистър Шустър вдигна слушалката.

– О, тя вече е тук, така ли? Нека се качи. Дошла е – каза той на Бродриб. – Още се чудя... Това е най-странното нещо, което съм виждал в живота си. Да изпратиш една старица да обикаля провинцията, за да търси нещо, без дори да знае какво. Според полицията онази жена не е извършила само едно убийство, а цели три. Три! Представи си само! Трупът на Верити Хънт беше под купчината в градината, точно както беше казала старицата. Не е била удушена и черепът ѝ е цял.

– Чудя се как самата мис Марпъл не е пострадала – каза Бродриб. – Прекалено стара е, за да се грижи за себе си както трябва.

– Нали е имало две жени, които са я наблюдавали.

– Какво? Две?

– Да. Аз също не знаех за тях.

Мис Марпъл влезе в кабинета.

– Моите поздравления, мис Марпъл – каза Бродриб и се изправи, за да я посрещне.

– Радвам се, че ви виждам – каза Шустър, докато се здрависваше с

нея. – Свършихте чудесна работа.

Мис Марпъл седна с достойнство от другата страна на бюрото.

– Както ви уведомих в писмото си – каза тя, – смятам, че изпълних условията на предложението, направено ми от мистър Рафиъл. Направих това, което се искаше от мен.

– О, да. Зная. Вече научихме. Чухме го от професор Уонстед, от министерството на правосъдието и от полицията. Да, наистина се справихте отлично, мис Марпъл. Поздравяваме ви.

– Боях се – каза тя, – че няма да мога да се справя. В началото ми се струваше много трудно, да не кажа невъзможно.

– Да, наистина. Аз също мислех, че е невъзможно. Как успяхте да се справите, мис Марпъл?

– Е – отговори тя, – струва ми се, че упоритостта решава всичко.

– А сега да поговорим за парите, които са при нас. Сега те са на ваше разположение по всяко време. Бихме искали да знаем дали да ги внесем в банката ви или да потърсим изгоден начин за инвестиране. Това не са малко пари.

– Двадесет хиляди лири – каза мис Марпъл. – Наистина не са малко. За мен това е голяма сума. Изумително голяма – добави тя.

– Ако искате да ви свържем с нашите борсови посредници, може да ви дадат добър съвет за изгодно вложение.

– О, но аз не искам да ги влагам в нищо.

– Но без съмнение би било по-добре...

– Човек на моята възраст няма никакъв смисъл да пести – прекъсна го мис Марпъл. – Смисълът на тези пари... Сигурна съм, че мистър Рафиъл е имал предвид това, е да се наслажда на някои неща, които съм мислила, че никога няма да мога да си позволя.

– Да, разбирам ви – каза Бродриб. – Значи желаете да внесем парите в банката ви?

– „Мидълтън Банк“ – каза мис Марпъл, – „Хай стрийт“ Сейнт Мери Мийд.

– Предполагам, че имате спестовен влог там. В него ли да ги приведем?

– Разбира се, че не – каза мис Марпъл. – Ще ги приведете в разплащателния ми влог.

– Не мислите ли, че...

– Мисля, че искам парите да отидат в разплащателния ми влог.

Тя стана, за да си тръгва.

– Можете да поискате съвет от банковия служител, мис Марпъл.

Наистина, човек никога не знае дали няма да му потрябва нещо за дъждовен ден...

– В дъждовните дни ми трябва единствено чадърът ми – отговори мис Марпъл.

Тя стисна ръцете на двамата.

– Благодаря ви, мистър Бродриб. И на вас, мистър Шустър. Бяхте много мили с мен.

– Наистина ли искате да внесем парите в разплащателния ви влог?

– Да – отговори мис Марпъл. – Смятам да ги похарча. Смятам да се позабавлявам с тях.

На вратата тя се обърна и се засмя. За миг мистър Шустър, чието въображение беше по-богато от това на мистър Бродриб, си представи как един млад мъж и една млада жена стискат ръката на викария на някакво градинско празненство в провинцията. Само след миг си даде сметка, че това е спомен от собствената му младост. Мис Марпъл му беше напомнила само за миг онова момиче – младо, щастливо, готово да се позабавлява.

– Мистър Рафиъл би искал да се позабавлявам – каза мис Марпъл.

Тя излезе.

– Немезида – каза мистър Бродриб. – Така я наричаше Рафиъл. Не съм виждал човек, който по-малко да прилича на Немезида, а ти?

Мистър Шустър поклати глава.

– Това трябва да е било поредната му шега – каза Бродриб.

КРАЙ

© 1971 Агата Кристи
© 1993 Владимир Германов, превод от английски

Agatha Christie
Nemesis, 1971

Сканиране и разпознаване: Борис Борисов, 2008
Редакция: nqgolova, 2008

Публикация

Агата Кристи. Възмездие
Първо издание

Превод от английски Владимир Германов, 1993
Редактор Елиана Владимирова
Художествен редактор Боряна Занова
Компютърен набор „Абанос“, София
Издава „Абагар холдинг“, София
Печат ДФ „Абагар“ – Печатница В. Търново
ISBN 954-584-014-5
с/о Prava i Prevodi, Beograd

Agatha Christie. Nemesis
Fontana/Collins
Eleventh impression June 1988

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/8098>]